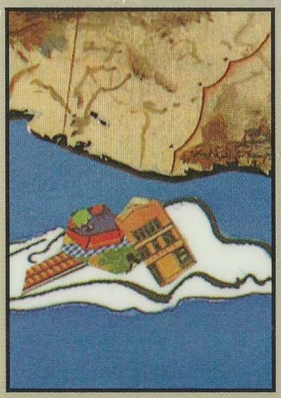
İngiltere İngiltere'ye Karşı

JULIAN BARNES

İngilizceden çeviren:
Serdar Rifat Kırkoğlu

AYRINTI

JULIAN BARNES

Çağdaş İngiliz edebiyatının önde gelen adlarından olan Julian Barnes, 1946'da Leicester'da doğdu. Oxford Üniversitesi, Magdalen College'da okudu. *The Oxford English Dictionary*'de sözlükbilimci; daha sonraları ise, *The New Statesman ve The Sunday Times*'ta gazeteci olarak çalıştı. Kitap eleştirileri ve takma adla polisiye romanlar kaleme aldı. 1982'den 1986'ya değin *The Observer*'da televizyon eleştirmenliği yaptı.

İlk romanı *Metroland* (1980; Metroland) 1981'de Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı ve bunu 1982'de yayımlanan *Before She Met Me* (Benimle Tanışmadan Önce) adlı romanı izledi. Asıl üne kavuşmasını sağlayan yapıtı ise, 1984'te yayımlanan romanı *Flaubert's Parrot* (Flaubert'in Papağanı, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2001) oldu; bu yapıtıyla Geoffrey Faber Memorial Ödülü'nü kazandı ve ayrıca Fransa'da Medicis Ödülü'nü kazanan ilk İngiliz olarak daha büyük okur kitlelerine ulaştı. 1986'da *Staring at the Sun* ve 1989'da ise, edebiyat alanındaki yenilikçiliğinin ve geniş hayal gücünün somut bir kanıtı olan ve birçok eleştirmence çarpıcı ve çizgidışı bir yapıt olarak değerlendirilen *A History Of The World In 10½* (10½ Bölümde Dünya Tarihi, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999) yayımlandı. Bunları 1992'de yayımlanan *Talking It Over* (Seni Sevmiyorum, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2000) ve 1993 tarihli, politik hiciv romanı *The Porcupine* (Oklukirpi) izledi. 1995'te, *The New Yorker* dergisi için yazdığı ve İngiliz kültür ve siyaset yaşamı üzerine kaleme aldığı makalelerden oluşan *Letters from London* gün ışığına çıktı. 1996 yılının Ocak ayında, 50. yaşgününün arifesinde, daha önce çeşitli dergilerde yayımlanmış hikâyelerinin de bulunduğu ilk hikâye kitabı *Manş Ötesi* (Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999) okurla buluştu. Ve 1998 Eylülü'nde, *England, England* (İngiltere İngiltere'ye Karşı, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2003) kitapçı raflarında boy gösterdi. Son romanı *Love, etc.* (Aşk vesaire, Çev.: Serdar Rifat Kırkoğlu, Ayrıntı Yayınları, 2002) Temmuz 2000'de, denemelerinin toplandığı *Something to Declare* (Beyan Edilecek Denemeler) ise 2001'de yayımlandı.

Julian Barnes, ilk bakışta biraz farklı gibi gözüken, ama daha dikkatle incelenince tümü de ortak bir yazarlık özelliğinin harcıyla karılmış yapıtlar vermiş olan bir yazardır. Onun yazarlık üslubu, hemen hemen bütün yapıtlarında, fazlasıyla kendine özgü bir kimlikle, hem matrak hem de trajik ve insani olana alabildiğine açık ve salt 'negatif' olanla yetinmeyen çok yönlü bir 'ironi' unsuruyla belirginleşir. Böylelikle; burjuva-bohem yaşam değerlerindeki karşıtlığın irdelendiği bir gençlik ve 'oluşum' romanı olan *Metroland*'den, onun daha çok mercekli ve fanteziye daha yakın bir izdişümü sayılabilecek *Seni Sevmiyorum* adlı değişik aşk romanına; politik bir hiciv novellası olan *Oklukirpi*'den, saplantılı bir kıskançlık öyküsünün anlatıldığı *Benimle Tanışmadan Önce* adlı romana; dinsel efsanelerdeki ikiciklilik, Tarih'in ve Aşk'ın insan yaşamındaki yeri, Sanat'ın anlamı ve önemi ve bunlarla iç içe ve koşut olarak öykülenen deniz kazaları, terörizm ve nükleer felaket gibi güncel dünya sorunlarının işlendiği alegorik bir roman olan *10½ Bölümde Dünya Tarihi*'nden, yaşam-sanat etkileşimi ve otantik yaşam sorunsalının işlendiği deneme romanı *Flaubert'in Papağanı*'na kadar Barnes'ın bütün yapıtları bu çok yönlü ironi faktörünün izlerini taşırlar.

Yapıtları yirmi beşin üzerinde dünya diline çevrilmiş olan Julian Barnes, ayrıca, E.M. Forster Ödülü (1986), Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi Ödülü (1988), Hamburg FVS Vakfı Shakespeare Ödülü gibi birçok ödüle daha sahiptir.

Ayrıntı Yayınları, Julian Barnes'ın tüm yapıtlarını Serdar Rifat Kırkoğlu'nun çevirisiyle yayın programına almıştır.

Ayrıntı: 376
Edebiyat dizisi: 121

İngiltere İngiltere'ye Karşı
Julian Barnes

İngilizceden çeviren
Serdar Rifat Kırkoğlu

Yayıma hazırlayan
Nedim Çatlı

Kitabın özgün adı
England, England

Jonathan Cape / 1998
basımından çevrilmiştir

© Julian Barnes & Akcalı Ajans

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Ayten Koçal

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39 - 40

Birinci basım *2003*
Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-301-3

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Julian Barnes

İngiltere İngiltere'ye Karşı

Pat'e

I
İNGİLTERE

"İLK ANINIZ NEDİR?" diye sorarlardı ona bazen.
O da, "Anımsamıyorum," diye yanıt verirdi.

Çoğu kimse bunun bir şaka olduğunu düşünürdü; gerçi bazıları da, onun göründüğünden daha akıllı biri olduğundan şüphe ederdi. Ama gerçekte, inandığı şey buydu.

"Ne demek istediğinizi gayet iyi biliyorum," derdi duygularını paylaşanlar, söylediğini açıklayıp basitleştirmeye hazırlanarak. "İlk anımızın hemen arkasında daima bir anı vardır ve insan ona pek erişemez."

Ama hayır: Onu da kastetmiyordu. İnsanın ilk anısı; insanın ilk sutyeni gibi bir şey değildi, ya da ilk arkadaşı, ya da ilk öpücüğü, ya da ilk düzüşmesi, ya da ilk evliliği, ya da ilk çocuğu, ya da an-

ne babasından birini ilk kez kaybetmesi, ya da insanlık durumunun yürek parçalayıcı umutsuzluğunu ansızın ilk kez fark edişi gibi bir şey değildi –bunların hiçbirisi değildi. Zamanın, ağır aksak ve mizahi temposu içinde yıllar boyunca düşsel ayrıntılarla süsleyebileceği –tülümsü bir pus katmanı, bir fırtına bulutu, küçük bir taç– ama asla silip atamayacağı katı, ele gelir bir şey değildi bu. Bir anı, tanımı gereği, bir şey değildi... bir anıydı. Şimdi, bir anının anısı ve birazcık daha önce, ondan önceki bir anının anısı ve işte bu böyle, gerilere kadar uzanıp gidiyordu. İşte bu yüzden insanların; bir yüzü, kendilerini havaya sıçratan bir dizi, bir bahar vakti çayırını, bir köpeği, bir büyükanneyi, ıslak bir şeyler çiğnediği için kulağı düşmüş kürklü bir hayvanı anımsadıklarına tam bir güvenleri vardı. Bir çocuk arabasını, bir çocuk arabasından çevrenin görünüşünü, bir çocuk arabasından düşüşlerini ve erkek kardeşlerinin, yeni doğan bebeği görmek amacıyla üstüne çıkmak için yerleştirdiği tersine çevrilmiş bir saksıya başını çarpışını anımsıyorlardı (gerçi yıllar sonra, o erkek kardeşin, kendilerini uykularından zorla uyandırıp, bir çocukluk kıskançlığı içinde başlarını saksıya çarpıp çarpmadıklarını da merak etmeye başlayacaklardı). Bütün bunları, kendilerinden emin şekilde, kendileriyle çelişkiye düşmeyecek şekilde anımsıyorlardı; ama bunlar, ister başkalarının anlattıkları şeyler olsun, ister hoşnut hayal kurmalar olsun, isterse kendisini dinleyen kişinin kalbini, işaretparmağıyla başparmağı arasına alıp onu şöyle bir çimdikleyebilmek için az çok kasti bir girişim olsun, ki bunun sızısı aşk gelip çatana kadar iyileşmeyecekti, yani sonuçta kaynağı ve niyeti ne olursa olsun, bunlara güvenmiyordu o. Martha Cochrane uzun yıllar yaşayacak ve bütün bu yaşadığı yıllar boyunca, kendisine göre yalan olmayan bir ilk anıyla asla karşılaşmayacaktı.

Bu yüzden kendisi da yalan söylüyordu.

İlk anısının, mutfak döşemesinde oturmak olduğunu söylüyordu; döşeme, üzerinde delikler bulunan, gevşek dokunmuş bir rafyayla kaplıydı; içine kaşık sokup deliklerini daha da büyütebileceği ve bu yüzden de dayak yiyebileceği türden bir şeydi –ama o kendini güvende hissediyordu, çünkü annesi arkada bir yerde, kendi kendine şarkı söylüyordu –annesi yemek pişirdiğinde, başka zamanlar dinlemekten hoşlandığı şarkıları değil, hep eski şarkıları söylerdi– ve bugün bile Martha, radyoyu açıp da "You're the Top"

veya "We'll All Gather at the River" yahut "Night and Day" gibi bir şarkıyı işittiğinde, ansızın burnunda, ısırgan çorbası ya da kavrulan soğan kokusu duyardı. En tuhaf şey de bu değil miydi? –ve sonra "Love Is the Strangest Thing" diye bir şarkı daha vardı ki, bu onun için her zaman, ansızın kesilivermiş bir portakalın suyunun sıkılması anlamına gelirdi. Ve orada, döşemenin üzerine yayılmış olarak, İngiltere Bölgeleri yapboz oyunu olurdu. Anneciği, daha oyunun başında, bütün dış kenarları ve denizi yaparak ona yardım etmeye karar vermişti ve kendi önünde de, ülkenin ana çizgileri, döşemenin bu komik şekilli rafya parçası kalmıştı. Bu şekil biraz da plajda bacaklarını açarak oturmuş, göbekli ve yaşlı bir hanımefendiyi andırıyordu –bacaklar Cornwall oluyordu, gerçi tabii o zamanlar bunu düşünmemişti, Cornwall sözcüğünü ya da parçanın hangi renkte olduğunu bile bilmiyordu, hem çocukların yapboz parçalarıyla nasıl oynadıklarını bilirsiniz, bir parçayı ellerine alırlar ve onu bir deliğe öylece sokmaya uğraşırlar, herhalde kendisi de, Lancashire'ı almış ve onu Cornwall'un yerine sokmaya çabalamıştı.

Evet, ilk anısı buydu, ustaca ve masumane bir şekilde uydurulmuş ilk yalanı buydu. Çocukken yanında çoğu kez, aynı yapboz oyununa sahip bir başkası daha olurdu ve aralarında, hangi parçayı önce yerleştireceklerine ilişkin tatlı bir rekabet patlak verirdi. Bu parça genellikle Cornwall'du, ama bazen de Hampshire olurdu, çünkü Hampshire'ın kendisine bağlı Wight Adası vardı ve denize bir çıkıntı yapıyordu, parçayı deliğe kolaylıkla yerleştirebiliyordunuz. Cornwall ya da Hampshire'dan sonra East Anglia olabilirdi, çünkü Norfolk'la Suffolk birbirlerinin üzerinde, oyun oynayan bir erkek ve kız kardeş gibi oturuyorlar, ya da birbirlerini bir karı koca gibi kucaklıyorlar, şişman gövdeleriyle bir çift olarak uzanıyorlar, ya da bir cevizin iki yarısını oluşturuyorlardı. Sonra, parmağını ya da burnunu Kıta Avrupası'na doğru bir uyarı yaparcasına uzatmış Kent vardı –dikkat! karşıda yabancılar var diyordu. Oxfordshire, Buckinghamshire'la oynaşıyor ve Berkshire'ı ezip dümdüz ediyordu; Nottinghamshire'la Derbyshire yan yana duran havuç ya da kozalak gibiydiler; Cardigan pürüzsüz bir deniz aslanı kavisi oluşturuyordu. Büyük ve kolayca tanınan çoğu bölgenin kenarlarda olduklarını ve onları yerlerine yerleştirdiğinizde geriye, ortadaki daha küçük ve tuhaf şekilli bölgelerden oluşan karışık bir yığın kaldı-

ğını anımsıyorlardı; sözgelimi Staffordshire'ı nereye sokacakları hatırlarına asla gelmiyordu. Sonra, parçaların renklerini anımsamaya çalışıyorlardı; bu, o zamanlar gözlerine çok önemli gözükmüştü, adlar kadar önemli, ama şimdi, bunca yıldan sonra, acaba Cornwall leylak renginde miydi, peki Yorkshire sarı mıydı, Nottinghamshire kahverengi miydi, yoksa sarı olan Norfolk muydu –tabii eğer sarı olan kız kardeşi Suffolk değilse? Bunlar, yanlış bile olsalar, gerçekliklerini yitirmemiş türden anılardı.

Ama bu, gerçek, el değmemiş bir anı olabilir, diye düşünüyordu: Yerdeki konumundan mutfak masasına terfi etmişti ve şimdi parmakları, bölgeleri deliklere yerleştirmede daha hızlıydı, daha becerikliydi ve daha dürüsttü –Somerset'i Kent'in yerine sokmaya uğraşmıyordu– kıyı çizgisi boyunca yolunu genellikle buluyordu –Cornwall, Devon, Somerset, Monmouthshire, Glamorgan, Carmarthen, Pembrokeshire (çünkü İngiltere Galler bölgesini içeriyordu– göbekli yaşlı hanımefendinin karnı orasıydı), ta Devon'a kadar gidiyor, sonra geri kalan bölgeleri dolduruyor ve karışık Midlands'ı sona bırakıyordu. Ve sona vardığında hep bir parça eksik olurdu. Leicestershire, Derbyshire, Nottinghamshire, Warwickshire, Staffordshire –eksik genellikle onlardan biriydi– ve derken üzerine, kurduğu dünyanın eksik kalmasından kaynaklanan bir üzüntü, bir başarısızlık duygusu, bir hayal kırıklığı çökerdi, ta ki, tam da bu sırada oralarda olan Babacığı, eksik parçayı en olmayacak yerde bulana kadar. Bu Staffordshire da pantolonunun cebinde ne arıyordu kuzum? Oraya nasıl girebilmişti? Oraya zıpladığını görmüş müydü Martha? Yoksa kedi mi koymuştu onu oraya? Ve Martha ona, Olamaz, Olamaz deyip, başını sallayarak gülümserdi, çünkü Staffordshire bulunmuştu ve yapboz oyunu, İngilteresi ve kalbi yeniden bir bütün haline getirilmişti.

Bu gerçek bir anıydı, ama Martha hâlâ kuşku duyuyordu; gerçekti, ama el değmemiş değildi. Böyle olduğunu biliyordu, çünkü birkaç kez olmuştu; ne var ki, sonuçta ortaya çıkan karışım içinde her ayrı zamanın ayırıcı özellikleri –sözgelimi, babası yağmurda dışardayken Staffordshire'ı ona ıslak olarak geri verdiği ya da Leicestershire'ın köşesini büktüğünde olduğu gibi, şimdi uydurmak zorunda kalacağı özellikleri– kaybolmuştu. Çocukluk anıları insan uyandıktan sonra da süren rüyalardı. Bütün gece ya da gecenin bü-

yük bir bölümü boyunca rüya görüyor, ancak uyandığınızda, elinizde tek kalan şey bir terk edilme ya da ihanete uğrama, bir tuzağa yakalanma, donmuş bir ovada tek başına bırakılma anısı oluyordu; hatta bazen bu bile olmuyor, geriye sadece bu gibi olayların yol açtığı heyecanın soluk bir imgesi kalıyordu.

Ve güven duymamak için bir sebep daha vardı. Eğer bir anı, bir şey değil de bir anının anısının anısıysa, paralel olarak yerleştirilmiş aynalarsa, o zaman, beynin size o zamanlar olduğunu ileri sürdüğü şey hakkında söyledikleri, arada olmuş olan şeylerle renklenecekti. Geçmişini anımsayan bir ülke gibi bir şeydi bu: Geçmiş asla sadece geçmişten ibaret değildi, şimdiyi kendisiyle birlikte yaşamaya muktedir kılan şeydi. Aynı şey bireyler için de geçerliydi, gerçi süreç apaçık bir şekilde doğrudan bir süreç değildi. Yaşamları kendilerini hayal kırıklığına uğratmış olanlar bir mutluluk dönemini mi, yoksa hayal kırıklığıyla sonuçlanan yaşamlarını doğrulayan bir şeyi mi anımsıyorlardı? Yaşamlarından memnun olanlar önceki memnuniyetlerini mi, yoksa kahramanca altedilip ustalıkla çözümlenmiş bir zorluk anını mı anımsıyorlardı? İnsanın iç ve dış yüzü arasına her zaman bir propaganda, bir satış ve pazarlama öğesi karışıyordu.

Aynı zamanda da süregiden bir kendini aldatma. Çünkü bütün bunları tanımış, anı sisteminin saflıktan uzaklığını ve yozlaşmışlığını kavramış olsanız da, hâlâ bir yanınız, anı dediğiniz o masum, otantik şeye –evet, şeye– inanıyordunuz. Martha üniversitedeyken Cristina adında İspanyol bir kızla arkadaşlık kurmuştu. Her iki ülkenin de ortak tarihleri ya da en azından aralarındaki çatışmalar, yüzyıllarca gerilerde kalmıştı; ama durum böyle olsa da, Cristina dostça bir takılma anında, "Francis Drake bir korsandı," diyecek olmuş ve kendisi de, "Hayır, korsan değildi o," diye ona karşılık vermişti. Çünkü onun bir İngiliz kahramanı, bir Sir, bir Amiral ve dolayısıyla bir Beyefendi olduğunu biliyordu. Cristina, bu kez daha ciddi bir şekilde, "O bir korsandı," diye yinelediğinde, Martha bunun, yenilenlerin avutucu ama gerekli bir uydurmaları olduğunu anlamıştı. Daha sonraları, bir İngiliz ansiklopedisinde Drake maddesine bakmış ve "korsan" sözcüğü hiç geçmezken, "privateer"* ve "yağma" sözcüklerinin sık sık geçtiğini görmüştü. Açıkça anlamış-

* 'Pirate' (korsan) sözcüğünden farklı olarak '*privateer*' sözcüğü, ulusal düşmanlara karşı, devlet tarafından görevlendirilmiş korsan anlamına gelir.
[Kitaptaki bütün dipnotlar çevirmene aittir. (y.n.)]

tı ki, bir tarafın yağmalara girişen devlet korsanı bir başka tarafın korsanı olabiliyordu; ama durum böyle olsa bile, Sir Francis Drake onun için bu bilginin lekelemediği bir İngiliz kahramanı olarak kalmıştı.

Geriye baktığında, güven duymadığı berrak ve anlamlı anılar görüyordu. Tarım Fuarı'ndaki o günden daha açık ve daha çok anımsanan ne olabilirdi ki? Ciddi gökyüzü mavisi üzerinde uçarı bulutlarla dolu bir gündü. Annesiyle babası kendisini usulca bileklerinden tutup gökyüzünde ta tepelere kaldırmışlar ve yere indiğinde, gür çimen onun için bir trampolin olmuştu. Çizgili sundurmaları olan beyaz büyük çadırlar, bir papaz evi kadar sağlam inşa edilmişti. Arka tarafta, yükselen bir tepenin üzerinde duran ilgisiz ve bakımsız hayvanlar aşağıdaki gösteri ringinde bulunan şımartılmış ve yularlanmış kuzenlerine küçümsemeyle bakıyorlardı. Gündüz sıcaklık artarken, bira satılan çadırın arkasından bir koku yükseliyordu. Taşınabilir tuvaletlerin önündeki kuyrukların kokusu da çok farklı değildi. Fuar organizatörleri pamuklu gömleklerinin düğmelerinden sallanan kartlar takmışlardı. İpeksi tüylü keçileri süsleyip püsleyen kadınlar, antika traktörlerin üzerinde kurumla ağır ağır giden erkekler, midillilerden kayıp duran gözü yaşlı çocuklar ve arka planda da, kırılmış çitleri gayretle onaran birtakım insanların siluetleri vardı. Bayılabilecek insanları, çadır iplerine takılıp yere düşecek olanları yahut kalp krizi geçirecekleri, kısacası işlerin aksamasını bekleyen St John'un ambulans görevlileri de göze çarpıyordu.

Ama hiçbir şey aksamamıştı, o gün aksamamıştı, o günün anısında aksamamıştı. Ve içeriğindeki garip şiirselliğin çoğunu ezbere bildiği fuar broşürünü on yıllar boyunca muhafaza etmişti. Yörenin Tarım ve Bahçıvanlık Derneği Ödül Listesi. Kırmızı kâğıtla kaplı, sadece yirmi beş otuz sayfa, ama kendisi için çok daha fazlasını ifade eden bir şey: sadece sözcükler içermesine karşın resimli bir kitap; bir almanak; bir eczacının otlar kitabı; bir kırkambar bohça; bir akıl defteri.

Üç Havuç–uzun
Üç Havuç–kısa
Üç Şalgam–her çeşit

Beş Patates–uzun
Beş Patates–yuvarlak
Altı Bakla
Altı Kızıl Çalı Fasulyesi
Dokuz Bodur Fasulye
Altı Yabani Soğan, iri kırmızı
Altı Yabani Soğan, küçük kırmızı
Altı Yabani Soğan, iri beyaz
Altı Yabani Soğan, küçük beyaz

Sebze koleksiyonu. Altı farklı çeşit. Karnıbahar dahil edilecek olursa, yaprak sapları üzerinde gösterilmeli.

Sebze tepsisi. Dekore edilebilir, ama sadece maydanoz kullanılabilir.

20 buğday başağı.

20 arpa başağı

Domates Sandığında Yeniden-Tohumlandırılmış Otlak Çimenliği

Domates Sandığında Kalıcı Otlak Çimenliği

Aşılanmış keçilere yular takılmalı ve onlarla aşılanmamış keçiler arasında *her zaman* iki metrelik bir mesafe *korunmalı*.

Fuara sokulan bütün keçiler dişi olacaktır.

164 ve 165 kategorilerinde fuara sokulan keçilerin oğlağı olacaktır.

Bir Oğlak 12 aydan küçük bir keçi olarak tanımlanır.

Bir Kavanoz Marmelat
Bir Kavanoz Yumuşak Meyve Reçeli
Bir Kavanoz Limon Peyniri
Bir Kavanoz Meyve Peltesi
Bir Kavanoz Soğan Turşusu
Bir Kavanoz Mayonez
Süt veren Hollanda İneği
Gebe Hollanda İneği
Süt veren Genç Hollanda İneği

2 azı dişinden fazla dişi olmayan Doğurmamış Genç Hollanda İneği

Sertifika almış sığırlara yular takılmalı ve onlarla sertifika al-

mamış sığırlar arasında *her zaman* üç metrelik bir mesafe *korunmalıdır*.

Martha bütün sözcükleri anlamamıştı, talimatlarınsa ancak pek azını anlamış sayılırdı, ama listelerde onu tatmin eden bir şey vardı –listelerin sakin bir şekilde düzenlenmiş olmaları ve kusursuzlukları.

Üç Yıldızçiçeği, dekoratif, 8" üzerinde–üç vazo içinde
Üç Yıldızçiçeği, dekoratif, 6"-8"– bir vazo içinde
Dört Yıldızçiçeği, dekoratif, 3"-6"–bir vazo içinde
Beş Yıldızçiçeği, minyatür top
Beş Yıldızçiçeği, Ponpon, çapı 2" altında
Dört Yıldızçiçeği, Kaktüs, 4"-6"–bir vazo içinde
Üç Yıldızçiçeği, Kaktüs, 6"-8"–bir vazo içinde
Üç Yıldızçiçeği, Kaktüs, 8" üzerinde–üç vazo içinde

Bütün Yıldızçiçekleri dünyası burada temsil ediliyordu. Hiçbiri eksik değildi.

Anne babasının güvenli elleriyle gökyüzüne doğru atılmıştı. İkisinin arasında çamurların üzerine yerleştirilen tahtaların üzerinde, çadır bezinin altında, sıcak, ot kokan havada yürümüş, kitapçığındaki bilgileri bir yaratıcının otoritesiyle okumuştu. Önüne konulmuş olan şeyleri adlandırana ve kategorize edene değin onlar gerçekte var değillermiş gibi hissetmişti kendini.

"Peki burada neyimiz var, Bayan Fare?"

"Numara 270. Pişirimlik Beş Elma."

"Bana da öyle geliyor. Onlardan beş tane var. Acaba ne çeşit."

Martha yeniden kitapçığa baktı. "Her çeşit."

"Doğru –öyle ya. Her Çeşit Pişirimlik Elma –dükkânlarda var mı diye bir bakmalıyız." Babası ciddiymiş gibi yapar, ama annesi gülüp, Martha'nın saçını hiç gerekmediği halde çekiştirirdi.

Ter içinde kalmış iri pazulu adamların bacakları arasına sıkıştırılmış ve yünlü postları makas şıkırtıları arasında yüzülen koyunlar görüyorlardı. Tel kafeslerin içinde o kadar iri ve o kadar iyi yıkanıp temizlenmiş ürkek tavşanlar vardı ki hiç de gerçek gibi durmuyor-

lardı. Sonra, Çiftlik Hayvanları Gösterisi, Atlı Maskeli Balo Yarışması ve Teriye Yarışları vardı. Sıcak çadırların içinde domuz yağıyla yapılmış kekler, yassı çörekler, kuşüzümlü kekler ve yulaflı kekler vardı. İskoç yumurtaları tıpkı amonitler gibi ikiye yarılmıştı; yabani havuçlarla bildik havuçlar bir metre uzunluğundaydılar ve bir mum fitili gibi incelene kadar uzayıp gidiyordu. Boyunları eğilmiş ve kalın bir sicimle bağlanmış parlak görünüşlü soğanlar vardı; beşlik kümeler halinde sergilenmiş yumurtalar vardı, bir altıncısı yanlarındaki bir tabağın içine kırılmıştı; kesilmiş şeker pancarlarının ağaç gibi halkaları olduğu göze çarpıyordu.

Ancak zihninde –daha sonrasında ve daha da sonrasında– kutsal eşyalar gibi ışıldayıp duran şey Bay A. Jones'un fasulyeleriydi. Birincilik ödülü için kırmızı kart, ikincilik ödülü için mavi kart ve övgüye değer bulunanlar içinse beyaz kart veriliyordu. Bütün fasulyelerin üzerindeki bütün kırmızı kartlar Bay A. Jones'a aitti. Her Çeşit Dokuz Çalı Fasulyesi, Dokuz Yuvarlak Sırık Fasulye, Dokuz Yassı Bodur Fasulye, Dokuz Yuvarlak Bodur Fasulye, Altı Beyaz Bakla, Altı Yeşil Bakla. Aynı zamanda Dokuz Kabuk Bezelye ve Üç Kısa Havuç kategorilerinde de ödül kazanmıştı, ama bunlar Martha'yı daha az ilgilendiriyordu. Çünkü Bay A. Jones'un fasulyeleriyle bir numarası da vardı. Onları siyah kadife kumaşlar üzerinde sergiliyordu.

"Bir kuyumcu vitrinine benziyor, öyle değil mi, şekerim?" dedi babası. "Küpe isteyen var mı aranızda?" Bay A. Jones'un Dokuz Yuvarlak Bodur Fasulyesi'ne uzandı, annesi kıkırdadı ve Martha da sesini bayağı yükselterek, "Hayır!" dedi.

"Pekâlâ, öyle olsun, Bayan Fare."

Ciddi olmasa bile, bunu yapmaması gerekirdi babasının. Komik değildi. Bay A. Jones bir fasulyenin görünüşünü kusursuz kılabiliyordu. Rengi, oranları, düzgünlüğü. Ve fasulyeler dokuz tane olduğunda bir o kadar daha güzel oluyordu.

Okulda şarkılar söylemişlerdi. Yeşil üniformaları içinde, bir tohum kabındaki fasulyeler gibi, yan yana dört kişi oturmuşlardı. Yuvarlak sekiz bacak, kısa sekiz bacak, uzun sekiz bacak, her çeşit sekiz bacak.

Her gün, dini şarkılar söyleyerek başlardı, ama Martha Cochrane bu şarkıları çarpıtarak söylüyordu. Daha sonraları matematiğin

kuru, hiyerarşik şarkıları ve şiirin yoğun şarkıları geliyordu. Bunların her ikisinden daha garip ve daha hararetli olansa tarih dersinin şarkılarıydı. Bu derste öğrenciler, sabahki dualar sırasında var olmayan bir inanç yoğunluğuna sahip olmaya yüreklendiriliyorlardı. Dini şarkılar mırıltılı bir acele içinde söyleniyordu; ama tarih dersinde, bir tavuk kadar tombul ve birkaç yüzyıl yaşındaki Bayan Mason, karizmatik bir rahibe gibi tempo tutarak, rehberlik ederek ibadetlerinde onları yönlendiriyordu.

İÖ 55 (şak şak) Roma İstilası
1066 (şak şak) Hastings Savaşı
1215 (şak şak) Magna Carta
1512 (şak şak) Sekizinci Henry (şak şak)
İmanın Hamisi (şak şak)

Sonuncusunu sevmişti Martha: Uyak anımsamayı kolaylaştırıyordu. Bin sekiz yüz elli *fower* (şak şak) Kırım *Wower* (şak şak) –Bayan Mason onları kaç kez düzeltmiş olursa olsun bunu hep böyle söylüyorlardı.* Ve böylelikle şarkı sürüp gidiyordu:

1940 (şak şak) Britanya Savaşı
1973 (şak şak) Roma Antlaşması

Bayan Mason onları çağlar içinde gerilere götürüyor ve sonra da Roma'dan Roma'ya, sondan başa doğru, yeniden başlangıca döndürüyordu. Onları derslere böyle ısındırıyor ve zihinlerini esnekleştiriyordu. Sonra onlara ihtişamla dolu şövalye hikâyeleri, veba ve açlık hikâyeleri, tiranlık ve demokrasi hikâyeleri anlatıyor; krallara özgü görkem ve alçakgönüllü bireyciliğe özgü sağlam erdemlerden söz ediyor; onlara İngiltere'nin, Aragon'un ve Portekiz'in koruyucu azizi ve aynı zamanda da Cenova ve Venedik'in hamisi olan Aziz George'u; Sir Francis Drake'i ve onun kahramanlık hikâyelerini; Boadicea'yı ve Kraliçe Victoria'yı; Haçlı Seferleri'ne gitmiş ve şimdi köy kilisesinde, karısının yanında, ayakları bir köpeğin üzerine uzanmış olarak, taşın içinde yatan bir taşra beyefendisini anlatıyordu. Daha da ilgiyle dinliyorlardı, çünkü eğer Bayan Mason

* Savaş anlamına gelen 'War' sözcüğü bu şekilde telaffuz ediliyor.

memnun kalırsa dersi daha fazla şarkı söyleterek bitiriyordu, ama bu kez şarkılar farklı oluyordu. Tarihleri bulunması gereken olaylar olurdu; çeşitlemeler, doğaçlamalar ve numaralar; hepsi de kendilerini belli bir ritme kaptırmışlarken sözcükler bir belirir bir gözden kaybolurdu. Elizabeth ve Victoria'nın tahta çıkışları (şak şak şak şak), onlar, 1558 ve 1837 diye yanıt verirlerdi (şak şak şak şak). Ya da (şak şak) Quebec'te Wolfe (şak), onların da (şak şak) 1759 (şak) diye yanıt vermeleri gerekirdi. Ya da öğretmenleri onlara Barut Komplosu (şak şak) hakkında tüyo vermek yerine, konuyu değiştirip lafı Sağ Yakalanan Guido Fawkes'a getirir ve onların da, 1605 (şak şak) tarihiyle sözcük arasındaki uyağı bulmaları gerekirdi. Böylelikle onları iki bin yılın içinde oradan oraya dolaştırır, tarihi ısrarlı bir ilerleme değil, siyah kadife üzerindeki fasulyeler gibi bir dizi canlı ve birbiriyle yarışan an haline getirirdi. Çok daha sonra, yaşamında meydana gelecek olan her şey olup bittiğinde, Martha Cochrane hâlâ bir kitapta bir tarih ya da ad gördüğünde kafasının içinde Bayan Mason'ın şak-şaklı yanıtını işitebiliyordu. Zavallı İhtiyar Nelson Sağ Değil Kendisi, Trafalgar 1805 senesi. Sekizinci Edward Yitirdi Milleti Toptan, 1936 feragat etti tahttan.

Jessica James, arkadaş ve Hıristiyan, tarih dersinde onun arkasında oturuyordu. Jessica James, ikiyüzlü ve hain, sabah duaları sırasında onun önünde oturuyordu. Martha akıllı bir kızdı, bu yüzden inanç sahibi biri değildi. Sabah dualarında, gözleri sımsıkı kapalı, farklı bir biçimde dua ediyordu:

Devon'da osuran Alfalfa,
Adın yüksek sesle böğürülsün,
Onlar ki gelirler kızılderili çadırlarında.
Pis suların köpüklenir
Bath'da, ve bilirsin yakındır Severn'a.
Bize bugün sandviç şöleni çek
Ve bize otobüs biletlerimizi ver,
Biz verirken bize karşı otobüsle gidenleri
Ve bizi Penn İstasyonu'na götürmeyenleri,
Tereyağ, karaciğer ve bitkibiti.
Çünkü senindir çadır, çiçekler ve hikâye
Ta sonsuza değin VARKEN ERKEKLER.

Hâlâ, geliştirilmesi gereken bir iki dize üzerinde çalışıyordu. Belki de şu osurma sözcüğünün geçtiği dize dışında, şiirin dine bir sövgü olduğunu düşünmüyordu. Bazı kısımlarının oldukça güzel olduğunu düşünüyordu: kızılderili çadırı ve çiçeklerle ilgili dize ona hep Dokuz Yuvarlak Sırık Fasulye'yi düşündürüyordu; eğer Tanrı var olmuş olsaydı, herhalde bu dizeyi onaylardı. Ancak Jessica James onu şiddetle kınamıştı. Hayır, bundan daha akıllıca bir şey yapmıştı: Martha'nın kendini ele verme işini tezgâhlamıştı. Bir sabah, Jessica'dan gelen bir işaret üzerine, çevresindeki herkes suskunluğa gömülmüş ve tek başına kalan Martha'nın sesinin, sandviç şöleninin, karaciğerin ve bitkibitlerinin anlamını kasten çarpıttığı açıkça işitilebilmişti; işte bunun üzerine, Martha gözlerini açmış ve karşısında, sınıf arkadaşlarıyla birlikte oturan Bayan Mason'ın ansızın dönen omzunu, tavuğumsu dolgun göğsünü ve bir Hıristiyana özgü kızgın bakışını görmüştü.

Sömestrin geriye kalan günleri boyunca, tek başına ayakta tutulup dualarda sınıfa önderlik yaptırılmış, dizeleri açık açık telaffuz etmeye ve ateşli bir mümin taklidi yapmaya zorlanmıştı. Bir süre sonra, bunu gayet iyi yaptığını fark etmişti; yargıçlar kurulunu günahlarından artık arındığına inandıran, nedamet getirmiş bir suçlu gibiydi, acaba onlar da bir iyilik edip onu serbest bırakmayı düşünmezler miydi. Bayan Mason şüpheci davrandıkça, Martha'nın daha da hoşuna gidiyordu bu.

İnsanlar kendisini bir köşeye çekmeye başlamışlardı. Herkesle bu kadar zıtlaşarak ne yapmak istediğini soruyorlardı ona. Kendini fazla akıllı sanmak diye bir şey olduğunu söylüyorlardı. "Bak Martha, kiniklik tamamen yalnız kişilere özgü bir erdemdir," diye tavsiyede bulunuyorlardı. Onun küstah biri olmadığını umuyorlardı. Aynı zamanda da, az çok belirgin bir şekilde, Martha'nın evinin diğer evler gibi olmadığını, orada birtakım sınavlardan geçilebileceğini ve orada karakterin geliştirilebileceğini ima ediyorlardı.

Karakter geliştirme meselesini anlayamıyordu. Karakter, şüphesiz, insanın sahip olduğu ya da başınıza gelenlerden ötürü değişen bir şeydi, tıpkı annesinin bugünlerde daha sinirli ve daha çabuk öfkelenen biri olması gibi. İnsan kendi karakterini nasıl geliştirebilirdi? Şaşkın şaşkın, vücut kaslarını geliştirmek için ağırlık kaldıran adamlar hayal ediyor ve arada birtakım benzeşimler arıyordu: Sis-

temli bir şekilde yukarı aşağı kaldırılıp duran halterler, zorlu jimnastik hareketleri. Bu egzerzisleri tamamladığında karakterini geliştirmiş olacaktı. Hiçbir anlamı yoktu bunların. Martha'nın fotoğrafları, onu dünyaya surat asmış, alt dudağını büzmüş, kaşlarını çatmışken gösteriyordu. Bu, gördüğü şeyleri onaylamayışı mıydı, tatminsiz "karakter"ini göstermek miydi, yoksa sadece, annesine (daha çocukken) güneş her zaman sağ omzun üzerinden gelirken fotoğraf çekmenin iyi olacağının söylenmiş olması mıydı?

Öyle ya da böyle, karakterini geliştirmek kendisinin o sıralarda öncelik verdiği bir şey değildi. Tarım Fuarı'ndan üç gün sonra –ve bu, gerçek, biricik, el değmemiş bir anıydı, bundan emindi, bundan neredeyse emindi– Martha mutfak masasında oturuyordu; annesi yemek pişiriyor, ama, anımsadığı kadarıyla, şarkı söylemiyordu –hayır, biliyordu, anıların katılaşıp gerçeklere dönüştüğü yaşa erişmişti– annesi yemek pişiriyordu, şarkı söylemiyordu, bu bir gerçekti, Martha yapboz bulmacasını bitirmişti, bu bir gerçekti, mutfak masasının tahtasını gösteren, Nottinghamshire büyüklüğünde bir delik vardı, bu bir gerçekti, babası mutfakta değildi, bu bir gerçekti, Nottinghamshire parçası babasının cebindeydi, bu bir gerçekti, gözlerini yukarı kaldırdı, bu bir gerçekti, ve gördü ki, annesinin çenesinden çorbanın içine gözyaşları damlıyordu, bu bir gerçekti.

Çocuksu mantığından son derece emin, annesinin açıklamalarına inanmaması gerektiğini biliyordu. Hatta böylesi anlayışsızlıklar ve gözyaşları önünde kendini biraz üstün bile hissediyordu. Martha için durum tamamen basitti. Babacığı Nottinghamshire'ı bulmaya gitmişti. Cebinde olduğunu sanıyordu, ama baktığında orada olmadığını anladı. Ona gülümseyerek kediyi suçlamayışının sebebi buydu. Martha'yı hayal kırıklığına uğratamayacağını biliyordu, bu yüzden kayıp parçayı aramaya gitmişti ve bu, sandığından çok daha fazla vakit almaktaydı. Sonra dönecek ve her şey yeniden iyi olacaktı.

Daha sonra –ve daha sonra çok çabuk geldi– yaşamına korkunç bir duygu girdi, tanımlayabilmek için henüz sözcüklere sahip olmadığı bir duygu. Babasının niçin çekip gitmiş olduğuna ilişkin akla ansızın gelen, mantıklı, uyaklı bir gerekçe (şak şak). Parçayı *kendisi* kaybetmişti, Nottinghamshire'ı *kendisi* kaybetmişti, onu anımsa-

yamadığı bir yere koymuştu, ya da belki de onu bir hırsızın gelip çalabileceği bir yerde bırakmıştı; bu yüzden onu seven babası, sevdiğini söyleyen ve onu hiçbir zaman hayal kırıklığına uğramış halde görmek istemeyen, Bayan Fare'nin dudağını öyle büzmesini hiçbir zaman istemeyen babası, o parçayı bulmaya gitmişti ve eğer kitaplara ve hikâyelere inanılacak olursa bu uzun, çok uzun bir arayış olacaktı. Babası yıllarca geri dönmeyebilirdi, döndüğünde sakalı uzamış olacaktı ve sakalına kar gibi ak düşmüş olacaktı ve –nasıl derler?– kötü beslenmeden ötürü kadidi çıkmış biri gibi görünecekti. Ve bütün bunlar kendi kabahatiydi, çünkü dikkatsizce ya da aptalca davranmıştı, babasının ortadan kaybolmasının ve annesinin perişanlığının sebebi de kendisiydi, bu yüzden bir daha asla dikkatsizce ya da aptalca davranmamalıydı, çünkü sonrasında bu tür şeyler oluyordu.

Mutfağın önündeki koridorda bir meşe yaprağı bulmuştu. Babası ayaklarında eve hep yapraklar getiriyordu. Babası bunun, bir an önce geri dönüp Martha'yı görmekte çok acele etmesinden kaynaklandığını söylüyordu. Annesi ona kızgın bir sesle, bunun inanılır bir gerekçe olamayacağını, kapıda ayaklarını silene kadar Martha'nın pekâlâ bekleyebileceğini söylüyordu. Martha da, benzeri kınayışlara uğrama korkusuyla, ayaklarını kapıda her zaman dikkatlice siliyor ve böyle yaparken kendinden oldukça memnun olduğunu hissediyordu. Şimdi, avucunda bir meşe yaprağı tutuyordu. Tırtıklı kenarlarıyla bir yapboz parçasını andırıyordu yaprak ve Martha, bir an için yüreğinde bir umut kıvılcımı hissetti. Bu bir işaretti, ya da bir rastlaşımdı, ya da öyle bir şey: Eğer bu yaprağı babasının bir andacı olarak saklarsa, o zaman Nottinghamshire'ı da emin ellerde tutmuş olacak ve o zaman babası geri dönecekti. Bunu annesine söylemedi, ama yaprağı Tarım Fuarı'ndan aldığı kırmızı kitapçığın içine koydu.

Hem arkadaş hem de hain Jessica James'e gelince, zaman içinde bir intikam fırsatı doğdu ve Martha bu fırsatı değerlendirdi. Kendisi bir Hıristiyan değildi ve bağışlayıcılık başkalarının benimsediği bir erdemdi. Domuz gözlü ve dindar Jessica James, rahibe gibi sesi olan ve babası hiçbir zaman ortadan kaybolmayacak olan Jessica James, kırmızı elleri kemiksiz bir tavuk budu kadar ıslak ve pörsük, uzun ve sarsak bir oğlanla gönül eğlendirmeye başlamıştı.

Martha, çocuğun adını çok geçmeden unutmuş, ama elleri her zaman aklında kalmıştı. Daha büyük biri olsaydı, yapılabilecek en acımasızca şeyin, Jessica James'le budala budala sırıtan talibinin bu bönce yarenliklerini, kilisenin ortasından yürüyüp ayakları bir köpeğin üstünde uzanmış olarak yatan Haçlı'nın önünden geçerek yaşamlarının geri kalan kısmının günbatımına doğru yürüyecekleri güne kadar sürdürmelerine izin vermek olduğunu düşünebilirdi.

Ancak Martha henüz o kadar görmüş geçirmiş biri değildi. Bunun yerine, arkadaşı ve suç ortağı Kate Bellamy, oğlana, eğer kız arkadaş değiştirmeyi düşünüyorsa, Martha'nın onunla çıkmayı pekâlâ düşünebileceğini bildirdi. Martha çoktan beri, kendisi bir oğlanı arzulamadığı sürece neredeyse her oğlana kendisini arzulatmayı başarabileceğini fark etmişti. Şimdi çeşitli planların tartışılması söz konusuydu. Oğlanı onun elinden çalabilir, bir süre nispet yapmak için kullanabilir ve Jessica James'i bütün okulun önünde küçük düşürebilirdi. Ya da küçük bir numara tezgâhlayabilirlerdi: Kate, Jessica James'i masum bir yürüyüş yapmaya davet eder ve raslantı bu ya, orada bir yerde, erdem taslayan küçük kalbi, körpe bir göğse uzanmış yağlı tombul bir el önünde paramparça oluverirdi.

Ne var ki Martha, en acımasız intikamda karar kıldı; ayrıca bu tür bir intikamda kendisine yapacak pek bir şey kalmayacaktı. Sesi masum, kalbi ikiyüzlü Kate Bellamy, Martha'nın onu gerçekten sevmeyi öğrenebileceğine inandırdı oğlanı –tabii kız onu tanıyınca olacaktı bu– ama Martha aşk ve aşkla ilgili her türlü konuda ciddi olduğu için, oğlanın, ondan bir şey beklemeden, Bayan Sofuluk ile bütün bağlarını geri dönmemecesine ve herkesin önünde koparması gerekecekti. Birkaç günlük bir düşünüp taşınma ve aşna fişneden sonra, oğlan kendisine söylenildiği gibi yaptı ve Jessica James'in, beklendiği gibi, Martha'yı memnun eden gözyaşlarına boğulduğu görüldü. Aradan birkaç gün daha geçti, Martha her yerde olup bitenlere kıs kıs gülüyor ancak hiçbir mesaj gelmiyordu. Oğlan, endişeli endişeli, kızın aptal rolü oynayan suç ortağına yaklaştı ve kız ona olup bitenleri yanlış anladığını söyledi: Martha Cochrane, *onunla* mı çıkacaktı? Yok daha neler! Oğlan okuldan çıktıktan sonra öfkeli ve aşağılanmış bir halde Martha'nın yolunu kesti; Martha, kendisinin de ona karşı duyguları olabileceğini iddia eden oğlanla alay etti. Oğlan kendini toparlayacaktı; oğlanlar toparlarlardı. Jes-

sica James'e gelince, o, perişanlığına sebep olan kişiyi hiçbir zaman teşhis edemedi, buysa Martha'yı okuldan ayrıldığı güne değin memnun etti.

Kışlar bir bir geçerken, Martha yavaş yavaş, ne Nottinghamshire'ın, ne de babasının döneceğini anladı. Annesi ağladığı, yüksekteki raftan aldığı şişelerden birini kullandığı sürece kendisine sımsıkı sarılıp bütün erkeklerin ya kötü ya da zayıf olduklarını, bazılarının hem kötü hem de zayıf olduklarını söylediği sürece, onların dönebileceklerine hâlâ inanıyordu. Bu gibi durumlarda, sanki gözyaşları ortaklaşa babasını geri getirebilirmiş gibi, Martha da ağlıyordu.

Derken, okula biraz daha uzak olan, bir başka kasabaya taşındılar, bu yüzden artık otobüse binmesi gerekiyordu. Şişeler için yüksek raf yoktu; annesi ağlamalarına son vermiş ve saçını kısacık kestirmişti. Hiç kuşku yok ki karakterini geliştiriyordu. Daha küçük olan bu yeni evde, babasının hiç fotoğrafı yoktu. Annesi ona erkeklerin ya kötü ya da zayıf olduklarını daha seyrek söyler olmuştu. Bunun yerine ona, kadınların güçlü olup kendilerine bakmak zorunda olduklarını, çünkü bunu yapmaları için başka hiç kimseye güvenilemeyeceğini söylüyordu.

Buna yanıt olarak, Martha bir karara vardı. Her sabah, okula gitmeden önce, yatağının altından yapboz kutusunu çekip çıkarıyor, gözleri kapalı kapağını açıyor ve eline bir bölge alıyordu. En sevdiklerinden biri olabilir diye hiç bakmıyordu: Somerset ya da Lancashire'dı belki. Elbette Yorkshire'ı tanıdı, çünkü parmaklarını çevresine koyamadığı bir bölgeydi bu, ama yine de Yorkshire konusunda hiçbir zaman özellikle güçlü duyguları olmamıştı. Otobüste, arkasına uzanıyor ve bölgeyi koltuğun arkasından aşağıya atıveriyordu. Bir iki kez parmakları, orada günler ya da haftalar önce bıraktığı, sıkı koltuk döşemesi arasına sıkışmış başka bir bölgeyle karşılaşmıştı. Elden çıkaracağı aşağı yukarı elli bölge vardı, bu neredeyse tüm bir sömestri almıştı. Denizi ve kutuyu çöp bidonuna attı.

Geçmişi anımsaması mı, yoksa unutması mı gerektiğini bilmiyordu. Böyle giderse karakterini hiçbir zaman geliştiremeyecekti. Fuar'ı bu kadar düşünmekte yanlış bir şey olmadığını umuyordu; her halükârda, onu zihninden hiçbir zaman uzun süre atamıyordu. Ailece yaptıkları son gezintileri... Gürültüye ve itiş kakışa rağmen, düzenin, ku-

ralların ve doktor gibi giyinmiş beyaz önlüklü adamların bilgece kararlarının hüküm sürdüğü bir yerde göklere fırlatılmıştı. Ona öyle geliyordu ki evde olduğu gibi okulda da çoğu kez yanlış değerlendiriliyordunuz, ama Fuar'da daha üstün bir adalet vardı.

Elbette, kendisi meseleyi böyle koymuyordu. Annesine Fuar yarışmasına katılıp katılamayacağını sorduğunda, o anki kaygısı, annesinin kızabileceği ve "kafasına fikirler soktuğu" için Ödül Listesi'nin elinden alınabileceği olmuştu. Hiçbir zaman tamamen öngöremediği bir başka çocukluk günahıydı bu. "Sen küstah biri mi oluyorsun, Martha? Biliyorsun ki, kiniklik çok yalnız kişilere özgü bir erdemdir. Peki kafana bu fikirleri sokan ne?"

Ama annesi sadece başıyla onaylayıp kitapçığı açtı. Meşe yaprağı düştü. "O ne?" diye sordu.

Azarlanmaktan ya da niyetinin anlaşılmasından korkarak, "Onu saklıyorum," diye yanıt verdi Martha. Ama annesi, yaprağı alıp sayfaların arasına sokmakla yetindi ve bir süredir takındığı o yeni enerjik haliyle, Çocuklar Kesimi'ndeki kategorilere bakmaya başladı.

"Bir Korkuluk mu (maksimum yükseklik 30 cm)? Tuzlu Hamur'dan yapılma bir şey mi? Bir Kutlama Kartı mı? Bir Örülü Şapka mı? Herhangi bir malzemeden yapılmış bir Yüz Maskesi mi?"

"Fasulye," dedi Martha.

"Bakalım, Dört Pötibör Bisküvi, Dört Kelebek Pasta, Altı Badem Ezmesi Şekerleme, Bir Hamur İşi Gerdanlık var. Bir Hamur İşi Gerdanlık, güzel, öyle değil mi?"

"Fasulye," diye yineledi Martha.

"Fasulye mi?"

"Dokuz Yuvarlak Sırık Fasulye."

"Bu kategoride katılabileceğinden emin değilim. Çocuklar Kesimi'nde yok bu. Yönetmeliklere bakalım bir. Kesim A. Fuar Alanı'nın on altı kilometrelik yarı çapı içinde bulunan Ev Sahipleri ve Sebze Bahçesi Sahipleri'ne açık. Sen Ev Sahibi misin, Martha?"

"Peki sebze bahçesi olmaz mı?"

"Ne yazık ki, burada hiç yok. Kesim B. Herkese açık. Sadece çiçekler var. Yıldız çiçekleri mi? Kadife çiçekleri mi?" Martha hayır anlamında başını salladı. "Kesim C. Fuar Alanı'nın 5 kilometrelik yarı çapı içinde ikamet eden bahçıvanlarla sınırlı. Katılmaya niye

hak kazanamadığımızı anlamıyorum. Sen bahçıvan mısın, Martha?"

"Tohumları nereden alacağız?"

Birlikte bir toprak parçasını kazdılar, içine biraz at gübresi koydular ve iki kızılderili çadırı kurdular. Sonra her şeyi yapmak Martha'ya düştü. Tohumlarını Fuar'dan kaç hafta önce ekebileceğini hesapladı, fasulyeleri dikti, onları suladı, bekledi, ayrıkotlarını temizledi, suladı, bekledi, ayrıkotlarını temizledi, yükselebilecekleri yerdeki topaklaşmış toprak parçalarını kaldırdı, topraktan pırıltılı, esnek filizlerin çıktığını gördü, sarmal tırmanışları içinde yükselen sülükdallara özenle baktı, kırmızı çiçeklerin oluşup baş verdiklerini gördü, ufak kabuklar oluşurken suladı, bir daha suladı, ayrıkotlarını temizledi, suladı, suladı ve orada, Fuar'dan tam birkaç gün önce, aralarından seçim yapabileceği yetmiş dokuz Yuvarlak Sırık Fasulye elde etti. Okul otobüsünden iner inmez dosdoğru o ufak toprak parçasını incelemeye gidiyordu. Çünkü senindir çadır, çiçekler ve hikâye. Bu hiç de dine sövgü gibi görünmüyordu.

Annesi Martha'nın becerisini ve yeşil parmaklarını övdü. Martha fasulyelerinin Bay A. Jones'un fasulyelerine fazla benzemediğini belirtti. Onunkiler yassı ve pürüzsüzdü ve sanki üzerlerine bir şey püskürtülmüş gibi her tarafları aynı yeşillikteydi. Kendisininkilerdeyse fasulyelerin olduğu noktalarda düzenli şişkinlikler ve kabuğun şurasında burasında sarı benekler vardı. Annesi onların aynen böyle büyüdüklerini söyledi. Karakterlerini böyle geliştiriyordu onlar.

Fuar'ın yapılacağı cumartesi günü erkenden kalktılar ve annesi onun çadırın üst kısmındaki fasulyeleri toplamasına yardım etti. Sonra Martha, aralarından bir seçim yaptı. Siyah kadife istemişti ama evdeki tek kadife kumaş parçası hâlâ bir giysiye aitti, bu yüzden ince bir siyah kâğıt bulundu ve annesi onu ütüledi, ama yine de oldukça buruşuk gözüküyordu. Bir süre sonra, birisine ait bir arabanın arkasında oturmuş, başparmakları ince kâğıdın üzerinde, araba köşelerden dönerken fasulyelerin tabağın üzerinde kımıldayıp yuvarlanışlarını seyre dalmıştı.

"Bu kadar hızlı gitmeyin," dedi bir an sertçe.

Derken, zemini saban izleriyle oyulmuşçasına eğri büğrü bir otoparka girdiler ve Martha fasulyelerini yeniden kurtarmak zorun-

da kaldı. Fuar çadırındaki beyaz önlüklü bir adam ona, yarışma jürisi kim olduğunu bilmesin diye, üzerinde sadece bir numara bulunan bir form verdi ve başka kişilerin de fasulyelerini sergilediği uzun bir masayı gösterdi. Onunla hiç tanışmamalarına karşın, birtakım eski tüfek bahçıvanlar neşeli seslerle, "Bakın da kimler varmış burada!", "İşte şimdi üstünlüğü elden kaçırmamalısın, Jonesie!" dediler. Hiç kimsenin fasulyelerinin kendisininkilere benzemediği dikkatinden kaçmamıştı. Ama herhalde bunun sebebi onların farklı çeşitler yetiştirmiş olmalarıydı. Derken hepsinin birlikte oradan ayrılmaları gerekti çünkü jürinin değerlendirme yapma vaktiydi.

Bay A. Jones kazandı. Başka Birisi ikinci oldu. Başka Birisi mansiyon kazandı. Herkes de, "Bir dahaki sefere şansımız daha iyi gider!" diyordu. Düğümlü eklemleri olan koca koca eller onu avutmak için aşağı doğru uzanıyor ve yaşlı adamlar, "Seneye üstünlüğü elde tutmamız gerekecek," diye aynı sözleri yineliyordu.

Daha sonraları annesi, "Ancak, tatları çok güzel," dedi. Martha yanıt vermedi. Dudağını, gözü yaşlı ve inatçı bir edayla büzdü. "O zaman seninkileri ben yerim," dedi annesi ve tabağına doğru çatalını uzattı. Martha, oyuna bile katılamayacak kadar perişan hissediyordu kendini.

Arabaları olan adamlar bazen annesini almaya gelirlerdi. Kendilerinin araba alacak güçleri yoktu ve Martha annesinin bu kadar çabucak götürüldüğünü gördüğünde –bir el sallama, bir tebessüm, başını şöyle bir oynatma ve derken, araba daha gözden bile kaybolmadan annesinin sürücüye doğru dönüşü– işte bunların olduğunu gördüğünde, annesinin hep gözden kaybolacağını düşünüyordu. Adamların böyle evlerine gelmelerinden hoşlanmıyordu. Bazıları ona yaltaklanmaya çalışıyor, sanki bir kediymiş gibi hafifçe sırtına vuruyor, bazılarıysa uzaktan dik dik bakıyor ve onun bir baş belası olduğunu düşünüyordu. Martha, kendisini bir baş belası olarak gören erkekleri tercih ediyordu.

Sadece terk edilme meselesi değildi. Annesinin de terk edilmesi söz konusuydu. Arada sırada ortaya çıkan bu adamlara bakıyor ve ister kıçlarının üstüne çöküp ona ev ödevleri ve televizyon hakkında bildik sorular sorsunlar, isterse ayakta durup, anahtarlarıyla şık şık oynarken, "Haydi, gidelim," diye mırıldansınlar, onların

hepsini de aynı şekilde görüyordu: Annesini incitecek adamlar olarak. Belki de bu gece ya da yarın olmayacaktı bu, ama hiç kuşku yok ki, bunun olacağı bir zaman gelecekti. Annesinin kendisine bakmasını gerektirecek yüksek ateşler, sızılar ve âdet ağrılarına benzeyen ağrılar geliştirmekte ustaydı Martha.

"Sen gerçekten de küçük bir tiransın," diyordu annesi ona, ses tonu sevecenlikle usanç arasında gidip gelerek.

"Neron bir tirandı," diye yanıt veriyordu Martha.

"Eminim ki Neron bile annesinin arada sırada dışarı çıkmasına izin veriyordu."

"Aslında, Neron annesini öldürtmüştü, Bay Henderson bize öyle söyledi." İşte bu küstahlık etmekti, bunu biliyordu.

"Eğer böyle giderse, yemeğine zehri herhalde ben koyacağım," diyordu annesi.

Bir gün, kuruduktan sonra çamaşır ipinden çarşafları almış katlıyorlardı. Annesi, birdenbire, sanki kendi kendine konuşuyormuşçasına, ama Martha'nın da işitebileceği kadar yüksek bir sesle, "Yapmak için iki kişiye ihtiyaç duyduğun tek şeydir bu," dedi.

Sessizlik içinde katlama işini sürdürdüler. Çarşafı enlemesine ger (kolların henüz yeterince uzun değil, Martha), yukarı kaldır, tepeden kavra, sol elini bırak, bakmadan yakala, yana doğru ger, çek, tekrar tekrar yakala, sonra çek, çek (daha sert, Martha), sonra anneciğinin ellerine kadar yürü, önce aşağı sonra yukarı doğru kaldır, son bir kez çek, katla, onu ver ve bir sonrakini bekle.

Yapmak için iki kişiye ihtiyaç duyduğun tek şeydi bu. Çarşafı çektiklerinde, sadece kırışıkların çekilip düzeltilmesinden ibaret olmayan bir şeyler vardı, bunun ötesinde bir şey, ikisi arasında bir şeydi. Aynı zamanda tuhaf bir çekişti de: Önce, sanki öteki kişiden uzaklaşmak istermişçesine çekiyordunuz, ama çarşaf sizi tutuyordu, sonra sizi ökçelerinizden kaykıltıp birbirinize doğru itiyor gibiydi. Bu şey her zaman orada mıydı?

"Seni kastetmedim," dedi annesi ve birdenbire Martha'yı kucakladı.

"Babam hangisiydi?" diye sordu Martha o gün daha sonra.

"Hangisiydi demekle ne demek istiyorsun? Baban... Babandı işte."

"Kötü müydü yoksa zayıf karakterli miydi, demek istiyorum.

Hangisiydi?"

"Aa, bilmiyorum."

"Bunların ya biri, ya da öteki olduklarını söylemiştin. Böyle söylemiştin, O hangisiydi?"

Annesi ona baktı. Bu inatçılık yeni bir şeydi. "Şey, sanırım, eğer ikisinden biri olması gerekiyorsa, o zaman zayıf karakterli biriydi."

"Nasıl söyleyebiliyorsun bunu?"

"Zayıf karakterli olduğunu mu?"

"Hayır, zayıf karakterli olup olmadıklarını kötü olup olmadıklarından nasıl ayırt edebiliyorsun?

"Martha, sen bu tür şeyler için yeteri kadar büyük değilsin."

"Bilmem gerekiyor."

"Niçin bilmen gerekiyor?"

Martha durakladı. Söylemek istediği şeyi biliyor, ama bunu söylemekten korkuyordu. "Senin yaptığın yanlışları yapmayayım diye."

Duraklamıştı çünkü annesinin ağlayacağını beklemişti. Ama annesinin o yanı kaybolmuştu. Annesi ağlamak yerine, son günlerde uzmanlık kazandığı o soğuk gülüşüyle güldü. "Ne akıllı bir çocuk doğurmuşum ben! Yaşından büyük konuşma, Martha."

Bu da yeni bir şeydi. Küstahlaşma. Aklına bu fikirleri ne sokuyor? Ve şimdi de, yaşından büyük konuşma.

"Niçin söylemiyorsun bana?"

"Sana bütün bildiğimi söyleyeceğim, Martha. Ama vereceğim yanıt şu ki, eğer benim hayatımdan yola çıkarsan, bunu ancak iş işten geçtikten sonra bilirsin. Ve sen benim yaptığım yanlışları yapmazsın, çünkü herkes farklı yanlışlar yapar, bu kuraldır."

Martha annesine dikkatli dikkatli baktı. "Pek yardımın olmadı," dedi.

Ama uzun vadede yardımı oldu. Martha büyüdükçe, karakteri geliştikçe, küstah biri olmaktan çok inatçı biri oldukça, akıllılığını ne zaman gizleyeceğini bilecek kadar akıllandıkça, arkadaşlar, sosyal yaşam ve yeni bir çeşit yalnızlık keşfettikçe, kent dışından kente taşınıp gelecekteki anılarını yığmaya başladıkça, annesinin kuralını kabullendi: Onlar kendi yanlışlarını yapmışlardı, şimdi sen de kendi yanlışlarını yapıyorsun. Ve bunun, Martha'nın yaşam düsturunun bir parçası haline gelen mantıksal bir sonucu oldu: Yirmi beş

yaşından sonra, yanlışlarını annenin ve babanın üzerlerine atmana izin yoktu. Elbette, annenle baban korkunç bir şeyler yapmışlar idiyse –ırzına geçip seni öldürmüşlerse, bütün paranı çalıp seni fahişeliğe sürüklemişlerse– geçerli değildi bu; ama ortalama bir yaşamın ortalama akışı içinde, eğer ortalama bir becerin ve ortalama bir zekân varsa ve bunların daha fazlasına da sahipsen, o zaman annenle babanı kınamana izin yoktu. Elbette kınıyordun, bunun fazlasıyla baştan çıkarıcı göründüğü vakitler oluyordu. Keşke söz verdikleri gibi bana tekerlekli paten almış olsalardı, keşke David'le çıkmama izin vermiş olsalardı, keşke farklı, daha sevecen, daha zengin, daha akıllı, daha basit olsalardı. Keşke daha hoşgörülü olmuş olsalardı; keşke daha sıkı olmuş olsalardı. Keşke bana daha fazla cesaret aşılamış olsalardı; keşke beni yaptığım doğru şeyler için övmüş olsalardı... Bunların hiçbiri olmamıştı. Martha elbette bunları hissediyordu, bazen böylesi kırgınlıklara kendini kaptırmak istiyordu, ama sonra duruyor ve kendini kınıyordu. Sen kendi başınasın, kızım. Hasar, çocukluğun normal bir parçasıdır. Onlara kabahat bulmana artık izin yok. İzin yok.

Ama bir şey vardı, hiçbir zaman çaresini bulamadığı, ufak ancak kökünden söküp atamayacağı kadar içini sızlatan bir şey. Üniversiteyi terk etmiş ve Londra'ya gelmişti. Bürosunda oturmuş, işine heyecan duyuyormuş gibi yapıyordu; bazı gönül sorunları vardı, çok ciddi bir şey değildi, sadece bir erkekti, her zaman görülen türden küçük bir felaket; sonra, âdet dönemiydi. Bütün bunları anımsıyordu. Telefon çalmıştı.

"Martha? Ben Phil."

"Kim?" Kırmızı pantolon askılı, aşırı samimi biri, diye düşündü.

"Phil. Philip. Baban." Ne diyeceğini bilemiyordu Martha. Sanki suskunluğunun sebebi babasını tanımayışındanmış gibi, babası bir süre sonra sözünü yineledi. "Babacığın."

Acaba buluşabilirler miydi? Acaba bir gün öğle yemeğine çıkmaya ne derdi? Hoşlanacağını sandığı bir yer biliyordu. Martha, "Sen nerden bileceksin ki hoşlanacağımı?" dememek için kendini zor tuttu. Babası, konuşulacak çok şey olduğunu söyledi, ikisinin de büyük beklentiler içinde olmaması gerektiğini düşünüyordu. Martha bu konuda onunla hemfikirdi.

Martha arkadaşlarından tavsiye istedi. Bazıları: Hissettiğin şey-

leri söyle; düşündüklerini söyle ona, dediler. Bazıları: Ne istediğini bir gör; niçin daha önce değil de şimdi görüşmek istiyor, dediler. Bazıları: Onu görme, dediler. Bazıları: Annene söyle, dediler. Bazıları: Ne yaparsan yap, annene söyleme, dediler. Bazıları: Oraya mutlaka ondan önce gelmeye bak, dediler. Bazıları: Pis herifi beklet, dediler.

Eski moda, meşe duvar kaplamaları olan bir restorandı; dünyadan usanmışlıklarını alaycı bir işbilmezliğe döken yaşlı garsonları vardı. Hava sıcaktı, ama yemek listesinde sadece kulüp üyelerinin sürekli yedikleri türden ağır bir yemek bulunuyordu. Babası ona dilediği kadar sipariş vermesi için ısrar etti; o daha az istedi. Babası şarap içmeyi önerdi; o su içti. Ona sanki bir anket formu doldurmuşçasına yanıt veriyordu: Evet, hayır, öyle umuyorum; çok fazla, hayır, hayır. Babası ona, çok çekici bir kadın olmuş olduğunu söyledi. Münasebetsizce bir laf gibi geldi bu. Onun görüşüne katılmak ya da karşı çıkmak istemiyordu, bu yüzden, "Belki de," dedi.

"Beni tanımadın mı?" diye sordu babası.

"Hayır," diye yanıt verdi. "Annem fotoğraflarını yaktı." Doğruydu; daha fazlasına değilse bile, bu lafın vereceği sıkıntıya müstahaktı o. Masanın karşı tarafında oturan yaşlı, kırmızı yüzlü ve saçları seyrelmiş adama baktı. Özellikle hiçbir şey ummamaya uğraşmıştı; yine de, düşündüğünden daha pejmürde görünüyordu. Daha baştan beri yanlış bir varsayım üzerinde oyalandığını fark etti. Son on beş yirmi yıldır, eğer bir insan ortadan kaybolursa, karısını ve çocuğunu terk ederse, bunu daha iyi bir yaşama kavuşmak için yapacağını aklından geçirip durmuştu: daha fazla mutluluk, daha fazla seks, daha fazla para, önceki yaşamında ne eksikse ondan daha fazlası için. Kendini Phil diye tanıtan bu adamı inceleyince, evini terk etmemiş olsaydı sanki bu kadar kötü bir yaşamı olmazdı, diye düşündü. Ama belki de öyle inanmak istiyordu.

Babası ona bir hikâye anlattı. Martha bu hikâyenin gerçekliğini yargılamaktan kaçındı. Âşık olmuştu. Oluvermişti işte. Bunu kendini haklı çıkarmak için söylemiyordu. O vakitler ailesini tamamen terk etmenin daha adil olacağını düşünmüştü. Martha'nın, Richard adında başka bir anneden olma bir erkek kardeşi vardı. Richard iyi bir çocuktu, ama yaşamdan ne istediğini bilmiyordu. Belki de o

yaşlarda normaldi. Stephanie –bu ad devrilen bir şarap bardağı gibi Martha'nın oturduğu tarafa ansızın dökülüvermişti– Steph üç ay önce ölmüştü. Kanser çok acımasız bir hastalıktı. İlkin beş yıl önce teşhis konmuştu, sonra hastalık gerilemişti. Sonra tekrar depreşmişti. Depreştiğinde her zaman daha kötü oluyordu. İnsanı alıp götürüyordu.

Bütün bunlar –neler yani?– gerçeklerden uzak değil, ama alakasız görünüyorlardı; yüreğinin ta derinliklerindeki kıl testeresiyle kesilmiş bir deliği doldurmanın doğru ve tek yolu değildi. Ondan Nottingamshire'ı istedi.

"Anlamadım?"

"Sen gittiğinde, Nottinghamshire da cebindeydi."

"Nottingham cebimde miydi?"

"Şu yapboz bulmacamı yapıyordum, hani İngiltere Bölgeleri var ya." Bunu söylerken kendini tuhaf hissetti; mahcup duruma düşmüş falan değildi de, sanki ona kalbini çok fazla açmış gibiydi. "Hani bir parçayı alır ve saklardın, sonra da onu sonunda bulurdun. Evi terkettiğinde Nottinghamshire'ı yanında götürdün. Anımsamıyor musun?"

Babası hayır anlamında başını salladı. "Yapboz mu yapıyordun? Galiba bütün küçük çocuklar seviyor bunu. Richard seviyordu. En azından, bir süre. Anımsıyorum da, inanılmaz derecede karmaşık bir yapbozu vardı, her tarafta bulutlar falan, öyle bir şey –yarısını bitirene kadar hangi tarafa gideceğini asla bilemiyordu insan..."

"Anımsamıyor musun?"

Babası ona baktı.

"Sen gerçekten, gerçekten anımsamıyor musun?"

Babasını bunun için her zaman kınayacaktı. Yirmi beşinin üstündeydi; yirmi beş yaşını arkada bırakmış olmayı sürdürecek, yirmi beşinden hep daha yaşlı, daha yaşlı olacak ve kendi başına kalacak; ama babasını bunun için her zaman kınayacaktı.

II
İNGİLTERE, İNGİLTERE

Bir

PİTMAN MALİKÂNESİ zamanının mimarlık ilkelerine sadık kalınarak yapılmıştı. Görünüşünde, insancıllığın yumuşattığı laik bir iktidarın gücü göze çarpıyordu: Cam ve çelik, dişbudak ve kayın ağaçlarıyla yumuşatılmıştı; az miktarda kullanılan soluk yeşil ve asit sarısı, denetim altına alınmış bir tutkuyu akla getiriyordu; girişte yer alan, ölgün kırmızı renkteki Corbusier üslubu dairevi bir duvar, sert açıların egemenliğini ortadan kaldırıyordu. Ortadaki görkemli iç avlu, bu dünyevi katedralin özlemlerini nesnelleştiriyordu; öte yandan, gözle görülemeyen bir havalandırma ve enerji tasarrufu mekanizması, binanın topluma ve çevreye bağlılığını gösteriyordu. Mekânın kullanımında belli bir esneklik vardı ve kanalizasyon sistemi gizlenmiş değildi: Slater, Grayson ve White'tan oluşan mimarlık

ekibine göre bina, yöntemlerde gösterilen rafineliği niyet saydamlığıyla birleştiriyordu. Doğayla uyum bir başka anahtar sözcüktü: Pitman Malikânesi'nin arkasında özel olarak yaratılmış bir bataklık bulunuyordu. Personel, bir platform üzerinde (yenilenebilir ormanlardan gelen ahşaptan yapılmıştı) sandviçlerini yerken Hertfordshire kıyılarındaki göçmen kuşların yaşantılarını inceleyebiliyordu.

Mimarlar, müşterilerinin müdahalelerine alışmışlardı; gelgelelim, Sir Jack Pitman'ın kendi tasarımlarına yaptığı kişisel katkıyı yorumlarken onlar bile düşüncelerini aktarmakta biraz güçlük çekiyorlardı: Bu katkı, yönetim kurulu salonu düzeyinde çifte küp biçiminde bir çalışma odasının ilavesini içeriyordu; odada özel biçim verilmiş kornişler, uzun tüylü bir halı, iki şömine, ayaklıklı lambalar, kabarık görünüşlü duvar kâğıdı, yağlıboya tablolar, perdeli *faux** pencereler ve top burunlu elektrik düğmeleri olacaktı. Sir Jack, derin derin düşüncelere dalarak şöyle demişti: "Buranın görkemini şimdinin olanakları içinde yaşasak da, bana öyle geliyor ki bunun bedeli, geçmişe horgörü duyarak ödenmemeli." Slater, Grayson ve White ekibi, geçmişi inşa etmenin, günümüzde ne yazık ki, şimdiyi ya da geleceği inşa etmekten bir hayli daha masraflı olduğunu belirtmeye çalışmışlardı. Müşterileri yeni bir yorum yapmaktan kaçınmış ve onlar da, en azından binanın bu baronlara özgü aşırı süslü bölümünün kendi tasarımlarındaki bir unsur olmaktan çok Sir Jack'in kişisel bir çılgınlığı olarak görülebileceğini düşünür olmuşlardı. Tabii, bu bölümün post-postmodern ironik kullanımı konusunda kendilerini kutlayacak hiç kimsenin çıkmayacağı varsayılırsa.

Mimarların yarattığı havadar, fısıltılı mekânla Sir Jack'in talep ettiği rahat özel oda arasında kısa bir geçenekten başka bir şey olmayan ve Alıntı Salonu olarak bilinen küçük bir ofis vardı. Sir Jack ziyaretçileri burada, özel sekreteri tarafından çağırılana değin bekletmekten hoşlanıyordu. Sir Jack'in bazen, dıştaki ofisten içteki özel odaya geçerken burada biraz fazla oyalandığı biliniyordu. Burası basit, süssüz, loş ışıklarla aydınlatılan bir mekândı. Burada herhangi bir dergi de, Pitman İmparatorluğu hakkında promosyon klipleri gösteren televizyon monitörü de yoktu. Ender görülen hayvan derileriyle kaplı, aşırı gösterişli, rahat kanapeler de yoktu. Bu-

* (Fr.): 'Taklit'. Burada, gözaldatım tekniğiyle yapılmış, yalancı pencereler kastediliyor. (ç.n.)

nun yerine, spot ışıklarıyla aydınlatılmış bir taş bloka bakan, meşeden yapılma, Jacobethan üslubunda yüksek arkalıklı tek bir sıra vardı. Ziyaretçi, taş blokun üzerine "Times Roman" karakterinde harfler kullanılarak kazınmış olan yazıyı incelemeye teşvik ediliyor, hatta gerçekte buna zorlanıyordu:

JACK PITMAN
Her anlamda büyük bir adamdır.
Hırsta büyük, iştahta büyük, cömertlikte büyük.
Tümüyle anlaşılması hayal gücü gerektiren bir adamdır.
Küçük şeylerden bir göktaşı gibi büyük şeylere yükselmiştir.
Girişimci, yenilikçi, fikir adamı, sanat koruyucusu,
kent düzenleyicisi.
Bir endüstrinin kaptanı olmaktan çok amirali olan Sir Jack
başkanlarla birlikte yürüyen ama kollarını sıvayıp ellerini
kirletmekten de asla korkmayan bir adamdır.
Bütün ününe ve servetine karşın, özel hayatına son derece dikkat
eden, kalbinin ta derinliklerinde bir aile adamıdır.
Gerektiğinde buyurgan ve her zaman dürüst Sir Jack
hafife alınamayacak bir adamdır.
Ne aptallara ne de merakilere tahammülü vardır.
Ancak merhameti derinlere iner.
Kabına sığamayan ve hırslı Sir Jack
enerjisiyle insanın başını döndürür
ve müstesna çekiciliğiyle göz kamaştırır.

Bu sözcükler ya da çoğu, birkaç yıl önce, Sir Jack'in daha sonraları kısa süre için işe aldığı, *Times*'ın kişi profillerini ele alan bir yazarı tarafından kaleme alınmıştı. Sir Jack, yaşına, fiziksel görünüşüne ve tahmini servetine yapılan göndermeleri çıkarmış, yazının tamamını yeniden kaleme aldırmış ve nihai metnin Cornish yöresi kayağan taşından yapılma bir blok üzerine kazınmasını buyurmuştu. Alıntının kaynağının artık bilinmiyor olmasından memnundu: Birkaç yıl önce "Times of London" ibaresi çıkarılmış ve onun yerine, boşluğu dolduran dikdörtgen bir kayağan taşı konulmuştu.

Ona öyle geliyordu ki bu, övgü yazısını, daha otoriter ve daha zaman dışı kılıyordu.

Şimdi, çifte küp şeklindeki özel odasının tam ortasında, Murano avizesinin altında ve Bavyera üslubu iki av köşkü şöminesinden eşit uzaklıkta ayakta duruyordu. Ceketini Brancusi heykelin üzerine –en azından kendi gözüne öyle gözüküyordu– saygısızlıktan çok şakacı bir içlidışlılıkla asmıştı ve yuvarlakımsı bir eşkenar dörtgene benzeyen vücudunu özel sekreteriyle Fikir Avcısı'na doğru dönmüştü. Berikinin daha kurumsal ve resmi bir adı vardı ama Sir Jack onu "Fikir Avcısı" ile değiştirmişti. Birisi Sir Jack'i bir keresinde devasa bir havai fişek çarkına benzetmişti. Bir makinenin kıvılcımlar saçması gibi o da çevresine fikirler saçıyordu ve sonuçta çevresine bir şeyler saçan kişilerin onları yakalayacak bir avcıya sahip olması da son derece yerinde gözüküyordu. Sir Jack, öğle yemeği sonrası yaktığı purosundan bir nefes çekti ve Marylebone Kriket Kulübü pantolon askılarına asılıp şaklattı: Askılar kırmızı sarıydılar, ketçap kırmızısı ve yumurta sarısı. Sir Jack Marylebone Kriket Kulubü'nün üyesi değildi ve pantolon askısını yapan kişi bu konuda soru sormamakla akıllılık etmişti. Benzer şekilde Sir Jack, ne Eton'da okumuş, ne Kraliyet Muhafız Birliği'nde askerlik yapmış, ne de Garrick Tiyatro Kulübü tarafından üye olarak kabul edilmişti; ancak bütün bunları akla getirecek pantolon askıları vardı. Kalbinin derinliklerinde bir asi olduğunu düşünmekten hoşlanıyordu. Biraz özgür ruhlu bir insandı. Kimsenin önünde diz çökmeyen bir adam. Ancak gerçek bir yurtsever.

"Yapacak neyim kaldı geriye?" diye başladı sözüne. Fikir Avcısı Paul Harrison, üzerinde taşıdığı kayıt aygıtını hemen çalıştırmadı. Son aylarda bildik bir espri olmuştu bu. "Çoğu insan bana, hayatımda bir insanın yapabileceği her şeyi yaptığımı söylerdi herhalde. Çoğu, gerçekten de söylüyor. Sıfırdan kalkarak işler kurdum. Para kazandım, pek az insan inkâr edebilir bunu. Onur belgeleri aldım. Devlet başkanlarının güvenilir sırdaşıyım. Şunu dememde bir sakınca yoksa, güzel kadınların âşığı oldum. Toplumun saygı duyulan –ama vurgulayayım– *fazla* da saygı duyulmayan bir üyesiyim. Bir unvanım var. Karım devlet başkanlarının sağ taraflarında oturuyor. O zaman geriye ne kaldı?"

Sir Jack soluğunu dışarı verdi ve sözcükleri, avizenin alttaki

kristallerini kaplayan puro dumanının içinde fırıl fırıl dönmeye başladı. Orada bulunanlar sorunun tümüyle retorik nitelikte olduğunu biliyorlardı. Daha önceki bir özel sekreter safça, Sir Jack'in böylesi anlarda yararlı öneriler, hatta daha da safça, avuntu arıyor olabileceğini aklından geçirmiş ve ona, grubun içinde hemen başka bir yerde daha az yol yordam gerektiren bir iş bulunmuştu.

"Gerçek nedir? Soruyu kendime bazen böyle soruyorum. *Sizler* gerçek misiniz, sözgelimi –siz ve siz?" Sir Jack yalandan bir nezaketle odada bulunan öteki kişilere doğru bir el hareketi yaptı, ama düşüncelerinin akışını bozup başını çevirmedi. "Sizler, elbette, kendiniz için gerçeksiniz, ama olup bitenler en yüksek düzeyde böyle değerlendirilmiyor. Benim bu soruya yanıtım Hayır olacak. Ne yazık ki. Beni açık sözlülüğümden ötürü bağışlayın ama sizlerin yerine başkalarını... kopyaları koydurtarak değiştirebilirdim, bunu sevgili Brancusi'mi satma işleminden bile daha çabuk yapabilirdim. Para gerçek mi? Bir anlamda, sizden daha gerçek. Tanrı gerçek mi? Yaradan'ımla karşılaşacağım güne dek ertelemeyi yeğlediğim bir soru bu. Elbette kendi teorilerim var, hatta, varoluş meselelerine biraz fazla daldığımı bile söyleyebilirsiniz. İtiraf edeyim ki, bunu anlayabilmek için galiba ölüm şerbetini içmek gerek, bazen böyle bir günü yaşamayı bile hayal ediyorum. Varsayımlarımı sizlerle paylaşayım. Gözyaşları vadisindeki önemsiz yaşamlarımızı sonsuz bilgeliği içinde ilgiyle takip etmiş olan Yaradan'ımla karşılaşmaya davet edildiğim anı gözlerinizin önüne bir getirin. Sorarım size, Sir Jack için ne hazırlamış olabilirdi Yaradan? Eğer ben O'nun yerinde olsam –kabul ediyorum çok iddialı bir düşünce bu– Sir Jack'i doğal olarak, birçok insani hatası ve kendini beğenmişlikleri için cezalandırmak zorunda kalırdım. Hayır, hayır!" Sir Jack yanında çalışanların olası protestolarını savuşturmak üzere ellerini yukarı kaldırdı. "Peki Ben –O– ne yapardım? Ben –O– kendimi, kendime ait bir Alıntı Salonu'nda –sanırım, çok uzun olmayan bir süre– tutasım gelebilirdi. Sir Jack'in son derece kişisel arafı. Evet, ona –yani bana!– o sert sırayı ve spot ışıkları cezasını verirdim. Çok büyük bir taş tablet. Ve *hiçbir dergi olmayacak*, hatta en kutsalları bile!"

Alt perdeden ölçülü kıkırdamalar yersiz kaçmazdı, bu yüzden usulüne uygun şekilde gülündü. Sir Jack tanrılarla birlikte yürüyor, Lady Pitman yemek masasında Tanrı'nın sağ tarafında oturuyor.

Sir Jack ağır ağır Paul'ün masasına yürüdü ve ona doğru eğildi. Fikir Avcısı kuralları biliyordu; şimdi gerekli olan göz temasıydı. Çoğunlukla, Sir Jack'in emrinde çalışmak, kamburlaştırılmış omuzlar, öne eğilmiş gözler ve bozulmaz bir konsantrasyon gerektiriyormuş gibi yapmayı yeğliyordunuz. Bu yüzden Paul, gözlerini işvereninin yüzüne doğru ağır ağır çevirdi: Dalgalı, simsiyah saçlar; etli kulaklar; sol kulak memesi iş görüşmesi tikinden ötürü daha uzun görünüyordu; çenesinin düz dışbükeyliği âdemelmasını gizliyordu; teni kırmızı şarap rengine çalıyordu; bir benin alındığı yerde küçük bir iz kalmıştı; içinde kırlaşmış teller bulunan çalımsı kaşları vardı; ve orada, sizi bekleyen, cesaretinizi toplamak için ne kadar vaktiniz olacağını hesaplayan gözler size bakıyordu. Bu gözlerde birçok şey görüyordunuz –iyicil horgörü, soğuk sevecenlik, sabırlı kızgınlık, mantıklı öfke– ama, böylesi duygu karmaşıklıklarının gerçekte var olup olmadığı bambaşka bir meseleydi. Aklınız size, Sir Jack'in personel yönetim tekniğinin, o durumda normal olan ruh hali ya da ifadeyi asla dışa vurmamaya dayandığını söylüyordu. Ama aynı zamanda da, Sir Jack'in önünüzde durup, yüzünde sadece bir çift küçük ayna, yani üzerinde kendi şaşkınlığınızı okuduğunuz daireler tutup tutmadığını merak ettiğiniz zamanlar da oluyordu.

Sir Jack tatmin olunca –Sir Jack'i tatmin eden şeyin gerçekte ne olduğunu hiçbir zaman tam olarak bilemiyordunuz– iri cüssesiyle odanın ortasına doğru yeniden yürüdü. Başının üzerinde Murano avizesi, ayak bağcıklarına değen kabarık halı varken, damağında bir başka ciddi soruyu döndürdü.

"Benim adım... gerçek mi?" Yanında çalışan iki kişi gibi, Sir Jack de meseleyi düşündü. Bazıları Sir Jack'in adının hakikaten de gerçek olmadığına inanıyordu ve Sir Jack yirmi otuz yıl önce adındaki Mitteleuropäisch* tınıyı ortadan kaldırmıştı. Bazılarıysa daha kesin kaynaklardan, küçük Jacky'nin, Ren'in doğusunda bir yerlerde doğmuş olmasına karşın gerçekte bir Macar cam imalatçısının taşra kökenli İngiliz karısıyla Loughborough'lı bir şoförün garaj ilişkilerinin ürünü olduğunu ve böylelikle de, yetişme tarzına, orijinal pasaportuna ve sesli harfleri telaffuz ederken arada sırada yanlış yapmasına karşın, kanının yüzde yüz İngiliz olduğuna inanıyor-

* (Al.): "Orta Avrupa'ya özgü"

du. Komplo kuramcılarıyla su katılmamış kinikler daha da ileriye gidiyorlar ve yanlış telaffuz edilen sesli harflerin aslında bir numara olduğunu ileri sürüyorlardı: Sir Jack Pitman aslında, varlıkları uzun süredir unutulmuş olan mütevazı bir Bay ve Bayan Pitman çiftinin oğluydu ve bu Karun kadar zengin işadamı, Kıta Avrupası'na ilişkin bir köken mitinin, çevresini yavaş yavaş sarmasına izin vermişti. Gerçi bunun, tümüyle kişisel mistik nedenlerle mi, yoksa mesleki bir avantaj sağlamak için mi olduğuna karar veremiyorlardı. Sir Jack soruya kendi yanıtını verirken, bu varsayımların hiçbiri de destek kazanmış olmuyordu. "Bir adam kızlarından başka evlat sahibi olmamışsa, adı sonsuzluktan ödünç alınmış değersiz bir şeydir sadece."

Sir Jack Pitman'ın içinden, kökeni sindirim sistemine bağlı olabilecek kozmik bir ürperti geçti. Kendi çevresinde döndü, ciğerlerindeki dumanı dışarı üfledi ve yeniden söylevine döndü.

"Büyük fikirler gerçek midir? Filozoflar bizi hep öyle olduğuna inandırmak istemiştir. Elbette ben de ömrüm boyunca büyük fikirlere sahip oldum, ama her nasılsa –burayı sakın kaydetme, Paul, arşiv için gerekli olduğundan emin değilim– her nasılsa, bazen, onların ne kadar gerçek olduklarını merak ediyorum. Bunlar bunak bir aptalın boş konuşmaları olabilir –karşı çıkış nidalarınızı işitmiyorum, demek benimle aynı görüştesiniz– ama belki de ihtiyarda hâlâ birazcık yaşam gücü kalmıştır. Belki de benim ihtiyaç duyduğum şey son bir büyük fikir. Yola çıkmamıza yarayacak bir fikir, öyle değil mi, Paul? Bunu kaydedebilirsin."

Paul, bilgisayar klavyesinin tuşlarına dokundu, "Belki de benim ihtiyaç duyduğum şey son bir büyük fikir". Ekranda sözcüklere baktı, yeniden yazımlardan da sorumlu olduğunu, Sir Jack'in bir keresinde ifade ettiği gibi, "benim kişisel Hansard'ım"* olduğunu anımsadı ve gevşek bir sözcük olan "Belki de"yi sildi. Cümle arşive, tarih ve saat verilmiş olarak bu daha iddialı biçimiyle girecekti.

Sir Jack keyifli bir tavırla, purosunu bir Henry Moore maketinin göbeğine yerleştirdi, gerindi ve tek ayağı üzerinde hafifçe döndü. "Woodie'ye vaktin geldiğini söyleyin," dedi, adını hiçbir zaman anımsayamadığı özel sekreterine. Aslında bir bakıma, anımsıyordu:

* İngiliz Parlamentosu'nun resmi tutanakları, XIX. yüzyıl boyunca Hansard adlı bir kişi tarafından yayımlanmıştır. (ç.n.)

adı Susie'ydi. Bunun nedeni bütün özel sekreterlerine Susie diye hitap etmesiydi. Özel sekreterleri geldikleri hızla gidiyor gibiydiler. Bu yüzden, aslında emin olmadığı şey onun adı değil, kimliğiydi. Tıpkı bir saniye önce dediği gibi –hangi ölçüde gerçekti kız? Sahiden de öyle.

Brancusi heykeline takılı ceketini aldı ve onu, Marylebone Kriket Kulübü askıları üzerine geçirdi. Alıntı Salonu'nda, bildik alıntıyı okumak üzere yeniden durdu. Elbette ezbere biliyordu, ama yine de tekrar tekrar okumaktan hoşlanıyordu. Evet, son bir büyük fikir. Dünya son yıllarda tümüyle saygılı davranmamıştı. O zaman dünyanın iyice şaşırması gerekiyordu.

Paul, yazdıklarına adının baş harflerini koydu ve bilgisayara kaydetti. En son Susie şoföre telefon etti ve işverenlerinin ruh halinden onu haberdar etti. Sonra Sir Jack'in purosunu bulunduğu yerden aldı ve onu yeniden Sir Jack'in yazı masasının çekmecesine koydu.

"BİRAZ DÜŞ KURUN benimle birlikte, lütfen." Sir Jack içki sürahisini konuğuna soru sorarcasına kaldırdı.

"Benim vaktim, sizin paranız," diye yanıt verdi Cabot, Albertazzi ve Batson şirketinden Jerry Batson. Davranış tarzı her zaman hoş ve her zaman anlaşılmazdı. Sözgelimi, kendisine içki ikram edildiğinde, söz ya da jestle, hiçbir yanıt vermemişti, ancak daha sonra nazikçe, hoş bir edayla ve anlaşılmaz bir tavırla değerlendireceği bir Armagnac konyağını nazikçe kabul ettiği belliydi.

"Sizin *beyniniz*, benim param." Sir Jack onu sevimli bir homurdanmayla düzeltti. Jerry Batson gibi birine istediklerinizi kolaylıkla kabul ettiremezdiniz. Ne var ki Sir Jack'in içindeki egemenlik kurma konusundaki yerleşik içgüdü peşini hiç bırakmıyordu. Kendisi bunu içtenliği, neşesi, başkaları otururken ayakta durmayı yeğlemesi ve muhatabının ilk cümlesini otomatik olarak düzeltme alışkanlığıyla yapıyordu. Jerry Batson'ın tekniği farklıydı. Batson, kırlaşan kıvırcık saçları ve uzatmamayı yeğlediği gevşek eliyle, ufak tefek biriydi. Onun egemenlik kurma ya da egemenliğe karşı çıkma

tarzı, bu egemenliğin ardında koşmayı geri çevirmek, kendini gürültülü bir derede kısacık bir an yıkanan bir çakıltaşından başka bir şey olarak göremeyeceği bir Zen anına geri çekilmek, orada tarafsız olarak oturmak, sadece mekânın *feng shui*'*sini hissetmekti.

Sir Jack *créme de la few*** ile iş yapıyordu, bu yüzden de Cabot, Albertazzi ve Batson şirketinden Jerry Batson'la iş yapıyordu. Çoğu insan Cabot ile Albertazzi'nin Jerry'nin Atlantik ötesi ve Milanolu iş ortakları olduklarını düşünüyor ve uluslararası triumviranın gerçekte Batson'dan ibaret olmasına içerlemeleri gerektiği fikrine kapılıyorlardı. Aslında hiçbiri de Jerry Batson'ın önceliğine içerlemiyordu, çünkü hiçbiri de –ofisleri, banka hesapları ve aylık maaşları olmasına karşın– gerçekte var değildi. Onlar Jerry'nin, gerçekle gevşek elini beceriyle kullanarak kurduğu ilişkinin ilk örnekleriydi. "Eğer kendinizi tanıtamazsanız, sizden bir ürünü tanıtmanız nasıl beklenebilir?" Globallik öncesi, ilk safdil günlerinde kendi kendine böyle mırıldanmaya meyyal olmuştu. Aradan yirmi ya da daha fazla yıl geçtikten sonra, şimdi bile, yemek sonrası ya da eski anılara daldığı ruh hallerinde, sadece sermaye sağlayan iş ortaklarına gerçek bir varoluş bağışlama eğilimindeydi. "Bob Cabot bana bu işin ilk derslerinden birini öğretti..." diye başlıyordu sözüne. Ya da, "Elbette, Silvio ile ben filanca şey konusunda hiçbir zaman anlaşamazdık," derdi. Belki de bu aylık Manş Adası transferlerinin gerçekliği, hesap sahiplerini kolay kolay ortadan kaldırılamayan bir cismanilikle donatmıştı.

Jerry ikram edilen konyağı kabul etti ve Sir Jack elindeki bardağı çalkalayıp içindekini koklayarak, konyağı tıpkı bir uzman gibi tadıp gözlerini büyük bir hazla devirirken, o sessiz sedasız yerinde oturdu. Jerry, koyu bir takım elbise, benekli bir kravat ve siyah mokasen ayakkabılar giymişti. Bu standart kıyafet gençlik, yaş, modaya uygunluk ya da ağırbaşlılık izlenimi uyandıracak şekilde kolaylıkla değişikliğe uğratılabilirdi. Polo yakalı kaşmir kazaklar, Missoni çoraplar ve renksiz camları olan tasarımcı gözlükleri, hepsi de ortaya bir nüans koyuyorlardı. Ancak Sir Jack'le birlikteyken, insani ya da mekanik hiçbir profesyonel aksesuar sergilemiyordu. Orada oturmuş, adeta müvekkilinin çalışma koşullarını tanımlamasını

* Tao felsefesinde, bir nesne ya da yerin kendine özgü tinselliği. (ç.n.)
** "Seçkin kişilerin kaymak tabakası"

beklermiş gibi, boyun eğmiş bir edayla gülümsüyordu.

Elbette, 'müvekkiller'in Jerry Batson'a "iş verdikleri" vakitler çok gerilerde kalmıştı. On yıl önce Jerry, insanların emrinde çalışmaktan çok insanlarla birlikte çalışmaya karar verdiğinde, önemli bir konumsal değişiklik başgöstermişti. Böylelikle Jerry farklı dönemlerde (gerçi bazen de aynı dönemde) Britanya Sanayicileri Konfederasyonu ve Sendikalar Federasyonu'yla, hayvanları özgürlüğüne kavuşturma derneği ve kürk tüccarları birliğiyle, Greenpeace ve nükleer endüstriyle, bütün ana politik partiler ve birçok marjinal grupla çalışmıştı. Hemen hemen aynı zamanlarda reklamcı, lobici, kriz yöneticisi, imaj düzelticisi ve anonim şirket stratejisti gibi kaba etiketlere sıcak bakmamaya başlamıştı. Bugünlerde dergilerin ünlü şahsiyetler sayfalarında pek yakında Sir Jerry olacağını ima ettikleri esrarengiz işadamı kimliğiyle boy gösteren Jerry, kendini farklı şekilde konumlandırmayı yeğliyordu. O, seçilmiş olanların danışmanıydı. Seçilmiş siyasetçilerin değil –bu noktayı vurgulamaktan hoşlanıyordu– seçilmiş olanların. Sir Jack'e ait lüks bir Londra dairesinin çatı katında arzı endam etmesinin sebebi hikmeti de buydu. Ağır ağır, Sir Jack'in Armagnac konyağını yudumluyor, mokasen ayakkabılarının hafifçe dokunduğu pencere camının arkasındaki karanlık ve ışıltılar saçan Londra manzarasını seyrediyordu. Buraya birkaç fikir yumurtlamaya gelmişti. Oradaki varlığı bile sinerji* yaratıyordu.

"Yeni bir hesabınız var," dedi Sir Jack.

"Gerçekten mi?" Sesinde çok hafif, çok gizli bir surat asma vardı. "Silvio ile Bob bütün yeni hesaplarla ilgileniyorlar." Bunu herkes biliyordu. O, Jerry, mücadelenin üstündeydi. Kendini bir çeşit üstün vasıflı bir avukat, davalarını kamuoyunun ve kamu heyecanının daha yüksek ve daha geniş mahkemelerinde savunan biri olarak görüyordu. Son zamanlarda, kendini yargıçlar kuruluna terfi ettirmişti. Bu yüzden onun yanında hesap lafının edilmesi biraz bayağıca kaçıyordu. Ama öte yandan Sir Jack'den nezaket de bekleyemezdiniz. Artık hangi sebeptense onun *Finesse* ve *Savoir*'dan** yana biraz yoksun olduğunu herkes kabul ediyordu.

---

* Fizyolojide, bir görevin yerine getirilmesi için birkaç organın bir arada çalışma durumu. (ç.n.)

** (Fr.): "İncelik ve Görgü"

"Hayır, Jerry, dostum, bu hem yeni bir hesap hem de eski. Dediğim gibi, sizden bütün istediğim, benimle birlikte biraz düş kurmak."

"Bu düşten hoşlanacak mıyım peki ben?" Jerry yapmacıktan biraz gerginleşmiş gibi davrandı.

"Yeni müvekkiliniz İngiltere."

"İngiltere mi?"

"Aynen."

"Satın mı alıyorsunuz, Jack?"

"Satın aldığımı düşleyelim. Sözün gelişi."

"Düş kurmamı mı istiyorsunuz?"

Sir Jack başıyla evetledi. Jerry Batson gümüş bir enfiye kutusu çıkardı, kapağını açtı, başparmağını kullanarak içindekileri burun deliklerine çekti ve pek de inanmadan, işlemeli kaşmir bir mendilin içine hapşırdı. Sir Jack'in muhtemelen bildiği gibi, enfiye kutusunun içinde rengi koyultulmuş kokain vardı. Asorti Louis Farouk koltuklarında oturuyorlardı. Londra, adeta tartışılmayı bekliyormuş gibi, ayaklarının dibindeydi.

"Problem olan, zaman," diye söze başladı Jerry. "Benim değerlendirmeme göre. Zaman hep problem olmuştur. İnsanlar onu kabul etmiyorlar, gündelik yaşamlarında bile. 'Sadece hissettiğin yaştasın,' diyorlar. *Düzeltiyorum.* Kaç yaşındaysan tam da o yaştasındır. Bireyler, ilişkiler, toplumlar, uluslar için de geçerli bu. Sakın beni yanlış anlamayın. Ben bir yurtseverim, bu büyük ülkemize hayranlıkta hiç kimseye boyun eğmem ben, onu her karış toprağına kadar seviyorum. Ancak problem basit olarak ortaya şöyle konulabilir: aynaya bakmayı reddetmek. Sizi temin ederim ki bu bakımdan dünyada tek değiliz, ama uluslar ailesinde her sabah *Sadece hissettiğin yaştasın* diye ıslık çalıp makyaj yenileyenler arasında, afallatıcı bir vakayız."

"Afallatıcı mı?" dedi Sir Jack. "Ben de bir yurtseverim, unutuyorsunuz."

"Demek İngiltere bana geliyor ve ben ona ne diyorum? Diyorum ki, 'Dinle, bebek, gerçeklerle yüzleş. Üçüncü binyıla girdik ve senin memeler düşmüş vaziyette. Çözüm, memeleri kalkık tutacak bir sutyen değil.' "

Bazı kimseler Jerry Batson'ın bir kinik olduğunu düşünüyorlar-

dı; bazılarıysa sadece sahtekâr biri. Ama ikiyüzlü bir kişi değildi o. Kendini bir yurtsever olarak görüyordu; üstelik, Sir Jack'in sadece pantolon askılarına sahip olduğu yerlerin üyesiydi. Ne var ki, atalara akılsızca tapınmaya inanmıyordu; ona göre yurtseverlik herşeyden önce aktif olmak demekti. Etrafta hâlâ, İngiliz İmparatorluğu için nostalji duyan eski zaman âşıkları vardı; tıpkı Birleşik Krallık'ın bir gün parçalanabileceği fikri karşısında altlarına dolduran başkaları olduğu gibi. Jerry, özgür fikirli kişilerle bir aradayken seve seve dile getirebileceği görüşlerini herkese açmaktan uzak durmuştu –ve Sir Jerry olana değin de ihtiyatlı davranmak akılllıca olurdu. Sözgelimi, bütün İrlanda'nın Dublin'den yönetilmesi gerektiği fikrini tarihsel bir kaçınılmazlıktan başka bir şey olarak göremiyordu. Eğer İskoçlar bağımsızlıklarını ilan etmeyi ve Avrupa'ya egemen bir devlet olarak girmeyi istiyorlarsa, o zaman Jerry –vaktinde hem "İskoçya İskoçlarındır" kampanyasında, hem de "Sonsuza Değin Birlik" yandaşı gençlerle çalışmış ve bütün savlarını anlayacak durumda olan Jerry– onların önlerinde durmayacaktı. Aynı şey, Galler için de geçerliydi.

Ama onun görüşüne göre insan, tarihsel açıdan bir depresif olmaksızın, zamanı, değişikliği ve çağı kucaklayabilmeli ve kucaklamalıydı. Onun, bazı durumlarda, güzel Britanya ülkesini soylu Felsefe disiplinine benzettiği biliniyordu. Geçmişte, Yunanistan'da ya da başka bir yerde, ayrıntılı felsefe incelemeleri başlatıldığında, her çeşit beceri alanını içeriyordu: tıp, astronomi, hukuk, fizik, estetik ve benzeri. İnsan beyninin çabalarının ürünü olup da felsefe alanına girmeyen pek fazla şey yoktu. Ancak, yüzyıllar geçtikçe, yavaş yavaş, bu çeşitli beceri alanlarının her biri ana gövdeden ayrılmış ve kendi yolunda gitmişti. Aynı şekilde Jerry, Britanya'nın da bir zamanlar yeryüzünün büyük bir bölümünde egemenliği elinde tuttuğunu, onu bir kutuptan öteki kutba kadar pembe renklere boyadığını ileri sürmekten hoşlanıyor ve şimdi de öyle yapıyordu. Zaman akıp geçtikçe, bu imparatorluk toprakları elinden çıkmış ve burala-rı kendilerini egemen uluslar olarak ilan etmişlerdi. Son derece de haklı olarak. Peki şimdi bize geriye ne kalmıştı? Dürüst olmak ve gerçeklerle yüzleşmek gerekirse, taşıdığı sıfata hiç de layık olmayan Birleşik Krallık diye bir şey. Üyeleri, aynı ev sahibine kira ödeyen kiracıların birleştikleri gibi birleşmişlerdi. Ve herkes de, kira

alınan bu yerlerin özgürce kullanılabilecek yerlere dönüşebileceğini biliyordu. Ama astronomiyle arkadaşları başka yerlerde ev açtılar diye, felsefe yaşamın asli sorunlarıyla uğraşmaktan vaz mı geçti? Ne münasebet. Hatta bu yaşamsal sorunlar üzerinde dikkatini daha da yoğunlaştırdığı bile ileri sürülebilir. Peki, eğer Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda, sırf tartışmayı kazanmak uğruna çekip gitmeye karar verirlerse İngiltere yüzyıllar boyunca kurmuş olduğu güçlü ve eşsiz bireyselliğini yitirecek miydi? Jerry'nin kitabında böyle bir şey yazmıyordu.

"Memeler," dedi Sir Jack ona bir şeyleri anımsatırcasına.

"Aynen öyle. Gerçeklerle yüzleşmek gerek. Üçüncü binyıla girdik ve senin memelerin düşük, bebek. Bırakın kırmızı üniformalı askerlerimizi, hücumbot gönderme günleri bile çok gerilerde kaldı. Söylemeye gerek yok, dünyanın en iyi ordusuna sahibiz, ama bugünlerde ordumuzu başkaları tarafından onaylanan küçük savaşlar için kiraya veriyoruz. Artık dev bir ülke değiliz. Niçin bazı insanlar bunu kabullenmeyi bu kadar zor buluyor? İplik eğirme aleti müzeye kaldırıldı, petrolse kurumak üzere. Başkaları her şeyi daha ucuza yapıyor. Londra'nın iş merkezindeki dostlarımız iyi para kırıyorlar ve biz de kendi tahıllarımızı yetiştiriyoruz: Buğday yetiştiren mütevazı kapitalistleriz biz. Oyunun bazen önünde, bazen arkasındayız. Ama bizde, başkalarında olmayan bir şey var ve her zaman da olacak: Zaman birikimi bu. Zaman. Anahtar sözcüğüm bu, anlıyorsunuz ya."

"Anlıyorum."

"Eğer sen kapı sundurmasının altında, salıncaklı sandalyesine kurulmuş ihtiyar bunağın tekiysen, mahallenin veletleriyle basketbol oynamazsın. İhtiyar bunaklar zıplamazlar. Oturur ve sahip olduklarını bir erdem haline getirirler. Ve aynı zamanda da şunu yaparlar: Mahallenin veletlerini herkesin, ama *herkesin* zıplayabileceğini inandırırlar, ama orada oturup sallanmayı bilmek bir ihtiyarın bilgeliğini gerektirir.

"Bu ülkede bazı kişiler var ki –bana göre klasik tarihsel depresifler bunlar– çöküşün bir simgesi olarak, ahlâksal ve ekonomik bir korkuluk olarak hareket etmenin, bizim görevimiz, bize özgü jeopolitik bir işlev olduğunu düşünüyorlar. Sözgelişi, dünyaya kriketin nasıl oynanacağını biz öğrettik, oysa şimdi, arkamıza yaslanıp

krikette herkesin bizi yenmesine izin vermek bizim görevimiz, sürüp giden imparatorluk suçluluğumuzun bir ifadesi oldu. Buna saçmalık diyesim geliyor. O şekilde düşünmeyi tersine çevirmek istiyorum ben. Bu ülkeyi sevme konusunda hiç kimseye boyun eğmiyorum. Ürünü doğru şekilde yerleştirme meselesi, hepsi bu."

"Benim için yerleştirin onu, Jerry." Sir Jack'in gözleri hülyalıydı; ama sesi büyük bir hırs doluydu.

Seçilmiş olanların danışmanı burnuna bir parmak dolusu enfiye daha çekti. "Sizler–biz–İngiltere–müvekkilim –bizler şeyiz– bizler çok eski bir milletiz, bizler büyük bir tarihe, birikmiş büyük bir bilgeliğe sahip bir milletiz. Toplumsal ve kültürel tarih –onun yığınlarcası, onun düzinelercesi– pazarlanmaya son derece uygun ve şu anki ortamda olduğu kadar da hiçbir zaman olmadı. Shakespeare, Kraliçe Victoria, Sanayi Devrimi, bahçecilik, o tür şeyler. Uydurduğum, yok, alıntı yaptığım bir cümleyle söyleyecek olursam, *Bizler zaten başkalarının olmayı umabileceği şeyleriz.* Bu kendine acıma değil, bu, konumumuzun, ihtişamımızın, ürün yerleştirmemizin gücü. Bizler yeni öncüleriz. Bizler geçmişimizi öteki milletlere, onların gelecekleri olarak satmalıyız!"

"Tuhaf bir şey," diye mırıldandı Sir Jack. "Tuhaf bir şey."

TA-TA-TA-TA DUM DUM DUM, diye mırıldandı Sir Jack, Woodie, kepi kolunun altında, limuzinin kapısını açarken, "*Dum ta-ta-ta dumm dumm dumm.* Bu ezgiyi tanıdın mı, Woodie?"

"Acaba şu ulu Pastoral senfoni olabilir mi, efendim?" Şoför hâlâ biraz emin değilmiş gibi davranıyordu ki bu, patronunun onu başıyla onaylamasına ve ek bir uzmanlık bilgisi sergilemesine yol açtı.

"Şehir dışına çıkınca dingin izlenimler uyanıyor insanda. Bazı çevirmenler 'mutlu' derler; ben 'dingin' sözcüğünü yeğliyorum. İki saat sonra beni The Dog & Badger'dan al."

Wood, arabayı yavaş yavaş vadinin öteki ucundaki buluşma yerine doğru sürdü, orada işverenine bedava içki vermesi için pub sahibine para ödeyecekti. Sir Jack yürüyüş botlarının dillerini düzelt-

ti, yabaneriği ağacından yapılma bastonunu bir elinden ötekine geçirdi, sonra da orada dikilip, tıpkı bir radyatörün suyunun boşalması gibi, uzun uzun ve yavaş yavaş osurdu. Tatmin olunca, bastonunun ucunu, bir Scrabble tahtası kadar düzgün taş bir duvara hafifçe vurdu ve sonbaharın son günlerini yaşayan kırların içine doğru yürüdü. Sir Jack basit hazlardan söz etmekten hoşlanıyordu –Gezintiyi Sevenler Derneği'nin Onursal Başkanı olarak her yıl basit hazlardan söz ediyordu– ama aynı zamanda da, artık basit hazlar kalmadığını biliyordu. Artık sütçü kızla yavuklusu bir dilim soğuk etli böreği midelerine indirmeyi dört gözle beklerken, süslenmiş Mayıs Şenliği direği etrafında dans etmiyorlardı. Endüstrileşmeyle serbest piyasa onları çoktan ortadan kaldırmıştı. Yemek yemek basit değildi ve sütçü kızın diyetinin tarihsel bir yeniden yaratımı son derece büyük güçlükler içeriyordu. İçmek bugünlerde çok daha karmaşıktı. Seks? Kalın kafalılar dışında hiç kimse artık seksin basit bir haz olduğunu düşünmüyordu. Jimnastik? Mayıs Şenliği direği çevresinde dans etmek bir idman olmuştu. Sanat? Sanat eğlence işine dönüşmüştü.

Sir Jack'in görüşüne göre, bütün bunlar aynı zamanda çok çok iyi bir şeydi. *Ta-ta-ta-ta dum dum dum.* Bugün yaşasaydı Beethoven nerede olurdu acaba? Zengin, ünlü, iyi bir doktorun nezareti altında, işte böyle bir durumda olurdu. Viyana'daki o aralık gecesi herhalde çok berbat bir gün olmuştu! Belleği onu yanıltmıyorsa, 1808 yılıydı. Umudunu hepten yitirmiş sanat hamileri, yeterince prova yapmamış çalgıcılar, donuk ve soğuktan ürperen bir dinleyici kitlesi. Peki hangi parlak zekâ Beşinci Senfoni'yle ulu Pastoral Senfoni'nin prömiyerinin aynı gece yapılmasının iyi bir şey olacağını akıl etmişti? Üstüne üstlük bir de dört numaralı konçerto. *Artı* Koral Fantazya. İyi ısıtılmamış bir salonda dört saat. Tevekkeli değil bir felaket olmuştu. Günümüzde, aklı başında bir emprezaryoyla, gayretli bir menajerle ya da daha iyisi, şu para canlısı yüzdeoncuları başından atabilecek kültürlü bir patronla... Uygun bir prova zamanında ısrar edecek bir kişiyle. Sir Jack büyük Ludwig için yüreğinde hüzünlü bir şeyler hissediyordu, gerçekten hissediyordu.. *Ta-ta-ta-ta-ta-dum-dada-um.*

Ve yürümek kadar basit olduğu düşünülen bir hazzın bile kendi karmaşık yanları vardı: lojistik, yasal, giysilerle ilgili, felsefi yanla-

rı. Artık hiç kimse "yürümüyordu", yürüyüş aşkı için, ciğerleri temiz havayla doldurmak, vücudu zinde tutmak için adım atmıyordu. Belki de birkaç ender ruh dışında, gerçekte hiç kimse yürümemişti. Bu tıpkı eski günlerde insanların gerçekten de "yolculuk" edip etmediklerinden kuşkulanması gibi bir şeydi. Sir Jack'in boş zamanları değerlendirmeye yönelik birçok eğlence organizasyonunda yatırımları vardı ve eskinin kibar "yolculukları"nın yerine bayağı "yolculuklar"ın geçtiğini ileri süren inatçı görüşlerden ölesiye usanmıştı. Bu yakınanlar ne kadar da snob ve kara cahil kişilerdi! Dalkavukluk ettikleri bütün şu eski usul gezginlerin o kadar idealist kişiler olduklarını mı sanıyorlardı? Bugünün "turistleri" ile aynı nedenlerden ötürü yolculuk etmemiş olduklarını mı? İngiltere'den dışarı çıkmak, başka bir yerde olmak, güneşi hissetmek, garip yerler ve daha garip insanlar görmek, öteberi satın almak, erotik olanın ardında koşmak, yurda andaçlar, anılar ve böbürlenecekleri şeylerle dönmek değil miydi amaçları? Jack'in kitabında da tamı tamına aynı şeyler yazıyordu. Yurttaşlarının Avrupa turlarına çıkmaya başlamalarından beri olup biten her şey yolculuğun demokratikleşmesiydi ve hissedarlarına sürekli olarak söylediği gibi, bu son derece haklı bir şeydi

Sir Jack başkalarına ait olan arazilerde yürümekten hoşlanıyordu. Bastonunu, onaylarcasına, bir tepe yamacında kartondan kesilmiş gibi duran ineklere, bacaklarının alt kısımları beyaz tüylerle kaplı yük atlarına, parçalara ayrılmış buğday yığınlarına benzeyen kuru ot demetlerine kaldırıyordu. Ama bunların hiçbirinin basit ya da doğal olduğunu hayal etme gibi bir yanlışa asla düşmüyordu.

Bir koruya girdi ve karşı taraftan gelen iki genç yürüyüşçüyü başıyla selamladı. Aralarında kıs kıs bir gülüşme mi işitmişti acaba? Belki de kulaklıklı tüvit şapkasına, avcı ceketine, süvari giysisine, tozluklarına, elde yapılmış geyik derisi çizmelerine ve yabaneriği ağacından yapılma bastonuna şaşırmışlardı. Elbette bunların hepsi de İngiltere'de yapılmıştı: Sir Jack özel yaşamına ait anlarda da bir yurtseverdi. Gitgide uzaklaşan yürüyüşçüler üzerlerine su geçirmez, rahat, koyu renkli trençkotlar giymişlerdi, ayaklarında kauçuk koşu ayakkabıları, başlarında beyzbol şapkaları ve sırtlarında da naylon çantalar vardı; bir tanesinin kulaklarında kulaklıklar

göze çarpıyordu ve büyük bir olasılıkla, ulu Pastoral Senfoni'yi dinlemiyordu. Ama şunu da söylemek gerekir ki, Sir Jack snob biri değildi. Birkaç yıl önce Gezintiyi Sevenler Derneği'nde, yürüyüşçülerin manzara içinde kaybolup giden renklerde giysiler giymeleri gerektiğini savunan bir önerge verilmişti. Sir Jack bu önergeye karşı canla başla savaşmıştı. Öneriyi fantastik, seçkinci, uygulanması zor ve anti-demokratik olarak nitelemişti. Zaten, spor giysiler pazarına da ilgi duymayan biri değildi.

Korunun içindeki birkaç kuşak kayın ağacı yaprağıyla kaplı patika, ayaklarının altında bir şilte gibi uzanıyordu. Çürümekte olan bir kütüğün üzerindeki katmanlaşmış mantarlar işçilerin oturdukları yerleri andıran bir çeşit Corbusier maketi oluşturmuşlardı. Deha, bir dönüştürme yeteneğiydi: Böylelikle bülbül, bıldırcın ve guguk kuşu flüt, obua ve klarnet oluyordu. Ama deha aynı zamanda da, şeyleri masum bir çocuğun gözleriyle görebilme yeteneği değil miydi?

Korudan ayrıldı ve küçük bir tepeye tırmandı: Aşağısında, kavisler çizen bir tarla küçük bir korunun önünden geçerek dar bir ırmağa doğru uzanıyordu. Bastonuna yaslandı ve Jerry Batson'la tanışmasıyla ilintili uzun uzun düşüncelere daldı. Jack'in görüşüne göre, tam bir yurtsever değildi o. Onda biraz kaçamaklı bir yan vardı. Sizinle erkek erkeğe karşı karşıya gelmiyor, gözünüzün içine bakmıyor, son derece şık elbiseler giymiş bir hippi gibi, orada trans halinde oturuyordu. Ancak, yaptığı bir iyilik için ona bir bedel ödeyecek olursanız, Jerry genellikle elini taşın altına sokuyordu. Zaman. İnsan olduğu ve tam da olduğu yaştadır. Bu öylesine apaçık bir cümleydi ki neredeyse mistik bir yanı vardı. Peki Sir Jack kaç yaşındaydı? Pasaportunda yazdığından daha yaşlıydı, burası kesindi. Ne kadar zamanı kalmıştı? Garip kuşkulara kapıldığı anlar oluyordu. Pitman Malikânesi'ndeki kişisel banyosunda, porfir tuvaletine ata biner gibi oturmuşken, bazen üzerine bir zayıflık duygusu çöküyordu. Sizi pantolonunuz inmişken yakalayacak, iğrenç bir son.

Hayır, hayır! Bunu düşünmenin yolu değildi bu. Ne Küçük Jacky Pitman'a, ne Şen Şakrak Jack'e, ne Sir Jack'e, ne de müstakbel Lord Pitman'a yakışır bir düşünce değildi bu. Hayır, hareket etmeyi sürdürmeliydi, harekete geçmeliydi, zamanın geçmesini bek-

lememeli, zamanı gırtlağından yakalamalıydı. İleri, ileriye doğru gitmeliydi! Bastonunu bir çalıya doğru salladı ve bir sülünün rahatını bozdu; sülün ağır ağır havalandı ve uyduruk pervanesi olan model bir uçak gibi pır-pır süzülüp gitti.

Dik bir tepenin kenarında ilerlerken, ekim ayı meltemi sertleşiyordu. Rüzgârla çalışan paslanmış bir su pompası kendini Picasso tarafından çizilmiş arsız bir yavru horoz kisvesiyle gösterdi. Uzakta daha şimdiden birkaç ışık görebiliyordu: evden işe işten eve mekik dokuyanların yaşadıkları bir köy, bira imalatçıları tarafından otantik hale getirilmiş bir pub. Gezintisi çok çabuk son bulmuş gibiydi. Henüz değil, diye düşündü Sir Jack, henüz değil! Zaman zaman, sevgili Ludwig'le arasında öylesine bir yakınlık hissettiği oluyordu ki! Sir Jack'in dergi kroniklerinin deha sözcüğünü sık sık kullandıkları da doğruydu. Her zaman gönül alıcı şekillerde olmuyordu bu; ama dediği gibi, sadece iki çeşit gazeteci vardı: Onun kullandıkları ve kıskanç rakipler tarafından kullanılanlar. Sonuçta, başka bir sözcük de seçebilirlerdi. Ama kendi Dokuzuncu Senfonisi neredeydi? Şu anda içinde kımıldamakta olan bu muydu? Şayet Beethoven sadece sekiz senfoni tamamladıktan sonra ölmüş olsaydı, dünya onu yine de büyük bir kişilik olarak tanırdı. Ama ya Dokuzuncu, Dokuzuncu!

Bir alakarga, yeni sezonun araba renklerinin reklamını yaparcasına önünden uçup gitti. Bir kayın çiti, aşınmaya karşı sürülen boya gibi alev alev parlıyordu. Keşke kendimizi ona bırakabilseydik... *Muss es sein*?* Bütün Beethoven hayranları –ve Sir Jack kendini onların arasında sayıyordu– bunun yanıtını biliyordu. *Es muss sein.* Ama sadece Dokuzuncu'dan sonra.

Artan rüzgâra karşı avcı ceketinin iki yakasını birleştirerek ilikledi ve uzaktaki bir çitte fark ettiği aralığa doğru ilerledi. Koyun bacağı favorili bar sahibinin yurtsever bir tavır sergileyerek ondan para almayacağı The Dog & Badger'da iki brendi yuvarlar, "Bizim için her zamanki gibi bir zevk ve onur, Sir Jack", sonra da limuziniyle Londra'ya dönerdi. Normalde arabayı Pastoral ezgileriyle dolduruyordu, ama belki de bugün böyle yapmayacaktı. Üçüncü'yü mü çalsaydı acaba? Beşinci'yi mi? Dokuzuncu'dan vazgeçmeyi

* Beethoven'ın son dörtlüsünün son bölümünde geçen ve Almanca "Olmalı mı?" anlamına gelen motif. (ç.n.)

göze alabilecek miydi? Çite vardığında, kraliyet yargıcı esvapları giymiş bir karga havalandı.

"BAŞKALARI çevrelerinde evet-efendimciler olmasından hoşlanabilirler," dedi Sir Jack, Martha Cochrane'le Özel Danışmanlık görevi için görüşme yapmaktayken. "Ama ben, hayır-diyebilenler olarak niteleyebileceğim kişilere değer vermekle tanınırım. Uyumsuzlar takımı, hayır-diyebilenler. Öyle değil mi, Mark?" Sir Jack sarışın, afacan bir çocuğu andıran Proje Menajeri'ne doğru seslendi; berikinin gözleri işverenini o kadar çabuk takip ediyordu ki bazen onun önüne geçiyor gibiydi.

"Hayır," dedi Mark.

"Ho, ho, Marco. Tam isabet. Ama öte yandan, demek istediğimi kanıtladığın için de teşekkürler." Sir Jack, Martha'ya iyicil bir Führer bakışı atarak, çift taraflı büyük çalışma masasının üzerine doğru eğildi. Martha bekledi. Kendisini hazırlıksız yakalayabilecek girişimler olabileceğini aklından geçiriyordu. Sir Jack'in çifte küp şeklindeki özel odasının Pitman Malikânesi'nin öteki kısımlarından çok farklı bir üslup sergiliyor oluşu bunu şimdiden başarmıştı. Odada yürürken, uzun tüylü halıda az daha ayak bileğini burkuyordu.

"Kişiler sözcüğünü vurgulamış olduğuma herhalde dikkat etmişsinizdir, Bayan Cochrane. Bulunduğum mevkide çoğu kişiden daha fazla kadın çalıştırıyorum ben. Kadınlara büyük hayranlık duyan biriyim. Ve inancım şu ki, erkeklerden daha idealist olmadıklarında, daha kinik oluyor kadınlar. Bu yüzden ben de, Atanmış Kinik diye adlandırılabileceğim birini arıyorum. Önümüzde duran genç Mark gibi bir saray soytarısını değil, tersine, tavsiyeleri ve bilgelikleri önemsenmese bile, kafasının içindekileri söylemekten korkmayan, bana karşı çıkmaktan korkmayan birisini. Dünya bir istiridyedir, ama ben, bir incinin değil, inciyi inci yapan o yaşamsal taş parçasının ardındayım. Söylesenize bana Bayan Cochrane, siz de kadınların erkeklerden daha kinik oldukları görüşünü paylaşıyor musunuz?"

Martha birkaç saniye düşündü. "Şey, kadınlar hep geleneksel

olarak kendilerini erkeklerin ihtiyaçlarına uydurmuşlardır. Erkeklerin ihtiyaçları da, elbette, çifte niteliklidir. Eteklerimizin altına bakabilmek için bizleri bir kaidenin üzerine koyarsınız sizler. Sonra sizler toprağı işlemek ya da düşmanı öldürmekle meşgulken, saflık ve manevi değer modelleri, idealize edilecek bir şey istediğinizde de, bizler sizin bu arzunuza uyum sağlamışızdır. Eğer şimdi bizim kinik ve yanılsamalardan kurtulmuş olmamızı istiyorsanız, diyebilirim ki, biz buna da uyum sağlayabiliriz. Gerçi tabii, daha önce ne kadar ciddi olmuşsak bunda da ancak o kadar ciddi olabiliriz. Kinik olma konusunda kinik olabiliriz.

Görüşmeyi ceketsiz, demokratik bir tavır içinde sürdüren Sir Jack, Garrick Tiyatro Kulubü pantolon askılarına asılarak onlara pizzikato yaptırdı. "İşte bu *çok* kinikçe."

Yeniden Martha'nın başvuru dosyasına baktı. Kırk yaşında, boşanmış, çocuğu yok; tarihte lisans yapmış, sonra da Sofistler'in düşünsel mirası üzerine mezuniyet çalışması hazırlamış. Londra'nın iş merkezinde beş yıl, Kültürel Miras ve Sanatlar Bölümü'nde iki ve serbest danışman olarak da sekiz yıl çalışmış... Sir Jack bakışlarını dosyasından kadının yüzüne doğru çevirdiğinde, Martha ona hâlâ aynı kararlı edayla bakıp duruyordu. Kısa kesilmiş koyu kahverengi saçları, mavi bir tayyörü, sol serçe parmağında yeşil bir yüzüğü vardı. Masa bacaklarını görmeyi engelliyordu.

"Belli bir sıra amaçlamadan, size birkaç soru sormam gerek. Şeyi soracaktım..." Martha'nın sabit bakışları tuhaf bir şekilde altüst ediciydi. "Şeyi soracaktım. Kırk yaşındasınız. Doğru mu?"

"Otuz dokuz." Martha, onun sözünü kesmeden Sir Jack'in ağzını açmasını bekledi. "Ama otuz dokuz demiş olsam benim muhtemelen kırk iki ya da kırk üç yaşımda olduğumu düşünürdünüz, oysa kırk dersem buna inanmanız daha olası gözükür."

Sir Jack bir kahkaha atacak gibi oldu. "Peki başvuru dosyanızın geri kalan kısımları da gerçeğe ancak bu kadar mı yaklaşıyor?"

"Olmasını istediğiniz kadar doğru. Eğer uyuyorsa, doğrudur. Uymuyorsa, değiştiririm."

"Acaba sizce bizim büyük ulusumuz Kraliyet Ailesi'ni niçin bu kadar seviyor?"

"Silahlara karşı yasa. Eğer ona sahip olmasak, tam karşıtını sorardınız."

"Evliliğiniz boşanmayla mı son buldu?"

"Mutluluğun hızına katlanamadım."

"Bizler, 1066'dan beri yenilgi yüzü görmemiş, gururlu bir ırkız, öyle değil mi?"

"Amerikan Devrimi Savaşı ve Afgan Savaşları'nda dikkate değer zaferlerle."

"Ancak, Napoleon'u, Kayser'i, Hitler'i yendik."

"Dostlarımızdan biraz yardım alarak."

"Ofis penceremden görünen manzara hakkında ne düşünüyorsunuz?" Sir Jack bir kolunu ileri uzattı. Martha'nın gözleri, döşemeye kadar uzanan ve sırmalı kordonlarla tutturulmuş bir çift perdeye doğru kaydı; perdelerin arasında, camı üzerine altın renkli buğday tarlaları manzarası yapılmış ve taklit olduğu açıkça anlaşılan bir pencere vardı.

"Hoş," dedi Martha, duygularını hiç belli etmeden.

"Ya!" diye yanıt verdi Sir Jack. Pencereye doğru yürüdü, pencerenin gözaldatım tekniğiyle yapılmış olan tutamaklarını kavradı ve pencereyi yukarıya doğru kaldırdı. Martha buna şaşırdı. Buğday tarlaları gözden kaybolarak yerlerini Pitman Malikânesi'nin orta avlusuna bıraktı. "Ya!"

Sir Jack, karşısındakine üstünlük sağlamış olan birinin kendinden memnunluğuyla, yerine yeniden oturdu. "Bu işi almak için benimle yatar mıydınız?"

"Hayır, sanmıyorum. Üzerinizde çok fazla iktidar kazandırırdı bu bana."

Sir Jack kıs-kıs güldü. Dilini tut, dedi Martha kendi kendine. Gösteriş için oyun oynamaya başlama. Pitman bunu zaten her ikiniz için de yapıyor. Zaten fazla bir seyirci de yok: Sarışın saray soytarısı; çekici bir "Konsept Geliştirici"; dizüstü bir bilgisayarın üzerine çömelmiş ufak tefek, gözlüklü ve görevinin ne olduğu pek belli olmayan bir adam ve de dilsiz bir özel sekreter.

"Peki, size anlatıldığı kadarıyla büyük Projem hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Martha durakladı. "Sanırım yürüyecek," diye yanıt verdi ve suskunluğa gömüldü. Sir Jack, bir avantaj yakaladığını tahmin ederek, masasının arkasından çıkıp geldi ve Martha'nın profiline bakarak ayakta durdu. Sol kulak memesini çekiştirip Martha'nın bacaklarını inceledi. "Niçin?"

Bu soruyu sorarken, Martha'nın, yanındaki elemanlarından birine ya da hatta boş koltuğuna hitap edip etmeyeceğini merak ediyordu. Yahut, acaba şöyle bir dönüp rahatsız bir tavırla ona kaçamak bir bakış mı atacaktı? Sir Jack şaşırdı, çünkü Martha bunların hiçbirini yapmadı. Ayağa kalktı, ona baktı, kollarını rahat bir tavırla göğsünün üzerinde kavuşturdu ve, "Çünkü hiç kimse başkalarını tembel olmaya özendirerek para kaybetmemiştir. Daha doğrusu, hiç kimse başkalarını tembel olma konusunda iyi harcama yapmaya özendirerek para kaybetmemiştir," dedi.

"Kaliteli Boş Zaman Eğlenceleri etkinliklerle doludur."

"Aynen."

Sir Jack Martha'yı şaşırtmaya çalışarak, sorduğu sorularının her birinin arasında hafifçe hareket ediyordu. Ancak Martha, ayakta kalmayı sürdürüyor ve Sir Jack ne yanda dururs a bakmak üzere ona dönüyordu. Görüşme kurulunun öteki elemanları görmezden gelindi. Sir Jack zaman zaman, Martha'ya ayak uydurabilmek için hareket etmesi gereken adeta kendisiymiş gibi bir duyguya kapılıyordu.

"Söyler misiniz, bu görüşme için mi saçınızı özellikle o şekilde kestirdiniz?"

"Hayır, bundan sonraki görüşme için."

"Sir Francis Drake mi?"

"Bir korsan." (Teşekkürler, Cristina.)

"Bak hele. Peki, koruyucumuz Aziz George'a ne dersiniz?"

"Aynı zamanda Aragon'un ve Portekiz'in de koruyucu azizi, sanırım. Ve Cenova ile Venedik'in hamisi. Rivayet edildiği kadarıyla, beş ejderi yere sermiş bir adam."

"Peki ya ben size, İngiltere'nin dünyadaki işlevinin çöküşün bir simgesi, ahlâksal ve ekonomik bir korkuluk olarak hareket etmek olduğunu söylesem ne dersiniz? Sözgelimi bizler dünyaya şu harika kriket oyununu öğrettik ve şimdiyse, arkamıza yaslanıp bu oyunda herkesin bizi yenmesine izin vermek görevimiz oldu, tarihsel görevimiz, sürüp giden imparatorluk suçluluğumuzun bir ifadesi oldu, buna ne dersiniz?"

"Pek de sizin söyleyeceğiniz bir şeye benzemiyor bu, derdim. Doğal olarak konuşmalarınızın çoğunu okudum."

Sir Jack kendi kendine gülümsedi, gerçi böylesi özel jestler da-

ha geniş çaplı bir tüketim için her zaman cömert biçimde mevcuttu. Şimdi, odanın çevresindeki gezintisini tamamlamış ve yeniden başkanlık koltuğuna kurulmuştu. Martha da oturdu.

"Peki bu görevi niçin istiyorsunuz?"

"Çünkü bana layık olduğumdan daha fazlasını ödeyeceksiniz."

Sir Jack açık yüreklilikle güldü. "Başka soru var mı?" diye sordu ekibine.

"Hayır," dedi Mark küstah bir tonda, ama bir önceki "hayır" sözcüğüne gönderme yapması işvereni üzerinde hiç etki bırakmadı.

Martha kapıya kadar geçirildi. Alıntı Salonu'nda durakladı ve spot ışıklarının aydınlattığı taş bloka göz atarmış gibi yaptı; etrafta tatmin edilecek gizli bir kamera olabilirdi. Aslında, Sir Jack'in ofisinin ona anımsattığı şeyleri düşünmeye çalışıyordu. Yarı beyefendiler kulübü, yarı açık artırma salonu, buyurgan ama gelgeç bir beğeninin ürünü bir yerdi. Pek büyük bir heyecan duymadan zina işlemek için buluştuğunuz, başkalarının davranışlarındaki sinirliliğin kendi sinirliliğinizi gizlediği, otele dönüştürülmüş bir kır evinin dinlenme salonuna benziyordu.

Bu arada Sir Jack Pitman koltuğunu geriye itti, gürültülü gürültülü gerindi ve gözlerinde ışıltılarla meslektaşlarına baktı. "Bir parça kumtaşı *ve* bir inci. Beyler –elbette, mecazi olarak konuşuyorum, çünkü benim gramer kitabımda eril dişiyi her zaman kucaklar– beyler, sanırım ben âşığım."

MARTHA COCHRANE'in cinsel yaşamının kısa tarihi:

1) Masum Keşif. Uyluklar arasına sıkıştırılmış bir yastık, kendini cinsel titreşimlere teslim etmiş bir zihin ve yatak odası kapısının altından hâlâ sızmakta olan parlak ışık. O buna, "Duygulara Kapılmak" adını verdi.

2) Teknik İlerleme. Bir parmağın, sonra da iki parmağın kullanılması; önce kuru, sonra ıslak.

3) İçtepinin sosyalleşmesi. Kendisinden hoşlandığını söyleyen ilk oğlan. Simon. İlk öpüşme ve merak: Acaba burunlar nereye gider? Bir danstan sonra, duvara yaslanmış halde, kalçasının kavisi-

ne doğru ilk kez bir şeyin uzandığını hissetmesi; aklından bunun fiziksel bir kusur olabileceği düşüncesinin geçmesi, her halükârda, oğlanı bir daha görmemek için bir gerekçe. Daha sonra, oğlanı daha fazla görme; az çok paniğe yol açan, görsel sergileme. İçeriye hiçbir zaman girmeyecek o, diye düşünmesi.

4) İçtepi Paradoksu. Eski bir şarkının sözleriyle söylenirse şu: İstediğini hiçbir zaman elde edemedi, Elde ettiğini hiçbir zaman istemedi. Koluna bile hiç sürtünmediği Nick Dearden için duyulan yoğun ve bastırılmış arzu. Onu sert tüylü bir halının üstünde art arda üç kere beceren Gareth Dyce'a hoşnut bir boyun eğiş; bütün bunlar olup biterken gülümsemiş ve oğlana cesaret vermişti; bu arada da, olabildiğince iyi olup olmadığını merak ediyordu. Erkek vücudunun ağırlık dağılımının tuhaflığından birazcık rahatsızlık duymuştu: Oğlan iri kemikleriyle üstünde göğsüne yüklenip onu ezerken nasıl olup da bu kadar hafif olabiliyordu acaba. Ve işin öncesinde de, iş sırasında da, Gareth adından bile hoşlanmamıştı

5) Lunapark. Yılankavi ışık sicimleri parıldayıp kulaklarda baş döndürücü bir müzik yankılanırken, gözler önünde çok sayıda atraksiyon. Yükseklerde uçuyor, dönüp duran bir silindirin duvarlarına yapışıp kalıyor, yerçekimine meydan okuyor, vücudun olanaklarını ve sınırlarını test ediyordunuz. Ve kazanılacak ödüller vardı, ya da varmış gibi görünüyordu: Atılan çember, tahta silindire girmeyip yana düşse de, süslü püslü olta hiçbir şey yakalamasa da, hindistancevizi kabına yapışıp kalsa da, beklediğinizden daha fazla var gibi görünüyordu.

6) İdealin Peşinde. Çeşitli yataklarda ve bazen, yataktan vaz geçerek ya da yataktan kaçınarak. Mükemmelliğin ancak bir Başkası'nın yanında ve yardımıyla mümkün, arzu.edilir, asli –ve elde edilebilir olduğunun düşünülmesi. Bu olanağın şu kişilerde umulması: a) Kendisini Venedik'e götürmüş olan Thomas'ta; orada, Thomas'ın gözleri bir Giorgione tablosu karşısındayken daha fazla parlamıştı, hem de, özel olarak satın aldığı gece mavisi sutyeni ve küloduyla onun önünde ayakta durmuşken ve arkadaki kanaldan da kulağa şırıltılı su sesleri geliyorken parladığından daha fazla; b) Alışveriş etmekten fazlasıyla hoşlanan, hatta giysiler vitrindeyken bile ona hangi elbiselerin yakışacağını söyleyebilen, risotto'sunu*

* (İt.): "Et ve soğan katılarak yapılan bir pilav." (ç.n)

mükemmel bir yapışkanlık kıvamına getiren ama aynı şeyi onun için yapamayan Matthew'da; c) Kendisine paranın avantajlarını ve insanı yumuşatan ikiyüzlülükleri gösteren, onu sevdiğini, onunla evlenmek ve çocuk sahibi olmak istediğini söyleyen, ama her sabah dairesinden ayrılışıyla ofisine varması arasında psikiyatrıyla ta öteden beri mahrem bir saat geçirdiğini kendisine hiç söylememiş olan Ted'de; d) El pompasıyla çıkarılan soğuk su ve meme sıcaklığında keçi sütünün bulunduğu Galler yöresindeki bir dağ yamacına, düzüşebilmek ve sevgi bulabilmek amacıyla tasasız bir ruh haliyle kaçtığı Russell'da. Russell idealistti, düzenli biriydi, başkalarıyla birlikte yaşamaktan hoşlanıyordu ve özveriliydi; Russell'a ölesiye hayrandı, ta ki, modern kent yaşamının dingin hazları, eğlenceleri, tembelliği ve yozlaşmışlığı olmaksızın yaşayamayacağını fark ettiği güne kadar. Russell'la yaşadığı deneyim onu aynı zamanda, aşkın, çabayla ya da aktif bir kararla elde edilip edilemeyeceğinden; bireysel liyakatin işe yarayıp yarayamayacağından kuşkulanmaya sürüklemişti. Zaten, şehvetin yer aldığı tatlı bir yarenliğin ötesinde bir şeyin mümkün olabildiği nerede söylenmişti ki? (Kitaplarda, ama o, kitaplara inanmıyordu.) Bütün bunları kavradıktan sonra yaşamına birkaç yıl boyunca hafif, neredeyse baş döndürücü bir umutsuzluk eşlik etti.

6 a) Ek. Şu unutulmamalı: Birçok evli erkek. Anımsa, şunlar senin seçimlerin, Martha: Cep telefonları, araba telefonları, tele sekreterler; asla kâğıda dökülmemiş duygular; kredi kartı makbuzlarına kadar uzanan bir ihtiyat; çok hızlı seks ve hızlı seksten sonra daire kapının çok çabuk kapanması; mahrem e-mail, tek başına geçirilen Paskalyalar; hafifmeşrepliğin canlılığı, başkalarına parfüm sürmemelerini rica etmesi; küçük hırsızlıkların sevinci, sönen umutlar, bastırılamayan kıskançlık. Aynı zamanda: yatabileceğini düşündüğün arkadaşlar. Aynı zamanda: arkadaş olabileceğini düşündüğün yattığın kişiler. Aynı zamanda (hemen hemen) Jane (çok yorgun olması ve uykuya dalması dışında).

7) Ayrı Olmanın Ardında Koşma. Düşler kurmanın zorunluluğu. O düşün gerçekliği. Bir başkası orada olup yardım edebilir, onun olumsal mevcudiyeti sözde paylaşılan bir gerçekliğe bir şeyler katabilirdi. Ama sen, kendini onun egosundan ayırdığın gibi gerçekliğinden de ayırıyordun ve umudun o ayrılıkta yatıyordu. Söylemek

istediğin şey bu mu, Martha, diyordun kendi kendine, yoksa kendi hesabına bir düzüşme kararını mı gizliyorsun sadece?

7 a) Unutulmamalı: On buçuk aylık seksten uzak durma dönemi. Daha mı iyi, daha mı kötü, yoksa yalnızca farklı mı?

8) Şimdiki Durum. Sözgelimi, bu. Dedikleri gibi, iyi bir iş bitirici. Önceden olduğu gibi. Hoş, kamçımsı, sorunsuz bir kamış; iyi bir gövde, oldukça kadınsı görünümlü fırlak memeler; kısa bacaklar. Ama şimdi ayakta duruyor değildi. Ve iş üzerindeydi, nasıl da iş üzerindeydi, neler yaptığını tamı tamına bildiğinden emin, onu önceden hayal ettiği sonsuz bir dişi modeline uyduruyordu. Sanki siz otomatik bir para makinesiymişsiniz gibi –doğru kodu ver, para oluk oluk aksın. Daha önce yürümüş olan şeylerin yine yürüyeceğine ilişkin dingin bir özgüven, kendinden emin bilgi.

Bu özgüven nereden kaynaklanıyordu? Çok fazla düşünmemekten; aynı zamanda da, icraatlarını onaylamış olan kendinden önceki kadınlardan. Ve kendisi de farklı bir biçimde onaylıyordu: Onu güven içinde kendi işine bırakabileceği anlamına geliyordu bu. Ve kendini erkeğin gerçekliğinden ayırırken kendinden hoşnutluğundan ötürü erkeğin bunu fark etmeyeceği anlamına geliyordu. Adam onun kendini sevişmeye veremeyişini fark edecek olsa, kendine duyduğu aşırı güvenle bunun nedeninin kendi olduğunu, onu hazzın daha öte bir düzlemine, cennetin yedinci, sekizinci, dokuzuncu katına eriştireceğini düşünecekti.

Martha parmağını ağzına, sonra da cinsel organının tepesine kaydırdı. Adam, eleştiriye uğramış gibi, durakladı, vücudunu yeniden ayarladı, böylesi bir pervasızlığın onu tahrik ettiğini ima edercesine inledi ve yeniden işine döndü. Martha onu altta bıraktı, adam sıvıları ve hidrolik takımlarıyla orada altta yalnızdı, kronometre gibi işleyen saati ve podyumdaki muzaffer yeriyle hazırdı. Vakti geldiğinde, Martha alkışlarmış gibi yapacaktı.

Parantez: (Bir zamanlar ender bir hayvan türü, narval balinası ya da tekboynuzlu deniz atı gibi ardına düşülen kadın orgazmının gizemi. Bu gizem orada, nüfuz edilemez denizin içinde, donmuş tundranın üstünde miydi? Kadınlar bunun ardına düşmüşlerdi, sonra takibe erkekler de katıldı. Sahiplik çekişmesi. Erkekler, kendilerine özgü bir sebeple, bunun kendilerine ait olduğuna ve onların yardımı olmaksızın asla bulunamayacağına inanıyor gibiydiler.

Onun, bir zafer duygusuyla, sokaklarda sergilenmesini istiyorlardı. Ama onu önce kendileri yitirmişlerdi, bu yüzden, şimdi onu ellerinden almak doğruydu. Yeni bir gizem gerekliydi, yeni bir korumacılık.)

Martha belirtileri tanıdı. Adamın vücudunun artan gerginliğini hissetti, boğuk sesleri işitti: Derin olanlar, ıkınma çabaları gibiydi; daha hafif olanlar, bir uçaktayken tıkalı kulakları açmaya çalışmak gibiydi. Martha da kendi katkısını sundu, tatlı tatlı bıçaklanan birinin hafif yollu çırpınışları ve boğuk onay mırıltıları ve derken, aynı zaman yerleminde, ancak evrenin farklı kesimlerinde, adam geldi, o da geldi.

Bir süre sonra, "Hoşuna gitti mi?" diye mırıldandı adam.

Hiç kuşkusuz bir şakaydı, ama yine de ona bir garson havası vermişti. Martha sözcüklerin ikircikliliğinin arkasında tehlikeden uzak, "İyi vakit geçirdim," diye yanıt verdi.

Adam kıkırdadı. "Bana değil, arkadaşlarına söyle."

Sövgü sözcüklerine gerçekten ihtiyaç duyulduğunda nereye kayboluyorlardı? İşin kötüsü şu ki, bu sözcüklerin çoğu, az önce yaptığı şeye gönderme yapıyordu. Ya böyleydi, ya da yeterince ağır olmuyorlardı. Hatta adamın samimiyetsiz sözlerini daha önce buraya gelirken yolda bir yerde işitmişti. Aslında, olup biteni kız arkadaşlarına herhalde söyleyecekti: Ama hiç kuşkusuz onun hayal ettiği biçimde değil. Onlara biraz bu geceden söz edecekti, bu partnerden; ama özellikle de duygu ve düşüncelerini gizlemenin insanı havalara uçuran, havalarda süzülten, tatlı, altüst edici gücünden.

VERGİDEN DÜŞME İŞLERİNİ BİLEN EN NADİDE KAFALAR Proje'nin Eşgüdüm Komitesi'nde söz almaya çağrılmışlardı. Fransız entelektüeli zayıfça ve derli toplu biriydi; kendisine yarım beden büyük, İngiliz tüvidinden bir ceket giymişti; üzerinde aynı zamanda Amerikan pamuğundan soluk mavi bir gömlek, canlı renkleri olan bir İtalyan kravat, kömür siyahı yünlü bir pantolon ve püsküllü Fransız mokasenleri vardı. Yıllar yılı masa lambalarıyla esmerleşmiş yuvarlık bir yüz; çerçevesiz gözlükler; bir hayli dipten kesil-

miş ve alındaki kısmı dökülmüş saçlar göze çarpıyordu. Evrak çantası taşımıyordu, avcunda gizlediği not falan da yoktu. Ancak birkaç hoş el hareketiyle, kol yeninden güvercinler ve ağzından bir dizi bayrak çıkarıverdi. Söze Pascal'le başlayıp Laurence Sterne'den söz etti ve derken lafı Saussure'e getirdi; sonra Rousseau'dan başlayıp Edgar Allan Poe, Marquis de Sade, Jerry Lewis, Dexter Gordon, Bernard Hinault ve Anne Sylvestre'in ilk yapıtlarından açarak Baudrillard'a geldi; söze Lévi-Strauss'la başladı ve Lévi Strauss'la bitirdi.

"Aslolan," dedi, renkli fularlar ağır ağır yere düşüp de güvercinler sağa sola tüneyince, "aslolan, büyük Proje'nizin –Fransa'da bizler, başkalarının *grand projet*'lerini selamlamaktan mutluluk duyuyoruz– evet, büyük Proje'nizin derinden derine modern olduğunu anlamaktır. Bizler kendi ülkemizde belli bir *le patrimoine** fikrine sahibiz ve sizler de kendi ülkenizde belli bir *Eritage*** fikrine sahipsiniz. Bizler burada böylesi kavramlardan söz etmek için bulunmuyoruz, yani doğrudan göndermelerde bulunmuyoruz, gerçi elbette metinlerarası dünyamızda böylesi göndermeler ne kadar ironik olsalar da hiç kuşkusuz örtük ve kaçınılmazdır. Umarım, göndermelerden bağışık bölge diye bir şey olmadığını hepimiz anlıyoruz. Ama, dediğiniz gibi, bu parantez arasında belirtilebilecek bir şey.

"Hayır, bizler derinden modern olan bir şeyden söz ediyoruz. Günümüzde kopyayı orijinaline yeğliyor oluşumuz, tümüyle kabul görmüş olan bir gerçek –aslında bu, daha önce adlarını andığım kişilerin birçoğu tarafından da çürütülmez bir biçimde kanıtlandı. Bizler, sanat yapıtının röprodüksiyonunu sanat yapıtının kendisine, yalnız dinlenebilen kompakt diskin mükemmel sesini boğazları ağrıyan binlerce kurbanın eşliğinde verilen bir senfoni konserine, teybe alınan kitabı kucağımıza koyduğumuz kitaba yeğliyoruz. Ülkemde bulunan Bayeux duvar halısını görmeye giderseniz, on birinci yüzyıldan kalma orijinal duvar halısının bulunduğu yere varmadan önce, modern tekniklerle yapılmış ve bir duvarı baştan başa kaplayan kopyasının önünden geçmek zorunda olduğunuzu fark edersiniz; burada sanat yapıtını ziyaretçi için, adeta hacı niteliği ta-

* (Fr.): "Kültürel varlık"
** (Fr.): "Kültürel miras" [Sözcüğün başındaki H harfi özellikle düşürülüyor.] (ç.n.)

şıyan ziyaretçi için konumlandıran belgesel bir sergileme var. Şu kadarını kesinlikle söyleyebilirim ki, nasıl hesap edilirse edilsin, kopya önünde geçirilen dakika sayısı orijinalinin önünden geçirilen dakika sayısını kat kat aşmaktadır.

"Böylesi gerçekler ilk kez keşfedildiklerinde, hayal kırıklıklarını hatta utançlarını dile getiren bazı eski kafalı kişiler ortaya çıktı. Pornografik materyalle masturbasyon yapmanın seksten daha eğlenceli olduğunun keşfi gibi bir şeydi bu. *Quelle horreur!** Şu Barbarlar kentlerimizin kapılarına bir kez daha dayandılar, toplumumuzun temellerini baltalıyorlar, diye bağırdılar. Ama doğru değil bu. Modern dünyada önemli olan şey, kopyayı orijinaline yeğlediğimizi çünkü bunun bize daha büyük bir *frisson*** verdiğini anlamaktır. O sözcüğü Fransızcasıyla bırakıyorum çünkü bunu o şekilde iyi anladığınızı biliyorum.

"Şimdi, sorulacak olan soru şu: Nasıl oluyor da bizler kopyayı orijinaline yeğliyoruz? O bize niçin daha büyük bir *frisson* veriyor? Bunu anlayabilmek için güvensizliğimizi, varoluşsal kararsızlığımızı, orijinal olanla yüz yüze geldiğimizde duyduğumuz atalardan kalma derin korkuyu anlamamız ve buna göğüs germemiz gerek. Kendimizinkine alternatif bir gerçeklikle, bize daha güçlü gözüken ve dolayısıyla bizi tehdit eden bir gerçeklikle karşılaştığımızda saklanacak hiçbir yerimiz yok. Eminim ki, on dokuzuncu yüzyılın ilk yıllarında ülkemdeki birçok harap şatoyu ve *forteresses*'i*** kurtarmakla görevlendirilmiş olan Viollet-Le-Duc'ün yapıtlarını biliyorsunuzdur. Onun yapıtlarına geleneksel olarak iki farklı şekilde bakılmıştır: Bunların birincisi, onun, eski taşları tümüyle harap ve yok olmaktan kurtarmaya çalıştığını, onları elinden geldiğince koruduğunu savunan bakış; ikincisiyse, onun çok daha güç bir şeye –yapıları orijinal olarak yapıldıkları biçimleriyle yeniden yaratmaya– girişti̇ğini savunan bakış, bazılarının başarılı, bazılarının ise başarısız olarak gördükleri hayal gücü isteyen bir iş. Ama meseleye bakmanın bir üçüncü yolu daha var ve o da şu: Violette-Le-Duc bu eski binaların *gerçekliğini ortadan kaldırmaya* çalışıyordu. Gerçekliğe, kendi zamanındakinden daha güçlü ve daha derin bir ger-

* (Fr.): "Ne iğrençlik!"
** (Fr.): "Ürperti"
*** (Fr.): "Kale, hisar"

çekliğe *rakip olmak* sorunuyla yüz yüze gelince, varoluşsal dehşetten ve kendini korumaya yönelik insani bir içgüdüden ötürü orijinali ortadan kaldırmaktan başka bir seçeneği yoktu.

"Şimdi izin verin de, kendi ülkemin yurttaşlarından birinin, hatalarını çoğumuzun son derece öğretici ve son derece semereli bulduğu, geçen yüzyılın şu eski *soixante-huitard*'larından* birinin adını anayım size. 'Bir zamanlar doğrudan yaşanan her şey salt bir *repreşantation*** olmuştur,' diye yazmıştı o. Derin bir yanılgı içinde düşünülmüş olsa da, derin bir hakikat. Şaşılacak yan şu ki, o bu cümleyi övgü olarak değil, eleştiri olarak yazmıştı. Ondan bir alıntı daha yapalım: 'Kültürde olsun doğada olsun, hâlâ belli bir anlama sahip ama sürekli olarak azalmaya mahkûm eski kitaplar ve eski binalar mirasının ötesinde, modern endüstrinin araçlarına ve çıkarlarına göre dönüştürülmeyen, kirletilmeyen hiçbir şey kalmamıştır.'

"Aklın bu kadar ilerleyip sonra cesaretini nasıl yitirebileceğini anlayabiliyor musunuz? Ve bu cesaret kaybının, 'dönüştürmek' gibi nötral bir olguyu betimleyen bir fiilden, etik bir kınama ifade eden 'kirletmek' fiiline geçişte saptanabileceğini anlıyor musunuz? Bu yaşlı düşünür bizim bir gösteri dünyasında yaşadığımızı anlamıştı ama duygusallık ve aynı hatalara tekrar tekrar düşme konusunda taşıdığı belli bir politik eğilim, kendi vizyonundan korkmasına yol açtı. Ben onun düşüncesini şu şekilde geliştirmeyi yeğlerdim. Bir zamanlar sadece, doğrudan yaşanan dünya vardı. Şimdiyse dünyanın yeniden tasarımı var –o sözcüğü, yeniden-tasarım diye açmama izin verin lütfen. Bu, o yalın ve primitif dünyanın yerine konulan bir şey değil, tersine, o dünyanın bir artışı ve zenginleşmesi, bir ironileşmesi ve bütünlüğe varmasıdır. Bugün yaşadığımız noktadır o. Tek renkli bir dünya çok renkli oldu, parazitli sesler çıkaran sıradan bir hoparlör stereo, hatta kuadrofonik sesler çıkarmaya başladı. Bu mu kaybımız? Hayır, bu bizim fethimiz, bizim zaferimiz.

"Sonuç olarak, üçüncü binyılın dünyasının kaçınılmaz ve geriye dönüşsüz olarak modern olduğunu, bizim o modern dünyaya biat etmemizin ve kuşkulu bir şekilde 'orijinal' diye adlandırılan bütün özlemleri duygusal ve hileli olarak safdışı etmemizin entelektü-

* (Fr.): "68 kuşağı diye nitelenen kişiler." (ç.n.)
** (Fr.): Tasarım

el bir görev olduğunu belirteyim. Bizler kopyayı talep etmeliyiz, çünkü kopyanın gerçekliği, hakikati, sahiciliği, sahip olabileceğimiz, kolonize edebileceğimiz, yeniden düzenleyebileceğimiz, içinde *jouissance** bulabileceğimiz ve son olarak, eğer karar verirsek ve karar verdiğimiz anda –çünkü o bizim yazgımızdır– buluşabileceğimiz, karşı karşıya gelebileceğimiz ve ortadan kaldırabileceğimiz bir şeydir.

"Baylar bayanlar, sizleri kutlarım, çünkü girişiminiz derinden derine modern bir girişim. Sizlere o modernliğin cesaretini dilerim. Cahil eleştirmenler hiç kuşku yok ki sizin sadece Eski İngiltere'yi** yeniden yaratmaya kalkıştığınızı ileri süreceklerdir. Dişil sonekleri benim açımdan özel önem taşıyan bir ifade ama bu bambaşka bir mesele. Aslında, müsaadenize sığınarak, bir şaka yaptım. Sizlere sonuç olarak, Proje'nizin çok Eski olması gerektiğini, çünkü o zaman gerçekten de yeni olacağını ve modern olacağını söylüyorum! Baylar bayanlar, sizleri selamlıyorum!"

Bir Pitco limuzini, Fransız entelektüelini alıp Londra'nın merkezine götürdü, Fransız entellektüeli aldığı ücretin bir kısmını oradaki dükkânlarda harcadı: Farlow'dan kasığa kadar gelen balıkçı çizmeleri, House of Hardy'den yem için sinek ve Paxton & Whitfield'den eski kaşar peyniri satın aldı. Sonra, yanında yine not olmaksızın, Frankfurt üzerinden, bir sonraki konferansına uçtu.

SIR JACK PITMAN HAKKINDA birçok farklı görüş vardı ve bunların çok azı birbiriyle bağdaşıyordu. Sir Jack Pitman anasının ipini satmış zorba biri miydi, yoksa doğuştan lider biri ve doğanın bir gücü müydü? Serbest piyasa sisteminin kaçınılmaz ve kaba bir sonucu muydu, yoksa, özündeki insanlıkla temasını her şeye karşın korumaya çalışan, bir eylem adamı mıydı? Bazıları ona, derin, içgüdüsel bir zekâ yakıştırıyor ve bu zekâ ona piyasanın dalgalanmalarını olduğu kadar birlikte çalıştığı kişilerin duyarlıklarını da eş ölçüde anlama gücü veriyordu; bazılarıysa onu para, ego ve vicdansızlığın

* (Fr.): "Haz"

** Özgün dilde 'Olde Englande' deniyor ve dişil sonekler vurgulanıyor. (ç.n.)

kaba ve düşüncesiz bir birleşimi olarak görüyordu. Bazıları onu, telefonları bekletirken, Pratt seramik koleksiyonunu çevresindeki insanlara gurur ve çalımla gösterirken görmüşlerdi; bazıları da, Sir Jack Pitman'la, onun en sevdiği görüşme pozisyonlarından birinde, porfir tuvalet klozetine ata biner gibi oturmuşken telefonda konuşma talihsizliğini yaşamışlar ve münasebetsizliklerine Sir Jack'in bağırsaklarının gazabını dile getiren sert karşılıklar verildiğini işitmişlerdi. Acaba Sir Jack Pitman'ın hakkında niçin böylesine çatışan değerlendirmeler vardı? Doğal olarak, getirilen açıklamalar da birbirinden farklıydı. Bazıları Sir Jack'in, çoğu kez kıskanç yaradılışlı sıradan ölümlülerin tam olarak kavrayamayacağı kadar büyük ve çok yüzlü biri olduğunu düşünüyor; bazıları da onun egemenlik tekniğinin ardında, meselelere yakından bakan bir kimseyi temel ya da tutarlı kanıtlardan yoksun bırakan, taktik bir gizleme olduğundan şüpheleniyordu.

Aynı ikilik, onun iş alışverişlerini inceleyen kişileri de etkiliyordu. Sir Jack ya; kısa ve gerekli bir an için, sizi, paranın gerçek ve gözlerinizin önünde olduğuna inandıran hinoğlu hin biri, bir kumarbaz, işi para olan bir gözbağcıydı; yasaların her türlü boşluğunu sömürüyordu; Ali'nin külahını Veli'ye Veli'ninkini Aliye giydiriyordu; tıpkı kudurmuş bir köpek gibi, az önce ardında bıraktığı deliği toprakla doldurabilmek için hep yeni delikler eşeleyip duruyordu; ya da Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'ndan bir müfettişin hâlâ kulaklarda çınlayan sözcükleriyle söylersek, "Deniz salyangozu bile satamayacak biriydi". Yahut Sir Jack; başarıları ve enerjisiyle, bu işin en iyi şekilde, oyunu kriketin saygıdeğer kurallarına göre oynayan, küçük ölçekli, babadan oğula geçen firmalar arasında yapılabileceğini düşünen kişiler arasında doğal olarak çekememezliklere, dedikodulara yol açan, dinamik ve gözüpek bir girişimciydi; modern global piyasada çalışan ve vergi yükümlülüklerini anlaşılabilir bir şekilde minimize eden –başka nasıl rekabet edebilirsiniz ki?– uluslararası bir girişimciydi. Ya da şöyle denebilirdi: Sir Jack'in Londra'nın iş âlemine girebilmek için Sir Charles Enright'ı nasıl kullandığına bir bakın: Ona dalkavukluk etti, onu yağladı, sonra da arkasını dönüp dedikodusunu yaptı ve Charles ilk kalp krizini geçirdiği an, onu yönetim kurulundan dehledi. Ya da şöyle denebilirdi: Charlie eski ekolden biriydi, iyi bir adamdı ama doğrusu-

nu söylemek gerekirse yeni işlere pek adım uyduramıyordu, firmanın adamakıllı bir kan değişikliğine gereksinimi vardı, önerilen emekli aylığı bir hayli cömertçe sayılırdı, sonra Sir Jack'in Charlie'nin en küçük oğlunun okul masraflarını da kendi cebinden ödediğini biliyor muydunuz? Ya da şöyle denebilirdi: Yanında çalışmış olan hiç kimse şimdiye kadar onun hakkında söyleyecek kötü bir şey bulamamıştır. Ya da: Pitman'ın, başkalarının ağzını tıkama ve gizlilik konularında bir üstat olduğunu her zaman kabul etmeniz gerekir.

Hatta, Pitman Malikânesi'nin mimari gerçeği gibi görünüşte ikirciksiz bir şey bile –malikâne çelik ve cam, kayın ağacı ve dişbudaktan yapılmıştı ve yirmi dört katlıydı– değişik okumalara meydan veriyordu. Malikânenin yerleşim yeri –Londra'nın kuzey-batısındaki yeşil kuşaktan geri kazanılmış bir iş merkezi bölgesindeydi– maliyetleri düşürmek için kurnazca kararlaştırılmış bir şey miydi, yoksa Sir Jack'in, malikânesini Londra'nın iş merkezinin ağır topları yla karıştırmaktan ölesiye korktuğunun bir göstergesi miydi? Slater, Grayson & White'ın firmasının tutulması mimarideki son moda eğilimlere törensi bir saygı gösterisinden mi ibaretti, yoksa akıllıca bir yatırım mıydı? Daha temel bir soruysa şuydu: Pitman Malikânesi acaba gerçekten de Jack Pitman'a mı aitti? Malikânenin inşası için para ödemiş olabilirdi, ancak son durgunluk döneminin onu harcamalara girmişken fena yakaladığı, bu yüzden de şapkasını eline alıp, satış ve yeniden kiralama işlemleri için bir Fransız bankasına gittiği yolunda söylentiler vardı. Ama bu doğru olsa bile, olayı iki şekilde de görebilirdiniz: Ya Pitco sermayesini yitirmişti, ya da Sir Jack, her zamanki gibi oyunun bir adım ötesindeydi ve sermayeyi merkez ofislere bağlayıp israf etmenin ancak safdil kişilere özgü bir şey olduğunun farkındaydı.

Pitman Malikânesi'nin sahibinden (ya da kiracısından) nefret edenler bile onun işlerini gördürme konusunda usta olduğunu teslim ediyorlardı. Ya da en azından, işlerini başkalarına yaptırma konusunda usta olduğunu. İşte Sir Jack yeniden, avizesinin altında ayakta durup Eşgüdüm Komitesi'nin üyelerine hafifçe dönmüş durumda, çevresine emirler yağdırıyordu. Kişi profili yazarları, özellikle de kendi gazetelerinden olanlar, böylesi cüsseli bir adam için, ayakları üzerinde ne kadar da hafifçe durduğunu sık sık söyleyip

duruyorlardı. Ayrıca, Sir Jack'in, tango öğrenme konusunda şimdiye değin yerine getirilmemiş bir arzu taşıdığı da biliniyordu. Sir Jack, böyle anlarda, kendini Vahşi Batı'nın hızlı silahşörlerine de benzetiyor, bir sonraki kendini beğenmiş ve küstah genç tipi haklamak için ona doğru dönüyordu. Ya da acaba, daha çok, önünde yarım daire şeklinde sıralanmış, hırlayıp duran aslan yavruları karşısında kırbaçını şaklatan bir terbiyeciye mi benziyordu?

Hem etkilenmiş hem de kafasında kuşkular olan Martha, Konsept Geliştiricisi'ne talimatlar verişini izliyordu şimdi. "Jeffrey, kamuoyu araştırması, lütfen. Nitelikli Eğlence'nin potansiyel alıcıları arasında İngiltere sözcüğüyle bağlantılı en temel elli karakteristik. Ciddi bir hedef seçimi. Ha, ufak oğlanlarla onların en sevdikleri müzik topluluklarını falan duymak istemiyorum."

"Ülke çapında mı? Avrupa'da mı? Dünya çapında mı, Sir Jack?"

"Jeffrey, beni tanırsınız siz. Dünya çapında. Güçlü dolar. Makbul yen. Giriş bileti parasını verdikleri sürece Marslıları da alın." Sözünün beğenildiğini gösteren kahkahanın yavaş yavaş azalmasını bekledi. "İnsanlar ne kadar çok şey biliyorlar, bunları öğrenmenizi istiyorum sizin, Dr Max."

Orta parmağını hayali bir silah kılıfına hafifçe vurarak bir kez daha dönüyordu ki, Dr Max hafifçe öksürdü. Resmi Tarihçi ekibe yeni katılmıştı ve Martha'nın onu ilk görüşüydü: Özenli giyinmişti, üzerinde tüvit bir takım elbise vardı, papyon kravat takmıştı ve tutumundan kayıtsız bir küstahlık okunuyordu. "Acaba biraz daha ay-rıntılı konuşamaz mısınız, Sir Jack?"

Sir Jack komutunu yeniden dile dökmeden önce uzun bir duraklama oldu. "Neler bildiklerini –bunu öğrenin."

"Acaba bu... Ül-ke çapında mı, yoksa Avrupa yahut dünya çapında mı olacak?"

"Ülke çapında. Bir şey ülke çapında bilinmedi mi dünyanın geriye kalan kısmı onu öğrenmek için kendini yormaz."

"Eğer söylememin bir sakıncası yoksa, Sir Jack," –gerçi Martha patronlarının melodramatik kaş çatışından, onun bunda bir sakınca gördüğünü, evet, hem de fazlasıyla gördüğünü şimdiden söyleyebilirdi– "bu bana bü-büyük bir iş gibi görünüyor."

"Siz de bu yüzden oldukça büyük bir maaş çeki alıyorsunuz ya!...

Jeff, Dr Max'e yardım eder misiniz, lütfen? Size gelince, Marco, bundan böyle adınıza layık olmanız gerekecek." Proje Yöneticisi, Sir Jack'in kastettiği şeyi söylemesini bekleyecek kadar bu işleri biliyordu. Sir Jack esprisini patlatmadan önce kıkırdadı: "Marco Polo."

Proje Yöneticisi bir kez daha, adeta Dr Max'e talimat verircesine hem yüzsüz hem de boyun eğmiş bakışlarla, mavi gözlerini patronuna doğru çevirdi. Derken Sir Jack, Savaş Masası diye adlandırdığı yere doğru yürüdü ve bu yürüyüşüyle toplantının yeni bir aşamasını ilan etti. Etli elini şöyle yukarı doğru bükerek, birliklerini çevresine topladı. En yakınında Martha duruyordu, Sir Jack parmaklarını onun omzuna koydu.

"Eğlence parkından bahsetmiyoruz," diye başladı sözüne. "Tarihsel kültür mirası merkezinin de sözünü etmiyoruz. Disneyland'dan, Dünya Fuarı'ndan, Britanya Festivali'nden, Legoland'dan ya da Asteriks Parkı'ndan söz etmiyoruz. Kolonyal Williamsburg'dan da söz etmiyoruz, öyle değil mi? Özür dilerim –bir çitin üzerine tünemiş eski usul iki üç köylü tip, madeni tabaklar içinde yulaf çorbası servisi yapıp kredi kartıyla ödeme yapmanıza izin veren işsiz aktörler. Hayır, baylar, bunlar yok –anlıyorsunuz ya, mecazi olarak konuşuyorum ben, çünkü benim kitabımda eril dişili her zaman kucaklar, galiba şu anda Bayan Cochrane'e de öyle yapıyor gibiyim– baylar, bizler kuantum sıçramasından söz ediyoruz. Beş paraları bile olmayan turistlerin ardında koşmuyoruz. Dünyayı şaşkınlığa uğratma vakti geldi. Bizler Eğlence gibi sözcüklerin içerebileceğinden çok daha fazla şeyler sunacağız; hatta Nitelikli Eğlence ifadesi bile, bundan gurur duymama karşın, belki de uzun vadede yetersiz kalıyor. Bizler *o şeyin kendisini* sunuyoruz. Kuşkulara kapılmış görünüyorsunuz, Mark, yanılıyor muyum?"

"Sadece şey anlamında, Sir Jack, geçen gün Fransız *amigo*'muzu dinlerken anladığım kadarıyla, şey olmuyor mu... demek istiyorum ki, onun kopyayı orijinal olana yeğlemesi konusu. Yapmaya çalıştığımız bu değil mi bizim?"

"Yüce Tanrım! Sizi duyunca bazen kendimi hiç de bir İngiliz gibi hissetmiyorum, Mark, oysa İngiltere benim yaşadığım ve soluduğum havanın ta kendisi. "

"Şey mi demek istiyorsunuz..." Mark zihninde birtakım okul anılarıyla mücadele etti, "gerçek şeye ancak kopya aracılığıyla yak-

laşabileceğimiz gibi bir şeyi mi söylüyorsunuz. Bir çeşit Platon'da olduğu gibi mi yani?" diye ekledi, hem kendine sorup hem de ötekilerden bir yardım beklercesine.

"İyice havaya girdiniz siz, Marky-Mark, iyice havaya girdiniz. Pistin son birkaç metresini tamamlamanıza belki ben yardımcı olabilirim. Bir deneyeyim bakalım. Siz kırlardan hoşlanırsınız, öyle değil mi, Mark?"

"Tabii. Evet. Hoşlanırım kırlardan. Çok hoşlanırım. Yani, kırlardan arabayla geçmekten hoşlanırım."

"Daha geçenlerde kent dışındaydım ben. Kent dışında, bunu vurguluyorum. Konumumdan haksız bir üstünlük çıkarmayı arzu ediyor falan değilim, ama kentdışı meselesinde önemli nokta onun *içinden geçmek* değil, tersine, onun *içinde* olmak. Her yıl Gezintiyi Sevenler Derneği'nde insanlara hitap ettiğimde bu konuya değiniyorum. Her neyse, Mark, kent dışından geçerken herhalde, o mütevazı ve dikkatsiz tavrınızla, onun görünüşünden hoşlanıyorsunuzdur, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Proje Yöneticisi, "görünüşünden hoşlanıyorum."

"Ve sanırım ondan, Doğa'nın bir örneği olduğunu düşündüğünüz için hoşlanıyorsunuz, öyle mi?"

"Öyle de diyebilirsiniz." Mark kendisi durumu böyle ifade etmezdi, ama şimdi patronu tarafından uygulanan Sokratik diyaloğun bu daha zorbaca versiyonuna katıldığını biliyordu.

"Ve İnsan nasıl kentleri yaratmış idiyse Doğa da kırları yarattı, öyle mi?"

"Aşağı yukarı, evet."

"Aşağı yukarı, hayır, Mark. Geçen gün bir tepede durdum ve bir koruluğun önünden kavis çizerek geçip bir ırmağa doğru uzanan bir tarlaya baktım, işte böyle bakadururken ansızın ayaklarımın dibinden bir sülün havalanıverdi. Siz, onun *içinden geçen* bir kişi olarak, hiç kuşkusuz, Doğa Ham'fendinin sonsuz işiyle ilgilendiğini düşünürdünüz. Ama ben aldanmadım, Mark. Bu tepe, Demir Çağı'ndan kalma, ölülerin gömüldüğü bir tümülüstü, kavis çizerek uzanan tarla Sakson tarımının bir kalıntısıydı, koru sadece binlerce başka ağaç kesildiği için bir koruydu, ırmak bir kanaldı ve sülün de bir av bekçisi tarafından yetiştirilmişti. Biz bunların hepsini değiştiriyoruz, Mark, ağaçları, koruları, hayvanları. Ve şimdi, şu söyleyecek-

lerimi de dinleyin. Ufukta gördüğünüz şu göl bir rezervuardır, ama bir rezervuar birkaç yıl boyunca var olduğunda, içinde balıklar yüzüp göçmen kuşlar onu uğrak yeri yaptıklarında, ağaçlar manzaraya uyum sağladıklarında, içinde pitoreks bir görüntüyle küçük tekneler bir aşağı bir yukarı gidip geldiklerinde, evet bu şeyler olduklarında, o da bir zafer kazanarak, bir göl oluyor, anlıyor musunuz? *O şeyin kendisi* oluyor."

"Fransız *amigo*'muz lafı buraya mı getirmek istiyordu?"

"Onun hayal kırıklığı yarattığını düşündüm. Personel servisine, ona sterlin yerine dolar verilmesini ve eğer yakınacak olursa çeki iptal etmelerini söyledim."

"Sterlinler gerçek şey, dolarlar ise kopya olduğundan, ama bir süre sonra gerçek şey kopya oluyor, öyle değil mi?"

"Tam üstüne bastın, Mark. *Tam* üstüne bastın. Övgüler düzmek Martha'ya yakışan bir şey." Sir Jack özel danışmanının omzunu biraz sıktı. "Ama bu güzel tartışmaya bir son verelim. Sormamız gereken soru şu: *Nerede*."

Savaş masasının üzerine Manş'taki İngiliz adalarını gösteren bir harita açılmıştı. Sir Jack'in Eşgüdüm Komitesi'nin mensupları, tümüyle yanılmanın mı, yoksa tümüyle haklı çıkmanın mı daha iyi olacağını merak ederek, bölgelerin oluşturduğu yapboz oyununa bakıyorlardı. Belki de seçeneklerin hiçbiri daha iyi değildi. Şimdi arkalarında gezinmekte olan Sir Jack onlara bir ipucu verdi.

"Büyük William'la daha başkalarının da belirttikleri gibi, İngiltere bir adadır. Bu yüzden, eğer ciddiysek, eğer *şeyin kendisini* sunmaya çalışıyorsak, biz de gidip, gümüş bir tepsi içine yerleştirilmiş değerli bir bilmemnenin ardına düşmeliyiz."

Haritacılık kuşkulu ve yeni bir icatmış gibi, haritaya kaçamak bakışlar atıyorlardı. Seçenek sayısı ya çok fazla ya da çok azmış gibi görünüyordu. Belki de gözüpek bir kavramsal sıçrama gerekiyordu. "Şey, acaba... İskoçya'yı falan düşünüyor değilsiniz ya?" Bronşların derinliklerinden gelen bir iç çekme sesi, yanıtın Hayır olduğunu ortaya koydu. Hayır, mankafa, Sir Jack İskoçya'yı düşünmüyordu.

"Scilly Adaları mı?"

"Çok uzak."

"Manş Adaları mı?"

"Fazla Fransız."

"Lundy Adası mı?"

"Bir hatırlatın."

"Siyah kanatlı dalıcı kuşlarıyla ünlüdür."

"Tanrı aşkına, siktir et dalıcı kuşları, Paul. Thames'in halicinde çamurla kaplı sıkıcı toprak parçaları istemiyorum."

Sir Jack ne düşünüyor olabilirdi? Anglesey söz konusu değildi. Man Adası olabilir miydi? Belki de Sir Jack'in kafasındaki fikir, kendi amacına uygun olarak kıyıya yakın bir ada inşa ettirmekti. Bu, tam da ondan beklenebilecek bir şeydi. Şu bir gerçek ki, yapmak istemedikleri dışında bir bakıma hiçbir şey onun için beklenemez değildi.

"Orası," dedi ve sıkılmış yumruğunu haritanın üzerine bir pasaport damgası gibi indiriverdi. "*Orası*."

"Wight Adası," diye yanıtladılar neredeyse koro halinde.

"Aynen. Bir bakın ona, İngiltere'nin yumuşak karnının altına sokulmuş. Küçük sevimli şey. Küçük güzel şey. Şekline bir bakın. Saf bir elmas, beni hemen çarpan bu oldu. Saf bir elmas. Küçük bir mücevher. Küçük sevimli şey."

"Ada neye benziyor, Sir Jack?" diye sordu Mark.

"Neye mi benziyor? Haritada mükemmel duruyor, mükemmele benziyor. Oraya gittiniz mi?"

"Hayır."

"Hiç kimse gitmedi mi?"

Hayır; hayır; hayır; hayır ve hayır. Sir Jack haritanın öteki yanına geçti, avuçlarını İskoçya'nın Highlands bölgesine koyup yüzünü etrafında bir daire oluşturan ekibine doğru çevirdi. "Peki hakkında ne biliyorsunuz?" Birbirlerine baktılar. Sir Jack enerjik bir tavırla sözünü sürdürdü. "O zaman böylesi bir cahilliği aydınlatmaya yardımcı olayım. Wight Adası'yla bağlantılı beş ünlü tarihsel olayın adını söyleyin, tamam mı?" Sükût. "Bir tanesinin adını söyleyin, Dr Max?" Sükût. "Döneminize girmiyor, hiç kuşkusuz, ha ha. Pekâlâ. Yenilenmeleri Kültürel Miras Bakanlığı'nda tepkilere yol açabilecek, listeye alınmış beş ünlü binanın adını söyleyin." "Osborne House," diye yanıt verdi Dr Max, bilgi yarışmalarına katılan bir yarışmacı edasıyla. "Bravo. Dr Max bir saç kurutma makinesi kazandı. Diğer dördünün adını söyleyin." Sükût. "Pekâlâ. Yerleşim

yerleri bizim buldozerler tarafından altüst edilebilecek, tanınmış ve soyu tehlikede, beş tane bitki ya da hayvan türünün adını söyleyin?" Sükût. "Pekâlâ."

"Cowes Tekne Yarışları," deyiverdi ansızın bir ses.

"Aa, beyin hücreleri çalışmaya başladı galiba. Çok iyi, Jeff. Ama, sanırım, kuş, bitki, listeye alınmış bir bina ya da tarihsel bir olay değil bu. Başka bir şey söyleyen var mı?" Daha uzun bir sükût. "İyi. Aslında, mükemmel."

"Ama Sir Jack... ada şey değil mi, yani herhalde sakinleriyle doludur, öyle değil mi?"

"Hayır, Mark, sakinleriyle dolu değil. Gelecekte minnettar işçilerle dolu olacak. Ama merakınızı test etme konusunda gönüllü olduğunuz için teşekkürler. Dediğim gibi Marco Polo. Atınıza atlayın. İki hafta sonra raporunuzla geri dönün. Bildiğim kadarıyla adada yatak ve kahvaltı veren, ehvenliğiyle ünlü pansiyonlar varmış."

"PEKİ SİZ NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?" diye sordu Paul. Pitman Malikânesi'nin yaklaşık bir kilometre uzağında bulunan bir pub'da oturmuşlardı. Martha'nın önünde bir bardak maden suyu, Paul'ünkindeyse doğallıktan uzak sarı renkte bir kadeh beyaz şarap vardı. Paul'ün arkasında, cilalanmış meşe duvar kaplamasının üzerinde, tıpkı insan gibi davranan iki köpeğin resmedilmiş olduğu bir gravür asılıydı; köpeklerin çevresindeki koyu takım elbiseli adamlar, ciyaklamalı sesler çıkarıp havlıyorlardı.

Martha ne mi düşünüyordu? Bir kere, onu içki içmeye davet eden kişinin Paul olmasının şaşırtıcı olduğunu düşünüyordu. Martha, erkek sayısının ağır bastığı ofislerde yakınlaşma girişimlerini öngörmekte ustalık kazanmıştı. Girişimler vardı, girişim olmayan davetler vardı. Sözgelimi, Sir Jack'in kalın parmakları omzuna, tam da mesleki bir noktayı aydınlattığı anda, anlamlı bir şekilde konulmuştu, ama bu dokunuş, şehvetten çok bir otoriteyi gösteriyordu –gerçi şehvet de gözardı edilmiş değildi. Proje Yöneticisi Genç Mark ise canlı mavi gözlerini ona, Martha'nın bir hayli benmerkezcil olarak yorumladığı bir tarzda çeviriveriyordu; ne var ki, ilişki

için sonuç alınamayacak bir girişim olurdu bu. Dr Max'e gelince –doğrusu, yapay bataklığa bakan platformun üzerinde birçok kez birlikte sandviç yemişlerdi ama Dr Max hoşnut ve saydam bir şekilde gene Dr Max'le ilgiliydi ve ilgilenmediği zamanlarda da, Martha Cochrane kendisinin, Dr Max'in tercih edeceği bir tip olduğundan kuşku duyuyordu. Bu yüzden Martha, Jeff'den bir yakınlaşma beklemişti, çekici, güçlü kuvvetli, evli Jeff'den, cibine bebek koltukları bağlı olan Jeff'den. Hiç kuşku yok ki, acaba-işten-sonra-bir şeyler-içmeyi-arzu eder miydiniz mırıltısıyla kendisine kurnazca yaklaşmayı deneyecek kişi o olurdu. Pitman Malikânesi'ndeki ego'lar kafesinde, Paul'ü pek fark etmemiş, ya da daha doğrusu, onu arada sırada titreyip duran saman demeti gibi bir şey olarak görmüştü. Dizüstü bilgisayarının arkasındaki Paul, dilsiz kâtip, Fikir Avcısı, Sir Jack'in tumturaklı zırvalarını bilgisayarına geçiriyor ve onları gelecek kuşaklar için, ya da en azından gelecekteki bir Pitman Anı Vakfı için saklıyordu.

"Ne mi düşünüyorum?" Martha aynı zamanda, bunun bir tuzak olduğunu da düşünüyordu; onu Sir Jack için, ya da belki de başka biri için yoklayan ofis-boy Paul. "Şey, gerçekte önemli değil. Ben sadece Atanmış Kinik'im. Başkalarının fikirlerine tepki göstermekle yetiniyorum sadece. Peki *siz* ne düşünüyorsunuz?"

"Ben sadece Fikir Avcısı'yım. Fikir avına çıkıyorum. Kendime ait fikrim yok."

"Buna inanmıyorum."

"Sir Jack hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Sir Jack hakkında *siz* ne düşünüyorsunuz?"

Şah tarafındaki piyon dördüncü haneye, şah tarafındaki piyon dördüncü haneye, beyaz taktiğini değiştirene kadar siyah beyazın yaptığını yapar. Paul'ün varyasyonu şaşkınlık uyandırmıştı.

"Onu ailesine bağlı bir adam olarak düşünüyorum."

"Komik, ben o ifadenin hep sıcak dondurma gibi bir şey olduğunu düşünmüşümdür."

"O, kalbinin derinliklerinde ailesine bağlı bir adam," diye yineledi Paul. "Biliyor musunuz, kent dışında bir yerlerde yaşlı bir teyzeciği var. Onu hiç sektirmeden ziyaret eder."

"Gururlu baba, sadık koca mı?"

Paul ona, Martha sanki mesleki tutumunu çalışma saatleri dışın-

da da sapkın bir şekilde koruyormuş gibi baktı. "Niçin olmasın?"

"Niçin?"

"Niçin olmasın?"

"Niçin?"

Geçici pat durumu; bu yüzden Martha bekledi. Fikir Avcısı, bir metre yetmiş beş santimlik Martha'dan dört beş santim daha kısaydı ve birkaç yaş daha küçüktü. Solgun, yuvarlak bir yüzü, onu ne çalışkan ne de budala gösteren gözlüklerinin ardında –görme güçlüğü çekiyordu sadece– ciddi mavi-gri gözleri vardı. İş üniformasını, adeta kendisi için bir başkası seçmişçesine biraz huzursuzca giyiyor ve kadehini, üzerinde Dickens karakterlerinin göze çarptığı bir bardakaltının üstünde döndürüp duruyordu. Martha gözlerini öteye çevirdiğinde, Paul'ün dikkatini kendi üzerinde yoğunlaştırdığını fark ediyordu. Bu, sıkılganlık mıydı, yoksa hesaplı bir davranış mı–belki de Martha'nın kendisine dikkat etmesini istiyordu? Martha iç çekti: Bugünlerde basit şeyler bile nadiren basitti.

Sonuç olarak bekledi Martha. Suskun kalmanın ustası olmuştu. Erkeklerin çekingenliklerini üstlerinden atmalarına yardım etmenin, onları rahatlatmanın, kadının görevinin bir parçası olduğu –özellikle tek bir kişiden çok sosyal bir ozmos olayıyla– yıllar önce öğretilmişti kendisine. İşte o zaman, erkekler sizi eğlendirecekler, size dünyadan söz edecekler, size içlerindeki düşünceleri açacaklar ve sonunda da, sizinle evleneceklerdi. Martha daha otuzlarına varmadan, bunun son derece kötü bir tavsiye olduğunu öğrenmişti. Çoğu durumda, sizi sıkması için bir erkeğe izin vermek anlamına geliyordu bu; size içlerindeki düşünceleri açacakları fikriyse safdillikti. Bir kere çoğunun sadece yüzeysel düşünceleri vardı.

Bu yüzden, erkeklerin söylediklerini peşinen onaylamak yerine, suskunluğun gücünün tadını çıkararak, düşüncelerini kendine saklıyordu Martha. Bu bazı erkekleri sinirlendiriyordu. Böylesi bir suskunluğun özde düşmanca olduğunu ileri sürüyorlardı. Ona pasif-agresif karakterde biri olduğunu söylüyorlardı. Ona feminist olup olmadığını soruyorlardı; tarafsız bir tanımı dile getiren bir niteleme değildi bu, hele bir övgü hiç değil. "Ama ben hiçbir şey söylemedim ki," diye yanıt veriyordu Martha. "Söylemediniz ama ben onaylamadığınızı *sezebiliyorum*," diyordu aralarından biri. Bir başkası, akşam yemeğinden sonra sarhoş olup, purosu hâlâ ağzında,

gözlerinde öfke, ona doğru dönüyor ve "Sadece iki çeşit erkek olduğunu düşünüyorsun, değil mi, daha önce iğrenç bir şey söylemiş olanlarla gelecekte iğrenç bir şey söyleyecek olanlar. Canın *cehenneme!*"

Bu nedenle Martha, önünde bir bardak sarı şarapla kendine kaçamak bakışlar atan bir oğlan tarafından suskunluk yarışında altedilecek biri değildi.

"Babam obua çalardı," dedi sonunda Paul. "Yani, profesyonel değildi ama yeterince iyiydi, küçük amatör gruplarda çalardı. Pazar öğle sonraları beni de peşine takıp soğuk kiliselere, kasaba salonlarına götürürdü. Mozart'ın Nefesliler Serenadı. O tür şeyler çalarlardı.

"Özür dilerim, aslında konuyla ilgili değil. Bana bir keresinde bir hikâye anlatmıştı. Hangisi olduğunu anımsayamıyorum, bir Sovyet bestecisi hakkında. Savaş yıllarındaydı, Büyük Yurtseverlik Savaşı dedikleri yıllarda. Almanlara karşı. Herkesin bu çarkı bir yerinden omuzlaması gerekiyordu, bu yüzden Kremlin Sovyet bestecilerine halka esin verecek ve saldırganı dışarı atmalarına yardım edecek müzik yazmaları gerektiğini söylüyordu. Sizin sanat müziğinizin hiçbirisini istemiyoruz, diyordu Kremlin, bizim halk için halktan gelen müziğe ihtiyacımız var.

"Bu yüzden kalburüstü bestecilerin tümü de çeşitli bölgelere gönderildiler ve kendilerine, oralardan neşeli folk müziği süitleriyle dönmeleri söylendi. Ve bu besteci Kafkasya'ya gönderilmişti –en azından, Kafkasya olduğunu düşünüyorum ben, Stalin'in birkaç yıl öncesinde haritadan silip atmaya uğraştığı şu bölgelerden biriydi burası, bilirsiniz işte, kolektivizasyon, tasfiyeler, etnik temizlik, açlık, bunları daha önce söylemeliydim. Her neyse, besteci etrafta dolaşarak köylü şarkılarını, düğünlerde çalan yaşlı kemancıları, işte o tür şeyleri aramış. Ve tahmin edin bakalım ne keşfetmiş? Geriye hiç otantik folk müziği falan kalmamış! Anlıyorsunuz ya, Stalin köyleri yerle bir etmiş, bütün köylüleri sağa sola dağıtmış, tabii bu arada müziği de ortadan kaldırmış."

Paul şarabından bir yudum aldı. Duraklıyor muydu, yoksa bitirmiş miydi? Kadınların öğrenmesi gereken bir başka sosyal hünerdi bu: Bir erkeğin hikâyesi ne zaman son buluyordu. Son, açıkça belli olduğu için, çoğu kez bir problem değildi; ya da anlatıcı peşinen

kıs kıs gülmeye başlıyordu ki bu da her zaman bayağı iyi bir ipucuydu. Martha sadece komik bulduğu şeylere gülmeye çok önceleri karar vermişti. Bu kendisine normal bir kural gibi geliyordu; ama bazı erkekler bunu bir kınama gibi görüyorlardı.

"İşte böyle bir problemi varmış bu bestecinin. Moskova'ya geri dönüp de, maalesef, Büyük Önder oradaki bütün müziği yanlışlıkla ortadan kaldırmış diyemiyormuş. Bu akıllıca bir şey olmazmış. Bu yüzden, bunu yapmak yerine şöyle yapmış. Bazı yeni halk şarkıları uydurmuş. Sonra, onlardan yola çıkarak bir süit bestelemiş ve onu Moskova'ya götürmüş. Misyonu tamamlanmış."

Paul şarabından bir yudum daha aldı ve bunu Martha'ya atılan yarım bir bakış izledi. Martha bunu, hikâyenin muhtemelen bitmiş olduğu yolunda bir işaret olarak aldı. Paul, "Korkarım, sizden biraz çekiniyorum," dediğinde de bu doğrulanmış oldu.

Tabii bu, diye düşünüyordu Martha, kırmızı yüzlü, kalın çizgili takım elbise giymiş, kuşku uyandıracak kadar mükemmel dişleri olan ve hoş ve şakacı bir şekilde, "Elbette, gerçekte benim istediğim şey senin meme uçlarına gelmek, yavrum!" diyen rezil bir herifin size bütün ağırlığıyla yaslanmasından daha iyiydi. Evet, bundan daha iyiydi. Ama o bunu daha önce de duymuştu. Belki de yeni başlangıçların olabileceği yaşı arkada bırakmıştı; sadece bildik başlangıçlar vardı.

Martha'nın ses tonu kasten kararlıydı. "Demek oluyor ki söylemek istediğiniz şey Sir Jack'in Stalin'e oldukça benzediği, öyle mi?"

Paul, sanki Martha'dan tokat yemiş gibi, ona şaşkın şaşkın bakakaldı. "Ne?" Derken, çevrede usta bir KGB ajanını arıyormuşçasına pub'da etrafına kuşkulu kuşkulu göz attı.

"Hikâyenin anlamının bu olduğunu düşünüyordum."

"Hay Allah! Bu değil, aklınıza bu fikri..."

"En ufak bir fikrim yok," dedi Martha, gülümseyerek.

"Öylesine aklıma geldi işte."

"Unutun gitsin."

"Zaten, karşılaştırma yapmak da mümkün değil..."

"Unutun gitsin."

"Demek istiyorum ki, sırf basit bir örnek verecek olursak, günümüzün İngilteresi hiç de o günlerin Sovyet Rusyası gibi değil.

"Ben hiçbir şey söylemedim."

Martha'nın sesinin gitgide yumuşaması Paul'ün gözlerini yukarı kaldırmasına cesaret vermişti, ama yine de gözlerinin onunkilerle karşılaşması söz konusu değildi. Paul, önce bir yana ve sonra da öteki yana küçük kafa büküşleri ve kımıldamalarla, Martha'dan öte yana doğru bakıyordu. Yavaş yavaş bakışları, bir kelebek kadar ihtiyatla, Martha'nın sağ kulağının üzerine kondu. Martha'nın kafası karışmıştı. Martha entrikalara ve tuzaklara, suçluluk barındıran açıkyürekliliklere ve güvenli ellere öylesine alışmıştı ki, basit bir çekingenlik kalbini delip geçiyordu.

"Peki tepki ne olmuş?" diye soruverdi, neredeyse bir sevecenlik paniği içinde.

"Ne tepkisi?"

"Şu besteci, köylü şarkılarından yaptığı süiti Moskova'ya götürüp de çaldırdığında. Yani, hikâyenin püf noktası orası, öyle değil mi? İşçilere esin kaynağı olması için ondan yurtseverlik aşılayan bir müzik istemişlerdi ve bütün bu tasfiye hareketlerinden, kıtlıklardan ve bilmem daha nelerden sonra geriye sadece şu köylüler kalmıştı ve bu müzik, tamamen uydurduğu bu müzik, köylülerin kalmış olması durumunda bulacağı müzik kadar yararlı ve heyecan verici olur muydu? Sanırım gerçek soru bu?"

Martha biraz fazla abartıyordu, bunu biliyordu. Hayır, saçmalıyordu. Normalde böyle konuşmazdı. Ama Paul'ün düşünceleri her nereye gidiyor idiyse, onu gittiği yerden geri çekmişti. Paul bakışlarını Martha'nın kulağından uzaklaştırmıştı ve şimdi gözlüklerinin çerçevesinin arkasına geri çekiliyor gibiydi. Kaşlarını çatıyordu, gerçi ona kızmaktan çok kendisine kızmış gibi geldi Martha'ya.

"Tarih gerisini yazmıyor," dedi sonunda Paul.

Oh be. Bravo, Martha. Bu işin içinden kıl payı çıktın.

Tarih gerisini yazmıyor.

Martha, Paul'ün, bestecinin adını anımsayamadığını itiraf edişinden hoşlanmıştı. Ve o yerin Kafkasya olup olmadığını bilmeyişinden.

DR MAX, bir araya toplanmış olan bütün kuramcılar, danışmanlar ve uygulamacılar arasında Proje'nin ilkeleriyle gereklerini en yavaş kavrayan kişiydi. Önceleri bu, onun bilim adamlığı yalıtılmışlığına mal edilmişti. Ne var ki Dr Max bu göreve, özellikle tipik bir akademisyene benzeyen biri gibi görünmediği için atanmıştı. Profesörlük kürsüsüyle televizyon stüdyoları arasında her zaman çok kolaylıkla gidip gelmişti, televizyondaki gözde yarışma programlarına katılıyor, yarım düzine TV programcısına ilk adlarıyla hitap ediyor, onlarsa Dr Max'in parlak olduğu kadar tartışmaya da açık görüşlerini ortaya sermesini sessiz sakin bekliyorlardı. Tümüyle kentli biri gibi görünmesine karşın, *The Times*'daki Doğa Notları sütununa dışarıya ustalıkla sızdırılmış "Tarla Faresi" takma adıyla katkıda bulunuyordu. Giyim kuşam konusundaki tercihleri, asorti süet yeleklerle birlikte giydiği tüvit takım elbiseleri ve seçkin marka papyonlardı. Gazetelerdeki "Benim Gardırobum" gibisinden son moda giyim kuşam sütunları için yazılar kaleme alabilecek ilk kişilerden biriydi. Herhangi bir televizyon stüdyosundaki mobilyaların sinsi yıkıcılıkları arasında gösterişli bir rahatlıkla yerleşmişken, pantolonu alt taraftan ne kadar yukarı çıksa da, çıplak baldırı asla göze çarpmıyordu. Tam da seçilebilecek bir kişiydi.

Dr Max'in taktik safdilliğini gösteren ilk ifadesi Proje belgelerinin nerede olduğunu sormak olmuştu. İkincisi, *Leather Trash* dergisinde yayımlanmış olan ve "Prens Albert bir Prens Albert Takıyor Muydu?–Penis Arkeolojisi Konusunda Yorumbilgisel Bir İnceleme" adlı makalesinin kopyalarını sağa sola dağıtmaktı. Daha ciddi bir safdillik örneğiyse, Yürütme Kurulu Komitesi'nde Sir Jack'e, bir Atanmış Kiniğin bile göze alamayacağı kadar oyunbaz bir canlılıkla hitap etme eğilimiydi. Sonra, Büyük İngiliz Kahramanları üzerine yapılan bir beyin fırtınası oturumunda, Nelson ile Hardy'nin öpüşmelerini –bazılarının hissettikleri kadarıyla– aşırı kişiselleştirilmiş homoerotik bir okumadan geçirmiş olması gündeme geldi. Sir Jack, Dr Max'e zılgıt çekip de papyon kravatını kıçına sokmasını daha söylemeden önce –ki bu tavsiye tutanaklara geçmemişti– pastoral otoritesi altında bulunan aile gazetelerini herkesin ilgisini çekecek şekilde listeye aldırmıştı.

Jeff, yeni üstlenmiş olduğu, Resmi Tarihçi'ye akıl hocalığı etme rolünden hoşlanmıyordu, çünkü esas olarak Resmi Tarihçi'den hoş-

lanmıyordu. Dr Max, Sir Jack'i eğlendiriyor olmasının dışında, Konsept Geliştirici tarafından niye yardım görsündü ki? Jeff gönülsüzlüğünün eşcinsellere karşı beslenen bir önyargıdan kaynaklandığını sanmıyordu. Bu daha çok, züppelere, benbencilere, atsineği gibi insanı rahatsız eden kimselere; Jeff'e sanki iriyarı, ağır, beyin özürlü biriymiş gibi bakan ve nükteli olduğunu düşündükleri bir tarzda kendisine, "Bu hafta kaç tane konsept geliştirdin, bakalım?" diye soran kişilere karşı bir önyargıydı. Jeff böyle soruları her zaman doğrudan, görünürdeki anlamıyla yanıtlıyor ve bu da Dr Max'in varsayımlarını güçlendiriyordu. Ama ya böyle olacaktı, ya da adamı gırtlaklayacaktı.

"Max, eğer bir sakıncası yoksa." Pitman Malikânesi'nin eğreltiotları, palmiyeler ve çağlayanlarla süslenmiş bir bölgesi olan Vaha'daydılar ve bütün bunların ardında büyük bir olasılıkla belli bir mimarlık kuramı çabası yatıyordu. Hiç kuşku yok ki Jeff durumun mecazi yanını kavramaktan uzaktı, ama akan suyun sesi ona her zaman işeme isteği veriyordu. Şimdi ayakta durmuş, yukarıdan Resmi Tarihçi'ye, onun budalaca küçük bıyığına, köstekli saatinin efemine zincirine, boktan TV yeleğine, züppece manşetlerine bakıyordu. Resmi Tarihçi'yse gözlerini yukarıya doğru kaldırmış, Jeff'e, onun öküzümsü omuzlarına, uzun at suratına, eşek saçlarına, parıldayan koyunsu gözlerine bakıyordu. Sanki bir koreograf Jeff'e, kolunu arkadaşlık ruhu içinde Dr Max'ın omuzlarına atmasını söylemiş, ama hiçbiri de bu söylenini yerine getirememiş ya da yapmayı kabul edememiş gibi, orada beceriksiz bir edayla dikilmişlerdi.

"Max. Dinleyin." Jeff bir usanç duygusuna kapıldı. Nereden başlayacağını hiçbir zaman bilemiyordu. Daha doğrusu, her seferinde öncekinden daha temel bir varsayım noktasından başlaması gerektiğini fark ediyordu. "Buraya gelmek sizin için bir ritim değişikliği olmalı."

"Yok, bence böyle denemez." Dr Max kendini yüce gönüllü hissediyordu. "Aranızda derslerime ol-gun öğrenciler olarak ka-bul edebileceğim bir iki kişi var."

"Hayır, ben bunu söylemek istemedim, Max. Yavaşlama değil, hızlanma."

"Aa. Evet. Yine yanlış yaptım, anlıyorum. O zaman bana bilgi verin."

Konsept Geliştirici durakladı. Dr Max– televizyonda kendisine böyle hitap edilmesinden hoşlanıyordu, çünkü bu şekilde resmilik ve gayri resmilik birleşmiş oluyordu– evet Dr Max, onun önünde durmuş, TV platosu yönetmeni parmağını yukarı kaldırdığı anda veciz laflar etmeye hazır görünüyordu. "Şöyle ifade edeyim. Siz bizim Resmi Tarihçimizsiniz. Nasıl diyeyim, bizim tarihimizden sorumlusunuz. Anlıyor musunuz?"

"Şu ana kadar tamamen anladım, sevgili Jeff'ciğim."

"Pekâlâ. O zaman, *bizim* tarihimizin –bu bizim sözcüğünü vurguluyorum– püf noktası konuklarımızı, yani şimdilik Nitelikli Eğlence olarak adlandırılan şeyleri satın alanları, *daha iyi hissettirmek* olacak."

"Daha iyi. Şu eski e-tik sorular, ne yılan tuzağıdır onlar! Daha iyi. Anlamı ne oluyor?"

"Daha az cahil."

"Aynen. Sanırım, ben de bu yüzden atandım bu işe."

"Max, fiili dikkatinizden kaçırdınız."

"Hangi fiili?"

"Hissetmek. Biz onların kendilerini daha az cahil *hissetmelerini* istiyoruz. Öyle olup olmadıkları bambaşka bir mesele, hatta bizim değerlendirmemizin dışında kalan bir mesele." Dr Max şimdi, başparmaklarını gri kahverengi yeleğinin ceplerine sokmuştu ve bu jesti televizyon seyircileri açısından şakacı bir kuşkuculuğu gösteriyordu. Jeff adamcağızı seve seve dışarıya atmak isterdi, ama sözünü ısrarla sürdürdü. "Mesele şu ki, çoğu insan, sizin ve meslektaşlarınızın tarih olarak düşündüğünüz şeyi –kitaplarda bulduğunuz türden bir şeyi– istemiyorlar, çünkü onunla nasıl baş edeceklerini bilmiyorlar. Şahsen ben, anlayışla karşılıyorum. Onları yani. Kendim de birkaç tarih kitabı okumaya çalıştım. Derslerinize kaydolmak için yeterince akıllı olmayabilirim ama, bana öyle geliyor ki, onların esas sorunu şu: Hepsi de, sizin öteki tarih kitaplarının çoğunu daha önce okuduğunuzu varsayıyorlar. Bu kapalı bir sistem. Yola çıkılacak hiçbir nokta yok. Bir CD'nin ambalajını açmak için jelatin kâğıdın ucunu aramak gibi bir şey. O duyguyu bilir misiniz? Hani CD'yi çepeçevre saran renkli bir şerit vardır, ambalajın içinde ne olduğunu görebilirsiniz ve onu elinize almak istersiniz, ama parmağınızı çevresinde kaç kez dolaştırırsanız dolaştırın o şerit hiç-

bir yerde başlamıyor gibidir, anladınız mı?"

Dr Max küçük bir not defteri çıkarmıştı ve elinde, gümüş renginde basmalı kurşun kalem vardı. "Sizce bunu kay-detmemin bir sakıncası var mı acaba? Çok çok iyi. CD ambalajını kastediyorum." Bir not çiziktirdi. "Evet? Peki sonra?"

"Yani insanları tehdit etmiyoruz. Onlara cahillikleri yüzünden hakaret etmiyoruz. Biz onların zaten anladıkları şeylerle ilgileniyoruz. Belki bunlara birkaç şey daha ekliyoruz. Ama hoş olmayacak ölçüde önemli hiçbir şey yok."

"Papyon kravatım geçenlerde ün-lü patronumuz tarafından başka bir yere yeniden yerleştirildiği için, acaba benmerkezcil bir tavırla şunu sorabilirim miyim: içinde papyon kravatıma oturma talimatı verilen bu daha büyük vücudun, yani Resmi Tarihçi'nin görevi ne olacaktır?"

Jeff'in iç çekişi bir talim alanından gelen sesleri andırıyordu. Uçuk cümleler söyleyen bir budala –her iki dünyanın da en kötü yanıydı bu. "Tarihçinin buradaki görevi, insanların Tarih üzerine daha önce ne kadar şey bildikleri konusunda bizlere tavsiyede bulunmak."

"Doğru," dedi Dr Max, profesyonel bir ağırdan alışla.

"Tanrı aşkına, Max, insanlar olup bitenleri *öğrenmek* için ceplerindeki paraları saçacak değiller! Eğer bunu istiyorlarsa, lanet olası bir kütüphaneye de gidebilirler, tabii açık bir kütüphane bulabilirlerse. Daha önce bildikleri şeylerin zevkini çıkarmak için gelecekler bize."

"Ve size bunun ne olduğunu söylemek benim görevim oluyor, öyle mi?"

"Ha şunu bileydiniz, Dr Max. Ha şunu bileydiniz." Arkalarında gözle görülmeyen bir motor palmiye yapraklarını kıpırdatıyordu. "Eğer bir sakıncası yoksa birazcık daha tavsiyede bulunmak istiyorum."

"Se-ve se-ve," dedi Dr Max, okula yeni başlamış bir öğrencinin taklidini yaparak.

"Çok fazla parfüm var. Kişisel bir şey söz konusu değil, anlıyorsunuz ya. Başkan'ı düşünüyorum."

"Bunun far-kına vardığınıza çok memnun oldum. *Eau de toilette*, elbette. Petersburg. Belki de tahmin ettiniz? Etmediniz mi? Her nasılsa uygun bir şey olduğunu düşündüm."

"Kılık değiştirmiş bir Rus olduğunuzu mu söylemek istiyorsunuz?"

"Ha ha, Jeff, anlamazlığa vurur gibi yaptığınızda bundan gerçekten hoşlanıyorum. Bazı şeylerin açıklanması için bana ihtiyacınız var, elbette." Jeff, Pitman Malikânesi'nin orta avlusuna doğru gözlerini çok geç kaldırdı; Dr Max çoktan, öğrenci kimliğinden çıkıp profesör olmuştu. "Büyük *p-arfumiers*'nin* sırları, sizin de fark etmiş olabileceğiniz gibi, her zaman sıkı korunmuştur. Bu sırlar gizli törenlerle ustadan çırağa aktarılır, şayet kâğıda dökülecek olursa kod halinde yazılır. Derken –bir moda değişikliğini, zincirin halkasında bir kopuşu, vakitsiz bir ölümü aklınıza getirin, hepsi uçar gider, havada kaybolur. Hiçkimsenin dikkat etmediği bir felakettir bu. Bizler geçmişi okuruz, müziğini dinleriz, grafik imgelerini görürüz, ancak burun deliklerimiz asla harekete geçirilmez. Eğer insan küçük bir parfüm şişesinin mantarını çıkarıp da, 'Versailles işte böyle kokuyordu, Vauxhall Gardens işte böyle kokuyordu diyebilseydi,' kendi öğrencileri için ne büyük bir övünç vesilesi olurdu.

"İki yıl önce Grasse'da keşfedilen şey üzerine çıkan gazete haberlerini anımsıyor musunuz?" Jeff elbette ki anımsamıyordu. "Duvarla örülü şöminede bulunan karışım kitabı mı? Bu o kadar romantik bir şeydi ki insan adeta inanamıyordu. Çok sayıda unutulmuş kokunun oluşturucu parçaları ve oranları, şifresi çözülebilir bir şekilde listelenmişti. Bunların her biri, daha önce, yöre müzesindeki bir sipariş defterine uyan bir Yunan harfiyle teşhis ediliyordu. Su götürmeyecek şekilde aynı kişinin elinden çıkmıştı. Bu yüzden bu, *bu*," Dr Max boynunu Jeff'e doğru çevirdi, "son olarak iki yüz yıl önce Çar'ın sarayındaki bir aristokrat tarafından sürülen Petersburg. Heyecan verici, öyle değil mi?" Dr Max, Jeff'in hiç de heyecanlanmamış olduğunu görebiliyordu, bu yüzden yararlı bir benzetme ortaya attı. "Tıpkı, binlerce yıl önce kaybolmuş hayvanları klonlayan bilim adamları gibi."

"Dr Max," dedi Jeff, "bununla tıpkı klonlanmış bir hayvan gibi *kokuyorsunuz*."

---

* (Fr.): "Parfümcülerin"

"TEMEL OLGULAR, işte bütün ihtiyaç duyduğumuz bunlar, Bay Polo. Tortul kayalarla çakmaktaşı ok uçlarının beni ne kadar sıktıklarını biliyorsunuz."

"Hem de çok iyi biliyorum, Sir Jack." Mark böylesi durumlardan hoşlanıyordu, caka satma ve laf atışması ve bunların içerdiği, boyun eğmiş bir egemenlik ruhu. Elinde hiçbir not, hiçbir belge yoktu, kıvırcık saçlı sarışın bir kafanın içinde bir dizi kıvırcık, sarışın olgu söz konusuydu sadece. Sir Jack'in sürekli değişen tepkilerini kafasında tartarken bir yandan da ötekilere gösteriş yapmak... Gerçi "tartmak" sözcüğü kesinliği içeriyordu; gerçekteyse, onun ruh halinin karanlık tünellerine, yanında ancak kısa mesafeleri aydınlatan el feneriyle donanmış bir mağara araştırmacısı gibi giriyordunuz.

"Bu ada," diye başladı sözüne, "Sir Jack'in iki hafta önce de belirtmiş olduğu gibi, karo şeklinde. Bir eşkenar dörtgen de denebilir. Bazı kişiler onu bir kalkanbalığına benzettiler. Uzunluğu otuz yedi kilometre, en geniş noktasıysa yirmi bir kilometre. Yüzölçümü dört yüz iki kilometre kare. Her bir köşesi pusulanın aşağı yukarı bir yönüne bakıyor. Bir zamanlar, tortul kayalarla çakmaktaşı ok uçlarının bulunduğu çok eski günlerde, anakaraya bağlıymış. Bu konularda bilgi sahibi olabilirdim, ama zaten televizyon-öncesi zamanlar. Topografyası şöyle: olağanüstü güzelliğe sahip kalker toprak ve karşı-ütopya örneği tek katlı evler karışımı."

"Mark, Doğa ile İnsan arasında yine şu asılsız ayrımı yapıyorsunuz. Sizi uyarmıştım. Aynı zamanda da upuzun sözcükler kullanıyorsunuz. Kullandığınız şu son ifade neydi?"

"Karşı-ütopya örneği tek katlı evler."

"Son derece demokrasi dışı. Son derece elitist. Bunu ödünç alarak kullanmam gerekebilir."

Mark, bunu yapacağını biliyordu. Sir Jack'in birine iltifat etme şekillerinden biriydi bu. Ve yapacağı iltifatı yosma bir kadın tavrıyla aramıştı. Şu ana değin her şey iyi gidiyordu. Sözünü bıraktığı yerden aldı. "Ada genel olarak bir hayli düz. Çok güzel falezler var. Komite'nin bir anı eşyasından hoşlanabileceğini düşündüm." Cebinden farklı renkte kum katmanlarıyla doldurulmuş camdan küçük bir deniz feneri çıkardı. "Yöreye özgü bir anı eşyası. Alum Koyu'ndan. On iki kadar renk var. Taklidini yapmak kolay olur, sanı-

rım. Kumu demek istiyorum." Bir yorum olasılığını düşünerek, deniz fenerini Sir Jack'in yazı masasının üzerine koydu. Hiçbir yorum gelmedi.

"Bunun dışında, derelerin denize doğru akarken kalker kayalıklarını kesip oydukları yerlerde az çok koyağa benzeyen birtakım oluşumlar var. Kaçakçılar tarafından çokça kullanılıyor buralar. Bitki örtüsü ve hayvan varlığına gelince: özellikle ender ve tehlikede olan hiçbir şey yok. Sincaplar konusunda bir ayrıntı: sadece kızıl sincap türü var, çünkü burası bir ada ve gri sincaplar tekneye binmeyi başaramamışlar. Ancak ortalıkta bu konuyu mesele eden hiç kimseyi de göremiyorum. Aa evet, birazcık kötü sayılabilecek haberler de var, Sir Jack." Onun siyah, çalı gibi ve birkaç tel ağarmış kaşlarının yukarı kalkmasını bekledi. "Siyah kanatlı dalıcı kuşları da var."

"Şimdi hep birlikte," diye neşeyle bağırdı Sir Jack, "*Siktir et dalıcı kuşları*!"

"Pekâlâ," diye sözünü sürdürdü Mark. "Başka nesi var? A evet, *bütün ülkenin en berbat cappuccino*'su var. Shanklin'deki bir rıhtım kafesinde içmiştim. Eğer bir İşkence Müzesi kurmayı planlıyorsak makineyi saklamaya değer."

Mark durakladı, derken çevresindeki suskunluğu farketti. Budala. Gene aynı şeyi yaptın. Daha bunu yaparken farkına varmıştı. Sir Jack'in esprilerinin üstüne asla kendi esprini yapmayacaktın. Ondan önce yapabilirdin, böylelikle ona seni alt etme fırsatı tanıyabilirdin, ama ondan sonra yapman dalkavukluktan çok rekabet etme anlamına geliyordu. Bunu ne zaman öğrenecekti?

"Kullanabileceğimiz nesi var? Her şeyden birazcık var, diyebilirim, ama aynı zamanda çok önemli hiçbir şey yok. Gerektiğinde yokluğuna katlanamayacağımız hiçbir şeyi yok. Evet. Oldukça güzel bir şato: surlar, kale nizamiyesi, burç, şapel. Hisar hendeği bulunmuyor, ama kolaylıkla bir tane kazdırabiliriz. Sonra, bir kraliyet sarayı var: Dr Max'in de belirttiği gibi, Osborne House. İtalyan etkisi taşıyan bir bina. Görüşler farklılık gösteriyor. İki hükümdar ikamet etmiş orada: idamından önce, adı geçen şatoda tutsak edilen Birinci Charles'la; öldüğünde, aynı sarayda kalan Kraliçe Victoria. Her birinde de, turistleri çekme olanakları var, diyebilirim. Adada ünlü bir şair kalmış: Tennyson. Aynı zamanda bir iki Roma

villası ve bana –aynı zamanda birçok büyük otoriteye de– Avrupalı eşdeğerleriyle karşılaştırıldığında özelliksiz gelmiş olan ünlü mozaikler var. Farklı dönemlere ait çok sayıda malikâne var. Çeşitli cemaat kiliseleri; bazı duvar resmi parçaları, pirinçten yapılma bazı anıtsal süs eşyaları ve çok sayıda güzel kabir var. Harika çayevi olabilecek, üstü saman kaplı birçok kulübe var. Düzeltiyorum: Bunların çoğu zaten çayevi olmuş, ama daha iyi hale getirilebilirler. Aşağı yukarı 1910'larda yapılmış olan Quarr Manastırı dışında, dikkate değer hiç modern bina yok, bu manastır yirminci yüzyıl erken dönem dışavurumculuğunun bir başyapıtı sayılıyor, Gaudi, Katalonya, Cordoba ve Cluny'den esinlenilip Belçika tuğlasından yapılmış, bir Benedikten keşişi tarafından tasarımlanmış, bu görüşleri, bildiğiniz gibi, Pevsner'den aldım. Ama bunları daha özel bir kullanıma uyarlamak için izin istemek gerektiğini düşünüyorum.

"Başka ne var? Jeff'in belirttiği gibi, Cowes Yarışları da var aslında. Kral Charles'ın bowling sahası, Tennyson'ın tenis kortu. Bir iki asma bağı. Adanın batı kıyısı açıklarında The Needles kaya grubu. Çeşitli dikilitaşlar ve anıtlar. İçinde tutuklular da bulunan iki büyük hapishane. Eskiden, tekne yapımcılığı dışında, ana faaliyet kaçakçılıkmış. Tabii batık gemileri yağmalama işi de varmış. Günümüzdeyse, turizm. Düşünebileceğiniz gibi, çok paralı turistler için bir yer değil burası. Eski bir atasözüne bakılacak olursa adada hiç keşiş, hukukçu ve tilki yokmuş. Tennyson, adanın güneyindeki kalker tepeliklerindeki havanın yarım litresinin altı pens değerinde olduğunu söylermiş. Keşke, bunu her okuyuşumda altı pensim ya da yarım litre havam olsa benim. Şair Swinburne orada gömülüymüş. Keats orayı ziyaret etmiş, Thomas Macaulay de öyle. Eğer bilmek istiyorsanız George Morland de. H. de Vere Stacpoole'u tanıyan var mı? *Mavi Lagün* mü? Hayır, öyle olduğunu sanmıyorum. Bonchurch'de yaşamış olan bir romancı. Her neyse, H. de Vere Stacpoole'un, merhum karısının anısına Bonchurch'e köy havuzunu bağışlamış olduğunu öğrendiğinize memnun olacaksınız." Mark bu son olayı, Sir Jack için bir espri olanağı yaratmayı umarak, nötral bir tonda söylemişti. Hayal kırıklığına da uğramadı.

"Havuzu doldurun!" diye haykırdı Sir Jack, kıs kıs gülerek.

"Üzerine beton dökün!"

Mark suskun bir tatmin anı yaşadı. Aynı zamanda da, "Sir Jack"in haykırışında, törensi ve otantiklikten uzak bir şeyler olduğunu hissetmişti. "Sir Jack"liği oynayan Sir Jack'ti bu. Bir anlamda, her zaman "Sir Jack" olduğu da söylenebilirdi.

"Ancak, bir an şöyle bir düşünelim. Bizler kimiz? diye soruyorum kendi kendime, bir erkeğin karısına bağlılığıyla biraz dalga geçmek için. Bizler kinik bir çağda yaşıyoruz ve bu bana göre bir şey değil, beyefendiler. Söylesenize, Mark, Stacpoole'un karısı trajik bir biçimde mi öldü? Bir demiryolu hattının üzerinde parça parça mı oldu? Belki de bir vandal çetesi tarafından ırzına geçilip doğrandı, öyle mi?"

"Bunu araştıracağım, Sir Jack."

"Bu ilginç bir atraksiyon olabilir. Yüce Tanrım! Bundan bir film çıkabilir!"

"Sir Jack, diyebilirim ki, üzerinde çalıştığım araştırma materyalinin bir kısmı çok eski verilere dayanıyor. Gerçekte havuzu görmüş değilim. Bildiğim kadarıyla yıllar önce doldurulmuş olabilir."

"O zaman, Marco, onu yeniden kazıp bu dokunaklı efsaneyi yeniden yaratacağız. Belki de şu ünlü kızıl sincaplar kadının başını uçuran bir telgraf direğini kemirmişlerdir, ne dersiniz? Sir Jack bu sabah gerçekten de Şen Şakrak Jack olmuştu. "Özetleyin, Bay Polo. Egzotik yolculuklarınızı bizler için özetleyin."

"Özet. Raporuma bütün tarihsel malzemeyi koymuş bulunuyorum. Umarım Dr Max bunları onaylar. Ancak Vesey-Fitzgerald adındaki bir yazarın sözünü anmam gerekirse (Sir Jack eski moda adların tumturaklılığının tadını çıkarmak isteyebilir diye bir an durakladı) 'Bir zamanlar Bahçe-Ada olan yer, şimdi tümüyle bir turizm merkezi.' Bu elbette bir süre önceydi. Ve şimdi..." İltifat bekleyerek, gözlerini Sir Jack'e doğru çevirdi. Sir Jack onu mahcup etmedi.

"Ve şimdi, şu cüretkârca sözümü söylememde bir sakınca yoksa eğer, doğru dürüst bir capuccinno bile içemeyeceğiniz tek katlı evlerin bulunduğu bir karşı-ütopya orası."

"Teşekkürler, Sir Jack." Proje Yönetisi öyle bir reverans yaptı ki, orada bulunanlar bunda bir ironi olduğunu düşünebilirlerdi. "Sözün kısası, amaçlarımız için, mükemmel. Yeniden dönüştürülüp

yenilenmeye uygun bir yer."

"Mükemmel." Sir Jack ayak ziline dokundu ve bir barmen göründü. " Potter! H. de Vere Potter, size serinletmenizi söylediğim şu büyük şişe Krug'u biliyorsunuz değil mi? Peki, şimdi onu yeniden mahzene götürün. Şimdi hepimiz de, makinenizin yapabileceği en güzel köpükle cappuccino içeceğiz."

BİR İÇKİ DAHA, ART DÜŞÜNCELERDEN UZAK OLMADIĞI AÇIKÇA BELLİ OLAN BİR AKŞAM DAVETİ, BİR FİLM, BİR İÇKİ DAHA, VE, ÇOĞU ERKEKLE OLDUKTAN ÇOK DAHA SONRA, bir karar verme noktasına varmış bulunuyorlardı. Ya da bu olmasa bile, en azından daha büyük bir kararın verilip verilmemesi gerektiği konusunda bir kararın alınacağı noktaya. Martha, şaşırarak görüyordu ki, hiç sabırsızlık hissetmiyordu, bu tür yerlere yaptığı daha önceki ziyaretlerde görülen o yerinde duramadığı sinirliliklerinden ve sıkıntı hallerinden eser yoktu. İki gece önce, Paul kendisini yanağından öpmüştü, ne vardı ki yanağının seçtiği ya da sonunda dokunduğu bölümü, ağzının köşesi olmuştu. Ancak Martha, bir zamanlar aklından geçirmiş olabileceği gibi, şöyle şeyler düşünmemişti: "Kararını vereceksen ver, kararsız kalma, beni ya öp ya da öpme." Böyle düşünmek yerine, bunun güzel bir şey olduğunu düşünüyordu, hatta Paul'ün neredeyse ayak uçlarında yükseldiğini hissetse bile böyle düşünüyordu. Eh, bir dahaki sefere, basık topuklar giyersin.

Martha'nın evinde, kanepenin üzerindeydiler, parmakları hafifçe birbirlerine dokunuyordu, kaçmak için, daha makul davranabilmek için hâlâ bir olanaktı bu. "Bakın," dedi Martha, "Sanırım şunu açıklığa kavuştursam iyi olacak. Birlikte çalıştığım erkeklerle gönül serüvenlerine girmem ben, kendimden daha genç erkeklerle de çıkmam."

"Sizden kısa olmadıkları ve gözlük de takmadıkları sürece bir sorun olmasa gerek," diye yanıt verdi Paul.

"Benden daha az para kazanan erkeklerle de çıkmam."

"Sizden kısa olmadıkları sürece."

"Benden kısa olan erkeklerle de çıkmam."

"Gözlük takmadıkları sürece."

"Aslında gözlüklerle bir alıp veremediğim yok," dedi Martha, ama daha cümlesinin sonunu getiremeden Paul onu öpmeye başlamıştı.

Yatakta sözcükler yeniden belirdiklerinde, Paul mutluluktan sarhoş olduğunu ve diline de söz geçiremediğini farketti. "*Bana benim* ilkelerimi sormadınız," dedi.

"Hangileriymiş onlar?"

"Aa, benim de ilkelerim var. Birlikte çalıştığım, benden büyük kadınlarla, benden daha fazla kazanan kadınlarla ilgili."

"Evet, sanırım ilkeleriniz olmalı." Martha, saldırganca davranmaktan çok kaba biri gibi davranmışçasına, yanıt veremez duruma düştüğünü hissediyordu.

"Kesinlikle ilkelerim var. Hepsinin de lehine ilkelerim var."

"Sizden daha uzun boylu olmadıkları sürece."

"Bak ona katlanamam."

"Ve oldukça kısa kesilmiş koyu kahverengi saçları olmadıkları sürece."

"Hayır, sarışın olmalılar."

"Ve seksten hoşlanmalılar."

"Hayır, ben, seksten hoşlanırmış gibi yapan bir kadını daha fazla yeğlerim."

Zırvalar söyleyip duruyorlardı, ama Martha, öyle ya da böyle, insanın söyleyemeyeceği şeyler konusunda kurallar olmadığını düşünüyordu. Paul'ün şoke olmayacağını, ya da kıskançlık duymayacağını, vaziyeti pekâlâ anlayacağını düşünüyordu. Bunların ardından söylediğini de onu sınamak için söylememişti.

"Eli şimdi senin elinin durduğu yerde duran birini anımsıyorum."

"Hergele!" diye mırıldandı Paul. "Şey, zevk sahibi bir hergele."

"Peki ne dediğini biliyor musun?"

"İnsan kalbinin yüzde beşini taşıyan birisi söyleyecek sözcük bulamazdı. Hiçbir şey söyleyemezdi."

"Ustalıklı bir yaltaklanma," dedi Martha. "İnsana bu kadar iyi duygular vermesi çok şaşırtıcı. Her ülkede böyleleri olmalı. Böyleleri olsa hiç savaş olmazdı."

"Peki o ne dedi?" Sanki soruyu soran Paul'ün kendi eliydi.

"Ah, güzel bir şeyler söyleyeceğini bekliyordum."

"Ustalıklı bir yaltaklanma."

"Aynen. Neredeyse kafasının içinden geçenleri bir bir okuyabiliyordum." Ve birden, "Sutyen numaran 85 C olmalı," dedi.

"Budala. Moron. Tanıdığım biri mi?"

Martha başını salladı. Tanıdığın biri değil.

"Su katılmamış bir moron," diye yineledi Paul. "Senin numaran herhalde 85 B'dir."

Martha ona yastıkla vurdu.

Daha sonraları, hafif bir uykudan uyanırken Paul, "Sana bir soru sorabilir miyim?" dedi.

"Bütün soruların yanıtlanacak. Sözüm söz." Bu aynı zamanda Martha'nın kendine karşı verdiği bir sözdü.

"Bana evliliğinden söz et."

"Evliliğim mi?"

"Evet, evliliğin. Görüşme yapmak için geldiğinde ben oradaydım. İlgini çekmeyen kişiydim ben. Sen Sir Jack'le dans ederken."

"Pekâlâ, eğer hiç kimseye söylemezsen..."

"Söz."

"Kendime her zaman görüşme başına taktik bir yalan söyleme hakkı tanıyorum. Hepsi bu."

"Demek benimle evlenmeden önce boşanman gerekmiyor."

"Sanırım bundan daha büyük engeller var."

"Ne gibi?"

"Seksten çok hoşlanmamak gibi."

Paul çişini edip döndüğünde, "Nasıl oldu da sutyen numaramın 85 B olduğunu bildin, Paul?" dedi Martha.

"Kadınlar konusundaki inanılmaz içgüdüsel bilgi ve anlayışım sayesinde sadece."

"Devam et."

"Neye devam edeyim?"

"Özür dilerim. Bunun dışında, demek istiyorum."

"Şey, herhalde farkına varmışsındır, sutyeninin kopçasını çözerken çok beceriksiz davrandım. Korkarım etiketi okumaktan kendimi alamadım. Yani, okumaya uğraşmıyordum, demek istiyorum."

İkisi de uykuya dalmadan önce Paul, "Demek toplantının tutanaklarını özetleyecek olursak, eğer işimi değiştirirsem, eğer maaşıma zam alırsam, eğer doğum belgemi çarpıtıp yaşımı büyütürsem,

eğer boyumu uzatmak için bir kapıya asılırsam ve de kontak lens kullanırsam, benimle çıkmayı düşünebilirsin," dedi.

"Bunu düşüneceğim."

"Ve sen de karşılık olarak önündeki engelleri ortadan kaldırmaya çalışacaksın."

"Hangi engeller?"

"Ah, evli olmak ve seksten hoşlanmamak gibi."

"Evet," diye yanıt verdi Martha ve ansızın üzerine, nereden geldiğini anlayamadığı bir melankolinin çöktüğünü hissetti. Hayır, bu anlaşılır bir melankoliydi, çünkü ne olursa olsun, sen buna layık değilsin, diyordu. Bu melankoli seninle dalga geçmek için ortaya çıktı sadece.

"Şey...bilmem ki, yani, belki de birisiyle çıkmadıkça diyorum."

"Evet, sanırım çıkıyorum," diye yanıtladı Martha, Paul'ün kolunun gerginliğini hissederek. Çabucak ekledi: "Şimdi."

Ertesi sabah Martha, Paul'ün normal yoldan ve normal giysiler içinde Londra'yı bir baştan bir başa katedip Pitman Malikânesi'ne varması için onu erkenden uyandırdıktan sonra; "Şey, evet, belki de," diye düşündü.

Dr MAX'İN TESTİNE GİREN KİŞİ, kırk dokuz yaşında bir adamdı. Beyaz ırktandı, orta sınıfa mensuptu, İngiliz kökenliydi, ancak atalarının soyağacını üç kuşaktan daha öteye götüremiyordu. Annesinin kökeni Gal bölgesi sınırları, babasınınkiyse North Midlands'tı. İlk öğretimini devlet okullarında tamamlamış, orta öğretimini özel okullarda burs alarak sürdürmüş ve üniversite öğrenimi sırasında da burs almıştı. Kültür alanında ve profesyonel medyada çalışmıştı. Bir yabancı dil konuşuyordu. Evliydi, çocuğu yoktu. Kendini kültürlü, bilinçli, zeki, bilgili bir kişi olarak görüyordu. Şart koşulduğu gibi, Tarih'le hiçbir eğitimsel ya da mesleki bağlantısı yoktu.

Görüşmenin amacı açıklanmamıştı. Amaç, görüşmenin pazar araştırması ve önde gelen alkolsüz bir içki şirketiyle ilgili olduğu söylenerek gizlenmişti. Dr Max'ın mevcudiyetine hiçbir imada bu-

lunulmamıştı. Sorular, pastel renkli giysiler giymiş, kadın bir araştırmacı tarafından sorulmuştu.

Teste giren kişiye Hastings Meydan Savaşı'nda neler olduğu soruldu.

Teste giren kişi: "1066" diye yanıt verdi.

Soru yinelendi.

Teste giren kişi güldü. "Hastings Meydan Savaşı. 1066." Duraklama oldu. "Kral Harold. Gözüne ok saplandı."

Teste giren kişi, soruyu yanıtlamış gibi davrandı. Kendisine savaşa başka kimlerin katıldığı, askeri strateji konusunda yorum yapıp yapamayacağı, çatışmanın ya da sonuçlarının olası nedenleri üzerinde bir şeyler söyleyip söyleyemeyeceği soruldu.

Teste giren kişi yirmi beş saniye boyunca suskun kaldı. "Dük –sanırım Düktü– Normandiyalı William, ordusuyla Fransa'dan denize açıldı –gerçi geldiği yer o zamanlar Fransa olmayabilir– savaşı kazandı ve Fatih William oldu. Daha doğrusu, zaten Fatih William'dı da, Birinci William oldu. Hayır, önce söylediğim doğru. İngiltere'nin ilk gerçek kralı oydu. Gerçi, Papaz Edward'la pastaları yakan kral Alfred de vardı ama, onlar gerçekte kral sayılmazlar, öyle değil mi? Sanırım Harold'la bir yerlerden akrabalığı vardı. Bir olasılıkla kuzendiler. Zaten o zamanlar çoğu akrabaydı, öyle değil mi? Hepsi de Norman sayılırlardı. Yani, bir Sakson olan Harold'ı saymazsak."

Teste giren kişiden bu konuda iyice düşünüp taşınması istendi. Harold'ın bir Sakson olduğunu düşünüyor muydu, yoksa düşünmüyor muydu?

Teste giren kişi yirmi saniye suskun kaldı. "Sakson olabilir. Sanırım Saksondu. Hayır, iyice düşünüp taşınınca öyle olmadığına bahse girerim. Sanırım o da bir başka çeşit Norman'dı. William'ın kuzeni olmasından dolayı. Eğer öyle idiyse."

Teste giren kişiye savaşın tam olarak nerede cereyan ettiği soruldu.

Teste giren kişi: "Bu tuzak bir soru, öyle değil mi?" dedi.

Teste giren kişiye tuzak soru bulunmadığı konusunda güvence verildi.

Teste giren kişi yanıt verdi: "Hastings. Şey, kentin içinde değil, tabii. Gerçi o zamanlar kent falan yoktu. Kumsalda mı?"

Teste giren kişiye Hastings Meydan Savaşı'yla Fatih William'ın Taç Giyme Töreni arasında ne olduğu soruldu.

Teste giren kişi şöyle yanıt verdi: "Emin değilim. Sanırım, Mussolini'nin Roma'ya yürüyüşü gibi Londra'ya bir çeşit yürüyüş oldu, bazı çatışmalar ve belki de bir başka savaş patlak verdi, yöre sakinleri bu gibi durumlarda hep olduğu gibi zafer kazananın bayrağı altında toplandılar."

Teste giren kişiye Harold'a ne olduğu soruldu.

Teste giren kişi: "Bu soru şey değil mi... hayır, hiç olmadığını söylemiştiniz. Gözüne bir ok saplandı." *(Saldırgan bir tavırla)* "Bunu herkes bilir," diye yanıtladı.

Teste giren kişiye bu olaydan sonra ne olduğu soruldu.

Teste giren kişi: "Öldü. Elbette," diye yanıt verdi. (Daha uzlaşmacı bir ruh hali içinde) "Yediği ok darbesinden ölmüş olduğuna tamamen eminim, ama yarayı aldıktan ne kadar zaman sonra, bunu bilemeyeceğim. O günlerde göze saplanan bir ok için yapılabilecek fazla bir şeyler olduğunu sanmıyorum. İnsan düşününce bunun çok talihsiz bir şey olduğunu görüyor. Sanırım, o an yukarıya doğru bakmış olmasaydı İngiliz tarihinin gidişatı farklı olabilirdi. Tıpkı Kleopatra'nın burnu gibi bir şey." Duraklama oldu. "Sözüme dikkat edin, Harold'ın gözüne ok saplandığı anda savaşı kimin kazanmakta olduğunu gerçekten bilmiyorum, belki de bu yüzden İngiliz tarihinin gidişatı tamı tamına aynı kalabilirdi."

Teste giren kişiye bunlara ekleyebileceği başka bir şey olup olmadığı soruldu.

Teste giren kişi otuz saniye suskun kaldı. "Halkalı zırh giyip, kafalarına burunlukları olan sivri uçlu miğferler takıyorlardı ve iki yanı da keskin enli kılıçları vardı." Ona hangi tarafı kastettiği sorulunca, teste giren kişi yanıt verdi: "Her iki tarafı da. Sanırım. Evet, hepsi de Norman olduklarından bu gerçek onlara uyardı, öyle değil mi? Harold'ın bir Sakson olması dışında. Ancak Harold'ın adamları kesinlikle üzerlerinde deri ceketlerle ya da öyle bir şeyle savaş yapmıyorlardı. Bir dakika. Belki de yapıyor olabilirlerdi. Daha yoksul olanları, düşmana yem olsun diye sürülenler." *(İhtiyatla)* "Topları* falan olduklarını söylemiyorum. Şövalye olmayanlardan

* İngilizce'de 'cannon-fodder' sözcüğü, düşmana karşı ilk sürülen askerler anlamına geldiğinden, top (cannon) sözcüğü üzerinde espri yapılıyor.

söz ediyorum. Herkesin zırh giyebilecek parası olabileceğini hayalimde canlandıramıyorum."

Teste giren kişiye bütün söyleyeceğinin bu olup olmadığı soruldu.

Teste giren kişi *(heyecanlı)* şöyle yanıt verdi: "Hayır! Bayeux Duvar Halısı, onu şimdi anımsadım. Tümüyle Hastings Meydan Savaşı'nı konu edinen bir halı o. Ya da en azından bir bölümü öyle. Halley Kuyruklu Yıldızı'nın ilk görülmesi ya da ilk kaydedilmesi de var o duvar halısında. Sanırım. Hayır, ilk temsili var, bunu demek istiyorum. Bir yararı var mı bunun?"

Teste giren kişi şimdi bütün bilgisini tamamen sergilediğini kabul etti.

Bunun, görüşmenin adil ve doğru bir hikâyesi olduğuna ve Teste giren kişinin hedef grubunun temsilcisi olduğuna inanıyoruz.

Dr Max dolmakaleminin kapağını çıkardı ve adının ilk harflerini raporun üzerine gönülsüzce kondurdu. Bunun gibi birçok başka kişi olmuştu ve hepsi de ona sıkıntı vermeye başlıyorlardı. Çoğu insan tarihi, kendi çocukluklarını anımsadıkları gibi, kendini beğenmiş ama muğlak bir tarzda anımsıyordu. İnsanın kendi ulusunun kökenleri ve gelişimi hakkında bu kadar az şey bilmesi Dr Max'e yurtseverlikten tümüyle uzak görünüyordu. Ancak, en doğrudan paradoks da burada yatıyordu: Yurtseverliğin en istekli yatak arkadaşı, bilgi değil, cehaletti.

Dr Max iç çekti. Sadece mesleki bir şey değildi bu, aynı zamanda kişiseldi. Konferanslarına akın akın gelen, televizyon programlarına çıktığında onu telefonla arayan, şakalarına gülen, kitaplarını satın alan bütün şu kişiler aslında numara mı yapıyorlardı –hep numara mı yapmışlardı? Onların zihinlerinin içine daldığında, bu aslında, bir bahçe havuzuna dalış yapan bir flamingo kuşunun inişi kadar yararsız mıydı? Demek onların hepsi de, önünde duran ve kendini kültürlü, bilinçli, zeki ve bilgili biri olarak gören, kırk dokuz yaşındaki bu ahmak kadar mı biliyorlardı her şeyi?

"Ahmak!" dedi Dr Max.

JEFF'İN ANKETİNİN ÇIKTISI, savaş masasının üstüne, Sir Jack'in önüne konuldu. Nitelikli Eğlence'nin yirmi beş ülkedeki potansiyel alıcılarından, İngiltere sözcüğünün onlar için ifade ettiği altı karakteristik özelliği, erdemi ya da özlü değeri liste yapmaları istenmişti. Serbest çağrışım yöntemine başvurmaları talep edilmiyordu; yanıt verenlere hiçbir zaman sınırlama getirilmemiş, önceden saptanmış hiçbir çoktan seçmeli soru sunulmamıştı. "Eğer insanlara istedikleri şeyleri veriyorsak," diye ısrar etmişti Sir Jack, "o zaman bizim de en azından bunların ne olabileceğini öğrenmek gibisinden mütevazı bir koşulu ileri sürmemiz gereklidir." Bu yüzden dünya yurttaşları Sir Jack'e önyargısız bir şekilde, kendilerine göre İngilizliği oluşturan Elli Özlü Değer'in neler olduğunu söylediler.

1. KRALİYET AİLESİ
2. BIG BEN / PARLAMENTO SARAYI
3. MANCHESTER UNITED FUTBOL KULÜBÜ
4. SINIF SİSTEMİ
5. PUB'LAR
6. KARDA BİR KIZIL GERDAN KUŞU
7. ROBIN HOOD İLE ŞEN ADAMLARI
8. KRİKET
9. DOVER'IN AK FALEZLERİ
10. EMPERYALİZM
11. İNGİLİZ BAYRAĞI
12. SNOBLUK
13. "GOD SAVE THE KING/ QUEEN" MARŞI
14. BBC
15. LONDRA'NIN WEST END BÖLGESİ
16. TIMES GAZETESİ
17. SHAKESPEARE
18. DAMLARI SAMAN KAPLI KULÜBELER
19. ÇAY / DEVONSHIRE'IN KREMALI ÇAYI
20. STONEHENGE
21. SERİNKANLILIK / TEPEDEN BAKMA
22. ALIŞVERİŞ
23. MARMELAT
24. LONDRA KULESİ / BALTALI MIZRAK TAŞIYAN KULE MUHAFIZLARI

25. LONDRA TAKSİLERİ
26. MELON ŞAPKA
27. TV KLASİK DİZİLERİ
28. OXFORD / CAMBRIDGE
29. HARRODS
30. ÇİFT KATLI OTOBÜSLER / KIRMIZI OTOBÜSLER
31. İKİYÜZLÜLÜK
32. BAHÇEYLE UĞRAŞMA
33. ALÇAKLIK / GÜVENİLMEZLİK
34. AHŞAP DUVAR TEKNİĞİ
35. EŞCİNSELLİK
36. ALICE HARİKALAR DİYARINDA
37. WINSTON CHURCHILL
38. MARKS & SPENCER
39. BRİTANYA SAVAŞI
40. FRANCIS DRAKE
41. BAYRAĞA SELAM TÖRENLERİ
42. SIZLANMA
43. KRALİÇE VICTORIA
44. KAHVALTI
45. BİRA / SICAK BİRA
46. DUYGUSAL SOĞUKLUK
47. WEMBLEY STADYUMU
48. KIRBAÇLAMA / ÖZEL OKULLAR
49. YIKANMAMA / KİRLİ İÇ ÇAMAŞIRLARI
50. MAGNA CARTA

Listeyi gözden geçirirken, Sir Jack'in yüz ifadesinin bilgece bir öz tatminle yoğun bir cesaret kırıklığı arasında gidip geldiğini fark etti Jeff. Derken, etine dolgun bir el onu başından savdı ve Jeff, mesajı veren kişinin kırgınlığını anladı.

Tek başına kalınca, çıktıyı yeniden gözden geçirdi Sir Jack. Sona doğru belirgin bir şekilde kötüleşiyordu. Kusurlu bir anket tekniğinin sonucu olabileceğini düşündüğü maddelerin üstünü çizdi ve geriye kalanlar üzerinde düşünüp taşındı. Çoğu doğru bir biçimde öngörülmüştü: alışveriş yapılacak dükkânlarla Devonshire'ın kremalı çaylarının servis yapılacağı, damları saman kaplı kulübeler açısından Ada'da hiçbir eksiklik olmayacaktı. Bahçeyle uğraşma,

kahvaltı, taksiler, çift katlı otobüsler: bütün bunlar yararlı maddelerdi. Karda bir kızıl gerdan kuşu: Bu da nereden çıkmıştı? Belki de şu Noel kartlarından. Magna Carta şu sıralar herkesin anlayabileceği bir İngilizceye çeviriliyordu. *The Times* gazetesi hiç kuşku yok ki kolaylıkla kazanılmıştı; Londra Kulesi Muhafızlarının –ya da "sığır eti yiyiciler"in– kilo almaları sağlanacaktı ve Dover'ın Ak Falezleri, daha önce Akfalez Koyu olarak bilinen yere, çok fazla dilbilimsel cambazlıklara kalkışılmadan yeniden yerleştirilecekti. Big Ben, Britanya Savaşı, Robin Hood, Stonehenge: Bunlardan daha basiti olamazdı.

Ancak listenin üst tarafında bazı problemler vardı. Tam olarak, 1, 2 ve 3 No'lu maddelerde. Sir Jack daha önce Parlamento'da birtakım zemin yoklama çalışmaları yapmış, ancak Avam Kamarası'nın sözcüsüyle bir kahvaltısı sırasında gündeme gelen ve ulusal yasa yapıcılara sunulan ilk öneri, duyarsızlıkla karşılanmıştı; hatta önerinin küçümsenmiş olduğu bile söylenebilirdi. Futbol kulübü daha kolay olacaktı: Mark'ı üst düzey müzakerecilerden oluşan bir ekiple Manchester'a gönderecekti. Ufak tefek, maviş Mark, başkaları tarafından kolaylıkla manipüle edilebilecek birine benziyor ama dalkavukluk edip kâğıda imzanızı attırdı mı da ölüm fermanınızı ilan ediyordu. Hiç kuşku yok ki yerel gurur, kentsel gelenek ve buna benzer meseleler olacaktı –bunlar her zaman olmuştu. Sir Jack bu gibi durumlarda işin sadece bir para sorunu olmadığını biliyordu: paranın sonuçta ilkelerden daha az önemli olduğunu benimseyen zorunlu bir kendini aldatmayla birleşmiş bir paraydı bu. Burada hangi ilke geçerli olabilirdi? Mark bir tane bulacaktı işte. Eğer küçük kramponlarını çimlere vurarak direnecek olurlarsa, her zaman için, ruhları bile duymadan kulübün unvanını satın alabilirdiniz. Ya da sadece, bu unvanı kopya edip onlara siktir olmalarını söyleyebilirdiniz.

Buckingham Sarayı farklı bir yaklaşım gerektirecekti: daha az havuç ve sopa, daha fazla havuç ve havuç. Kral ile Kraliçe son zamanlarda kiniklerden, hoşnutsuzlardan ve hayır-deyicilerden oluşan bildik güruhtan çok fazla eleştiri alıyordu. Sir Jack'in gazeteleri bu tür ihanetlerle dolu karaçalmaları yurtsever bir şekilde çürütmek için emirler almışken, bir yandan da onlara sayfalarında, insanın içini karartacak ölçüde ince ayrıntılarla yer veriyordu. Prens

Rick'in karıştığı şu iğrenç olaya da. "Kralın kuzeni, uyuşturucu batağına saplanmış kadınlarla âlemde yakalandı" –gazetenin manşeti bu muydu? Gazeteciyi elbette kovmuştu, ancak bu iğrenç haberler yayılma eğilimi gösteriyordu. Havuç ve havuç; eğer gereken buysa bir yığın havuç sunabilirlerdi. Artırılmış ücretler, daha iyi çalışma koşulları, daha az iş ve daha fazla mahremiyet önerecekti onlara; şu anki yurttaşlarının dırdırcı nankörlüklerine karşı gelecekteki yurttaşlarının garantili hayranlıklarını koyacaktı; eski krallıklarının çürümüşlüğünü ve gümüşi pırıltılarla ışıyan bir denize yerleştirilmiş değerli bir mücevherin parlak geleceğini vurgulayacaktı.

Peki o mücevher nasıl parıldayacaktı? Sir Jack işaretparmağını yeniden listenin alt kısmına koydu ve üzerini çizdiği her yeni maddeyle birlikte homurtuları şiddetlendi. Bu bir anket falan değil, düpedüz bir karaçalmalar yığınıydı. Kim olduklarını sanıyordu bu *lanet* olası herifler, İngiltere hakkında nasıl oluyor da böyle şeyler söyleyebiliyorlardı? Onun İngilteresi. Ne biliyorlardı ki? Lanet olası turistler, diye düşündü Sir Jack.

İHTİYATLA, BECERİKSİZCE Paul Martha'ya yaşamını anlattı. Bir banliyöde Tudor taklidi bir evde yetişmişti: süseriği ve horçiçeği, iyi biçilmiş çimenler ve komşular tarafından gözetlenen çevre. Pazar sabahları araba yıkama; köy kiliselerinde amatör konserler. Hayır, tabii her zaman olmuyordu bu: sadece insana öyle bir duygu veriyordu. Çocukluğu huzur içinde geçmişti; sıkıcı da diyebilirsiniz. Hortum kullanma yasağı sırasında püskürteç kullanıldığı için komşunun komşuyu ihbar ettiği olurdu. Binanın bir köşesinde Tudor taklidi bir karakol vardı; ön bahçesinde uzun bir direğin tepesinde Tudor taklidi bir kuş yuvası dururdu.

"Keşke kötü bir şey yapmış olsaydım," dedi Paul.

"Niçin?"

"Şey, sana itiraf edebileyim diye, beni anlayıp bağışlayabilesin ya da öyle bir şey yapabilesin diye."

"Gerekli değil bu. Hem, senden daha az hoşlanmama neden olabilirdi bu.

Paul birkaç saniye suskun kaldı. "Eskiden çok otuzbir çekerdim," dedi, umutlu bir edayla.

"Suç değil bu," dedi Martha. "Ben de öyle yapardım."

"Hay Allah!"

Paul ona fotoğraflar gösterdi: Paul, çocuk beziyle, kısa pantolonluyken, kriket dizlikleriyle, siyah kravatlı, saçları gitgide koyulaşıp saman sarısından kahverengine dönüşmüş halde, son moda eğilimleri izleyen gözlükleriyle, yetişkinliğin kaygıları ağır basıp yeniyetme tombulluğu yavaş yavaş azalırken. Üç çocuğun ortancasıydı, onunla alay eden bir ablayla el bebek gül bebek büyütülen bir erkek kardeş. Okulda iyi bir öğrenciydi ve dikkatlerden kaçmakta da iyiydi. Üniversiteden sonra, yönetim kademelerinde stajyer olarak Pitco'ya katılmıştı; sonra, hiç kimseyi rahatsız etmeyecek bir şekilde sürekli terfi etmişti, ta ki bir gün erkekler tuvaletinde yanında ayakta duran siluetin –bu siluet o kadar geniş gözüküyordu ki pisuarların bölmelerine sığmıyor gibiydi– Sir Jack Pitman'ın ta kendisi olduğunu fark edene değin. Sir Jack, demokratik bir işeme yerinde alıştırma yapmak üzere, porfir tuvaletinin görkeminden ve mahremiyetinden vazgeçmeye karar vermiş olmalıydı. Sir Jack "Kreutzer Sonatı"nın ikinci bölümünü mırıldanıyordu. Bu durum Paul'ü son derece gerginleştirip sidiğinin duruvermesine yol açmıştı. Hiçbir zaman anlayamadığı bir sebeple Sir Jack'e, Beethoven'la bir köy polisi arasında geçen hikâyeyi anlatmaya başlamıştı. Elbette, Başkan'ın yüzüne bakmaya cesaret edemiyor, sadece hikâyeyi anlatıyordu. Hikâyenin sonunda, Sir Jack'in, fermuarını çekip tuvaletten çıkmakta olduğunu işitmişti, Sir Jack çıkarken ıslıkla ve *presto* tempoda üçüncü bölümü çalıyordu ve çalışının yanlış notalarla dolu olduğu, Paul'ün dikkatinden kaçmamıştı. Ertesi gün Sir Jack'in özel ofisine çağrılmış ve bir yıl sonra da onun Fikir Avcısı olmuştu. Her ayın sonunda Başkan'a kendi kişisel tutanak kayıtlarını sunuyordu. Hatta zaman zaman, Sir Jack'i unutulmuş bilgelik kayıtlarıyla şaşırtmayı becerdiği bile oluyordu. Çenesini sallaması esas olarak kendini onayladığının bir işaretiydi, ama aynı zamanda da, Fikir Avcısı'nı, kristal aforizmayı yere çarpmadan önce ele geçirme konusundaki çevikliğinden ötürü de kutlamaya yarıyordu.

"Kızlar," dedi Martha. Sir Jack Pitman'dan enikonu usanmıştı.

"Evet." Paul'ün bütün söylediği bu oldu. Bununla şunu demek

istemişti: zaman zaman, ihtiyatla, beceriksiz bir şekilde. Ama hiçbir zaman şimdiki gibi olmamıştı.

Martha, kendi yaşamının bir başlangıç yorumunu yaparak ona yanıt verdi. Babasının ihanetini ve İngiltere'nin Bölgeleri'ni anlatırken onu yoğun bir ilgiyle dinledi Paul. Tarım Fuarı ve Bay A. Jones'un hikâyelerinde gevşedi, Jessica James'in hikâyesine biraz tedirgince güldü, yirmi beş yaşını geçtikten sonra ana babanızı kınamamanız gerektiği konusunda ciddileşti. Derken Martha ona, annesinin, erkeklerin ya kötü, ya da zayıf oldukları konusundaki görüşünü anlattı.

"Peki ben hangisiyim?"

"Jüri hâlâ toplantı halinde." Martha takılıyordu, ancak Paul canı sıkılmış görünüyordu. "Canını sıkma, insanın yirmi beş yaşından sonra ana babasıyla aynı görüşleri paylaşması da gerekmiyor."

Paul başını hafifçe sallayarak onu onayladı. "Arada bir bağıntı olduğunu düşünüyor musun?"

"Neler arasında?"

"Kendi deyiminle, babanın siktir olup gitmesiyle senin Sir Jack'in yanında çalışman arasında."

"Paul, gözlerimin içine bak!" Paul, istemeye istemeye öyle yaptı; şimdi Martha'nın kulaklarının ötesine bakmaya da mezun olmuştu, ama yanaklarını ve ağzını tercih ettiği zamanlar oluyordu. "İşverenimiz, kayıp bir babanın yerine konabilecek biri değil, tamam mı?"

"Ama sana bazen kızıymışsın gibi davranıyor. Onu hep sorgulayıp duran asi bir kız."

"Bu onun sorunu. Ayrıca ucuz psikoloji."

"Şey demek istemedim..."

"Hayır..." Ama Paul bir şeyler demek istemiş olmalıydı. Martha, kendi yaşamını kurduğundan, karakterini geliştirdiğinden, karşıt yorumlara direniyordu.

Bir sessizlik oldu. Sonunda Paul, "Beethoven'la köy polisi arasında geçen hikâyeyi biliyor musun?" dedi.

"Bir iş görüşmesinde değilsin şimdi." Dilini tut be, Martha, şaka yapmak için söylenmişti ama bak Paul'ün yüzü kızarıyor. O dille daha önce bazı ilişkileri öldürdün. Martha sesini yumuşattı. "Bir başka sefere anlatırsın bana. Benim daha iyi bir fikrim var."

Paul gözlerini ondan öteye çevirdi.

"Ben zayıf bir kişi kimliğiyle kötü olacağım, sen de kötü yaradılışlı biri kimliğiyle zayıf olabilirsin. Ya da eğer istersen tersi de olabilir."

Dördüncü kez birlikte yatıyorlardı. Başlangıçtaki ihtiyatlı beceriksizlikler ortadan kayboluyordu; artık dizlerini birbirlerine vurmuyorlardı. Ama bu sefer Martha, kendi farklı yolculuklarına çıkmak üzere olduklarını hissedince, Paul bir dirseği üzerinde hafifçe yükseldi ve sakin bir sesle, "Martha," dedi.

Martha başını çevirdi. Paul'ün gözlükleri yatağın yanındaki komodinin üstündeydi ve bakışları çıplaktı. Martha, onun için görme uzaklığında olup olmadığını ve bunun, Paul'ün kendi gözlerinin içine bakmayı kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını merak etti.

"Martha," diye sözünü yineledi Paul. Bir bakıma, başka bir şey söylemesi gerekmezdi, ama yine de söylemişti. "Hâlâ buradayım."

"Bunu görebiliyorum," dedi Martha. "Bunu hissedebiliyorum." Vücudunu Paul'ün aletinin etrafına bastırdı, ama savunmada kaldığını, keyif aldığını biliyordu.

"Evet. Ama ne demek istediğimi biliyorsun."

Martha başıyla onayladı. Orada bulunma alışkanlığını kaybetmişti. Paul'e gülümsedi. Belki her şey yeniden basit olabilirdi. Her halükârda riski göze aldığı için ona minnettardı. Onunla birlikte kaldı, izliyor, yardımcı oluyor, takip ediyor, onaylıyordu. Dikkatliydi, dürüsttü; Paul de öyleydi.

Ancak, hayatı boyunca yaptığı en iyi seks değildi. Ama iyi karakterli biri olmayla iyi bir düzüşme arasında bir bağıntı olduğunu da kım söylüyordu? Âşıkların puan cetvelini kim tutuyordu? Sadece, kendilerini rekabet içinde hissedip güvensizlik duyanlar. Çoğu insan yaşamlarındaki en iyi seksi anımsayamıyordu. Anımsayabilenler istisna oluşturuyorlardı. Emil gibi. Sevgili Emil, Martha'nın gay bir arkadaşı. O anımsıyordu. Martha ona bir keresinde Carcassonne'dan bir kartpostal göndermişti. Evine döndüğünde, Emil'in yıldırım gibi gelen çoşkulu yanıtını paspasın üzerinde bulmuştu. Mektubu şöyle başlıyordu: "Yaşamımın en iyi düzüşmesini Carcassonne'da gerçekleştirdim. Uzun zaman önceydi. Eski şehrin merkezinde, balkonunu güneşin kızdırdığı çatılara bakan bir otel odasıydı. Tıpkı bir El Greco tablosunda olduğu gibi korkunç bir fırtına

hüküm sürüyordu; gökler kendi işine bakarken, biz de öyle yaptık, ta ki şimşekle gökgürültüsü arasındaki gedik yok olana ve fırtına tam tepemizde patlayana değin. Bu arada bütün yapadurduğumuz göklerin kılavuzluğunu izlemekti. Daha sonra, yatakta uzanıp fırtınanın uzaktaki tepelere doğru uzaklaşmasını dinledik ve böyle uzanmış yatarken, yağmurun bardaktan boşanırcasına şarıl-şarıl inişini işittik. İnsanı Tanrı'ya inandırmaya yeterli bir şey bu, sence de öyle değil mi Martha?"

Doğrusu, Martha için, eğer Tanrı varsa, Tanrı'nın gay'lere karşı hiç önyargısı olmadığına inanması için yeterliydi bu. Ama Tanrı –ve bu mesele açısından düşünülürse, bir erkek– onun için asla böyle bir kontrpuan düzenlemiş değildi. Yaşamının en iyi düzüşmesi hangisiydi? Geç bunu. Martha yüzünü Paul'ün koltukaltına doğru yaklaştırdı. Orta karar bir şeyle yetinecekti o.

İNGİLİZLERİN ÜNLÜ SIĞIR ETİ KIZARTMASI Gastronomik Alt Komite tarafından doğal olarak bir baş sallama işaretiyle onaylandı; aynı şekilde Yorkshire puddingi, Lancashire yahnisi, Sussex çöreği, Coventry kekleri, Aylesbury yavru ördeği, Brown Windsor çorbası, Devonshire kremalı pastası, Melton Mowbray böreği, Bedfordshire "clanger"leri, Liverpool Noel pastası, Chelsea çörekleri, Cumberland sosisleri ve Kent piliçli turtası da onaylandı. Balığa ve patates kızartmasına, domuz pastırmalı yumurtaya, nane sosuna, bifteğe ve böbreğe, çiftçi yemeğine, çoban böreğine, kır turtasına, erik pudding'ine, derisiyle birlikte krem angleze, ekmek pudding'ine, domuz pastırmalı ciğere, sülüne, patates kızartmasıyla birlikte servis yapılan av etine, kuzu kaburgası kızartmasına da çabucak onay verildi. Pitoresk adları için onay alanlar arasında (gerekirse içerik daha sonra değiştirilebilirdi) Has Londra, Pudding'lerin Kraliçesi, Windsor'ın Yoksul Şövalyeleri, Hindle Wakes, müneccim turtası, wow-wow sosu, nedime pastaları, küçük pideler, eskaloplar, yumuşak kekler, şişko yaramaz çörekleri, yulaf unundan yapılma bisküviler vardı. Alt Komite İskoç çağrışımları taşıdığı için yulaf lapasını, eşcinsellerden gelecek dolarları etkiler diye faggot

ve fairy* keklerini, yeniden benekli köpek diye adlandırılmış olmasına karşın benekli dick'i** yasakladı. At sırtındaki şeytanlar ve melekler kabul edilecek; delikteki kurbağa ve horoz dışta bırakılacaktı. Gal tavşanı adı verilen bir peyniri, İskoç yumurtalarını ve İrlanda yahnisini tartışmak bile söz konusu olmadı.

Ventnor'da yapılması planlanan küçük bir bira imalathanesinden gelme, bir dizi güzel bira olacaktı; eğer Adgestone bağları son Stratejik Plan'dan sağ çıkarsa Ada şarapları sürahilerle servis edilecekti. Ancak güçlü dolar ve makbul yen sahipleri aynı zamanda da, restoranların içkilerden sorumlu üstat çeşnicibaşılarının ellerindeki tıngırdayan tastevin'lerin*** cazibesine kapılarak baştan çıkartılacaklardı; şarap uzmanları, kendilerine dört misli para ödetilip kazıklanmadan önce, rehberler eşliğinde kalker kayalıklarının dibindeki mahzenlere götürülecekti ("Buralar bir zamanlar kaçakçıların yağmaladıkları malları saklama mekânıyken, şimdi klasik hasatlar için dinlendirme yeri olmuştu"). Akşam yemeği sonrası içilecek içkilere gelince: Maud Teyze'nin Orijinal Shropshire Erik Brendisi ölçülü bir dozda tavsiye edilebilirdi; ancak hiçbiri de saldırgan İrlanda adları taşımayan bir dizi malt viski de elde bulundurulacaktı. Armanyak konyağı listesiyle Sir Jack bizzat ilgilenecekti.

"Ve geriye seks kalıyor," dedi Proje Yöneticisi, yurtsever tınılar taşıyan mönüler Eşgüdüm Komitesi tarafından onaylandıktan sonra.

"Anlayamadım, Marco."

"Seks, Sir Jack."

"Ben hep aile gazeteleri yayımlamışımdır."

"Aile gazetelerinde," dedi Martha, "geleneksel olarak evlilik dışı ilişkilerle yasak ilişkiler saplantısı vardır."

"İşte *bu yüzden* de aile gazeteleridirler," diye yanıt verdi işverini, iyice öfkelenmiş bir tonda. Garrick Kulübü pantolon askılarını şaklattı ve iç çekti. "Pekâlâ. Bu toplantılarda demokratik kuralları göz önünde tuttuğumuza göre, devam edin."

"Sanırım cinsel yanı da hesaba katmamız gerekiyor, öyle değil mi? dedi Mark." İnsanlar tatile seks yapmak için çıkıyorlar, bu apa-

* Argoda 'eşcinsel' anlamında kullanılan iki sözcük. (ç.n.)
** Argoda 'erkeklik organı'. (ç.n.)
*** (Fr.): "Şarap tatma çanağı"

çık bir gerçek. Ya da daha doğrusu, tatili düşündüklerinde, beyinlerinin bir bölümü seksi düşünüyor. Eğer bekârsalar, birisiyle tanışmayı umuyorlar; eğer evliyseler, evlerindeki yatakta yaptıklarından daha iyi seks yapmayı umuyorlar. Ya da hatta *biraz olsun* seks yapmayı."

"Eğer siz öyle diyorsanız. Ah, siz gençler..."

"Yani anladığım kadarıyla, eğer sizin iki paralık turistiniz üç paralık seks arıyorsa, o zaman Nitelikli Eğlence'yi satın alanlar da nitelikli seks arayacaklardır."

"Bunun tarihsel bir mantığı da olmalı," dedi Martha. "İngilizler eskiden hep seks için yurtdışına giderlerdi. İmparatorluk, İngiliz erkeğinin evlilik dışında cinsel tatmin bulma konusundaki yeteneksizliği üzerine inşa edilmişti. Ya da, bu meseleyi düşünecek olursak, evlilik içinde. Kendisi için ister iyi bir pazar olsun, isterse kötü, Batı Doğu'ya hep bir genelev muamelesi yaptı. Şimdiyse durum tersine döndü. Bizler Pasifik Kuşağı dolarlarının ardında koşuyoruz, bu yüzden tarihsel bir *quid pro quo** önermemiz gerekiyor."

"Peki ulusumuzun görkemli geçmişine getirilen bu utanç verici çözümlemeye Resmi Tarihçi ne diyorlar?" Sir Jack purosunu Dr Max'e doğru çevirmişti.

"Ben bu konulara a-şinayım," diye yanıt verdi Dr Max. "Mesele her zaman bu kadar veciz şekilde konmasa da. Tartışılabilir." Dr Max'in ağırdan alan tavrı, meseleyi şu ya da bu şekilde tartışmak için şahsen hiçbir arzu duymadığı anlamına geliyordu.

"Aa!" diye yanıt verdi patronu. "Tartışılabilir. Birazcık *lése-majesté*** konuşmama izin verilirse, bir tarihçi gibi konuşulmuş oldu. Demek oluyor ki tartışılan şey... tam olarak nedir? İngiliz bakirelerinin pazar yerinde sunulması, çıplak halde bir arabaya zincirlenmeleri, su yatakları, lunapark aynaları ve pornografik videolarla donatılmış yüksek fiyatlı kerhane otellerinde saat hesabı üzerinden cinsel köleler olarak satılmaları, öyle mi? Anlıyorsunuz ya, adeta mecazen konuşuyorum."

Sıkıntı dolu bir sessizlik başgösterdi; Mark bu sessizliği bozmak için hızlı hızlı hareket ediyordu. "Sanırım konudan biraz uzaklaşıyoruz. Ben sadece cinsel bir bakış açısı olup olamayacağını

* (Lat.): "Telafi etme amacıyla verilen şey."
** (Fr.): "Devlete karşı suç niteliğinde"

söyledim. Ne olabileceğini bilmiyorum. Bir fikir adamı değilim ben, sadece Proje Yöneticisiyim. Size bir öneri getirmekle yetiniyorum: Nitelikli Eğlence, güçlü dolar, makbul yen, piyasa beklentisi, İngiltere ve seks. Toplantıya bu kokteyli sunmama izin var mı?"

"Çok iyi, Marco. Şöyle dememde bir sakınca yoksa, bunu titreşmeli yatağın üzerine yerleştirelim. Ve sözümüze şöyle başlayalım. Seks ve İngiltere, bahse giren var mı?"

"İsviçre Bahriyesi," dedi Martha.

"Taziyelerimi sunarım, Bayan Cochrane." Sir Jack kıkır kıkır güldü. "Gerçi küçük bir kuşçuğun bana söyleyebileceği bir şey de değil ya bu." Martha çaktırmadan ona bir bakış attığında Sir Jack yüzünde yumuşak bir ifadeyle ötelere bakıyordu. Paul'e bakmaya cesaret edemedi Martha. "Bundan daha iyi bir şey yok mu?"

"Pekâlâ. Pekâlâ." Martha meydan okumayı kızgın bir tavırla karşıladı. "İlkin ben deneyeceğim. İngilizler ve seks. Akla ne geliyor? Oscar Wilde. Bakire Kraliçe. Lloyd George Babamı Tanırdı. Lady Godiva."

"Şu ana kadar bir İrlandalı ve bir Galli," diye belirtti Dr Max, herkesin duyacağı kadar mırıltılı bir sesle.

"Artı, bir bakireyle bir striptizci," diye ekledi Mark.

"İngiliz zaafı," diye sözünü sürdürdü Martha, Dr Max'e kararlı bir edayla bakarak. "Oğlancılık ya da kırbaçla eziyet, bir seçim yapın. Victoria çağında çocuk fahişeliği. Çok sayıda ve çeşitli seks cinayeti. Turnikelerin şıkır şıkır işlediğini işitiyor muyuz acaba? Ya bir İngiliz Casanova'ya ne dersiniz? Lord Byron olur, sanırım. Ensestten hoşlanan sakat ayaklı bir soylu. Çok da nazik bir alan bu, öyle değil mi? Aa, bir yardımı olacaksa söyleyeyim, prezervatifi de biz icat ettik. Sanırım."

"Bunların hiçbirinin yardımı olmaz," dedi Sir Jack. "Bunlar her zamankinden daha büyük engeller, ki bu da yabana atılır şey değil. Bir noktayı açıklığa kavuşturmam gerekiyorsa şunu söyleyeceğim: Bizim aradığımız şey, seksin adını kötüye çıkarmamış olan bir kadın, herkesin adını duyduğu iyi bir kız, koca memeleri olan çekici bir kız, yani mecazen olsa da." Komite üyeleri, masanın tahtasıyla, duvar kâğıdının motifleriyle ve avizenin parıltısıyla daha önce hiç ilgilenmedikleri kadar ilgilenmeye başlamışlardı. Sir Jack birden avucunun

içiyle alnına vurdu. "Buldum! Buldum! O kadının ta kendisi. Nell Gwynn. Elbette ki. Kediler kraldan da büyüklerine bakabilir. Çekici bir kız, bundan eminim. Bütün ulusun kalbini kazandı o. Ve çok da demokratik bir hikâye, zamanımıza uygun. Onu üçüncü binyılın aile değerleriyle aynı çizgiye getirmek belki biraz masaj gerektirebilir. Sonra, tabii, işe portakal satıcısı olarak başlaması var. Tamam mı? İyi mi işitiyorum? İyiden de iyi mi işitiyorum?"

"İyiden de iyi," dedi Mark.

"İyi," dedi Martha.

"Şüpheli," dedi Dr Max.

"Nasıl?" diye sordu işverenleri somurtarak. Bütün yaratıcı yükü omuzlayıp da işin sonunda onu çekiştirip duran bir hayır-deyiciler sürüsünün arasında mı bulacaktı kendini?

"Aslında bu, benim dö-nemim değil," diye söze başladı Resmi Tarihçi –pek de kısa bir konferansa varacak bir itiraf gibi görünmüyordu– "ancak hatırladığım kadarıyla, küçük Nell'in sosyal arka planı aile değerleriyle tam olarak dolu değildi. Kendinden açık açık "Protestan fahişe" diye söz ediyordu –anlıyorsunuz ya, Kral o zamanlar Katolik olduğundan. Ondan iki piç peydahladı ve adı şu an aklıma gelmeyen bir başka gözdesiyle yatak hazlarını paylaştı..."

"Yani bir yatakta üç kişi, demek istiyorsunuz," diye mırıldandı Sir Jack, gazete manşetlerini aklından geçirerek.

"...elbette bir daha bakmam gerekebilir, ancak Kral'ın metresi olarak kariyeri nispeten erken bir yaşta başladı, bu yüzden de çocuk seksi faktörünü göz önünde tutmamız gerekebilir."

"İyi," dedi Martha. "*Çok* iyi. Batılı sübyancılar eskiden arzularını tatmin etmek için geleneksel olarak Doğu'ya gidiyorlardı. Şimdi Doğulu sübyancılar Batı'ya gelebilirler."

"Felaket," dedi Sir Jack. "Ben her zaman aile gazeteleri yayımlamışımdır."

"Yaşını büyütebiliriz" diye bir öneride bulundu Martha zekice, "çocukları kaybedebiliriz, öteki metresleri kaybedebiliriz, ayrıca sosyal ve dinsel arka planı kaybedebiliriz. O zaman sonunda Kral'la evlenen orta sınıftan iyi bir kız olabilir."

"İki eşli olarak," diye bir açımlama getirdi Dr Max.

"Benim zamanımda her şey çok daha basitti," diye iç geçirdi Sir Jack.

SIR JACK'İN SENCE DURUMUMUZDAN HABERİ VAR MI? Yataktaydılar; ışıklar sönüktü; vücutları yorgundu, zihinleriyse fazla kahve içmekten hâlâ gergindi.

"Hayır," dedi Paul. "Sadece ağız arıyordu."

"Pek de ağız arar gibi görünmüyordu. Bana daha çok... seninle fazla içli dışlı oluyor gibi geldi. Sana söyledim, en kötü olanlar, her zaman ailelerine bağlı adamlardır."

"Senden hoşlanıyor, bunu göremiyor musun?"

"Sevecenliğini ortada görülmeyen Lady Pitman'a saklayabilir. Onu niçin durmadan savunuyorsun?"

"Peki sen niye ona her zaman saldırıyorsun? Zaten, onu tahrik ettin."

"*Ne* yaptım? Boynuma kadar düğmeli gömleğim ve kömür rengi elbisemle mi?"

"Seks üzerine dile getirdiğin yurtseverlikten uzak görüşlerinle."

"Tahrik edici *ve* yurtseverlikten uzak. Daha da iyi ya. Bana bunun için para ödeniyor."

"Ne demek istediğimi biliyorsun."

Saldırganlığa doğru giden sinirli bir konuşmaya kaptırmışlardı kendilerini. Acaba niye böyle oldu, diye merak etti Martha. Aşk niçin her zaman, yıkıcı bir sıkıntı yüküyle, kızgınlığın karıştığı bir sevecenlikle birlikte ortaya çıkıyor gibiydi? Yoksa sadece kendi duyguları mı böyleydi? "Benim söylediğim sadece, İngilizlerin seks konusunda ünlü olmadıkları, hepsi bu. Tıpkı Thames üzerinde yapılan büyük tekne yarışları gibi, bir içeri bir dışarı, bir içeri bir dışarı, bir içeri bir dışarı ve sonra herkes küreklerinin üzerlerine çöküp kalıyor."

"Teşekkürler."

"*Seni* kastetmedim."

"Hayır, ustalıklı bir iltifatı duyduğumda tanıyabilirim ben. Herkesin ihtiyaç duyduğu bir şey, anımsadığım kadarıyla. Savaşları önlediği söylenir." Nerede yanlış yaptım? diye düşündü Paul. Niçin birdenbire burada böyleyiz ve karanlıkta birbirimizle hırlaşıyoruz? Bir saniye önce iyiydi. Bir saniye önce senden hoşlanıyor ve seni seviyordum; şimdiyse seni sadece seviyorum. Korkutucu bir şey bu.

"Bana başka bir hikâye anlat, Paul." Martha kavga etmek istemiyordu.

Paul de istemiyordu. "Başka bir hikâye." Paul, küçük bir kırgınlığı sessizlik içinde sönüp gitmeye bıraktı. "Şey, sana Beethoven'la köy polisi arasında geçen hikâyeyi anlatacaktım. Sir Jack'e anlattığım hikâye."

Martha'ın vücudu katılaştı. Sir Jack'i ofiste bırakmış olmayı yeğlerdi. Paul onu sürekli eve getiriyordu. Şimdi onlarla birlikte yataktaydı Sir Jack. Şey, belki de bir kez.

"Doğru. Sahneyi gözümün önüne getiriyorum. Erkekler tuvaletinde yan yana. Ne mırıldanıyordu Sir Jack?"

"Kreutzer Sonatı'nı. İkinci bölüm. *Adagio espressivo*. Aslında doğrudan ilgisi falan yok. Her neyse. Olan şu. Bir sabah Beethoven, artık ne zamansa, sanırım bin sekiz yüzlü yıllarda falan, yani söylemek istediğim şu ki, Beethoven daha o zamandan bir besteci olarak ünlüymüş, evet Beethoven erkenden kalkmış ve yürüyüşe çıkmış. Belki biliyorsundur, giydiği kıyafetler biraz pejmürdeymiş. Üzerinde şu eski püskü paltosu varmış ve nedense başında, büyük besteci olmayan bütün saygıdeğer insanların giydikleri türden bir şapka bulunmuyormuş. Kanalın, yaşadığı yere yakın olan, tekneleri yedekte çekme şeridi boyunca yürümeye koyulmuş. Müziğini düşünüyor, onu kafasının içinde duyuyor ve başka hiçbir şeye de dikkat etmiyormuş herhalde, çünkü yürümüş de yürümüş ve birdenbire kendini kanalın sonunda buluvermiş, kanalın en dip noktasında. Nerede olduğunu bilmiyormuş, bu yüzden evlerin pencerelerine bakmaya başlamış. Şu var ki, burası Almanya'nın saygıdeğer bir yöresiymiş, ya da o zamanlar her ne deniyor idiyse öyle bir yermiş ve tabiatıyla, ona ne istediğini soracak ya da bir fincan kahve ikram edecek yerde, yöre polisini çağırıp, onu bir serseri diye tutuklatmışlar. Beethoven, en hafif deyişle, bu duruma şaşmış ve polise karşı çıkmış. "Ama Memur Bey, Ben Beethoven'im," demiş. Ve polis de ona, "Elbette osunuz, niye olmayacakmışsınız?" diye yanıt vermiş.

Paul durdu, ancak Martha'nın erkek anlatısının ritimleri konusundaki içgüdüsel sezgisi şaşmadı. Martha bekledi.

"Ve sonra –doğru– ve sonra polis onu niçin tutukladığını açıklamış. Demiş ki, 'Sen bir serserisin. *Beethoven böyle görünmez.*' "

Martha karanlıkta gülümsedi, Paul'ün kendisini göremediğini fark etti ve bir kolunu ona doğru uzattı. "Bu iyi bir hikâye, Paul."

Gitmekte oldukları noktadan gerisin geriye dönmüşlerdi, çünkü bunu her ikisi de istemişti. Ya biri istemeseydi ne olacaktı? Ya her ikisi de? Martha uykuya dalarken, iki şeyi merak etti. Niçin, yatakta bile, Sir Jack'ten hâlâ unvanıyla söz ediyorlardı. Ve Beethoven niçin kaybolduğunu düşünmüştü. Yapması gereken tek şey arkasına dönmek ve yaşadığı yere doğru kanal boyunca gerisin geriye yürümekti. Yoksa bu, daha sıradan ölümlülerin mi mantığıydı?

O gece daha geç bir vakit Martha, kafasında seks düşünceleriyle uyandı. Kendi sesinin yankısını dinledi. Hayatımda hepten yerleşik bir düzene geçeceğim, demişti. Yerleşik bir düzene geçmek mi, Martha, biraz fazla erken değil mi bunun için? Doğrusu, bilemiyorum, sonuçta herkes yerleşik bir düzene geçiyor. Sen geçemezsin, Martha, sen hayatını hep yerleşik düzene geçmeden yaşadın, işte bu yüzden de... yerleşik düzene geçmiş değilsin.

– Bak, ben sadece, bu seksin çok zevkli olduğunu ama Carcassone'daki gibi olmadığını söyledim. Bu seni niçin uyutmuyor ki? Artık nasıl bir şey idiyse, Carcassone'un karşıtı bir şeymiş gibi değil bu. Çernobil. Alaska. Guildford tali yolu. Her neyse, ilişkiler sadece seksle ilgili değil ki.

– Evet, seksle ilgili, Martha, tam da onunla ilgililer. Önceki ilişkilerin de çömlekçilik ya da çan çalma derslerinde başlamadı, öyle değil mi? O zaman önemli olmayabilirdi.

– Bak, bu ilişki sürüp gidiyor işte.

– Bu ilişki sürüp gidiyor ve bütün şu eski umutlar, kendini tatlı tatlı aldatmalar... ve sahip olduğun hırs yerine, makul ayarlamalar yapıp, makul özürler buluyorsun.

– Hayır, böyle yapmıyorum.

– Evet, yapıyorsun. *Çok zevkli* gibi sözcükler kullanıyorsun.

– Şey, belki de orta yaşlı biri oluyorum.

– Bunu sen söyledin.

– O zaman söylediğimi geri alıyorum. Belki de olgunlaşıyorum. Ve kendimi de o kadar aldatmıyorum. Şimdi farklı. Her şey farklı görünüyor. Paul'e saygı duyuyorum.

– Tanrım! Büyük Bestecilerin Yaşamlarını dinlemek için yerleşik düzene geçmek gibi bir şey değil mi bu?

– Hayır, şöyle bir şey: Artık oyun yok, aldatmaca yok, başka türlü görünme yok, ihanet yok.

– Dört olumsuzdan bir olumlu çıkar mı?

– Kes sesini, kes sesini. Evet, çıkabilir. Bu yüzden kes sesini.

– Ben bir şey demedim, Martha. İyi uyu. Sırf merak ettiğim için soruyorum, niçin uyandığını düşünüyorsun?

PAUL HARRISON'IN CİNSEL YAŞAMININ KISA TARİHİ Martha Cochrane'kinden daha kısa olarak ifade edilebilirdi:

– Kızlara karşı genel olarak duyulan belli belirsiz arzular. Ve genel olarak kızlar ya da en azından yakın çevresinde gördüğü kızlar, beyaz soket çoraplar, baldırlarının yarısına kadar uzanan yeşil ekose etekler –çünkü anneleri bacaklarının uzayacağını biliyordu– ve yeşil kravatlı beyaz bluzlar giydiklerinden, bu onun ilk kadın imajıydı.

– ablasının bir arkadaşı olan Kim'e karşı duyulan daha özel bir arzu. Kim, viyola çalmayı öğreniyordu; bir pazar sabahı evlerine gelmiş ve onu, okul önlüğü giymeyen kızların okul önlüğü giyen kızların asla yapamadıkları bir biçimde, insanın dudaklarını kurutabileceğinin, zihnini bulandırabileceğinin, pantolonunun ön tarafını kabartabileceğinin bilincine vardırmıştı (oysa kız kardeşinin yanındayken asla böyle bir durum ortaya çıkmamıştı). Ondan iki yaş daha büyük olan Kim, ona hiç dikkat etmemiş ya da etmezmiş gibi görünmüştü ki bu da aynı anlama geliyordu. Paul bir keresinde ablasına, kayıtsız bir tavırla, "Kim nasıl?" diyecek olmuştu. Ablası ona dikkatle bakmış, sonra da neredeyse ağzındakileri çıkartırcasına kıkırdamıştı.

– dergilerdeki kızların keşfi. Tabii onlar, açık bir şekilde kız değil kadındılar. Kocaman kusursuz memeleri olan, orta büyüklükte kusursuz memeleri olan, küçük kusursuz memeleri olan kadınlar. Onları gördüğünde, beyninin kafatasının çeperlerine fena halde bastırdığını hissediyordu. Hepsi de kusursuz güzellikteydiler, hatta kaba saba, aşüfte görünüşlü olanları bile; belki özellikle de onlar. Başlangıçta onu şaşkınlıktan adeta serseme çevirmiş olan memeleri dışındaki yerleri de görünüş ve fizyoloji olarak yine şaşırtıcı ölçüde çeşitliydi, ama hiçbir zaman mükemmellikten uzaklaşmıyor-

du. Bu kadınlar ona, keçilerin tırmandıkları bir kayalığın bir köstebeğe erişilmez görünmesi kadar erişilmez gözüküyorlardı. Onlar, deodorantlar sürünmüş, tüylerini aldırmış bir aristokrasiydi; oysa kendisi kokulu ve hırpani bir köylü.

– gerçi Kim'i hâlâ seviyordu.

– ama aynı zamanda, dergideki kadınları da sevebileceğini fark etti. Ve onların arasında, en çok hoşlandıkları ve sadakat duydukları vardı. Kibar ve anlayışlı olduklarını ve ona o işi nasıl yapacağını göstereceklerini düşündükleri. Ve sonra ötekiler, bu işi yapmayı bir kez öğrenince, ona bu işi yapmayı *gerçekten* öğretecek olanlar; ve üçüncü bir kategori olarak da, zaman içinde olgunlaşarak, bu işi nasıl yapacaklarını öğreteceği ateşli superileri, öksüz ve masum kızlar. Kalbini delip geçen bu kadınların fotoğraflarını dergilerden koparıyor ve onları şiltesinin altında saklıyordu. Onları buruşturmamak için de (kutsal bir şeye saygısızlık olduğu gibi beceriksizlik de olurdu bu) onları kalın bir kahverengi zarfın içinde muhafaza ediyordu. Bir süre sonra, zarftan bir tane daha almak zorunda kalıyordu.

– okuldaki kızlar büyüdükçe, etekleri baldır ortasından diz seviyesine yükseliyordu. Oğlan gruplarıyla ortalıkta dolanarak kız gruplarına bakıyordu. Bir kızla (ablası dışında) baş başa kalabileceğini, bunu başarabileceğini hiç ama hiç düşünmüyordu. Dergideki kadınlarla yalnız olmak çok daha kolaydı. Onlarla seks yaptığında onu hep anlıyormuş gibi görünüyorlardı. Ve bir şey daha vardı: İnsanın seksten sonra kendini hüzünlü hissetmesi bekleniyordu, ama kendisi bunu hiçbir zaman hissetmiyordu. Eski sistemi yeniden çalışır hale getiremeden birkaç dakika beklemek zorunluluğunun yol açtığı hayal kırıklığı oluyordu sadece. Kalın ve sağlam üçüncü bir kahverengi zarf almıştı.

– bir gün teneffüsteyken okul avlusunda Geoff Glass ona, evinden uzun dönemler boyunca uzak kalan gezgin bir satıcının kadın bulamadığı zamanlar yaptığı şeyler hakkında muğlak ve mahrem bir hikâye anlatmıştı. Satıcı kimi zaman şöyle, kimi zamansa böyle yapıyor ve bazen de bir değişiklik olsun diye –çünkü ev sahibesi kadının onu gözetlemesini istemiyordu– bu işi banyoda yapıyordu. Bu işin banyoda nasıl olduğunu bilirsin –bunun üzerine Paul, hikâyenin sona ermesini istemediğinden, 'Hayır' demek yerine

'Evet' deyince Geoff Glass da avluda bulunan öğrencilere doğru bağırmaya başlamıştı: "Harrison banyoda nasıl olduğunu biliyor." Paul, seksin üstü örtülü bir tuzak anlamına geldiğini fark etti.

– bunu daha da iyi, okuldan eve gelip de, annesinin bahar temizliği sırasında şiltesini çevirmeye karar verdiği zaman anladı.

– bir süre dergi kadınlarını, annesinin hiçbir zaman bakmayacağını bildiği bir matematik ders kitabının sayfaları arasında, oldukça kriptografik bir biçimde, deri kızarıkları ve seks arasındaki bağıntıyı gösteren bir diyagramla birlikte muhafaza etti. Aldığı sonuçlar tatmin edici, ya da en azından caydırıcı değildi. Cheryl'i ve Wanda'yı, Sam'i ve Tiffany'yi, April'i ve Trish'i, Lindie'yi ve Jilly'yi, Billie'yi ve Kelly'yi ve de Kimberley'i şaşırtıcı bir ayrıntı zenginliğiyle anımsadığını fark etti. Bazen, onların anılarını yanında banyoya götürüyordu. Yatakta, ışığı açık bırakma konusunda kaygılanması gerekmiyordu. Daha çok, bir gün ona aynı çılgın şehvet duygularının esinini verecek gerçek bir kadın ya da kızla karşılaşıp karşılaşmayacağı konusunda kaygılanıyordu. Erkeklerin nasıl olup da aşk için öldüklerini anlıyordu.

– birisi ona, bu işi sol elle yaparsa, sanki ona bunu bir başkası yapıyormuş duygusunu verdiğini söylemişti. Belki de; ama bir farkla: O zaman da insan o bir başkasının sol eliyle yaptığını hissediyor ve niçin sağ ellerini kullanmadığını merak ediyordu.

– derken, hiç beklenmedik bir şekilde, ortaya Christine çıktı; Christine onun gözlük takmasına aldırış etmiyordu; ayrıca, on sekiz yaşından bir ay aldığı için Paul'den üç ay daha büyük oluyordu ki, o bunu çok güzel bir fark olarak görüyordu. Paul, Christine'in söylediği her şeyi paylaştığı gibi bunu da paylaşıyordu. Paul kendini, gerçek yaşamın koşut evreninde, daha önce düşlediği şeyleri yapmasına izin verilmiş olarak buldu. Christine'le birlikte prezervatif takma ve aybaşı halleri dünyasına, Christine'in en küçük erkek kardeşinin bakıcılığını yaparken ellerini nereye isterse koymasına izin verildiği (makul sayılabilecek herhangi bir yere, pis bir yere değil) bir dünyaya; baş döndürücü sevinç ve sosyal sorumluluk dünyasına daldı. Christine aydınlatılmış bir dükkân vitrinindeki ıvır zıvır bir süs eşyasını parmağıyla işaret edip de Paul'ün son derece kadınsı bulduğu garip bir özlemle sesler çıkardığında, Paul kendini Büyük İskender gibi hissediyordu.

– Christine nereye gittiklerini bilmek istiyordu. Paul, "Sinemaya gitmeyi düşündüm," diyecek oldu. Christine gözyaşlarına boğuldu. Paul, anlaşmanın ve anlaşamamanın bir arada kolaylıkla var olabileceğini kavramıştı.

– Lynn'e prezervatiflerden söz ettiğinde kız, "onlardan nefret ederim," dedi ve bir partinin sonuna doğru, her ikisi de sarhoşken, kız onunla öylece düzüştü. Paul, sarhoş olmanın, insanın gelmeden uzun bir süre devam edebileceği anlamına geldiğini keşfetti. Bir sonraki deneyimindeyse, aradaki korelasyonla kazancın üstel olarak artmadığını keşfetti. Paul'ün anne babası Lynn'in, oğulları üzerinde kötü bir etki yaratabileceğini düşünüyorlardı ve Lynn kesinlikle öyle biriydi; aslında Paul de ondan bunun için hoşlanıyordu. Onun için her şeyi yapabilirdi Paul; buysa Lynn'in ondan çabucak usanmasına yol açtı.

– Christine'den ayrılışından sonra, sonuca ulaşmayan karşılaşmalar, kıl payı kaçırılan fırsatlar, kendini hor görmeye dönüşen arzular, daha başlamadan kurtulmak istediği ilişkiler oldu. Ona adeta: "Şimdilik idare edersin," dercesine bakan kadınlar oldu. Ya da, onu ilk öptükleri andan itibaren sıkıca kolundan tutan –bu arada parmakları kolunun altında oynaşıp duruyordu– ona önce evliliğe, sonra da mezara gitmekte olduğu duygusunu veren başkaları oldu. Başka erkeklere gıpta ve anlayışsızlıkla bakmaya başladı. Aptal bir yaşlı şaire göre, cesurlar dışında hiç kimse güzellere layık değildi. Gerçek yaşam öyle değildi. Layık olduğu şeyi kim elde ediyordu ki? Boktan herifler, kadın avcıları ve dehşetengiz zorba piçler güzelleri kapıp götürüyor, cesurlarsa savaşlarda çarpışıp duruyorlardı. Derken cesurlar evlerine dönüyor ve ikinci tercihleri olan kızları alıyorlardı. Paul gibi adamlar artıklarla yetinmek zorunda kalıyorlardı. Bu duruma razı olmaları, yerleşik hayata geçmeleri ve cesurlar için ön safta çarpışacak askerler bulmaları ya da boktan heriflerle kadın avcıları için masum kız çocuklar peydahlamaları gerekiyordu.

– Christine'in yanına birkaç saatliğine döndü ki bu kesinlikle bir hataydı.

– ne var ki Paul, hem genel olarak, hem de Christine'in şahsında, dile dökülmeyen yazgısına direniyordu. Seks ve gönül söz konusu olduğunda adalete inanmıyordu; bir insan olarak, bir hayat ar-

kadaşı olarak, bir âşık, bir koca ya da bilmem ne olarak sahip olunan değerlerin adil bir şekilde takdir edilebileceği hiçbir sistem yoktu. İnsanlar –özellikle de kadınlar– sana çabucak bir bakış atıyorlar ve sonra geçip gidiyorlardı. Yeterince karşı çıkamıyor, onlara gizli yeteneklerinizin bir listesini bile vermeye uğraşmıyordunuz. Ama eğer sistem yoksa, bu, mantıksal olarak, şansın olduğu anlamına geliyordu ve Paul şansa son derece inanan biriydi. Bir dakika önce orta kademeden bir Pitco çalışanıyken, bir dakika sonra erkekler tuvaletinde Sir Jack'in yanında ayakta duruyordunuz ve Sir Jack raslantı eseri ıslıkla doğru ezgiyi çalıyordu.

– Gözleri Martha'ya ilk iliştiğinde –yontulmuşçasına düzgün kısa saçları, mavi elbisesi, sakin ama insanı allak bullak eden sessizliğiyle dikkatini çekmişti– kendini şöyle düşünürken buldu: "Senin koyu kahverengi saçlarına uyan koyu kahverengi bir sesin var ve herhalde kırkında olamazsın." Ve onu, zarif bir şekilde kendi etrafında dönüp pelerinini, caka satan ve homurdanan Sir Jack'in burnunun dibinde dans ettirirken gördüğündeyse şöyle düşündü: "Çok hoş görünüyor." Bunun, oldukça yetersiz ve büyük bir olasılıkla ona hiçbir zaman açamayacağı bir tepki olduğunu da kavradı. Ya da bu konuyu açsa bile, şu yorumu yapmayacaktı: Baba ocağından ayrılıp bir süre daha dergiler almaya başladıktan sonra gitgide şunu fark etti ki, elde edilebilirliğin kişileşmesi olarak önünde uzanan bir çift sayfa kadınına uzun uzun bakarken, kafasının içine şu düşünce yerleşti: "*O* çok hoş birine benziyor." Belki de kendisi, dergi seksi için yaratılmış biri falan değildi. Kadınlar, "*Sik beni*" diye onu zorluyor, o ise, "Şey, ben aslında, sizi önce daha iyi tanımak isterdim," diye yanıt verip duruyordu.

– geçmişte bir kadınla birlikte olmanın insanın zaman duyusunu nasıl da değiştirdiğini fark etmişti: içinde bulunulan an ne kadar da hafif, geçmiş ne kadar da hantal, gelecek ne kadar da elastik, başkalaşma ne kadar açık olabiliyordu. Bir kadınla birlikte olmamanın insanın zaman duyusunu nasıl değiştirdiğini şimdi daha da iyi biliyordu.

–bu yüzden, ilk kez tanıştıklarında, Martha ona kendisi hakkında ne düşünmüş olduğunu sorduğunda, Paul şunu söylemek istedi: Zaman duyumu geri dönülmezcesine değiştireceğini hissettim, gelecek ve geçmiş şimdiye yığılacak, yaratılmış evrenin tarihinde da-

ha önce asla olmadığı şekliyle, zamanın yeni ve bölünmez, kutsal bir üçlemi oluşacaktı. Ama tamamen doğru değildi bu, bunun yerine, Sir Jack'in çifte küp biçimindeki ofisinde edindiği o açık seçik duyguyu ve daha sonra da pub'da karşısında oturmuşken ve Martha'nın konuşmayı azıcık yönlendirdiğini fark ettiğinde edindiği duyguyu dile getirdi. "Senin çok hoş biri olduğunu düşündüm," dedi. Bunun, boktan heriflerin, kadın avcılarının ve dehşetengiz zorba piçlerin kullanacağı türden abartılı bir ifade olmadığının tamamen farkındaydı. Ancak, söylenmesi gereken ya da düşünülmesi gereken, yahut her ikisinin de yapılması gereken doğru bir şeye benziyordu.

– Martha onun kendini daha zeki, daha yetişkin, daha komik hissetmesini sağlıyordu. Christine onun şakalarına sürekli gülmüştü ki sonunda bu, Christine'de hiç mizah duygusu olmadığından şüphelenmesine yol açmıştı. Daha sonraları, kalkmış kaşların dışavurduğu küçük düşmeyi ve örtük bir şekilde dile getirilen, "Nasıl anlatacağını bilmiyorsan anlatmaya uğraşma" duygusunu öğrendi. Bir süre, ancak fısıltıyla şaka yapar oldu. Martha'yla şaka yapmaya yeniden başladı, Martha komik bir şey fark ettiğinde gülüyor, fark etmediğindeyse gülmüyordu. Bu Paul'e olağanüstü ve harika geliyordu: Aynı zamanda da simgesel: Daha önce sese dökmeye cesaret edemediğinden, hayatını fısıltıyla yaşamaktaydı. Sir Jack sayesinde, doğru dürüst bir işi vardı; Martha sayesinde doğru dürüst bir yaşamı, yüksek sesli bir yaşamı vardı.

– Martha'ya âşık olmanın her şeyi nasıl bu kadar basitleştirmiş olduğuna inanamıyordu. Hayır, doğru bir ifade değildi bu, "basitleştirmek" aynı zamanda daha zengin, daha yoğun, daha karmaşık, bir odağı ve yankısı olma anlamlarını da içeriyordu. Zihninin yarısı, şansının karşısında afallayıp kalmıştı; öteki yarısıysa uzun süredir ardında koşulan, yakıcı bir gerçeklik duygusuyla doluydu. Söylenmesi gereken şuydu: Martha'ya âşık olmak her şeyi gerçek kılmıştı.

İki

ADA'NIN SIR JACK TARAFINDAN SEÇİMİ raslantılar sonucu ortaya çıkmış bir haritacılık keşfi değildi. Sir Jack'in gelip geçici arzuları bile bir maliyet tahminine dayanıyordu. Bu örnekte belirleyici faktörler şunlar olmuştu: Ada'nın büyüklüğü, yeri ve ulaşılabilirliği ve bunlara ek olarak da, UNESCO tarafından Dünya Kültürel Miras Siti olarak listeye alınma olasılığının son derece düşük olması. Yerel iş gücüne erişme, planlama yönetmeliklerinin esnekliği, yerli yöre sakinlerinin yönlendirilebilmesi. Sir Jack, Wight Adası sakinlerini kendi yanına çekme konusunda pek fazla güçlükle karşılaşacağını sanmıyordu: Gelişmekte olan dünya ülkeleri içinde kazandığı deneyimler ona, tarihsel kırgınlıkların nasıl sömürülebileceğini, hatta yaratılabileceğini öğretmişti. Ada'nın parlamento üyesi avcunun

içindeydi. Seçim bölgesinde tanıtımı iyi yapılmış bir dizi yatırım, artı, Londralı üç genç erkek fahişenin yeminli ifadelerinin alınıp bu ifadelerin Lincoln's Inn Fields yakınlarında oturan bir noterin kasasında saklanması, Kraliçe'nin danışmanlığını yapmakta olan parlamento üyesi Sir Percy Nutting'in coşkuyla doğru yolda hareket etmesini sağlayacaktı. Havuç ve sopa –bu yöntem her zaman işliyordu; ancak sopa ve havuç daha da iyi işliyordu.

Sir Jack başlangıçta, Ada'yı sadece satın almayı planlamıştı. Emeklilik fonları ve Kilise malları yöneticilerinden yeni girişiminde kullanacağı hisseler karşılığında birkaç bin dönümlük çiftlik arazisi elde edilmişti. Bundan sonra atılacak adımsa, Westminster'ı, Ada'nın egemenlik haklarını kendisine satmaya ikna etmekti. Gerçekleşmeyecek bir fikir gibi de gözükmüyordu bu. Günümüzde İmparatorluğun son parçaları da işte böyle son derece akılcı şekilde –Sir Jack'e göre– elden çıkarılıyordu. İlk koloniler, gerilla savaşlarının hızlandırdığı ani bir ahlâki ilkeler telaşı içinde gitmişlerdi. Son ileri karakollarda, makul ekonomik kriterler ağır basmıştı: Cebelitarık İspanya'ya, Falkland Adaları Arjantin'e satılmıştı. Elbette bu devir teslim işleri, satıcı tarafından da alıcı tarafından da bu şekilde sunulmuyordu; ancak Sir Jack'in bilgi kaynakları vardı.

Söz konusu kaynaklar aynı zamanda, hayal kırıklığı yaratırcasına, Westminster'ın Wight Adası'nın özel bir şahsa satılması konusundaki tavrının sertleşmiş olduğunu haber veriyorlardı. Ulusal bütünlüğü savunan, görünüşte doğru ama özde yanlış birtakım itirazlar ileri sürülmüştü. Sir Jack'in parlamentodaki sadık grubundan gelen baskılara karşın, hükümet egemenlik hakkına bir fiyat biçilmesini reddetmişti. Ada satılık değil, diyorlardı. Bu, Sir Jack'i başlangıçta biraz hırçınlaştırmıştı, ancak çok geçmeden neşesini yeniden kazandı. Ne de olsa, kurallara uygun olarak yapılan bir iş muamelesinde özü gereği tatmin edici olmayan bir şeyler vardı. Bir şeyi satın almak istiyordunuz, sahibi bir fiyat belirliyordu ve sonunda da, onu daha az fiyata alıyordunuz. Bunun eğlenceli yanı neresiydi?

Aslında, bütün bu sahiplik kavramı, daha doğrusu, unvanın verilen para karşılığında alındığı resmi bir sözleşmeyle edinilmesi eski moda bir şey değil miydi? Sir Jack, bütün bu kavramları yeniden düşünmeyi yeğliyordu. Kontrolü elinizde tuttuğunuz sürece sahip-

liğin hiç de önemli olmadığı kesinlikle doğruydu: Ve evet, şimdilik, ihtiyaç duyduğu bütün toprak opsiyonlarına ve inşaat yapma ayrıcalıklarına sahipti. Bankalar, emeklilik fonları ve sigorta şirketleri yanındaydı; borç-alacak dengesi tartışma götürmezdi. Doğal olarak, zorunlu başlangıç yatırımı dışında kendi sermayesinin hiçbir parçası işe yatırılmış değildi; Sir Jack hep başka kişilerin paralarını kullanmaya inanıyordu. Ancak, bütün bu yasal korsanlığın ötesinde ve altında, daha temel bir zorlama, çağdaş yaşamın kırtasiyeceliklerine son verme konusunda atavistik bir arzu yatıyordu. Bazı kişilerin karşı görüşte olmalarına karşın, Sir Jack Pitman'ı bir barbar diye nitelendirmek haksızlık olurdu; gelgelelim Sir Jack'in içinde, mal mülk edinmenin klasik dönem öncesi, bürokrasi öncesi yöntemlerini yeniden kullanma konusunda bir arzu da kıpırdayıp duruyordu. Sözgelimi, hırsızlık, fetih ve yağma gibi yöntemler.

"Köylüler," dedi Martha Cochrane. "Köylülere ihtiyaç duyacaksınız."

"Günümüzde bunu düşük maliyetli emek gücü diye adlandırıyoruz, Martha. Problem değil."

"Hayır, köylüler demek istiyorum. Saman çiğneyen kaba saba adamlar. İş önlüğü giyen adamlar, köy delileri. Omuzlarında tırpanları, tahıl kalburlayan adamlar. Harman döven adamlar."

"Tarım," diye yanıt verdi Sir Jack, "kesinlikle bir arka plan ve ikincil ziyaret opsiyonu olarak göz önünde tutulacak. Siz taşra kızları unutulmayacaksınız." Gülümsemesinde sabırsızlık ve samimiyetsizlik vardı.

"Ben tarımdan söz etmiyorum. *Halktan* söz ediyorum. Biz zamanımızı piyasa araştırmalarını, ziyaretçi profilini, şov yapılarını, ziyaretçi sıklığını ve boş zaman kuramını tartışarak geçiriyoruz ama bu işteki en eski ve çekici yanlardan biri olan halkın reklamını yapmak gerçeğini unutuyor gibiyiz. Sıcak, dost tavırlı, doğal insanların reklamını. "İrlandalı gözler gülümsüyor, tepelerimize hoş geldiniz, işte o tür şeyler."

"Güzel," dedi Sir Jack, biraz kuşkuyla. "Dikkatimizi bu noktada toplayabiliriz. Çok olumlu bir öneri. Ancak tavrınız bir problem olduğunu ortaya koyuyor."

"Aslında, iki problem var. Birincisi, hiç hammaddeniz yok. Yani demek istiyorum ki, Ada'daki düşük maliyetli emek gücünüz bir

kâsede gördüğü mısır gevreği dışında mısırla falan hiç yüz yüze gelmedi."

"İşte o zaman onlar da, harman savurma işinę ya da artık her ne diyorsanız ona, yepyeni bir başlangıç yapan yeni bir kuşağın çoşkusuyla girişecekler."

"Peki geleneksel sıcakkanlı konukseverliğe de mi?"

"O da öğrenilebilir," diye yanıt verdi Sir Jack. "Ve öğrenilmek suretiyle, daha da otantik olur. Yoksa bu size fazla kinikçe bir kavram gibi mi gözüküyor, Martha?"

"Ben kabullenebilirim. Ama ikinci bir problem var. Aslında bu, İngilizlerin reklamını nasıl yapmamız gerektiği problemi. Kendi anketlerimize göre bile büyük ölçüde soğuk, snob, duygusal yönden gelişmemiş ve yabancı sevmez olarak algılanan bir halkın temsilcileriyle gelip tanışın. Elbette, aynı zamanda da, kötü niyetli ve ikiyüzlü bir halk. Demek istiyorum ki, sizlerin bir meydan okumadan hoşlandığınızı biliyorum..."

"Pekâlâ, Martha," dedi Sir Jack. "Mükemmel. Bir an için sizin yardımcı ve yapıcı olduğunuzdan korktum. Demek oluyor ki, *sizler*, elle de savrulsa endüstriyel olarak da işlense, buğdayınızı kazanıyorsunuz. Jeff?

Martha, Kavram Geliştirici'nin düşünmek için duraklamasını seyrederken, Jeff'in Eşgüdüm Komitesi'ndeki kara koyun olduğunu fark etti. Jeff'in hiçbir özel gündemi yok gibiydi; kendini Proje'ye adamış görünüyordu; problemlere sanki onlar çözüme ihtiyaç duyuyormuş gibi yaklaşıyor görünüyordu; aynı zamanda da, kendisine hiç sulanmamış evli bir adam gibi görünüyordu. Her şey çok garipti.

"Şey," dedi Jeff, "öyle fazla kafa yormadan diyebilirim ki bence en iyi yaklaşım tarzı, üründen çok müşteriye yağ çekmektir. Aynen şu sözlerde olduğu gibi: 'Old Bull & Bush'da yarım litrelik Jolly Jack biranızını yudumlayın, renkli müdavimlerle tanışın ve o dillere destan İngiliz mesafeliliğinin nasıl da silinip gittiğini görün.' Ya da aynen şu sözlerde olduğu gibi: 'Kalplerini kolay kolay açmazlar, ama bir kez açtılar mı da, dostlukları yaşam boyu sürer ve yeryüzünün çevresini bir kuşak gibi sarar.' "

"Bu birazcık tehditkârca oluyor öyle değil mi?" dedi Mark. "İnsanlar dost edinmek için tatile çıkmıyorlar."

"İşte bu noktada yanılıyorsun. Yapmış olduğumuz bütün anketler, başka insanların, yani İngiliz olmayanların, tatilde dost edinmeyi çoğu kez bir ikramiye, hatta yaşamlarının bir zenginleşmesi olarak gördüklerini ortaya koyuyor."

"Ne kadar tuhaf!" Mark, inanmadığını gösterircesine güldü ve bir ipucu arıyormuş gibi de gözlerini Sir Jack'in duygularını hiç dışavurmayan iri çehresi üzerinde gezdirdi. "Ada'ya bunun için mi gelecekler yani? Güçlü dolar ve makbul yen sahipleri bizim düşük maliyetli emek gücümüzle can ciğer dost olacaklar, polaroid fotoğraflar ve adresler değiş tokuş edecekler. 'İşte Freshwater'dan Worzel sizlere, her bir burun deliğinde küçük bir dal parçası, bir bardak sert mi sert bir içkiyi mideye indirme konusunda eski bir İngiliz âdetini gösteriyor...' Hayır, özür dilerim ama, buna inanamam ben." Mark Komite'ye doğru gözleri bulanmış bir halde baktı ve kendi kendine kıs kıs güldü.

"Benim az önce sıraladığım şu İngiliz özelliklerini Mark yararlı bir şekilde sergiliyor," diye bir yorumda bulundu Martha.

"Şey, niye olmasın," dedi Mark, kıkırdamaları arasında. "Ne de olsa, İngilizim *ben*."

"İş başına," dedi Sir Jack. "Bir problemimiz olabilir ya da olmayabilir. Yine de çözelim bu problemi."

İşe koyuldular. Esas olarak bu, dikkatlerini yoğunlaştırma ve algılama meselesiydi. İster Londra taksileri, ister çift katlı bir otobüs, isterse bir midilli atının çektiği iki tekerlekli bir araba olsun, tarımın, oradan geçecek taşıtlarda açıkça görülebilecek canlı tablolarla temsil edilmesini daha önceden kararlaştırmışlardı: şurada, rüzgârın eğdiği bir ağacın altına sere serpe uzanmış bir çoban, değneğini kaldırıp, koyunlarının ardından koşan ihtiyar İngiliz çoban köpeğine kavalıyla tiz perdeden havalar çalacaktı; bir başka yerde, ellerinde ahşap direnler olan tulum giymiş köylüler, şekil verilen bir ağaç gibi yontulmuş değirmen taşlarının üzerine saman atacaklardı; ötede, bir av bekçisi, oraya izinsiz giren bir avcıyı pitoresk bir kulübenin önünde yakalayıp onu dilek kuyusunun yanındaki kazıklara bağlayacaktı. Şimdi bütün ihtiyaç duydukları şey, salt dekoratif bir anlayıştan etkileşimlere açık olasılıklara kavramsal bir sıçrama yapabilmekti. Ağacın altına uzanmış çoban daha sonraları The Old Bull & Bush'da keşfedilmeliydi; çoban orada, bazıları Cecil

Sharp ve Percy Grainger tarafından derlenmiş, bazılarıysa yarım yüzyıl önce Donovan tarafından yazılmış otantik taşra havalarından oluşan bir seçmeyi kavalıyla çalan av bekçisine neşeyle eşlik edecekti. Ot kurutan işçiler, şu ya da bu mönüyü önermek üzere, ellerindeki tahta aletleri bırakacaklar, araziye izinsiz giren avcı taktiklerini açıklayacak, bunun üzerine, şöminenin önüne çökmüş olan Old Meg, kilden yapılma piposunu yere koyup, kuşakların bilgeliğini ortaya dökecekti. Bütün bunların, arka planın ön plana çıkarılması olduğuna karar vermişlerdi. Gerçekten, teknik meseleler.

"Öte yandan," dedi Mark.

"Evet, Marco. Acaba üzerimize yurtseverlik karşıtı bir darbe daha mı inmek üzere?"

"Hayır. Belki de evet. Ben bugün Martha'nın bakış açısını üstleniyor gibiyim. Demek istediğim sadece şu ki... Kaliforniyalı Garson Sendromu'na karşı ihtiyatlı olmamız gerektiğini düşünmüyor musunuz?"

"Dargörüşlü bir kafayı aydınlatın," dedi Sir Jack.

"Restorandaki tip, ayakta kalıp elindeki not defterine siparişinizi yazacağı ve *lanet çenesini kapayacağı* yerde," dedi Mark, şiddetli bir ifadeyle, "yanınızdaki sandalyeye oturuyor ve fındık kabuğu kırmanın şiddete başvurulmayan yollarından söz ediyor ve sizin allerjilerinizle ilgilenmek istiyor."

Sir Jack çok şaşırmış gibi yaptı. "Marco, bu sizce alışılmış bir deneyim mi? Doğru restoranları mı seçiyorsunuz siz? İtiraf edeyim, benim deneyimim o kadar sınırlı ki, daha alerjilerimle ilgilenen bir garsonla hiç karşılaşmadım."

"Ama esas meseleyi anlıyorsunuz, değil mi? Şöyle sakin kafayla bir tek atabilmek için bir pub'a gidiyorsunuz ve karşınızda, birasını üstünüze döküp karınıza asılan, pis kokulu yaşlı bir kuka oyuncusunu buluyorsunuz, tamam mı?"

"Şey, bu otantik bir İngiliz deneyimidir," diye yorumda bulundu Martha.

Jeff öksürdü. "Bakın, bütün bunlar tamamen ihtimal dışı. Bizim hijyeni konusundaki koşullarımız ve cinsel tacize karşı kurallarımız böyle bir senaryoyu dışta bırakıyor. Her halükârda, bir pub'a gitmeye karar vermişler, öyle değil mi? İncelenmekte olan daha birçok başka akşam yemeği seçeneği var. Kır Evi Haftasonu Şöle-

ni'nden oda servisine kadar herhangi bir şey yeğleyebilirler."

"Ben sadece diyordum ki... snobluk falan ediyor değilim," dedi Mark. "Şey, belki de ediyorumdur. Sizler, bir çorap fabrikasında ya da onun gibi bir yerde çalışan birinin bütün gün dışarıda tahılı kabuğundan ayırmak için ayakta durmasını ve sonra da bir pub'a gitmesini ve orada arkadaşlarıyla keyfince seksten ve futboldan konuşmak yerine, ziyaretçilerin önünde –ki bu ziyaretçiler, kulağınıza fısıldayayım, bizim güvenilir işçimizden muhtemelen birazcık daha zeki ve güzel kokulular– kaba saba bir köylü gibi davranmasını istiyorsunuz, öyle değil mi?"

"O zaman Dr Johnson'la Cheshire Cheese'de akşam yemeği yiyebilirler," dedi Jeff.

"Hayır, mesele bu değil. Mesele daha çok şey gibi... siz hiç bir piyese gidip de oyun bittiğinde aktörlerin sahneden inip seyircilerin arasına karıştıklarına ve sizinle el sıkıştıklarına tanık oldunuz mu? –bu tıpkı, şey gibi, 'Hey, biz orada sadece hayal gücünüzün parçalarıydık ama şimdi sizin gibi ete kemiğe sahip kişiler olduğumuzu gösteriyoruz, tamam mı?' demek istiyorlar adeta. İşte bu beni tedirgin ediyor."

"Çünkü siz İngilizsiniz," dedi Martha. "Dokunulmanın bütün vücuda yayıldığını düşünüyorsunuz."

"Hayır, gerçeklikle yanılsamayı ayrı tutmakla ilgili bir şey bu."

"Bu da çok İngilizlere özgü bir şey."

"Ama *ben* İngilizim, anladınız mı!" dedi Mark.

"Ziyaretçilerimiz olmayacaklar."

"Çocuklar," dedi Sir Jack azarlarcasına. "Beyefendiler. Hanımefendi. Kürsüden gelen mütevazı bir teklif var. Ada'da, 'Pis Cappuccino' adını taşıyacak bir espresso barı açmaya ne dersiniz? Sahibi, Signor Marco, oldu mu?"

Toplantı, bütün topluluğun mecburen katıldığı gürültülü bir kahkahayla son buldu.

"WOODIE'YE hazır olmasını söyleyin," dedi Sir Jack. O öğle sonrası, geri dönüp baktığında tümüyle uygun olduğunu düşündüğü

Académie Française pantolon askılarını takmıştı: Toplantı, Pitman'a özgü *bon mot* ve *aperçu*'lerle* süslenmişti. Komite, olağanüstü genişlikte bir *tour d'horizon*'a** tabi tutulmuştu.

Şimdiki Susie yeni bir Susie'ydi ve Sir Jack, onu bazen niçin işe almış olduğunu anımsayamıyordu. Elbette, kızın adı, babası, babasının parası, benzeri şeyler ve biraz yırtık gülümsemesi ve giydiği şu kapalı elbiselerin altında olduğundan şüphelendiği bir çeşit yumuşak başlı cinselliği söz konusuydu... Ancak bütün bunlar, bu tür işe almalar için her zaman karşılaşılan sebeplerdi. İnsanın bir Susie'den ayrıca istediği şey, derialtı içgüdüler taşıyan bir dokunuş, duyum ötesi algı, *je ne sais quoi*** idi. Bu işin sadece doğru bilgiyi nazik bir şekilde aktarmaktan ibaret olduğunu düşünecekti herkes.

"Yaa," dedi Susie telefona ve sonra, uygunsuz bir gülümsemeyle, "Maalesef Woodie evine gitmek zorunda kalmış, Sir Jack. Sanırım sırtı ağrıyormuş," diye ekledi.

Sir Jack bir fırsatını bulduğunda, bu "Woodie" hitabı konusunda uyaracaktı onu. Ona Sir Jack Woodie diyordu. Ona Wood demeyi öğrenmeliydi. "Ötekilerden birini bul."

Tamamen yanlış tonda bir başka mırıldanma oldu: İşvereninin içinde bulunduğu güç durumdan sıkıntı duymak yerine adeta onun haline bakıp neşelenmeyi dışavuruyordu bu mırıldanma. "Hepsi de dışardalar, Sir Jack. Konferansa gittiler. Size bir taksi çağırabilirim."

"Taksi mi, kızım? *Taksi* mi?" Bu söz o kadar damdan düşercesine söylenmişti ki Sir Jack'i neredeyse eğlendirdi. "Taksiye binerken fotoğrafım çekilecek olursa piyasaların tepkisinin ne olacağını tahayyül edebiliyor musunuz siz? Elli puan mı dersiniz? *İki yüz puan mı*? Aklınızı yitirmiş olmalısınız, kızım. *Taksiymiş*! Bana bir limuzin bulun, anlıyor musunuz bir *limousine*" –inanmazlık dolu bir onaylamazlıkla mizahın bir arada var olabileceğini göstermek istercesine sözcüğe Fransız diline özgü bir tını verdi. "Hayır." Bir an düşüncelere daldı. "Hayır, Paul beni arabayla götürür. Öyle değil mi, Paul?"

"Şey Sir Jack... aslında benim," dedi Paul, Martha'ya bakmadan

---

* (Fr.): "Nükteler ve özetlemeler"
** (Fr.): "Harekât alanının gözlemlenmesi"
*** (Fr.) : "Bilmem ne?"

ama Martha'nın sol dizinin tam altındaki ve üstündeki bölgeyi, parmakla dokunmayla dille dokunma arasındaki farkı, ipeksi görünüşü olan bir tenle çıplak ten arasındaki farkı, bacakla kalkmış bir bacak arasındaki farkı düşünerek, "Aslında, benim bir randevum var," dedi.

"Gerçekten de randevunuz var. Benimle bir randevunuz var. Beni arabayla May Teyzeciği'me götürmeniz için bir randevunuz var. Bu yüzden kendine lanet bir kep edinin, şirkete ait Jaguar'ı garajdan çıkarın ve beni Chorleywood'a götürün."

Paul'ün yeni yeni kalkmış olan erkeklik organı kabuğundaki bir salyangoz gibi yeniden büzülüverdi. Martha'ya bakmaya cesaret edemiyordu. Ötekilerin önünde aşağılanmaya aldırış falan etmiyordu –Sir Jack'in zaman zaman nasıl biri olabileceğini hepsi de biliyorlardı– ama Martha'nın önünde aşağılanmak... Martha. Üç dakika sonra kendini arabasının arka kapısını açmak üzere eğilmiş durumda buldu. Sir Jack ağırdan aldı ve Paul beceriksizce bir selam verene değin de bekledi; bir savaş filminden belli belirsiz bir anı çağrıştı zihninde.

"Çok kibarsınız," dedi kulağının arkasındaki ses, kapıdaki görevli daha işbilir bir selamlamayla bariyeri kaldırırken. "Eminim ki birkaç noktaya dikkat çekmeme aldırış etmezsiniz. Arabanız adeta –ki sonuçta *benim* arabam oluyor– sürülmüş tarlalardaki bir tilki avından dönmüş gibi bir görünüm içinde. Bunu şöyle bir ifadeyle dile getireyim: Yenilmez olanın ardında koşan yıkanmaz. Beni bir yere götürmeden önce kravatınızı her zaman değiştirin, Paul, daha basit, düz siyah bir şey takın. Ve her şeyi şu sırayla yapın: Kepinizi çıkarın, sol kolunuzun altına koyun, arabanın kapısını açın, dik durun, selamlayın. *Capito*?* "

"Evet, efendim." Şu var ki, Paul bütün bunları yeniden yapmaktansa bir sara krizi taklidi yapmayı yeğlerdi.

"İyi. Şundan eminim ki, Martha sizi bekleyecek ve size daha büyük bir öpücük verecektir." Paul'ün gözleri içgüdüsel olarak dikiz aynasına gitti, ancak Sir Jack'inkiler daha önceden oradaydı ve ona küçükseme dolu bir zafer edasıyla bakıyordu. "Gözlerinizi yoldan ayırmayın Paul, bu bir şoförden hiç beklenmeyecek bir davranış. Elbette *biliyorum*. Bilmem gereken her şeyi biliyorum. Sözge-

* (İt.): "Anladın mı?"

limi –belki bu sizi biraz rahatlatabilir– dünyada bekletilerek bozulan pek az şey olduğunu biliyorum. Elbette, pilav, sufle, yıllanmış Burgonya şarabı. Ama kadınlar, Paul? Kadınlar? Benim deneyimlerime göre, hayır. Aslında, yersiz bir nezaketsizlik etmeden şunu söyleyebilirim ki, tam tersi söz konusu."

Sir Jack, sahnede sefahat düşkünü rolü oynamaya çıkmış biri gibi kıkırdadı ve evrak çantasını şak diye açtı. Araba, fren farlarının nemli kırpışmaları arasında yavaş yavaş ve sarsıntılarla ilerlerken, Fikir Avcısı son derece iyi bildiği ussallaştırma edimini aklından geçiriyordu. Sir Jack'in egosu o kadar fazla oksijene gereksinim duyuyordu ki, bu oksijenin yakınında olan kimselerin ciğerlerinden çıkarılması kendisine hem mantıki, hem de adil gözüküyordu. Sir Jack, normalde, iyi para ödeyen ve mükemmellik bekleyen, titiz bir işverendi: Mükemmelliği bulamadığında, bunun bedelini birinin ödemesi gerekiyordu. Öyle oluyordu ki o hafta, o gün, o salise sıra size gelmiş oluyordu; bunun bir anlamı yoktu. Sonuç şuydu: Bu aşağılanma tamamen haksızdı. Ancak söz konusu bu adaletsizlik, onaylamazlığın uç noktası, Sir Jack'in gerçekte size karşı bir düşmanlığı olmadığını da gösteriyordu. Ya da bir alternatif olarak şöyle denebilirdi: Size karşı bir düşmanlığı olması, sizi böylesi bir muameleye reva görmesi, sizi, hem onun gözünde hem de kendi gözünüzde özel biri kılıyordu. Eğer aldırış etmiş olmasa böyle bir zahmete kalkışmazdı. Sevecenliğini göstermenin neredeyse bir yoluydu bu.

Tıkanmış trafik açılmaya başlarken Paul kendine bütün bunları yineleyip duruyordu. Çünkü aksi takdirde, direksiyonu şöyle hafifçe kırmak, Jaguar'ı ters yönde ilerleyen bir kamyonun üzerine sürmek ve her ikisini de öldürmek zorunda kalacaktı. Ancak herhangi bir Pitco çalışanı neler olup biteceğini size söyleyebilirdi: Paul kaza sonunda bir tatar bifteğine döner, Sir Jack ise enkazın arasından enerjik bir şekilde çıkıp, oraya ilk yetişen televizyon ekibine Yaradan'ın cömertliği konusunda felsefi bir söylev çekebilirdi.

Paul'ün benlik duygusunun gitgide kaybolduğu bir saatlik sessiz bir yolculuktan sonra, üzerlerinden yağmur damlayan kayın ağaçlarıyla kaplı bir banliyöye vardılar; burada eski moda fenerlerin aydınlattığı hırsız alarmları göze çarpıyordu.

"Tam burada bekleyin. İki saat. Ha, benim sürücülerim asla içki içmezler."

"Yağmur yağıyor, Sir Jack. Sizi kapıya kadar götürmemi istemez misiniz?"

"Şemsiye. Paket."

Paul, kep çıkarma, kapıyı açma ve selam durma faslını iyi kötü atlattı ve sonra, Sir Jack'in koltuğunun altına yerleştirdiği kâğıda sarılmış sherry şişesiyle yürüyüp gidişini seyretti. Yeniden arabasına bindi, kepini koltuğun üzerine attı ve telefona uzandı. Özür dilerim, Martha, özür dilerim, sana bakamadım. Umarım benden nefret etmiyorsundur, beni küçümsemiyorsundur. Seni seviyorum, Martha. Sir Jack konusunda da haklıymışsın, sen her zaman haklı oldun, mesele şu ki, bunu itiraf etmekten hoşlanmıyordum. Yarın farklı bir şey söyleyebilirim ama bugün sen haklısın. Her şey hâlâ yolunda mı? Seni kaybettim mi? Kaybetmedim, değil mi?

Birkaç tuşa bastı ve sonra, serinkanlılığını yeniden kazanıp kendine gelirken durdu. Elbette öyle olmuştu: İşvereni büyük bir olasılıkla şirket arabalarından edilen bütün telefonların bir çıktısını almıştı. Sir Jack'in hiçbir zaman görmezden gelemeyeceği bir ayrıntıydı bu. Martha'yla ilişkisini de böyle tahmin etmiş olabilirdi. Ve Paul şimdi ona telefon edecek olsa, Sir Jack bunu öğrenecek, o fillere özgü, intikamcı belleğinde tutacak ve uygun bir anı, bunu herkesin içinde açığa vuracağı nahoş bir anı bekleyecekti.

Bu yüzden, bir telefon kulübesi bulması gerekiyordu. Bugünlerde ender görülen bir şeydi. Paul arabasıyla boş sokaklardan geçti, gelişigüzel sağa sola döndü. Köpeğini gezdirmeye çıkmış bir kimse, aldığı erzaklarla evine sendeleyerek dönen saygıdeğer görünüşlü bir alkolik çarptı gözüne, ancak görünürde tek bir kulübe bile yoktu. Derken, yirmi metre kadar ötede, Victoria stili taklit gaz lambalarıyla loş bir şekilde aydınlatılan ve müstakil evlerden oluşan kavisli bir caddede, araba farları çizgili bir golf şemsiyesini aydınlattı. Lanet olsun! Şimdi ne yapacaktı: İlerleyip önünden mi geçecekti, yoksa aniden fren mi yapacaktı? Ne yapsa yanlış olacaktı, ya da Sir Jack onun yanlış olması için bir gerekçe bulacaktı. Zaten herhalde arabayı çıkartmadan önce kilometre göstergesini de kontrol etmişti ve fazladan harcadığı her damla benzin için Paul'e fatura çıkartacaktı.

Önünden geçip gitmek daha büyük bir küstahlık olarak görünebilirdi: En iyisi durmaktı. Paul, elinden geldiğince yavaş bir şekilde fren yaptı, ancak bacaklı şemsiye yürüyüşünü bozmadı. Yürüdü yürüdü ve bir bahçedeki araba yolunun ucunda gözden kayboldu. Birkaç dakika sonra Paul, el frenini bıraktı ve arabayı yavaşça caddeye indirdi. May Teyze, duvarları yarı yarıya tuğlalarla kaplı, geleneksel İngiliz kulübe mimarisinden esinlenilerek yapılmış bir evde yaşıyordu; evin önünde düzenli fundalık çitleri ve bir köknar ağacına vidalanmış ahşap bir levha vardı. Evin adı "Ardoch" idi. Paul gözlerinin önüne, dantel yakalı, konuklarına kimyonlu pasta ve Madeira şarabı ikram eden, evlenmemiş, zayıf, nahif bir hanımefendiyi getirdi. Derken bir an sonra kadın iri, parfümlü, Sacher turtası üzerine elindeki kaşıkla çırpılmış kaymak döken Yahudi kökenli bir Viyanalı oldu. Sonra da –belki Sir Jack'in pantolon askıları bunun bir ipucunu oluşturuyordu– nükteli, kemik yapısı güzel, gümüş bir çaydanlıktan bitki özlü hoş bir çayı bardağa boşaltırken tüvit ceketinin yen kısmı zarif bir şekilde kolunun üst tarafını çeken Parisli bir hanımefendi oluverdi. Sir Jack zaman zaman kaba biri olabilirdi, ancak May Teyzesi'ne bağlılığı, hiç aksatmadığı aylık ziyaretleri, ona itibar katıyordu.

Paul kasvetli kasvetli eve baktı ve Martha'yı düşünmemeye çalıştı. "Ardoch"un resmi bir Pitco mülkü olup olmadığını merak etti. Sir Jack'in büyük bir evi teminatmış gibi göstererek teyzesini şirketinde bordrolu biri yapması tam da ondan beklenebilecek bir davranış olurdu. Zaman geçiyordu. Yağmur yağıyordu. Koltuğun üstünde duran şoför kepine şöyle bir bakış attı. Acaba Sir Jack Martha'yı kıskanıyor muydu? Kendini ve Martha'yı kıskanıyor muydu? Sebep bu muydu? Derken, düşüncesizlik dolu bir başkaldırı anında bir şey yaptı. Martha'yı arayabileceği bir telefon olduğuna kendi kendini az çok inandırarak cebinden kayıt aygıtını çıkardı ve Sir Jack'in vücuda takılan mikrofonunu harekete geçirdi.

Aygıtın kapsama alanı aşağı yukarı on beş metreydi; Sir Jack'in, düşünceleri kadar geniş odalarda dalgın dalgın dolaşmaktan hoşlandığı günlerde gerekli olan bir kapasiteydi bu. "Ardoch"un sokak kapısı on metre ötedeydi ve şuna hiç kuşku yoktu ki duvarlar sinyalin gücünü zayıflatmaktaydı. Ne var ki Paul'ün kaydettiği ve daha sonra, o gece, Martha'ya dinlettiği üç sözcük –bu üç sözcük her

ikisine de hemen seks yapma isteğini kaybettirmişti– evet bu üç sözcük, Sir Jack adeta masasında oturmuş da onlarla konuşuyormuş gibi belirgin bir şekilde geldi kulaklarına.

Jaguar başlangıçta saptanan randevu yerine dönmüştü; çizgili şemsiye görüş alanına girerken yağmur hâlâ yağıyordu. Paul'ün selamı kusursuzdu. Sir Jack'in dikiz aynasındaki yüz ifadesi tatlı bir dinginliği yansıtıyordu. On bire çeyrek kala Sir Jack'in dairesine vardılar ve yüzlük bir euro banknotu parmak uçlarıyla üst cebine tıkıştırılırken minnettar bir edayla başını hafifçe salladı Paul. Ancak minneti bir başka hediye içindi.

"M...Ç...K!" diye fısıldadı Paul, cinsel ilişki sonrası kısa bir uyuklamadan uyanırken. Martha'nın kahkahası, Paul'ün kamışının yeniden sertleşmesine yol açtı ve Martha, daha rahat soluk alabilmek için onu kenara doğru itti.

"Belki de sadece bir hikâye anlatıyordu." Martha bilerek ihtiyatlı görünüyordu.

"Teyzesine mi? Bu tür şakalar yaparak mı? Hayır, doğru olmalı."

Martha bunun doğru olmasını istiyordu; daha önemlisi, Paul'ü üç gece önce döndüğü haliyle görmek istiyordu –sakin ve kızgın, sakin ve muzaffer ve yüzlük bir euro banknotu yırtacak halde. Martha, onun yeniden saygılı ve makul bir kişi kimliğine bürünmesini, sırtında Pitco sürüsünün şirket damgasını taşıyan bir parçası olmasını istemiyordu. Bir kez olsun dizginleri ele almasını istiyordu onun.

"Bak," dedi Paul, "ev mal beyannamesinde gözükmüyor, şundan emin olabilirsin ki, eğer o, May Teyzesi olmuş *olsa*, görünürdü. Ve kadın bordroda olurdu. Ayrıca sana söyledim, hiç aksatmıyor. Her ayın ilk perşembesi. Wood onu zaman zaman Heathrow'dan dosdoğru oraya götürüyordu. Kadını da hiçbir zaman dışarı çıkarmıyor."

"Tekerlekli sandalyeye ya da öyle bir şeye mahkûm olabilir."

"Tekerlekli sandalyeye mahkûm olsa da hiç kimse teyzesini öyle ziyaret etmez."

Martha onayladığını gösterircesine başını salladı. "Tabii başka türlü bir teyze olmadıkça..."

"M...Ç...K!"

"Yapma lütfen! Beni öldürüyorsun." Böyle sırtüstü gülmek neredeyse sağlığa zararlıymış gibi geldi. Martha yatakta doğrulup oturdu ve yukarıdan, Paul'ün tersine çevrilmiş duran yüzüne doğru baktı. Paul'ün kulak memesini başparmağıyla işaretparmağı arasına aldı. "Ne yapmamız gerektiğini düşünüyorsun?"

"Öğrenmek. Yani, başka birini araya sokarak öğrenmek."

"Niçin?"

"Ne demek, niçin?" Sanki otoritesi sorgulanıyormuş gibi tepki gösterdi Paul.

"Sadece neyin ardında olduğumuzu öğrenmemiz gerektiği için."

"Sigorta."

"Sigorta mı?"

"Sir Jack'in ateşli hayranları bile" –kendini onlardan ayırıyormuş gibi gözlerini Martha'ya doğru kaldırdı– "onun işe alma ve kovma politikasının her zaman liyakata dayalı olmadığını kabul edeceklerdir."

Martha onaylarcasına başını salladı. "Gözlüklerini takmadığında beni net görebiliyor musun?"

"Sen her zaman net görünüyorsun," dedi Paul.

Bu iş için Gary Desmond'ı seçtiler. Gary Desmond yakın zamanlara kadar Sir Jack'in gazete zincirinde önemli bir yan görev üstleniyordu. Gary Desmond, biri kadın üç bakanı yerlerinden etmişti; İngiliz kriket takımının kaptanının gayrimeşru çocuğunun adını açıklamış, hava raporu sunan iki kızın kokain alışkanlıklarından duyduğu üzüntüleri dile getirmiş ve son olarak da, yasadışı yollarla sadece sınırlı sayıda eve girdikten sonra, patronuna, Prens Rick'in lüks fiyatlı eskort kızlarla birlikte yaptığı üçlü yatak âlemlerinin fotoğraf kanıtları getirmişti.

Kendine aşırı mı güveni vardı, yoksa sadece naif biri miydi Desmond? Öyle ya da böyle, yanlış bir varsayımda bulunmuştu: Bu varsayım, makalelerinde örtük olan ve gazete sahibiyle okurları tarafından çoşkuyla desteklenen ahlâksal ölçütlerin bir şekilde gerçek oldukları, ya da gerçek olmasalar bile, en azından değişmez ol-

dukları düşüncesine dayanıyordu. Ancak Gary Desmond, bu son makalesinin, nükteli bir deyişle, kendi mesleğinin taçlandırılması olarak adlandırılmasını beklerken, yaptığı işin varsayılan gerçekliğine meydan okuyacak bir şekilde tam bir zafere ulaşmanın mümkün olduğunu da keşfetti. "Tahttan altı basamak ötede" olan, harcamaları halkın parasıyla finanse edilen ve Ulus'u yabancı ülkelere yapılan gezilerde temsil etmesi için kendisine para ödenen genç bir kimsenin, vergi ödeyen yurttaşların ayakta tuttuğu "lüks saraylardan" birinde, Cindy ve Petronella'yla fütursuzca gönül eğlendirmesini açığa vurduğunda, hiç kuşkusuz genel bir heyecan yaratmıştı. Ancak her gün yeni yeni ifşaatlar sürüp giderken, saplantılı bir cinsel yaşama ilişkin bu suçlamalar yerlerini her nasılsa sıkıntıya ve sonra da bir çeşit yurtseverce özkınamaya bırakmıştı. Daha yerel bir düzeydeyse durum kendini, Sir Jack Pitman'ın Lordlar Kamarası pantolon askılarına kusur bulup onlara uyacak ermin kürkü bulamamaktan korkması olarak göstermişti.

Gary Desmond'ın makalesi Pitman Malikânesi kadar sağlam gözüküyordu. Fotoğraf kanıtlarına karşı çıkılamamıştı, üstelik kızların tertemiz adli sicilleri vardı. Ancak, Gary Desmond'a yine de yol verildi. Bir zamanlar özel dosya haberlerini yayımlamış olan aynı gazetede "Çok ileriye giden skandal avcısı" olarak eleştirildi. Batı Hint Adaları'na yaptığı ve itiraf etmek gerekirse yayımlanmaya değer hiçbir şeyin çıkmadığı bir araştırma yolculuğuna –bu tamamen yersiz bir eleştiriydi– atıfta bulunuldu. Muhasebe bölümünden Caroline'i yanına almıştı ve piçoğlu piçler, kızın fena halde çıplak durumda göründüğü şipşak bir fotoğrafını yayımlamışlardı; kızın bikinisinin üstü hafifçe aşağı kaydırılmıştı ve bu ancak, hırsızlık ya da yüklü bir rüşvet yoluyla elde edilmiş olabilirdi. Bütün bunlar Gary Desmond'u uzunca bir süre işte tutmayı güç hale getirmişti.

Martha ile Paul onunla bir turist otelinin barında buluştular.

"Size şunu öneriyoruz," dedi Martha. "Hikâye bizim. Onu yayınlayıp yayınlamamaya biz karar vereceğiz. Yayımlamamak daha yararlı olabilir. Size ücretinizi ödeyeceğiz, iyi bir sonuç için bir ikramiye, yayımlama ya da gizli tutma için ikinci bir ikramiye olacak. Artık hangisine karar verirsek. Bu şekilde, öyle ya da böyle, kaybetmemiş oluyorsunuz. Anlaştık mı?"

"Anlaştık," dedi gazeteci. "Ama ya bu işe başkaları da burunlarını sokarsa."

"Siz ağzınızı sıkı tuttukça böyle olmasına ihtimal yok. Biz biliyoruz, siz biliyorsunuz, hepsi bu. Aramızda. Anlaştık mı?"

"Anlaştık," diye yanıt verdi Gary Desmond.

Dönüp geriye baktığında, Pitman Malikânesi'nin Prens Rick işi konusunda nasıl davrandığını anlayabiliyordu. Şundan emindi ki, hem Saray'dan, hem de İçişleri Bakanlığı'ndan "alışılmadık bir baskı" gelmişti. İşten çıkarılma parası tatmin edici, hatta adildi; emeklilik hakları etkilenmemişti; gizlilik ibaresi bu gibi koşullarda normaldi. Gary Desmond hayal gücünden yoksun biri değildi; bu tür şeylerin olduğunu biliyordu. Ancak Gary Desmond'ın bağışlayamadığı ve onu bu işe sürükleyen şey, kendisine selam duran şoförü Wood'un gölgesi altında limuzinine binerken Sir Jack'in yaptığı şu yorum olmuştu. "Her zaman söylerim," demişti eski işvereni onu bekleyen şoförüne, "İki vaftiz adı olan birine asla güvenilemiyeceğini her zaman söylerim." Bu cümle, üç gazetenin de ön sayfalarına manşet olmuştu ve Gary Desmond'ın içinde bir yara olmayı sürdürüyordu.

ADA'NIN KAHVALTI DENEYİMİ bir logo arayışıyla başladı. Tasarım bölümü onlarca logo yaptı, ancak bunların çoğu da kaynağı gösterilmemiş yeniden biçimlemeler ya da bildik simgelerin basit taklitleriydi. Çeşitli sayılarda, art ayakları üzerinde dikilmiş çeşitli konumlarda aslanlar; asorti taçlar ve diyademler; kale burçları ve mazgallı siperler; Westminster Sarayı'nın eğik konumdaki iner kalkar demirli kapısı; deniz fenerleri, yanan meşaleler, ünlü anıtların siluetleri; Britannia'nın, Boadicea'nın, Victoria'nın ve Aziz George'un profilleri; tek ve çift, her çeşit gül, çay ve yabangülü, lahana, köpek ve Noel; meşe yaprakları, elmalar ve ağaçlar; kriket kazıkları ve çift katlı otobüsler, Ak Falezler, Londra Kulesi muhafızları, kızıl sincaplar ve karda bir kızılgerdan kuşu, anka kuşu ve doğan, kuğu ve talbot cinsi köpek, kartal ve saksağan, at gövdeli kartal başlı mitolojik yaratık ve denizatı.

"Hepsi yanlış, hepsi yanlış." Sir Jack bir yığın yeni öneriyi elinin tersiyle Savaş Masası'ndan uzun tüylü halının üzerine itti. "Hepsi de demode bunların. Bana *şimdiyi* verin."

"Adınızın baş harflerinin süslemeli bir yazımını da pekâlâ seçebiliriz." Dikkatli ol, Martha: Profesyonel kinizmi amatör horgörüyle karıştırma. Ancak, Paul'le birlikte yaptıklarını düşündükleri keşiften beri, Sir Jack'e karşı tutumu da değişmişti; Paul'ünkü de öyle.

"Bizim istediğimiz şey," dedi Sir Jack, onu duymazdan gelip sözünü vurgulamak için masaya yumruğunu güm diye vurarak, "*büyü*. Biz *burayı* istiyoruz, biz *şimdiyi* istiyoruz, biz *Ada*'yı istiyoruz, ama aynı zamanda *büyü* istiyoruz. Ziyaretçilerimizin bir aynanın içinden geçmiş olduklarını, kendi dünyalarını arkada bırakıp farklı ama tuhaf bir biçimde bildik, olup bitenlerin yaşanılan gezegenin öbür bölümlerindeki gibi değil, tıpkı ender görülen bir düşte olduğu gibi gerçekleştiği yeni bir dünyaya girmiş olduklarını hissetmelerini istiyoruz."

Komite, Sir Jack'in karmaşık taleplerinin alkış tutulabilir bir yanıta salt bir giriş konuşması olduğunu umarak, bekledi. Ancak, normal dramatik duraklama uzayıp endişeli bir suskunluğa dönüştü.

"Sir Jack."

"Max, sevgili dostum. İlk sözü sizin alacağınızı beklemiyordum."

Dr Max tedirgin tedirgin gülümsedi. O gün grimsi kahverengi giysilerine bürünmüştü. Papyon kravatına boşinanç sahibi biri gibi dokundu ve televizyonda anektod anlatırken yaptığı gibi parmaklarının uçlarını birleştirdi. "Hikâye şu: On dokuzuncu yüzyılın başlangıcından ortalarına kadar uzanan bir zaman içinde," diye başladı sözüne, "bir kadıncağız elinde bir yumurta sepetiyle Ventnor pazarına doğru yürüyormuş. Kıyıdaki köylerden birindenmiş, bu yüzden tabiatıyla falezin tepesine çıkan patika yolu tutmuş. Yağmur yağmaya başlamış, ama o akıllılık ederek yanında şemsiyesini de getirmişmiş. Olay, şemsiye teknolojisinin ilk günlerinde cereyan ettiğinden, büyük ve sağlam bir şemsiyeymiş bu. Kadın, belli bir yol kat ederek Ventnor'a doğru yaklaşmış ki ansızın kara tarafından gelen şiddetli bir kasırga kadıncağızı hazırlıksız yakalamış ve falezin kenarından aşağı uçurmuş. Öleceğini düşünmüş kadın –en azından

ben, falezden böylesine uçan birinin öleceğini düşünmüş olacağı gerekçesiyle, kaldı ki kadının anormal biri olduğunu gösteren bir şey de yok, durumun böyle olacağını varsayıyorum– ne var ki şemsiyesi bir paraşüt gibi çalışmış ve düşüşünü yavaşlatmış. Giysileri de hızını kesecek şekilde şişmiş. Ne giymiş olduğunu tam olarak bilmiyoruz, ancak muhtemelen, gerilmiş muslinden ya da ona benzer bir kumaştan yapılma çemberli eteklik giymiş olduğunu tahayyül edebiliriz, böylelikle kadının gerçekte iki paraşütü olmuş oluyor, biri yukarıda biri de aşağıda. Gerçi şimdi böyle konuşurken bile, kafamda bir kuşku var: Hiç şüphe yok ki çemberli eteklik, son moda giysiler giyen burjuva sınıflarına özgü bir giysiydi, giysinin çemberli yapısı bu tür kadınların korunmuşluğunu, *noli me tangere*'sini* çok belli bir şekilde gösteriyor. Acaba, yumurta satıcısı kadın orta sınıftan biri olabilir miydi? Yahut Ada'da gelişim gösteren balıkçılık sanayiinin varlığı, balina kemiğinin, yani kadın iç çamaşırlarına sertlik veren o asli maddenin, sosyal bakımdan İngiltere'de olduğundan daha yaygın olduğu anlamına mı geliyordu? Gördüğünüz gibi, tam olarak benim alanıma girmiyor bu tür konular, ayrıca, kaydedilen olayın cereyan ettiği muhtemel on yıllık süre içinde yumurta satıcısı sınıflar tarafından giyilen iç çamaşırları konusunda bazı araştırmalar da yapmam gerekebilirdi..."

"Şu lanet olası hikâyeye devam etsenize. Tıraşı bırakın!" diye kükredi Sir Jack. "Bizi havanın ortasında asılı bıraktınız."

"Çok doğru." Dr Max, stüdyolarda anlamsız sorular soran şu can sıkıcı kişilere aldırış ettiği kadar aldırış etti Sir Jack'e. "İşte böyle, anlıyorsunuz ya, kadıncağız bir kolunda yumurta sepeti, şemsiyesiyle çemberli etekliği denizden gelen hava akımlarıyla daha da frenlenmiş olarak, aşağı doğru ağır ağır inmiş. İnsan gözlerinin önüne, onun denize doğru baktığını, Tanrı'ya birtakım dualar mırıldandığını ve yumuşak kumun, onu karşılamak üzere yükseldiğini getiriyor. Kadın kumsala sağ salim inmiş ve kaynaklarıma göre, hiç zarar görmemiş, tek hasar, sepetindeki yumurtaların birkaçının çatlamasıymış."

Sir Jack'in yüz ifadesinde usancın karıştığı bir haz duygusu vardı. Purosundan derin bir nefes çekti ve usanç ifadesi azaldı. "Sev-

* (Lat.): "Bana Dokunmayın." İsa'nın çarmıhtan indirilirken söylediği rivayet edilen söz. (ç.n.)

dim bunu. Tek bir sözcüğüne bile inanmıyorum, ama sevdim. *Buraya* ait, *büyülü* ve onu *şimdiye* dönüştürebiliriz."

Logo, Raphaello öncesi hiperrealizmden dışavurumcu birkaç minimalist denemeye kadar çeşitli üsluplarda tekrar tekrar çizildi. Bazı anahtar öğeler bütün çizimlerde korundu: Şemsiyenin yankılar yapan üç kavisi, kadının başlığı ve rüzgârla şişen eteği, bir önceki yüzyılda yaşamış bir kadın olduğunu gösteren sıkma bel ve dolgun göğüsler ve bir de, çevresi bir yığın yumurtayla doldurulan yarımküre şeklinde bir köylü sepeti. Sir Jack'in yanında değillerken, motiften "Külodunu Gösteren Kraliçe Victoria" diye söz ediliyordu; yanındaysa ona bir dizi ad yakıştırılmış –Beth, Maud, Delilah, Faith, Florence, Madge– ve sonunda Betsy'de karar kılınmıştı. Birisi bir zamanlar "Betsy için Cennet bu" diye bir ifade olduğunu anımsamış ya da keşfetmişti. Ayrıca bu ifadenin ne anlama geldiğini hiç kimse bilmiyorsa da söz konusu ifade ad seçimini doğruluyor gibiydi.

Hem yerin gerçekliğini, hem de *büyü*'yü içeren logolarını buldular; güncelleştirme öğesini sağlayan şeyse teknik geliştirme servisi oldu. Yapılan ilk mantıki öneri, Betsy'nin atlayışının rüzgârın elverişli olduğu bir mevkide, Victoria dönemi kıyafetlerine bürünmüş bir dublör tarafından aynen yeniden gerçekleştirilmesiydi. Ventnor'ın batısında bir atlama bölgesi saptandı; eğer denemeler başarılı olursa, güvenli bir iniş bölgesi sağlamak için kumsal elverişli duruma getirilip genişletilebilirdi. Ziyaretçiler atlayışı, tribünlerden ya da kıyıya yakın demirlemiş küçük teknelerden seyredebilirlerdi. Optimum düşüş yüksekliğini, rüzgârın kuvvetini, şemsiyenin açılma ve çemberli etekliğin yayılma kapasitesini belirlemek üzere bir dizi deney yapıldı. Mankenlerle gerçekleştirilen yirmi denemeden sonra, dürbününü kaşlarının üstüne dayayıp bacaklarını da denizin çalkantasına karşı dengesini yitirmemek için iki yana açan Sir Jack'in ilk canlı denemeye tanıklık edeceği gün geldi çattı. İri yapılı "Betsy", aşağı doğru inişinin dörtte üçünde, çemberli eteğinin kontrolünü kaybetmiş ve yumurtalar da sepetinden birer birer kaymaya başlamış görünüyordu. Ve sonunda, doğaçlama bir omletin yanında, ayak bileğini üç yerinden kırarak, kumsala indi.

"Mankafa," diye yorumda bulundu Sir Jack.

Birkaç gün sonra, atlayan ikinci bir kişi –bir kadına daha çok

benzesin diye bulabildikleri en hafif dublör– yumurtalarına hasar vermedi ama kalça kemiğini çatlattı. Bunların sonucunda, Betsy'nin orijinal düşüşüne, çok tuhaf hava koşullarının yardım etmiş olduğu fikrine varıldı. Onun olağanüstü başarısında ya mucizevi bir yan vardı, ya da bu başarı tartışmalıydı.

Bundan sonra akla gelen fikir, "Betsy için Cennet Banci Jumping Deneyimi"ydi ki bunun avantajı ziyaretçilere katılma olanağı tanımasıydı. Bunu, değişime uğratılan falezin tepesinden, her iki cinsiyetten ve farklı cüsselerde, yumurta taşıyan atlayıcılar tarafından gerçekleştirilen bir dizi güvenli sıçrama denemesi izledi. Ancak, bütün bu denemelerde inandırıcı olmayan ve büyüden kesinlikle uzak bir şeyler vardı; bir düzenek içinde kumsala yavaş yavaş indirilmeden önce, bir yoyo gibi bir yukarı bir aşağı çıkıp duran birinin görünüşü fazlasıyla *şimdiki* zamana ilişkin bir görüntüydü.

Sir Jack'in bir-iki kişisel müdahalesinden sonra, sonunda teknik geliştirme servisi bir çözüme ulaştı. Aksesuarlar ve düzenek aynı kalacak, ancak esnek bir "banci jumping" ipi yerine, belli bir hızda yavaş yavaş açılan kamufle edilmiş bir kablo kullanılacak ve bu arada da, gizlenmiş rüzgâr yaratma jetleri, yükselen hava akımlarını simüle edecekti. Yani sonuç olarak, konuklar tehlikelerden korunmuş olacak ve deneme her türlü hava koşulunda yapılabilecekti. Pazarlama etkinlikleri olaya bir de incelik kattı: Betsy için Cennet Banci Deneyimi, Ada'nın Kahvaltı Deneyimi olacaktı. Falezin tepesinde, hareket özgürlüğüne sahip, doğal koşullarda yaşayan tavukların sunduğu bir kolaylık sağlanacak; her gün uçakla taze yumurtalar getirilecek ve ziyaretçi aşağıdaki kumsala koluna tutuşturulmuş bir Betsy Sepeti'yle inecekti. Derken ziyaretçi, ister erkek olsun isterse kadın, saçlarını tamamen örten, ev içi başlık giymiş bir kadın garsonun eşliğinde, Betsy'nin Bütün Gün Servis Veren Barı'na götürülecekti; burada yumurtalar sepetten alınacak ve tercihe göre, atlayan kişinin gözleri önünde kızartılacak, haşlanacak, sarısıyla çırpıldıktan sonra ya da çırpılmadan pişirilecekti. Hesap faturasıyla birlikte, Sir Jack'in imzasını ve günün tarihini taşıyan, tahtaya oyulmuş bir Atlama Sertifikası verilecekti.

BULDOZERLER HARIL HARIL ÇALIŞIP vinçler inip çıkarken, iç karartıcı görünüm, her yanı oteller ve limanlar, havaalanları ve golf sahalarıyla kaplı resimli bir tanıtma kitabına dönüşürken, mağdur ev sahiplerine telafi amacıyla paralar dağıtılırken, asık yüzlü çevrecilere kalker tepeler, kızıl sincaplar ve her çeşit sıradan kelebek için tebessümün eksik olmadığı vaatler verilirken, Sir Jack Pitman dikkatini Ada'nın belediye meclis üyeleri üzerinde yoğunlaştırmıştı. Westminster'la Brüksel bekleyebilirlerdi: Önce yerel otoriteleri kendi tarafına çekmesi gerekiyordu.

Bu işi Mark üstlenecekti. Bu işleri Sir Jack'in yaptığını görecek olurlarsa, sanki kendisi, büyük çaplı hayır işlerine kalkışmış iyiliksever bir kimse değil de şirketleri kendi arzuları hilaflarına satın alıp duran biriymişçesine, kuşkulanıp savunmaya geçebilirlerdi. Bu yüzden işleri Marco Polo'nun mavi gözlerine ve sarışın perçemlerine bırakmak çok daha iyiydi.

"Neye ihtiyacım olacak?" diye sormuştu Proje Yöneticisi işe girişmeden önce.

"Doğuştan espri gücüne, bir çuval havuca ve bir yığın da sopaya," diye yanıt vermişti Sir Jack.

İki dizi müzakere oldu. Pitco'yla Ada Belediye Meclisi arasındaki resmi danışmanlık toplantıları Newport'taki belediye sarayında yapıldı. Halkın içeriye alınmasına izin verildi ve her türlü demokratik prosedüre harfiyen uyuldu. Bu, şu anlama geliyordu: Sir Jack'in özel olarak belirttiği gibi, radikal taleplere karşı en az ödün verme ilkesi, özel çıkarlar ve azınlık grupları tartışmalara egemen oluyor, avukatlar ceplerini dolduruyorlar ve siz de zamanınızı dört ayağınızın üzerinde kıç deliğinizi bronzlaştırarak geçiriyordunuz. Ancak, buna paralel olarak, Ada'nın önde gelen belediye meclis üyeleriyle Mark'ın başında olduğu Pitco ekibinin katıldığı gizli bir toplantı daha yapıldı. Bu son görüşmeler, doğaları gereği, keşif yapmaya yönelikti ve bağlayıcı değildi; ayrıca, yaratıcı fikirler gerektiğinde zorla dile getirilebilsin diye, yumuşak başlı bir belediye meclis üyesinin ifade ettiği gibi, düş dalga dalga akabilsin diye, tutanaksız olarak gerçekleşiyordu. Sir Jack'in Mark'a verdiği talimatta, düşün tıpkı bir kanal gibi, adı verilen noktaya doğru düz bir çizgi halinde akması söz konusuydu. Sir Jack durumun ana hatlarını çizdiğinde, buna Mark bile şaştı kaldı.

"Ama bu nasıl yapılabilir ki? Yani, üçüncü binyıldayız –Westminster var, Brüksel var, daha bilmem ki, Washington, Birleşmiş Milletler var?"

"Bu nasıl yapılabilir mi?" Keyfinden Sir Jack'in gözlerinin içi güldü. Bu banal soru mükemmel bir şekilde sorulmuştu. "Mark, bildiğim en büyük sırrı açacağım size. Hazır mısınız?" Mark'ın yalandan canlı bir ilgi göstermesi gerekmiyordu. Ne var ki Sir Jack onu biraz bekletmek istedi, ama kendini bir açıklama yapmaktan da alamadı. "Yıllar, yıllar önce, sizin kadar gençken, aynı soruyu yanında çalıştığım büyük bir adama sormuştum ben. Büyük adam–Sir Matthew Smeaton –şimdi ne yazık ki tamamen unutuldu– olağanüstü cüret isteyen bir şey yapmayı planlıyordu. Ona bunu nasıl yaptığını sordum ve biliyor musunuz ne cevap verdi? Dedi ki, 'Jacky' –o günlerde bana Jacky derlerdi– 'Jacky, bana onu nasıl yaptığımı soruyorsun. Sana cevabım şu: *Yaparak yaparsın onu.*' Bu tavsiyesini hiçbir zaman unutmadım. Bugüne değin bana esin verdi bu söz." Sir Jack'in sesi saygıdan neredeyse kısıklaşmıştı. "Şimdi de size esin versin."

Mark'ın keşif görüşmeleri, Ada'nın şu anki gelişimini tarihsel bir perspektife oturtmak ve birkaç başlangıç sorusu sorma girişimiyle başladı. Hiç kuşkusuz, yanıtlar önerme küstahlığında bulunacak falan değildi. Sözgelimi, Pitco tarafından önerilen olağanüstü yatırım miktarı, daha önce yaratılan işler ve ilerde yaratılacak işler göz önünde tutulduğunda, ayrıca uzun vadeli refah güvencesi göz önünde tutulduğunda, Ada'nın anakarayla bağlantısının gerçek doğasını yeniden gözden geçirmek için elverişli bir an olamaz mıydı bu? Onyıllar ve yüzyıllar boyunca, Ada'nın Westminster hükümetinden yardım ricaları hep homurdanmayla karşılanmış, işsizlik düzeyi geleneksel olarak yüksek kalmıştı. Peki o zaman, şu anki ve gelecekteki kazançtan yarar sağlayacak olanlar, ne diye Westminster ve onun vergi memurları olsunlardı ki?

Dr Max'in tarihsel değerlendirmesi –ki bu değerlendirmeye Mark'ın bölümü tarafından stilistik yeni bir biçim verilmiş ve önemli pasajlar işaretlenmişti– daha önceden ortalıkta dolaşmıştı. Buna ek olarak, şirket avukatlarının böylesine büyük ticari girişimlerde doğal olarak üstlendikleri rutin araştırmalar, ortaya çeşitli belgelerle Mark'ın yanında bulunan kişilerle paylaşmayı bir görev bil-

diği çeşitli görüşler çıkarmıştı. Elbette, bunları son derece gizli olarak paylaşacaktı. Ve önyargısız olarak. Ama yine de, her iki sözleşme avukatının ve anayasa uzmanlarının görüşlerine göre, Ada'nın 1293'te I. Edward tarafından Isabella de Fortuibus'tan altı bin mark karşılığında ilk satın alınışının, açık bir şekilde kuşkulu ve büyük bir olasılıkla da yasadışı olduğunu rapor etmesi gerekiyordu. Altı bin mark gülünç sayılabilecek bir tutardı. Hiç kuşku yok ki kolay bir pazarlık olmamıştı bu. Olay on üçüncü yüzyılın sonunda cereyan etmiş olsa da, baskı yine de baskıydı.

Bir sonraki toplantıda Mark, geleneksel prosedürle bağlı olmadıklarını söyleyerek, gündemi cesur bir şekilde ileriye götürme fikrini ortaya attı. Eğer Ada'nın İngiliz Krallığı tarafından yasadışı olarak ele geçirilmiş olduğu bir gerçekse –ki hiç kimse buna karşı çıkar gözükmüyordu– bugünkü durumda bu olayın sonuçları ne olabilirdi? Çünkü, ister beğensinler ister beğenmesinler, Ada belediye meclisinin karşısında tarihsel, anayasal ve ekonomik bir ikilem vardı. Onu örtbas mı edeceklerdi, yoksa cesurca üstüne mi gideceklerdi? Eğer şu anki Belediye Meclisi üyeleri bu düşün dalga dalga akıp gitmesine izin verdiği için Mark'ı bağışlarlarsa, Mark da, şu anki krizin mantıksal ve nesnel bir analizinin üç aşamalı bir saldırı yapma olanağı verdiğini önermek isterdi. Bu saldırıyı şöyle özetliyordu.

Önce, 1293 tarihli Fortuibus Sözleşmesi'ne Avrupa mahkemelerinde resmi bir meydan okuma gerçekleşecek ve böylesi bir meydan okuma doğallıkla Pitco tarafından finanse edilecekti. İkinci olarak, Ada belediye meclisinin uygun yerleşim mekânı, fonları, maaşları, harcamaları ve güçleriyle tam statü sahibi bir parlamento düzeyine yükseltilmesi söz konusu olacaktı. Üçüncü olarak da, tam üyeliğe sahip bir ulus sıfatıyla, eşzamanlı olarak Avrupa Birliği'ne giriş başvurusunda bulunulacaktı.

Mark bekledi. Kriz fikrini ortaya atmış olmaktan özellikle memnundu. Elbette bir kriz yoktu, en azından şimdilik yoktu. Gelgelelim, Ada'nın kıçı kırık bir danışma meclisi üyesinden Amerika Birleşik Devletleri'nin Başkanı'na kadar hiçbir yasa yapıcı, eğer birisi çıkıp da bir kriz olduğunu söylerse bunu yadsıyacak gibi görünmüyordu. Ada'da bir pasiflik ya da beceriksizlik varmış gibiydi. Bu yüzden, şimdi Ada'da resmen bir kriz vardı.

"Kraliyet'le çatışmayı ciddi olarak mı öneriyorsunuz?" Bu hiç kuşkusuz tuzak bir soruydu. Duygusal ve muhafazakâr kişilerden itirazlar gelecekti; bu aşamada yapılacak en iyi şey, çoğunlukta olduklarını sanmalarıydı.

"Tam tersine," diye yanıt verdi Mark. "Bence Kraliyet bağlantısı Ada için birincil önemdedir. Şu anki durumun bizi zorlayabileceği herhangi bir çatışma Kraliyet'le değil, Westminster'la olacaktır. Belki de kraliyet bağlantısını güçlendirmeye bile çalışmalıyız."

"Ne demek istiyorsunuz bu sözünüzle?" diye sordu deminki tuzak soruyu soran kişi.

Mark bu soruya hazırlıksız yakalanmış göründü. Telaşa düşer gibi oldu. Ekibinin öteki üyelerine baktı ama onlar da yardım edecek gibi görünmüyorlardı. Pek de inandırıcı olmayan bir tavırla, Kral'ın, Ada'nın Şeref Konuğu olabileceği fikrini ortaya attı. Derken, o anki konuşmaların içtenliğini ve açıklığını düşünüp gizliliğin sağlayacağı güvenceler de göz önünde tutulursa, Saray'ın şu anda bir yeniden yerleşim önerisini ciddi olarak düşündüğünden söz etmeye zorlandığını hissetti. *Olamaz*! Niçin olamasın? Hiçbir şey değişmez değildi: Tarih'in doğası buydu. Ada'da yenilenmekte olan çok güzel bir kraliyet sarayı vardı. Elbette, bütün bunlardan hiç kimseye tek kelime edilmemeliydi. Ne var ki sonuç, bütün ilgili kişilere her şeyin açık açık söylenmesi oldu.

Bir sonraki toplantıda, duygusal muhafazakârlar ve nankör huysuzlar anakaradan gelebilecek müdahale korkularını dile getirdiler. Peki ya yaptırımlar olursa, ya bir abluka, hatta bir istila olursa ne yapacaklardı? Pitco'yla danışmanları şöyle bir akıl yürüttüler: İlk önce, böylesi tepkilerin gelmesi ihtimal dışıydı, ikincisi, eşi görülmedik, dünya çapında bir tanıtım yapacaklardı ve üçüncüsü de, Ada uygun bütün yasal ve anayasal kanalları izleyeceğine göre Westminster, Avrupa'dan, hatta Birleşmiş Milletler'den gelebilecek misillemelerden fazlasıyla çekinebilirdi. Westminster böyle yapmak yerine, büyük bir olasılıkla görüşme masasına oturacak ve uygun bir fiyat isteyecekti. Belediye meclisi üyeleri bir başka küçük sırrı paylaşmaktan memnunluk duyabilirlerdi: Sir Jack'in egemenlik hakları için yarım milyar sterlinlik açılış önerisi, şimdi aşağıya çekilerek, altı bin mark artı bir euro'ya indirilmişti. Buysa, Ada'nın

her çeşit donanımını geliştirmek için, kumbarada çok daha fazla para olması demekti.

Pitman Malikânesi niçin Westminster'dan daha iyi bir efendi olsundu ki? Mark, bunun haklı bir soru olduğunu teslim ediyordu. Ancak, gülümseyerek, bunun aynı zamanda haksız bir soru olduğunu da düşünüyordu. Bizler, merkezi bir hükümetle uzak bir bölge arasında olamayacak şekilde aramızda çıkar bağlarıyla birbirimize bağlanmışız, diye fikir yürütüyordu. Modern dünyada istikrar ve uzun vadeli ekonomik refah uluslarötesi şirketlerle, eski tarz ulus devletle olduğundan çok daha etkin biçimde sağlanıyor. Bu yüzden, Pitco'yla anakara arasındaki farka şöyle bir bakmanız bile yeterliydi: Bunların hangisi genişliyor, hangisi büzülüyordu?

Bu işte sizin için ne gibi bir yarar var? Daha önce belirtildiği gibi, sürekli bir karşılıklı kazanç. Kartlarımızı açık oynamak için, çoğu o lanet olasıca Westminster Sarayı tarafından empoze edilmiş olan antika planlama yasalarına ilişkin kimi önemsiz maddelerin iptalini rica edeceğiz herhalde. Peki yeni Ada parlamentomuzla hangi resmi ya da resmi olmayan bağlantıyı kurmayı beklerdiniz? Hiçbir bağlantıyı. Pitman Malikânesi mensuplarının görüşüne göre, ekonomik itici güçle seçilmiş organ arasındaki güçler ayrılığı modern bir demokrasinin sağlığı açısından temel özelliktedir. Hiç kuşkusuz, Sir Jack Pitman'a sözde bir mevki, kâğıt üzerinde bir unvan önermeyi uygun bulabilirsiniz.

"Ömür Boyu Başkan gibi bir şey mi?" dedi huysuzlardan biri.

Mark bundan daha fazla eğlenemezdi. Öksürük nöbeti ve gözyaşları gerçek bile olabilirdi. Hayır, bu görüş alışverişlerinin keşfe yönelik ve bağlayıcı olmayan doğası göz önünde tutulursa, anlık bir itkiye kapılarak söylemişti bunu sadece. Şundan emin olun ki, meseleden Sir Jack'e söz edilmemişti, yahut Sir Jack bu meseleyi açmamıştı. Aslında, belki de ona böyle bir rolü kabul ettirmenin tek yolu, Sir Jack'e bunu reddetme şansını vermemek olacaktı. Belediye meclisinden bir karar, ya da artık ona ne diyecekseniz, öyle bir şey çıkarmaktı söz konusu olan.

"Belediye meclisinden onu ömür boyu başkan kılan bir karar çıkarmak, öyle mi?"

Aman Tanrım! Şimdi de ortaya bir başka konu çıkarmış gibiydi. Ancak –tamamen doğaçlama bir şekilde– kurmaya karar verdik-

leri anayasaya uygun bir tören unvanı pekâlâ olabilirdi. İngiltere'nin şu eski bölgelerinin neleri vardı? Kılıçları ve tüylü miğferleri olan adamları. Lord Teğmen. Hayır, hayır, büyük bir olasılıkla biraz fazla anakara kokuyordu bu. Mark, Dr Max'in tarihsel özetinin sayfalarını çabucak karıştırırmış gibi yaptı. Doğru, yüzbaşılarınız ve valileriniz vardı, öyle değil mi? Bunların biri ya da öteki olabilirdi, gerçi yüzbaşı sözcüğü bugünlerde biraz genç bir tını taşıyordu. Beri yandan Sir Jack'in teoride kalan güçlerine, bu güçler fildişi renkli buzağı derilerinin üstüne eğik bir yazıyla yazılmış olsalar da başvurulmayacağını herkes anladığı sürece, durum böyle olacaktı. Elbette, kendi arabasını sağlayacaktı Sir Jack. Üniformasını da. Böyle konular onunla tartışılmış falan değildi.

Bu arada, müstakbel Vali, vizyonuna sörf yaptırıyordu. İnsanın bahsi hep yükseltmesi gerekiyordu. Kısa oyna ama uzun düşün. Ufak tefek paraları önemsiz adamlar düşlesinlerdi; Sir Jack en tepedeki güçlü dolarları düşlüyordu. Cüret ve daha fazla cüret; gerçekten yaratıcı olan bir akıl, oyunu kendi kurallarına göre oynuyordu; başarı kendi meşruluğunu yaratıyordu. Pitco'nun uluslarötesi konumu, bankaları ve fonları işe büyük sermayeler yatırmaya ikna etmişti; gelgelelim bu paraları Bahama Adaları'ndaki kendi yan kuruluşlarından birine gizli gizli borç olarak vermek Sir Jack'in bol esinli dehasını gösteriyordu –parasal konulardaki hayalgücü kimi zamanlar nasıl da sanatsal yaratıcılığa benziyordu! Doğal olarak bu, gelecekte elde edilecek gelirlerin Pitco'nun öncelikle işletme giderlerini karşılamak için kullanılacağı anlamına geliyordu. Sir Jack başını sahte bir duygudaşlıkla salladı. İşletme giderleri bugünlerde üzüntü verecek kadar ağırdı; üzüntü verecek kadar ağır.

Sonra ortaya, Bağımsızlık'tan hemen sonra neler yapılması gerektiği sorunu çıktı. Ya yeni Ada Parlamentosu –Sir Jack'in tavsiyelerine karşı çıkarak, ki bunu yapmaya her türlü hakkı vardı– bir kamulaştırma politikasına karar verirse ne olacaktı? Bankalar ve hissedarlar için gerçekten de kötü haber olacaktı bu: Ama ne yapabilirlerdi ki? Ada, ne yazık ki, hiçbir uluslararası antlaşmaya henüz imza atma yetkisi taşımamış olacaktı. Öte yandan Sir Jack –topla bir süre oynamalarına izin verdikten sonra– vali olarak olağanüstü hal güçlerini kullanmak zorunda kalabilirdi. Ki o zaman bu noktada, teknik olarak –ve yasal olarak– her şey ona ait olacaktı. Elbet-

te, alacaklılarına paralarını ödeme sözünü verecekti. Vakti gelince ödeyecekti. Belli bir yüzdeyle ödeyecekti. Borçlarını iyice bir düzene soktuktan sonra olacaktı bu. Bütün bunları hayal etmek kendini iyi hissetmesini sağlıyordu. Onların nasıl da şapa oturacaklarını düşünmek. Avukatların bir elleri yağda bir elleri balda olacaktı. Büyük mali merkezlerde kendisine karşı bazı eylemler yapılabilirdi. Tabii Ada herhangi bir sınırdışı etme antlaşması imzalamazdı. Kendisi buna göğüs gerebilir ve müzakereler sonucu varılan bir anlaşmayı bekleyebilirdi. Ya da onlara siktir olmalarını söyleyip Pitman Malikânesi'nde (II) gizlenebilirdi. Ne de olsa, Gezginlik Yılları arkada kalmıştı.

Ancak... bütün bunlar çok fazla karmaşık, çok fazla çatışmalı değil miydi? Mücadeleyi seven mizacının yaşlı bilge haline galebe çalmasına izin mi veriyordu? Belki de kamulaştırma fikri bir yanlıştı. Günümüzde bu sözcük paralı turistler arasında kötü bir şekilde algılanıyordu ve bunda haksız da sayılmazlardı. Gözünü toptan ayırmamalıydı, büyük resme bakmalıydı. Oyun planı, kafasında en dipte yatan gerçek neydi? Ada'yı ayağa kaldırıp koşturmak. Aynen buydu. Ve eğer şu anki öngörüleri doğru bir noktadaysa, Proje'nin göz kamaştırıcı bir başarıya ulaşması için de her türlü şans vardı. Doğası gereği, yatırımcıları hayal kırıklığına uğratma olasılığına yaşamında her zaman yer vermişti Sir Jack. Peki ya, Son Büyük Fikri hakikaten gerçekleşirse ne olacaktı? Peki ya, faizlerin geri ödemelerini karşılayabilseler, hatta kâr payı dağıtabilseler ne olacaktı? Peki ya –özdeyişi tersine çevirirsek– meşruluk kendi başarısını yaratırsa ne olacaktı? İşte bu, gerçekten de ironik bir şey olurdu.

"O HİKÂYEYİ UYDURDUNUZ MU, Dr Max?" diye sordu Martha. Bataklık arazisine bakan ahşap platformda oturmuşlar, pide ekmeğinden sandviçlerini yiyorlardı. Dr Max hafta sonlarına özgü tarzda giyinmiş görünüyordu: V yakalı kolsuz bir kazak giymiş ve kaşmir yünden sarı bir papyon takmıştı.

"Hangi hikâyeyi?"

"Şu kadınla yumurtalar hakkındaki hikâyeyi."

"Uy-durmak mı? Ben tarihçiyim. Unutuyorsunuz, Resmi Tarihçi." Dr Max bir an suratını astı, ama bu gerçek değil sadece bir stüdyo somurtmasıydı. Sandviçini çiğnedi ve uzun uzun önündeki suya baktı. "Aslında, hiç kimsenin de hikâyemin kaynaklarını sormamış olmasına biraz alındım. Kiliseye ait değil ama tamamen saygıdeğer kaynaklar bunlar."

"Şey demek istememiştim...Yani diyorum ki, bunu yapmış olabileceğinizi düşünmemin sebebi çok akıllıca olabileceğindendi."

Dr Max, sanki aslında yaptığı şey akıllıca değilmiş gibi, ya da akıllıca bir davranış normalde ondan beklenebilecek bir şey değilmiş gibi, yeniden suratını astı.

"Anlıyorsunuz ya, bu hikâyeyi uydurduğunuzu düşündüm, çünkü siz de sahte bir Proje'nin sahte bir logosu olması gerektiğini düşünüyordunuz."

"Benim için fazla a-kıllıca bir şey bu, Bayan Cochrane. Elbette, papaz Kilvert de uçan kadının iç çamaşırlarını bizzat görmedi, bunu sadece duyduklarına dayanarak anlatıyordu, ama bir halk ağzını kullanmak gerekirse, bu türden bir şeyin olma ihtimali var."

Martha, bir roka yaprağının tıpkı bir diş ipi gibi aralarına girdiği ön dişlerini emdi. "Ancak–Proje'nin sahte olduğunu gerçekten de düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"

"Sah-te mi?" Dr Max asık suratlı ifadesinden sıyrıldı. Açıkça hakaretamiz olmayan ve uzun bir yanıt olanağı tanıyan her doğrudan soru onu keyiflendiriyordu. "Sah-te mi? Hayır, böyle bir şey söylemezdim ben. Bunu hiç söylemezdim. Bayağı denebilir, evet, kesinlikle bayağı, çünkü hemen hemen her şeyin kabaca basitleştirilmesine dayanıyor. Benim gibi zavallı küçük bir tarla faresinin aklına getiremeyeceği kadar ticari. Rastlantısal birçok tezahürü bakımından dehşet verici. Özdeki felsefesi bakımından insan kullanmaya elverişli. Bütün bunlar doğru, ama, sanırım, sahte değil.

"Bence, sah-te sözcüğü, ihanete uğramış bir sahiciliği içeriyor. Ancak bu olayda durum bu mu? diye soruyorum kendime. Sahici kavramının ta kendisi de bir şekilde sahte değil mi? Paradoksumun sizin için biraz fazla cüretkârca olduğunu da görüyorum, Bayan Cochrane."

Martha ona gülümsedi; Dr Max'in narsisizminde insana dokunaklı gelen saf bir şeyler vardı.

"Ay-rıntılı olarak izah etmeme izin verin," diyerek sözünü sürdürdü Dr Max. "Sözgelimi, önümüzde gördüğümüz şu şeyi, başkent Londra'ya şaşılacak kadar yakın şu ufak bataklık araziyi ele alalım. Belki de, yüzyıllarca önce burada göçmen kuşlar için bir sığınak bölgesi vardı, ama belki de yoktu. Her şeyi göz önünde tutarsak, olmaması daha muhtemel. Bu yüzden icat ediliyor. Peki, bu onu sahte mi kılıyor? Kesinlikle kılmıyor. O sadece, doğadan çok insan tarafından bu amaçla yaratılmış oluyor. Hatta aslında, doğanın kör raslantılarına güvenmekten çok böylesi bir amaçlılığın, bu su parçasını üstün kıldığını ileri sürebilirsiniz."

Dr Max, bugün giymemiş olduğu yeleğinin ceplerine doğru iki elinin ikişer parmağını şöyle bir daldıracak oldu ki, elleri aşağıya, uyluklarına doğru kaydı. "As-lında bu su, şu bakımdan üstün –kuşbilim bu tezgâhtaki çok sayıdaki bezimden biri olduğu için söylüyorum (Ne ilginç ifadeydi bu? Doğrusu, bu taraktaki bezlerimden biri falan değil miydi?)– her neyse, size şu kadarını söyleyeyim ki, bu bataklık arazisi, başka türlerin baş belası olan bir türün, yani Kanada kazının varlığını ortadan kaldırıp bazı arzu edilebilir türlerin varlığını özendirmek için, belli bir amaçla ve belli bir şekilde yaratıldı. Çok fazla ayrıntıya girmeden şunu söyleyeyim ki, şu karşıdaki sazlıklarla kaplı olan kıyıyla ilgili bir şey bu.

"Bu yüzden bunun, daha önceden var olan şeylere oranla po-zitif bir i-lerleme olduğu sonucuna varabiliriz. Ve –bu tartışmayı daha da genişletecek olursak– sırf rastgele birkaç şey söylemek için söylüyorum, sözgelimi Atina demokrasisi, Palladio mimarisi* yahut, birçok kişiyi hâlâ sultası altında tutan çöl tarikatı kültü gibi, çok övülen ve hatta fetişleştirilen kavramları düşündüğümüzde de, bunların yandaşları ne kadar iddia ederlerse etsinler, sahici bir başlangıç, bir saflık anı yoktur. Bir anı dondurmayı ve sonra da her şey o an 'başladı' demeyi yeğleyebiliriz; ama bir tarihçi olarak size şu kadarını söyleyeyim ki, böylesi bir yaftalama entelektüel olarak savunabilir bir şey değildir. Baktığımız şey hemen her zaman daha

* Andrea Palladio: 1508-1580 tarihleri arasında yaşamış olan İtalyan mimar. Uyumlu orantıları amaçlayan Roma mimarisinden esinlenerek klasik mimari anlayışını canlandırmaya çalışmıştır. (ç.n.)

önceki bir şeyin, o moda deyişle, bir replikasıdır. Başlangıç anı diye bir şey yoktur. Bu tıpkı, günün birinde, bir orangutanın dimdik ayağa fırlaması, saydam plastikten bir papyon takması ve balık yemek için kullanılan bıçakların vülger olduğunu belirtmesi gibi bir şeydir. Ya da," diyerek her ikisi için de kıkırdadı Dr Max, "bir gibbon maymununun, ansızın, Gibbon* diye yazması gibi bir şey. Pek de muhtemel değil, öyle değil mi?"

"Peki o zaman ben niçin sizin Proje'yi hep küçümsediğinizi düşündüm?"

"Ah, Bayan C-ochrane, *entre n-ous***, Proje'yi küçümsüyorum, küçümsüyorum. Ama bu sadece sosyal ve estetik bir değer yargısı. Zevk sahibi ve seçiciliği olan herkes için söylüyorum, eğer sevgili Duce'miz için böyle bir niteleme kullanmamda bir sakınca yoksa, bir garabet tarafından planlanan ve tasarlanan bir başka garabet bu. Ancak bir tarihçi olarak, ona hiç de itirazımın olmadığını söylemem gerek."

"Bütün bunların... inşa edilmiş olması gerçeğine karşın mı?"

Doğa Notları'nın takma adlı yazarı, iyicil bir edayla gülümsedi. "Kullanacağım özdeyişi bağışlarsanız, ger-çeklik daha çok bir tavşan gibidir. Büyük halk çoğunluğu –şu uzaktaki insanlar, bereket versin ki bizleri yaşatan insanlar,– gerçekliğin evcil bir tavşan gibi olmasını istiyor. Onun ortalıkta hoplaya hoplaya dolaşmasını, ayağını kulübesine pitoresk bir şekilde sokmasını ve ellerinden kıvırcık salata yemesini istiyorlar. Eğer onlara gerçek tavşanı, yani ısıran, vahşi bir şeyi verseydiniz ve o da, tabirimi bağışlayın, sıçacak olsaydı, onu ne yapacaklarını bilemezlerdi. Tabii tavşanı boğup pişirmek dışında.

"İn-şa edilmiş olmaya gelince... şey, siz de inşa edilmişsiniz, Bayan Cochrane, ben de inşa edilmişim. Eğer, bunu söylememde bir sakınca yoksa, sizden biraz daha ustalıkla tasarlanmışım."

Martha sandviçini çiğnedi ve bir uçağın yavaş yavaş başlarının üstünden geçişini seyretti. "Geçen gün Komite'ye hitap ederken, asabi tereddütlerinizin ortadan tamamen kalkmış olduğu gözümden kaçmadı."

---

* Edward Gibbon: 1737-1794 tarihleri arasında yaşamış olan İngiliz tarihçi. *Roma İmparatorluğu'nun Çöküşü ve Yıkılışı* adlı altı ciltlik yapıtıyla tanınır. (ç.n)

** (Fr.): "Aramızda kalsın"

"Şa-şırtıcı, ad-renalinin et-kileri."

Martha içten gelerek güldü ve elini Dr Max'in koluna koydu. O bunu yaparken Dr Max hafifçe ürperdi. Martha yine güldü.

"Peki, şu küçük ürperti. Bu da mı ustalıkla tasarlanmıştı?"

"Am-ma da ki-nik biri bu Bayan Cochrane! Benzer şekilde, ben de size sorunuzun ustalıkla tasarlanmış olup olmadığını sorabilirim. Ama duyduğum ürpertiye gelince, evet ustalıkla tasarlanmıştı, çünkü belli bir jeste karşı, öğrenilmiş ve kasti bir yanıttı –anlıyorsunuz ya, bundan alınmış falan olduğumdan değil. Bebek pusetimde yaptığım bir davranış değil bu. Psikolojik gelişimimin Jurasik bir döneminde, buna karar vermiş, onu jestler kataloğundan seçmiş olabilirim. Onu konfeksiyon giysileri satan bir dükkândan almış olabilirim. Bana uyması için ona ellerimle çekidüzen vermiş olabilirim. Küçük hırsızlıklar kural dışı değildir. Görüşüme göre, çoğu kişi, kendilerini oluşturan şeyin çoğunu çalıyor. Eğer çalmasalar, ne kadar da zavallı şeyler olurlardı. Saygısızlık etmek niyetinde değilim ama siz de kendinizce... daha az ilginç bir şekilde, aynen öyle inşa edilmişsiniz."

"Sözgelimi?"

"Söz-gelimi, o soru. 'Hayır, Aptal Herif!' ya da 'Evet, Siz Bir Bilgesiniz!' demiyorsunuz da, sadece, 'Sözgelimi?' diyorsunuz, öyle değil mi? Kendinizi geri çekiyorsunuz. Gözlemim şu ki Bayan Cochrane –ve bunu sizden hoşlandığım için söylüyorum– siz çevrenizdeki konuşmalara ya aktif ama stilize bir şekilde, kendinizi yanılsamaları olmayan bir kadın olarak tanıtmak suretiyle katılıyorsunuz, ki bu katılmamanın bir şeklidir, ya da insanları tahrik edercesine susuyorsunuz, başkalarını kendilerini gülünç düşürmeye teşvik ediyorsunuz. Aptallıklarını sergileyen aptallara karşı olduğumu falan sanmayın benim. Ama siz her iki şekilde de, başkaları tarafından yakından incelenmekten ve sanırım temastan uzak tutuyorsunuz kendinizi."

"Dr Max, siz bana kur mu yapıyorsunuz?"

"Söylemek istediğim *tam* da bu. Konuyu değiştirmek, soru sormak, te-mastan kaçınmak."

Martha suskunluğa gömüldü. Paul'le böyle konuşmuyordu. Onlarınki normal, gündelik bir yakınlıktı. Bu da bir yakınlıktı, ama yetişkin, soyut bir yakınlık. Bir anlamı var mıydı bunun? Temastan

kaçınma aracı olmayan bir soru düşünmeye çalıştı. Soru sormanın her zaman bir temas biçimi olduğunu düşünmüştü. Elbette, yanıtlara bağlı olarak. Sonunda, genç bir kıza özgü bir umutla, "Şu karşıdaki bir Kanada kazı mı?" dedi.

"Gençliğin ce-haleti, Bayan Cochrane. Gerçekten de, yazıklar olsun diyorum size. Tamamen sıradan ve açıkçası, görünüşü oldukça pis bir yaban ördeği o."

MARTHA NE İSTEDİĞİNİ BİLİYORDU: hakikat, yalınlık, sevgi, kibarlık, arkadaşlık, eğlence ve cinsel tatmin. Liste böyle başlayabilirdi. Ama aynı zamanda, bu gibi listeler yapmanın budalaca bir şey olduğunu da biliyordu; belki insanca bir şeydi ama yine de budalacaydı. Bu yüzden, kalbini açmış, ama aklı kaygılardan sıyrılmış değildi. Paul adeta ilişkileri öteden beri varmışçasına davranıyordu: Bu ilişkinin parametreleri kararlaştırılmıştı, amacı kesindi ve bütün problemler kesinkes gelecekle ilintiliydi. Bu karakter özelliğini çok iyi tanıyordu Martha, bir çift olmayı oluşturan parçalar daha yerine oturmadan çift olma konusunda gösterilen tasasız sabırsızlık duygusu. Bu noktaya daha önce de gelmişti. Bir yanı gelmemiş olmayı arzuluyordu; bazen de kendi geçmişinin yükü altında ezildiğini hissediyordu.

"Temastan kaçındığımı mı düşünüyorsun?"

"Ne?"

"Temastan kaçındığımı mı düşünüyorsun?"

Ellerinde birer içki bardağı, Martha'nın kanapesinde oturuyorlardı. Paul, Martha'nın kolunun iç tarafını okşuyordu. Belli bir noktada, tam bileğinin üstünde, üçüncü ya da dördüncü okşayışta, Martha hafif bir haz iniltisi çıkarıyor ve sonra, kolunu sertçe kenara çekiyordu. Paul bunu biliyordu, bu olana değin bekledi ve sonra da, "Evet. İşte sana kanıt," diye yanıt verdi.

"Benim insanı rahatsız edecek derecede sessiz birisi olduğumu mu, ya da numara yaptığımı mı düşünüyorsun?"

"Hayır."

"Emin misin?"

Paul'ün yüz ifadesi, eğlendiğini gösteren bir kendinden hoşnutluk taşıyordu. "Şöyle diyelim, ben fark etmedim."

"Eh, eğer fark etmemişsen, o zaman yanıtın pekâlâ evet de olabilir hayır da."

"Bak, hayır dedim. Senin neyin var kuzum?" Martha'nın hâlâ ikna olmadığını gördü. "Ben sadece... gerçek olduğunu düşünüyorum senin. Ve sen de, benim kendimi gerçek hissetmemi sağlıyorsun. Bu yanıt tatmin etti mi seni?"

"Tatmin etmesi gerektiğini biliyorum." Derken Martha, konuyu değiştirircesine, "Öğle vakti Dr Max'le gevezelik ettim," dedi. Paul, kayıtsızlığını dışavuran bir homurtu çıkardı. "Pitman Malikânesi'nin arkasındaki şu bataklık araziyi biliyorsun, değil mi? "

"Havuzu mu diyorsun?"

"Bir bataklık arazisi, Paul. Dr Max'e ondan söz ediyordum. Amatör bir kuşbilimci o. Her cumartesi *The Times*'ta Tarla Faresi başlıklı sütunda yazdığını biliyor muydun?"

Paul gülümseyerek iç çekti. "Herhalde, bütün beraberliğimiz boyunca bana söylemiş olduğun en az ilgi çekici bilgi bu. Tarla Faresi... İnsanla hâlâ televizyondaymışçasına konuşan efemine kılıklı biri için ne kadar da tuhaf bir lakap! Jeff bugünlerde suratına bir tane yapıştıracak olsa hiç şaşmazdım. Konuşurken kapıldığı o kü-çük te-reddütlerine *gerçekten* gıcık oluyorum."

"İlginç biri o. İlginç biridir diye birinden hoşlanmak zorunda değilsin. Her neyse, ben ondan *hoşlanıyorum.* Hatta, ondan çok hoşlanıyorum."

"Ondan nef-ret ediyorum ben."

"Hayır, etmiyorsun."

"Ediyoruuum." Paul yeniden Martha'nın koluna uzandı.

"Etmiyorsun. Bana büyüleyici bir şey söyledi. Görünüşe bakılırsa o bataklık arazisini özel bir şekilde tasarımlamışlar. Çevre düzeni, kamışların dikilmesi, kıyıların yüksekliği, suyun akış doğrultusuyla ilgili bir şey. Amaç, Kanada kazlarının bataklığa konmasının önüne geçmekmiş. Sanırım bu Kanada kazları bir baş belasıymış, tam bilemiyorum, öbür kuşları ürkütüp de kaçırıyormuymuş ne. Öğle vaktinde bataklığın üzerinde çok hoş bir yaban ördeği vardı."

"Martha," dedi Paul birden canı sıkılmışçasına, "senin taşralı

bir kız olduğunu biliyorum ama bunları bana niçin söylüyorsun? Dr Max Proje için bir kuş bölümü oluşturmayı mı planlıyor? Sir Jack'in 'Siyah Kanatlı Dalıcı Kuşları Siktir Et' dediğini anımsamıyor mu?"

"Ben senin Pitman'a özgü deyişlerden alıntılar yapmaktan vazgeçtiğini sanıyordum. İyileşmiş olduğunu sanıyordum. Hayır, sadece düşündürdü bu beni. Demek istiyorum ki, bizim de öyle mi olduğumuzu düşünüyorsun?"

"Bizim mi?"

"Sen ve ben değil. Genel olarak insanlar. İnsanın niçin... biriyle ilişki kurabildiği ve bir başkasıyla kuramadığı meselesi. Sonuçta, bir giz bu, öyle değil mi? Sözgelimi ben niçin başka birini değil de seni çekici buluyorum?"

"Bunu daha önce konuşmuştuk. Çünkü ben daha gencim, daha kısa boyluyum, gözlük takıyorum, senin kadar kazanmıyorum ve..."

"Hadi bırak bunları, Paul. Ben anlamaya çalışıyorum. Senin cazibene kapılmamın... budalaca bir şey olduğunu söylemiyorum."

"Teşekkürler. Yüreğime su serpildi. Peki o zaman benimle birlikte yatağa gelmeye ne dersin? Sırf öyle olduğunu sana göstermek için."

"Anlıyorsun ya, birisi bu konuda nesnel olmaya çalışacak olsa, bunun babamla ilgili bir şey olduğunu düşünebilir."

"Bekle bir an." Paul, eğlendiğine mi, kızdığına mı karar veremiyordu. "Ama benim senden *daha genç* olduğum konusunda görüş birliğine vardık."

"Vardık. Bu yüzden, sözgelimi, daha yaşlı erkeklere güvenmiyorum ben. Öyle bir şey."

"Ama, bana çok kısa bir zaman önce söylediğin gibi, oldukça ucuz bir psikoloji bu."

"Özür dilerim," dedi Martha. "Ya da, geçmişte birlikte olduğum erkeklerden farklı olduğunu söyleyebilirdin. Ya da sadece, bunun özel bir nedeni olmadığını söyleyebilirdin."

"Tıpkı her ikimizin de heteroseksüel olması, raslantı eseri aynı işyerinde çalışmamız ve Yazgı'nın Bizi Bir Araya Getirmesi gibi bir şey mi?"

"Ya da bir nedenin var olduğunu, ama bunun anlamadığımız,

yahut anlayamadığımız bir neden olduğunu söyleyebilirdin. Biz bilmeden bize kılavuzluk eden bir şeyin var olduğunu."

"Bekle. Bekle. Dur." Paul ayağa kalkıp onun önünde durdu. Daha fazla bir şey söylemesin diye bir parmağını kaldırdı. "Buldum, sonunda buldum. Sanırım fikir, Dr M-M-M Max'in uzaktan da olsa insan ilişkileri konusunda söyleyecek bir şeyleri olabileceğiydi. Şimdi anladım. *Sen* bir bataklık arazisisin ve sen, bütün şu güzel ve kocaman Kanada kazlarının niçin durmadıklarını ve benim gibi sıkıcı ve yaşlı bir yaban ördeğiyle niçin yetindiğini anlayamıyorsun."

"Hayır. Tam olarak bu değil. Hiç değil. Zaten, yaban ördekleri çok güzeldir."

"Eğer bu ustaca bir iltifatsa, anlayabileceğimden emin değilim."

"Peki o zaman ne düşünüyorsun?"

"Düşünmüyorum, vaklıyorum."

"İnanamam buna."

"Vak vak."

"Paul bırak bunları."

"Vak. Vak. Vak." Paul Martha'nın bir kahkaha nöbetine yakalanmış olduğunu gördü. "Vak."

GARY DESMOND her zaman ağırdan alıyordu. Meslektaşları, hayranlık duyarak, onun hakkında böyle söylüyorlardı. Her yerle iyi ilişkileri vardı, kaynaklarını koruyor, fiziksel aktivite gerektiren işleri yapıyor, şüpheli bir şey varsa üç kez kontrol ediyor ve araştırma makalesini editöre ancak, artık çantasına sığmadığında getiriyordu. Seks skandalları avcısı bir gazeteci olarak bir de şu avantajı vardı: Seks hikâyeleri toplayan birine benzemiyordu. Çoğu insan kaba, fesat işlere eğilimli, şantajcı, not alırken kurnaz kurnaz kalemini yalayan, yağmurluğu lekelerle kaplı –bunların bira lekesi olduğu sanılabilirdi ama muhtemelen değildi– insan müsveddesi birini getiriyordu gözünün önüne.

Gary Desmond koyu renkli bir takım elbise giyiyor ve kısa bir kravat takıyordu; bazı durumlarda alyans da takardı. Zeki ve nazikti; kendisine bilgi sağlayanlara pek ender olarak gözle görülür bir

baskı uygulardı. Yaklaşımı duygudaşça ama işbilir bir kimsenin yaklaşımıydı ya da öyle görünürdü. Bu hikâye, gazetenin dikkatini çekmişti, onu adamakıllı araştırmışlar ve çok geçmeden yayımlamayı düşünüyorlardı. Ama önce, nezaketen ve hatta ahlâki bir zorunluluktan, hikâyeyi bu işlerin en önde gelen kişisiyle birlikte teyit etmek istiyorlardı. Açıklığa kavuşturulması istenen bazı gerçekler vardı ve besbelli ki gazete, rakiplerin hikâyeyi alıp da –bu konuda gerçekçi olalım– başkalarını olayları farklı bir şekilde yorumlamaya ikna etme olasılığına karşı, ona elinden geldiğince yardımcı olmak istiyordu. Sözün kısası, ortada bir problem vardı ve ortadan kalkmamakta direnen bir problemdi bu. Ama Gary Desmond da işte bu noktada size yardım etmek üzere bulunuyordu. Kalemini imalı imalı yalamak yerine, altın uçlu bir dolmakalemle ağır ağır notlar alıyordu; sohbet konusu olabilecek türden yarı antika bir dolmakalemdi bu. Gary Desmond'ın tavrı son derece sabırlı ve biraz dalkavukçaydı, bu yüzden sonunda para lafını ilk açan genellikle siz oluyordunuz. Sadece, "Sanırım masraflarım karşılanacak?" gibisinden ılımlı, ya da, "Bu işten ne kazanıyorum ben?" gibisinden daha doğrudan bir söz gerekli oluyordu ve siz daha ne olduğunu anlamadan, kendinizi "takma bir adla gizli bir yerde" buluyordunuz. Bu yerin adı, Londra bölgesindeki tali yollara yakın konferans otellerinden daha egzotik bir ad oluyordu, ancak yine de... Ve Gary Desmond, daha önceden bildiği ya da bilir gözüktüğü ama sadece bir kez daha kontrol etmek istediği şeyler üzerinde tekrar tekrar dururken, teyp de döndükçe dönerdi –bu arada o sevimli dolmakalem çoktan bir kenara bırakılmış olurdu. O ana kadar siz sözleşmeyi çoktan imzalamış ve uçak biletlerini de görmüş olurdunuz. Gerçekten de Gary'yle –artık ona böyle hitap etmeye başlıyordunuz– bağ kurmanız bu şekilde oluyordu; hatta, eğer bir kadınsanız, oksijenle rengi açılmış saçlarınızı koket bir edayla geriye atarak, onun da sizinle birlikte gelip, bu arada işin olmasını beklerken, şu beş günü güneşin altında birlikte geçirip geçirmeyeceğinizi bile merak ediyordunuz. Ve bazen, geldiği oluyordu, bazense, üzüntüsünü belirterek, bunun kurallara aykırı olduğunu söylüyordu.

Bütün bu profesyonel pohpoplama, gazetelerin ön sayfasında çıkan ve PRENS RICK İLE ÜÇLÜ UYUŞTURUCU ALEMLERİM diye yazan bir habere hazırlamıyordu insanı. Gazetenin içinde, iki sayfa

boyunca, kendinizi, göğüs dekolteniz ortada, bir bilardo masasının üzerine sırtınızda Bask işi bir Fransız bluzuyla uzanmış ve elinizde bir çift topu yaramazca avuçlamışken görüyordunuz. Derken, sizinle her zaman son derece gurur duymuş olan ama şimdi bir pub'a girmek şöyle dursun yolda başları dik yürüyemeyen anne babanızdan telefon geliyordu. Ancak, sizi arayan sadece anneciğinizdi, çünkü babacığınız sizinle konuşacak gücü kendinde bir türlü bulamamıştı. Ve sonra, birkaç yıl önce ilişkinizin olduğu eski sadık erkek arkadaşlarınızdan tanıklıklar geliyordu ("Yatakta koca bir inek gibi yatıp bütün işi bana bırakıyordu... Bir alyans bile almıştım ama o soylu sınıftan biriyle çekip gitti ... Her zaman önüne gelenle yatan biriydi ama işin sonunun eroin gibi uyuşturucular ve üçlü yatak âlemlerine varacağı kimin aklına gelirdi...") Bunların hepsi çok haksızcaydı ve gazeteler çok adice şeyler yazmışlardı, o sadece kokain kullanmıştı ve zaten bütün bunların çoğu da Petronella'nın kafasından çıkmıştı. Bu yüzden Gary Desmond'dan destek bekliyordunuz, evet, çağrılarınıza öncekinden biraz daha yavaş yanıt verse de o hâlâ oradaydı. Ama hayır, ne yazık ki, bu hafta yemeğe çıkacak vakti yoktu, kent dışında büyük bir iş üzerinde çalışıyordu, belki bir ara bir şeyler içebilirlerdi, her neyse, keyfini bozma, kızım, Gary'ye göre sen bu işin içinden son derece iyi, vakarını hiç yitirmeden sıyrıldın. Hem zaten onlar ne diyorlardı, mesajı getireni her zaman vur, öyle değil mi? Ancak sızlanmayı sürdürecek olursanız, ses tonu biraz sertleşir ve size, bunun acımasız bir dünya olduğunu, ateşle oynarsan yanmayı da beklemen gerektiğini ve onun tavsiyesine kulak vermişsen çeki almış olabileceğini, niçin biraz dolaşıp da onun bir kısmını harcamadığını, onun deneyimlerine göre yeni bir elbise görüp de neşesi yerine gelmeyen tek bir kız olmadığını söyler ve sonra, özür dilerim, tatlım, acelem var, derdi. Ve siz, sizinle birlikte dükkâna gelecek olsa, hâlâ hoş gözüktüğünüzü, daha dün denildiği gibi, hiç de iğrenç bir şıllık olmadığınızı söyleyebileceğini ona önerecek vakti bile bulamazdınız. Uyumamak için bunlardan kaç tane almanızı söylüyordu doktor?

Gary Desmond'ın, ne olduğu bilinmeyen bir şeyin üstün nitelikli bakım servis aracı gibi görünen lacivert kamyoneti, bir süredir May Teyze'nin Chorleywood'daki evinin karşısına park edilmişti. Sürücü yeri hâlâ boştu ve ne köpeğini gezdirmeye çıkmış birisi, ne

de uyanık bir komşu, havalandırma deliklerinin aslında birer gözetleme deliği olduğundan ve içerde defter, teyp ve video kamerayla donanmış olan Gary'nin birtakım işler çevirdiğinden şüphelenmişti. "Ardoch"a gelen ziyaretçilerin kimliklerinin saptanması az sayıda ikincil iş anlaşması yapmayı gerektirmişti; birtakım kredi kartlarının numaralarını öğrenebilmek için yaşlı bir tipe yüklüce bir miktar rüşvet vermiş, ancak bütün bunlar gizli saklı tutulmuş ve esas yabanarısının, başlıca ziyaretçi olan koca şişkonun adı asla anılmamıştı.

İlk teması kurmak işin her zaman en nazik bölümüydü, çünkü Gary Desmond bu konularda kara cahil sayılırdı. Bir Numaralı Meyve Sineği'nin her zaman için "Siktir ol git piçoğlu piç" diye bağırması, telefona koşması, May Teyzesi'ni durumdan haberdar etmesi ve bütün bu operasyonu boşa çıkarması olasılığı vardı. Ne var ki, Gary Desmond'ın bu ilk temas için buluşmayı seçtiği adam -adamın gittiği yöre barında, çünkü burada yanlış bir davranışta bulunma olasılığı düşüktü– evet, bu sıkılgan ve saçları bir hayli dökülmüş uçak pilotu, boşanmış, elli yaşlarında, ahmak görünüşlü tip, Gary'nin tavırlarının da yalanlarının da, daha işin başında kendisini rahatlatmış olduğunu hissetti. Hiç kuşkusuz, gazeteciler gibi saldırgan biri değildi Gary Desmond; ona gösterdiği belgeler Majesteleri'nin Gümrük ve Maliye Bakanlığı adına özel bir soruşturma yaptığını kanıtlıyordu. Uluslararası çapta bir uyuşturucu meselesiydi bu, birtakım cinayetler söz konusuydu ve anahtar kişilerinden biri belli bir adrese sık sık gidip geliyordu. Gary Desmond, şimdi biraz kaygıya kapılmış görünen kurbanına, bunun bir polis soruşturması olmadığını, basınla da hiç ilgisinin olmadığını ve May Teyze'nin eviyle de hiç ilgilenmediklerini vurguladı. Maliye Bakanlığı açısından, reşit sayılmayan kişiler, korunan hayvan türleri ve bazı yasaklanmış maddelerle ilgileri olmadığı sürece yasalara saygılı, vergilerini düzenli olarak ödeyen yurttaşlar özel yaşamlarında ne isterlerse yapabilirlerdi. Şimdi belki de, onun daha az tanındığı bir yere gidip konuşabilirlerdi. Acaba mümkün müydü bu?

Bir restorandaki akşam yemeğinin sonunda Gary, faturayı ödedi ve üzüntülü bir jestle masanın üzerine bir zarf koydu. Kendisi meseleleri böyle halletmezdi, ancak üstleri Maliye Bakanlığı'na yardım edenlerin masraflarını çıkarmalarında ısrar ediyordu. Pilot

reddetti. Gary durumu pekâlâ anlıyordu, bu arada, bu tür paraların kesinkes muhasebe dışı olduğunu da ekledi –ad yoktu, makbuz yoktu. Buna niçin "küçük" para dediklerini merak ediyordu; eğer bir ad verilecekse bu yanlış bir addı. Bir zahmet bunu Maliye Bakanı'ndan gelen bir indirim olarak görsündü. Bir iki saniye sonra pilot, içine bakmadan, zarfı aldı. Gary Desmond daha fazla yardıma ihtiyaç duymayacaklarından tamamen emindi, gerçi elbette, eğer gerekli olursa onu (ve işverenlerini) nerede bulacaklarını biliyorlardı. Bir sır olarak şunu da belirtti ki, soruşturma daha iki ay sürebilirdi; o zaman May Teyze'nin bir müşterisi eksik olacak; ama bütün öteki bakımlardan her şey normale dönmüş olacaktı.

Bir sonraki aşama daha kolaydı. Rutin bir işti: Adların, tarihlerin, temasların, fiyatların, seçimlerin ve yöntemlerin saptanması. Derken, son olarak, güç bir karar söz konusuydu: May Teyze'ye ihtiyaçları var mıydı, yok muydu? Kadın paniğe kapılırsa, ya da kaçarsa, yahut yeğenine sadık kalırsa, her şey tehlikeye girebilirdi. Oysa, sadece bir iki saat boyunca kibarca işbirliği yapmış olsa... Gary Desmond yeniden kendine farklı bir kimlik vermeyi düşündü. Belki de bu kez işin içinde güvenlik servisleri olacaktı, bir Arap diktatörüyle temas kurulması falan, boğazları kesilmiş şu küçük çocuklar, şu iç parçalayıcı resimler. Bunları anımsayın. Tek bir müşteriyi, evet tanınmış bir simayı, gerçekte çok tanınmış bir simayı enseleme meselesiydi bu, ancak bazı bakımlardan anonim simaları yeğlemek zorundaydınız. Elbette, masraf sorun değildi, kesinlikle sorun değildi. Önerdikleri, hatta kabul etmeniz için ısrar ettikleri büyük bir ücretti. Gerçekte çok büyük bir ücret. Sadece üç saat için. Bölmede küçük bir açıklık gerekli olacaktı, içeriye girilip çıkılacaktı ve bizi bir daha asla görmeyecektiniz.

Gary Desmond, bunun riske girmeye değeceğini düşünüyordu.

"BUCKINGHAM," dedi Sir Jack. "Buckingham olmazsa dara düşeriz."

Otellerin halıları ve saksılara yerleştirilmiş ağaçları vardı, Wembley Stadyumu'nun ikiz kuleleri bitirilmeyi bekliyorlardı, Pit-

man Malikânesi (II)'ye çifte küp biçiminde, orijinaline özdeş bir özel oda ekleniyordu ve Tennyson Down'ı şimdiden üç golf sahası süslüyordu. Alışveriş merkezleri açılmaya hazırdı ve çoban köpeği yarışmaları başlamak üzereydi. Hampton Court'un bitkilerle kaplı labirenti düzenlenmiş, tebeşir kayalarından oluşan bir tepenin yamacına bir Kır At oyulmuş ve peyzaj mimarları batıya bakan bir falezin yüzündeki ağaçları İngiliz Tarihi'nden Büyük Sahneler yaratacak şekilde budamışlardı; öyle ki batan güneşe karşı siyah bir rölyef gibi parıldıyorlardı. Orijinalinin yarısı büyüklüğünde bir Big Ben'leri vardı; Shakespeare'in ve Prenses Di'nin mezarları vardı; Robin Hood'ları (ve onun Şen Adamlar Çetesi) vardı, Dover'ın Ak Falezleri vardı, damları samanla kaplı kulübelerle dolu olan ve Devonshire'ın kremalı çaylarını servis yapan Cotswold köylerine, Londra sisi içinde gidip gelen siyah taksiler vardı; Britanya Meydan Savaşı, kriket, pub'larda oynanan kuka oyunları, Alice Harikalar Diyarında, *The Times* gazetesi ve Yüz Bir Dalmaçyalı vardı. Anıtsal Stacpoole Havuzu kazılmış ve kıyılarına salkım söğütler dikilmişti. Büyük İngiliz Kahvaltıları servisi yapmak üzere eğitim görmüş Londra Kulesi muhafızları vardı; bin tane kızıl gerdan kuşu kendilerini sürekli kar koşullarına alıştırırken, Dr Samuel Johnson Cheshire Cheese'deki Akşam Yemeği Deneyimi için okuyacağı satırları seçiyordu. Manchester United futbol kulübü kendi sahasındaki bütün maçları Ada'nın Wembley'inde oynayacak ve bu maçlar hemen sonra aynı sonuçları alacak olan ikame takımlarla Old Trafford'da yeniden oynanacaktı. Parlamento'dan hiçbir üye almayı başaramamışlardı; ancak formda olmasalar bile, işsiz kalmış bir grup aktör, gerçeklerinden ayırt edilemeyecek oyunlar sergiliyordu. National Gallery'nin tabloları asılmış ve cilalanmıştı. Brontë Kardeşlerin taşrasını ve Jane Austen'in evini, tarihin ilk dönemlerine ait ormanları ve kültürel varlığa giren hayvanları yeniden tesis etmişlerdi; müzikholleri, marmelatları, takunyalı dansçıları ve öteki folk dansçıları, Royal Shakespeare Company'leri, Stonehenge'leri, duygularını belli etmeden tepeden bakan yurttaşları, melon şapkaları, klasik televizyon dizileri, duvarları yarı yarıya ahşaptan yapılma evleri, o neşeli kırmızı otobüsleri, seksen marka sıcak biraları, Sherlock Holmes'ları ve fiziği en ufak bir pedofili kuşkusunu boşa çıkaracak Nell Gwynn'leri vardı. Ama Buckingham'ları yoktu.

Bir anlamda, elbette, vardı. Sarayın cephesi ve parmaklıkları tamamdı; başlarına su geçirmez ayı postundan şapkalar giymiş olan muhafızlar ayakkabılarının uçlarına dondurma bulaştıran sevimli yumurcakları süngülememek üzere eğitim görmüşlerdi. Bayraklar –gökkuşağının tüm renklerinde– selam durulmayı bekliyordu. Bütün bunlar engellenmiş bir haberden kasten sızdırılmış gibi ortaya çıkıyordu ki bu da doğal olarak insanları Kraliyet Ailesi'nin başka bir yere taşınmayı kabul ettiğini düşünmeye sevk etmişti. Buckingham Sarayı'ndan gelen düzenli yalanlamalar da söylentiyi güçlendirmekten başka bir işe yaramıyordu. Ama gerçek şuydu ki, onların Buckingham'ları yoktu.

Oysa kolay olması gerekirdi. Aile, ülke içinde bir süredir saygınlığını yitirmiş bir durumdaydı. II. Elizabeth'in ölümü ve bunun ardından, tahtın aynı soydan gelen varislere devredilmesi ilkesinin zedelenmesi, geleneksel monarşinin büyük ölçüde sonu olarak görülmüştü. Tahta kimin geçeceği konusunda gerçekleşen halka danışma süreci, Kraliyet Ailesi'ne özgü mistik havayı daha da zayıflatmıştı. Genç Kral ile Kraliçe, televizyonda sohbet programlarına çıkarak, en iyi röportaj yazarlarını tutarak ve birbirlerine sadakatsizliklerinin az çok mahrem kalmasını sağlayarak ellerinden geleni yapmışlardı. Okurlar, *Terrific* adlı dergide çıkan yirmi sayfalık bir fotoğraf dizisinde, Kraliçe Denise tarafından şahsen tasarımlanan bir yastık kılıfını görerek kocasına taktığı "Kralcık-Mıralcık" adını öğrendiklerinde, bu son derece dokunaklı bir an olmuştu. Gelgelelim bir bütün olarak ulus, sebebi ister Aile'nin normalliğinden umutsuzluğa kapılmış olsun, ister devlete getirdiği mali yüke kızıyor olsun; ya da isterse yüzyıllar ve yüzyıllar boyunca aileye sevgi göstermekten usanmış olsun, kavgacı bir kimliğe bürünmüştü.

Bunun Sir Jack'in davasına yaraması gerekirdi, ancak Saray tuhaf bir şekilde ayak diriyordu. Kralın danışmanları, geciktirme taktikleri kullanma konusunda ustaydılar ve Windsor'ların yabancı ülkelerdeki banka hesaplarının Aile'nin daha onlarca yıl yaşamasına olanak vereceğini açık açık ima ediyorlardı. Mall'un* sonunda, arada sırada parodi gibi görünen patlamalarla neşelenen bir bunker zihniyeti gelişiyordu. Başbakan bir keresinde, "bisiklete binen monarşi" ifadesini çok fazla tekrarlayacak olduğunda, bir Saray sözcü-

* Londra'da bakanlıkların bulunduğu semt. (ç.n.)

sü çıkıp konuşmuş ve bisikletler kraliyete özgü ulaşım araçları olmamışken ve hiçbir zaman da olmayacakken, ekonomik koşulları ve gitgide azalan fosil kökenli yakıt rezervlerini göz önünde tutarak, Kral'ın Windsor'ların sarayını motosiklete binen bir monarşiye çevirmeye istekli olduğunu açıklamıştı. Gerçekten de, zaman zaman, deri ceketinin sırtında kraliyet armasını taşıyan kasklı bir tipin, adeta ayrıcalığı gereği susturucusu çıkarılmış bir motosikletin üzerinde, Mall'dan aşağı pata-pata sesleriyle son hızla indiği görülüyordu. Gerçi, bunun Kral mı, onun rezil kuzeni Rick mi, onun kılığına bürünmüş biri mi, yoksa bir palyaço mu olduğunu daha hiç kimse anlayamamıştı.

Yurttaşların gözündeki büyüsünün bozulmuş olmasına karşın, Saray da, Turizm Bakanlığı da ve Sir Jack de, Kraliyet Ailesi'nin ülkenin başlıca para kapısı olduğunu biliyorlardı. Sir Jack'in gönderdiği görüşmeciler ekibi, Ada'ya geçişin, Aile için hem parasal bir avantaj hem de nitelikli eğlence yaratacağını vurgulamaya çabalıyordu. Tümüyle modernize edilmiş bir Buckingham Sarayı ve ayrıca, nostaljik hafta sonları için Osborne House olacaktı; eleştiri de müdahale de olmayacaktı, sadece *ad libitum** organize edilmiş övgüler yağdırma olacaktı; Aile vergi ödemeyecekti; Kraliyet'in Özel Ödenek'i kaldırılarak yerine bir kâr paylaşma mekanizması konacaktı; özel yaşamlarına gazetelerin müdahalesi olamayacaktı, çünkü Ada'nın tek bir gazetesi vardı –*The Times of London*– ve editörü de gerçek bir yurtseverdi. Sıkıcı resmi görevler minimum düzeyde tutulacaktı; yabancı ülkelere yapılacak geziler tümüyle dinlenmeye yönelik olacak ve can sıkıcı devlet başkanlarının vize başvuruları reddedilecekti. Saray, Ada'da çıkarılan bütün madeni paralar, madalyonlar ve pullar, hatta arzu ederlerse kartpostallar üzerinde onay hakkına sahip olabilecekti. Asla ve asla bir bisiklet sorunu olmayacaktı –aslında, yeni yerleşim yerinin ardında yatan düşünce Kraliyet Ailesi'nden geçmiş onyıllar içinde son derece küstahça alınmış olan görkem ve prestiji yeniden tesis etmekti. Profesyonel futbolcuları kıskançlıktan çatlatacak transfer ücretlerinin sözü edilmişti, ancak Saray yine de ayak diriyordu. Çoğu para koparmak amacıyla yapılan birçok dalkavukluktan sonra, Kral'la Kraliçe'nin uçakla Açılış Töreni'ne gelmesi kararlaştırılmıştı. Ancak bu, birçok

* (Lat.): "Zevke göre"

kez belirtildiği gibi, kesinkes önyargısızca varılmış bir karardı.

Atanmış Kinik, durumu parlak yanından görmeye çalıştı. "Bakın," dedi, "Biz daha önce Birinci Elizabeth'i, Birinci Charles'ı ve Kraliçe Victoria'yı da Ada'da konuk ettik. Masraflı ve yetenek yoksunu bir yığın beleşçiye kimin ihtiyacı var ki?"

"Ne yazık ki, bizim var," diye yanıt verdi Sir Jack.

"Şey, şayet buradaki herkes –şaşırarak söylüyorum, Dr Max bile– kopyayı orijinaline yeğliyorsa, o zaman kopyalar bulun."

"Öyle sanıyorum ki," dedi Sir Jack, "bu tür bir ifadeyi şayet bir kez daha duyacak olursam birisine zarar vereceğim. Elbette ki bizim, bir şeyin yerine bir başkasını koyma olanağımız var. 'Kraliyet Ailesi' aylardır eğitim görüyor. Bu işi çok iyi başaracaklar, onlara güvenim sonsuz. Ama yine de, *aynı şey değil*."

"Ki bu da mantıken, durumun daha iyi olabileceği anlamına geliyor."

"Ne yazık ki, tıpkı kinizm gibi, mantığın da bizi pek uzaklara götüremediği zamanlar oluyor, Martha. Biz Nitelikli Eğlence'den söz ediyoruz. Güçlü Dolar'dan ve Makbul Yen'den söz ediyoruz. Buckingham olmazsa dara düşeriz ve onlar bunun farkında değil."

Şimdi az duyulan bir ses işitilmişti. "Peki ya ihtiyar George'u manastırından çağırmaya ne dersiniz?"

Sir Jack Fikir Avcısı'na bakmadı bile. Genç adam bu son haftalarda enikonu küstahlaşmıştı. Acaba görevinin, entipüften, yarım yamalak nosyonlarını vaaz etmek değil de fikir avlamak olduğunu anlayamıyor muydu? Sir Jack, onun bu ansızın beliren iddiacı tavırlarını Martha Cochrane'in yatağına girme konusundaki olağanüstü talihine verdi. Pitco buna mı indirgenmişti yani, çalışanlar için salt bir çöpçatanlık yeri mi olup çıkmıştı? Vakti gelince parası ödenerek kapı dışarı edilecekti; ama bugün olmayacaktı bu.

Sir Jack, gitgide uzayan sessizlikte oğlanın sıkıntı içinde biraz daha kızarmasına izin verdi ve sonra Mark'a, "İşte o gerçekten delice olurdu," dedi. Mark'ın çıngıraklı kahkahası toplantıyı sona erdirdi.

"Vaktiniz *varsa*, biraz konuşalım, Paul."

Paul, ötekilerin art arda dışarıya çıkışlarını seyretti; daha doğrusu, Martha'nın bacaklarının dışarıya çıkışını seyretti.

"Evet, güzel bir kadın." Sir Jack'in ses tonu onaylayıcıydı. "Gü-

zel kadınlardan anlayan biri olarak konuşuyorum. Ve elbette, ailesine bağlı bir adam olarak. Güzel bir kadın. Ve de hızlı."

Paul yanıt vermedi.

"Gözümün ona ilk iliştiği anı hatırlıyorum. Tıpkı sizin de gözüme ilk iliştiğiniz anı hatırladığım gibi, Paul. Tabii, daha az resmi koşullarda."

"Evet, Sir Jack."

"Başardınız, Paul. Himayem altında. O da başardı. Himayem altında."

Sir Jack sözü daha fazla uzatmadı. Hadi, oğlum, beni hayal kırıklığına uğratma. Bana en azından pantolonunun içinde bir şeyler olduğunu göster."

"Şeyi mi demek istiyorsunuz," –Paul'ün sesindeki saldırganlık yeniydi, yapmacıklı tarafı ise bildik bir şeydi– "Bayan Cochrane'le olan... ilişkimin.... sizin için kabul edilemez olduğunu mu?"

"Niye böyle düşüneyim?"

"Yoksa işimin bundan etkilendiğini mi?"

"Hiç de değil, Paul."

"Ya da onun işinin etkilendiğini?"

"Hiç de değil."

Sir Jack hoşnuttu. Bir kolunu Paul'ün omzuna attı ve himayesine aldığı elemanını kapıya doğru götürürken Paul'ün omuzlarının büyük bir hazla büzüldüğünü hissetti. "Siz talihli bir adamsınız, Paul. Size gıpta ediyorum. Gençliğinize. İyi bir kadını sevmiş olmanıza. Önünüzde uzanan hayata." Kapı tokmağına uzandı. "En iyi dileklerim sizinle olsun. Her ikinizle de olsun."

Paul bir şeyden emindi: Sir Jack bunu demek istememişti. Ama ne demek istemişti?

ROBIN HOOD ile Şen Adamları. At sırtında Vadi'den geçiyorlar. Zenginlerden çalıp yoksullara veriyorlar. Robin Hood, Robin Hood. Asli bir mit; daha da iyisi, asli bir İngiliz miti. Özgürlük ve ayaklanma miti –haklılığı kanıtlanmış bir ayaklanma, elbette. Belli bir amaçla yapılmış olsa bile, gelirin bilgece vergilendirilmesinin

ve yeniden dağıtılmasının ilkeleri. Serbest piyasa ekonomisinin aşırılıklarını yumuşatmak için seferber edilmiş bireycilik. İnsanların kardeşliği. Kilise karşıtı bazı özelliklerine karşın, aynı zamanda bir Hıristiyan miti. Sherwood Ormanları denilen pastoral manastır. Görünüşte daha güçsüz olmalarına karşın erdemli kişilerin, o simge olmuş soyguncu baron karşısındaki zaferleri. Ve üstüne üstlük, Jeff'in hazırladığı ve Sir Jack Pitman'ın düzelttiği biçimiyle, İngilizliğin Elli Özlü Niteliği listesinde 7 numara.

Hood mitine başlangıçtan beri öncelik verilmişti. Parkhurst Ormanı kolaylıkla Sherwood Ormanı olmuş ve Mağara'nın çevresi, Suudi bir prensin bahçesinin yolundan alınan birkaç yüz olgun meşe ağacının yer değiştirmesiyle daha iyi bir hale getirilmişti. Mağara'nın karşısındaki kayalara sahici bir eskilik kazandırmak için çekiçle şekil verilmekteydi ve yatakhane ikinci bir kat ahşapla kaplanmıştı. Bütün bir öküzün pişirilebildiği ocağın bulunduğu çukura gaz borusu döşenmişti ve Robin Hood'un Şen Adamlar Çetesi'nin seçilmesi son aşamasındaydı. Martha Cochrane, Atanmış Kinik görevini pek de yerine getiriyor sayılmazdı ki, bir perşembe günü yapılan komite toplantısında –daha çok dalgın bir ruh hali içinde– şöyle diyecek oldu,

"Aklıma geldi de soruyorum, 'Adamların' hepsi niye 'erkek'? "

"Papa Katolik mi?" diye yanıt verdi Mark.

"Feministlik yapmayı bırak, Martha," dedi Jeff. "Güçlü dolar ve makbul yenle bunun hiçbir ilgisi yok."

"Ben sadece..."

Ancak Dr Max, beceriksizce de olsa şövalyece bir tavırla, onun yardımına koştu. "Elbette, Papa'nın, şimdi de geçmişte de Katolik olup olmadığı, bu paradokslu sözde netice veren bir meyhane tartışması olarak kullanılmasına rağmen" –bu noktada Mark'a ters ters baktı– "tarihçiler açısından ciddi bir araştırma meselesidir. Bir yandan, kafası biraz karışık olanların benimsediği popüler görüşe göre, Papa ne yaparsa yapsın, yaptığı şey, *ipso facto** Katolik bir edimdir, papalık yahut papa olma durumu, tanımı gereği, Katolikliktir. Öte yandan ise, meslektaşlarımın biraz daha olgun değerlendirmelerine göre, Katolik Kilisesi'nin yüzyıllar boyunca karşılaştığı ve Kilise'yi sık sık dinsel ve tarihsel açmazlara sürüklemiş olan

* (Lat.): "Kendiliğinden"

bir başka temel problem de, papaların tam da yeterince Katolik olamamış olmalarıdır, eğer Katolik olmuş olsalardı..."

"Bırakın bunları bir yana, Dr Max," dedi Sir Jack. Gerçi ses tonunda hoşgörü vardı. "Bize düşüncenizden söz edin Martha."

"'Düşünce' sözcüğünün bir abartma olmadığından emin değilim," diye söze başladı Martha. "Ama ben..."

"Çok doğru," dedi Jeff. "Bütün bu kaprisli davranışlar için artık çok geç. Azınlıklarla kazanılacak önemli bir şey hiçbir zaman olmamıştır. Robin Hood'un kim olduğunu herkes *biliyor*. Robin Hood'dan söz ederek işleri karıştırmaya başlayamazsın. Demek istiyorum ki..." Kızgınlıkla gözlerini yukarı doğru kaldırdı.

Martha, Jeff'in saldırısına hazırlıklı değildi. Jeff normalde o denli sarsılmaz ve incelikten uzaktı ki, başkalarının karar vermesini sabırla bekliyor, sonra da onların isteklerini yerine getiriyordu. "Ben sadece," dedi Martha yumuşak bir tonda, "görevimizin o bölümünün, yani Proje Geliştirme bölümünün, mitlerin modern zamanlara uyarlanması olduğunu düşünüyordum. Hood miti konusunda neyin farklı olduğunu anlayamıyorum. Aslına bakarsanız, onun yedi numara olması bizim bu miti daha dikkatle incelememizi sağlamalı."

"İzninizle, Jeff'in bu son derece id-dialı ifadelerinden bir ikisini gündeme getirebilir miyim acaba?" Dr Max arkasına yaslanmış, parmaklarını ensesinde kayıtsızca kavuşturmuş ve dirseklerini de kuşkuları uzaklaştırmak istercesine iki yana açmıştı; daha şimdiden bir seminer havasına girmiş gibiydi. Martha, karşısında oturan Sir Jack'e doğru baktı, ancak kürsüde bugün hoşgörülü, ya da belki de muzip bir hava esiyordu. "*Robin Hood'un kim olduğunu herkes biliyor* ifadesi tarihçileri son derece rahatsız eden, miyopça bir formüldür. Proje adına yapmış olduğum tüm araştırmaların da acı bir şekilde gösterdiği gibi, herkes sadece, ne yazık ki, herkesin bildiği şeyi biliyor. Ancak dökülen bu incilerden daha da güzel olanı, Robin Hood'dan söz ederek işleri karıştırmaya başlayamazsın ifadesi. Siz Tarih'in ne olduğunu sanıyorsunuz, sevgili Jeff'ciğim? Gerçekliğin saydam, her yandan görülebilir bir sureti olduğunu mu? Hadi canım sen de! On üçüncü yüzyılın ortalarından yüzyılın sonuna kadar tutulan bütün tarihsel kayıtlar hiç de heyecanla dalabileceğimiz berrak bir ırmak değil. Mit oluşturma meselesine gelince, bu son

derece erkek egemen bir sorun olarak sürüp gidiyor. Kabaca söylersek, Tarih, maço bir erkektir. Aslında, biraz da sizin gibi Jeff.

"İmdi, bu me-sele üzerindeki ilk düşüncelerimiz bunlar. Bayan Cochrane, çok yerinde olarak, 'Adamların' tümünün de erkek olup olmadıklarını ve niçin erkek oldukları sorusunu ortaya attı. Biliyoruz ki onlardan biri –Marian– kesinlikle bir kadındı. Demek oluyor ki kadın varlığı daha başlangıçtan itibaren kabul edilmiş oluyor. Bundan başka, liderin adı olan Robin sözcüğü de, cinsel olarak iki anlamlı bir sözcük. Yasadışı kişilerin her zaman genç bir kadın tarafından oynandığı İngiliz pandomim geleneğince de doğrulanan bir ikircikliliik bu. Kapüşon anlamına gelen 'Hood' adına gelince, o, her iki cinse de ait olabilecek bir giysiyi gösteriyor. Bu yüzden, provokatif ve biraz da Jeff karşıtı olmayı arzu edersek, Hood mitinin kadın haydutluğunu temel alan bir anlayış içinde yeniden konumlandırılabileceğini söyleyebiliriz. Bu noktada bazı kişilerin aklına, hepsi olmasa bile, pekâlâ Moll Cutpurse, Mary Read ve Grace O'Malley gelebilir."

Sir Jack, Jeff'in bozum olmuş olmasından büyük zevk almıştı. "Söylesenize, Jeff, bu konuya yeniden dönmek ister misiniz?"

"Bakın, ben sadece Konsept Geliştiricisiyim. Konseptler geliştiriyorum. Eğer Komite Robin Hood ile Şen Adamları'nı bir ... o biçimler takımına dönüştürmeye karar verecekse, o zaman bana lütfen bildirin. Ama sizlere tek bir şeyi söyleyebilirim: Pembe renkli sterlin güçlü dolarla aynı turnikeden geçmez."

"Sıkıştırılmaktan hoşlanabilir," dedi Dr Max.

"Beyefendiler. Şimdilik bu kadar yeter. Bu konudaki görüşlerinizi, önümüzdeki pazartesi yapılacak acil komite toplantısında rapor sunacak olan Dr Max'e bildirin. Ve siz Jeff, şimdilik yatakhanedeki çalışmaları bir yana bırakın. Daha fazla kadın tuvaleti inşa etmemiz gerekebilir."

Ertesi pazartesi sabahı Dr Max raporunu sundu. Martha'ya her zamanki gibi aşırı titiz ve vıdı vıdıcı gözüktü, ama üstünde daha kararlı bir hava vardı. Onun konuşma öncesi duraksamalarının ortadan kalkabileceğini aklından geçiriyordu; aynı zamanda da, Paul'ün bunu fark edip etmeyeceğini merak ediyordu. Dr Max, oturuma başkanlık eden sanki Sir Jack'ten çok kendisiymişçesine, hafifçe öksürdü.

"Başkanımızın tortul kayalar ve çakmaktaşı ok uçları üzerine bilinen görüşlerine hürmeten," diye başladı sözüne, "sizlere, Hood efsanesinin büyüleyicilikten hiç de uzak olmayan erken dönem tarihinden, Kral Arthur efsanesiyle paralelliklerinden ve büyük Aryan güneş mitindeki olası kaynakları gibi konulardan söz edecek değilim. Benzer biçimde, Piers Plowman'den, Andrew of Wyntoun'dan ve Shakespeare'den de söz edecek değilim. Sadece ok uçlarından söz edeceğim. Sizlere Joe Public nezninde yaptığım –ki bu durumda ona Jeff Public diye yeni bir ad da verebilirim– elektronik araştırmalarımın sonuçlarından da söz etmeyeceğim. Evet, aslında herkes Robin Hood'un kim olduğunu 'biliyor'. Onlar tam umduğunuzu biliyorlar. Argo deyişle söylersek, bi bok bilmiyorlar.

"Bütün bunları bir yana bırakırsak, Çete nasıl oluyor da 'çalabiliyordu'? Sanırım Jeff Public, işin kökeninde bulunan bu özgürlük savaşçıları efsanesine, sadece özgürleştirici eylemleri ve sahip olunan her şeyi paylaştırmaya yönelik ekonomik politikasından ötürü değil, aynı zamanda yoldaşlarını demokratik şekilde seçtiği için de alkış tutardı. Peder Tuck, Küçük John, Will Scarlet ve Değirmenci'nin Oğlu Much. Peki kimler var karşımızda? Yeme problemi olan asi bir papaz; ortaçağ zihniyetini ne kadar ironik biçimde değerlendirdiğinize bağlı olarak durdurulmuş büyüme ya da anormal büyümeden mustarip bir kişi; alkol düşkünlüğü de göz ardı edilememekle birlikte olası bir *pityriasis rosea* vakası*; kimliği babasının sosyal konumuna bağlı olan bir değirmen işçisi. Ve bir de, 'kocaman kalbi' bize alegorik olarak bir kalp hastalığından mustarip olduğunu düşündürebilecek Allan-a-dale.

"Bir başka deyişle, fırsat eşitliğini şiar edinmiş bir işverenin önderliğinde bir araya gelmiş bir marjinaller topluluğu; söz konusu bu işveren, kendisi bunu bilsin ya da bilmesin, azınlık haklarını savunan bir programın ilk uygulayıcılarındandı." Martha, pek de inanmadan, Dr Max'e bakıyordu. Bütün bunları kastediyor olamazdı: Jeff'i mutlaka işletiyor olmalıydı. Ne var ki, incelikli sözlerle kendi kendisinin parodisini yapmak Dr Max'in normal davranışı sayılırdı ve Martha'nın araştırıcı bakışları Dr Max'in parlak kabuğundan kayıp uzaklaştı. "Ki bu da bizi kaçınılmaz olarak topluluğun cinsel eğilimini gözden geçirmeye götürüyor. Acaba onlar eşcinsel

* "Derinin pembe bir renk aldığı bir deri hastalığı".

bir topluluk muydular, değil miydiler? Yasadışı statülerinin daha da altını çizip doğrulayacak bir olgu bu. Bkz. İngiliz kralları çeşit çeşit her yerde. Son tartışmamızda adların cinsel ikircikliliği sorunu ortaya çıkmıştı –Robin ve Marian başlıca örnekler olarak sayılabilir– ve bunlara, Değirmenci'nin Oğlu'nun vakası da eklenebilir. Değirmenci'nin Oğlu metinsel olarak hem Much adıyla ortaya çıkıyor –ki bu, belli bir güçlü kuvvetli erkeksiliği ya da Jeff'liği gösterebilir– hem de kısa boylu kadınlara yakıştırılan ve bir sevecenlik ifadesi olan Midge sıfatıyla anılıyor.

"Genel bir husus olarak şunun farkında olmamız gerekir ki, erkek sayısının kadın sayısını büyük ölçüde aştığı kırsal topluluklarda eşcinsel ilişkiler, ahlâki yargı taşımayan bir ethos içinde tarihsel bir norm oluştururlar. Böylesi etkinlikler, bazen ritüelleştirilmiş, bazense ritüelleştirilmemiş belli bir transvestizmi de içerirler. Şu hususu da belirtmek isterim ki –gerçi Komite'nin bunu bir konsept olarak geliştirmekten kaçınmak isteyebileceğini pekâlâ anlayabiliyorum– bu tür kırsal topluluklar hayvanlarla ilişkilere de kendilerini kaptırabilirler hiç kuşkusuz. Bizi ilgilendiren örneği ele alırsak, geyiklerle kazlar kardeşlik anlayışının en muhtemel örnekleri olabilirler; kuğular pek muhtemel değil; yaban domuzuysa, diğer faktörler göz önünde tutulduğunda, hemen hiç değil.

"İmdi, eşcinsel eğilimler konusundaki tarihsel kanıtları göz önünde tutarsak, Marian vakası temel bir önem arz ediyor. Bize ulaşmış olan bazı kusurlu anlatılara göre, Marian, yani kızlık adıyla Matilda Fitzwater, Peder Tuck'ın kıydığı bir nikâhla Hood'la evlenmiş görünüyor –buysa böylesi bir evliliğin kilise nezdindeki geçerliliğini şüpheli bir hale getirmekte. Ancak Marian, eşi bir haydut olarak görülmekten kurtulana kadar, evliliğini sona erdirmeye yanaşmamış. Bu arada, 'Maid Marian' adını almış, iffetli bir hayat sürmüş, erkek elbiseleri giymiş ve 'erkeklerin' yanında ava gitmiş. Bu konuda başka bir varsayımınız var mı, baylar, Bayan Cochrane?"

Gelgelelim hepsinin de dikkati, Dr Max'in hem anlatısına, ya da en azından canlı görüntüler çizebilme yeteneğine, hem de aile gazetelerinin sahibi karşısındaki pervasızlığına demesek bile cüretine çekilmişti. Sir Jack düşünceli ve suskundu. "Akla üç ihtimal geliyor hemen," diye sözünü kibar bir tatlı dillilikle sürdürdü Dr Max,

"en azından benim mükemmel olmayan düşünme kutuma geliyor. Bunların ilki tarafsız, yoruma yer vermeyen ihtimal –gerçi hiçbir gerçek tarihçi yoruma yer vermeyen tarafsız yaklaşımın mümkün olabileceğine inanmaz. Bu ihtimale göre Maid Marian, kendi anladığı şekliyle o zamanların şövalye anlayışına uygun normlara itaat ediyordu. İkinci ihtimal, bunun, vajina seksinden kaçınmak için başvurulmuş bir evlilik numarası olmasıydı. İffet andının vajina dışı seksle de ilintisinin olup olmadığı tarihsel kayıtlardan anlaşılmıyor. Marian bir bakıma her ikisinden de haz almaya çalışıyor olabilirdi. Üçüncü ihtimal, Matilda Fitzwater'ın, yasal olarak ve vaftiz edilme anlamında kadın olmakla birlikte, belki de biyolojik olarak erkek olduğu ve foyası ortaya çıkmasın diye şövalyelik yasasında teknik bir kaçamağa başvurduğuydu.

"Hiç şüphe yok ki, benim bütün bu meselelerden çıkardığım sonuçları büyük bir merakla bekliyorsunuz. Vardığım sonuçlar şunlar: Şahsen bu sonuçlar bana vız geliyor tırıs gidiyor; bu raporu hazırlayana kadar meslek hayatımda kendimi hiç bu kadar hakarete uğramış hissetmemiştim ve son olarak da, istifam postaya verilmiş bulunuyor. Teşekkür ederim, beyler, Bayan Cochrane, Başkan."

Bunları söyler söylemez, Dr Max ayağa kalktı ve her zamanki titiz haliyle odadan çıktı. Herkes de Sir Jack'in bir şeyler söylemesini bekledi. Ancak Başkan, kendisinden hiç beklenmedik bir şekilde, bir şey söylemeye yanaşmadı. Sonunda, Jeff, "Bence tamamen yanılıyor," dedi.

Sir Jack omuz silkti ve kıpırdandı. "Sizce öyle ha, Jeff?" Konsept Geliştirici varsayımının çok kolay bir varsayım olduğunu kavramıştı. "Ben şahsen Dr Max'in katkısının son derece pozitif olduğunu söyleyebilirim. Hiç kuşkusuz, provokatif ve zaman zaman da saldırganca. Ama ben, vardığım yere Evet Efendimcileri kullanarak varmadım, öyle değil mi, Marco?"

"Evet."

"Yani bu durumda Hayır mı demek istiyorsunuz? Zaten pek de önemi yok."

Yeniden işe koyuldular. Sir Jack hangi doğrultuda gitmeleri gerektiğini gösterdi. Jeff surat astı. Martha, Dr Max için içinde bir sızı duydu. Her rüzgâra göre yön değiştiren Mark, gay'ler ve etnik azınlıklar arasından aktif şekilde eleman alınması önerisini getirdi.

Aynı zamanda da, yasadışılık koşullarının özürlü kişilere, günümüzün marjinalleştirici toplumunda onların sahip olamadıkları topluluk yaşamına katılmaya nasıl daha fazla katkı sağlayabileceğini araştırma konusunda ötekilerle görüş birliğine vardı. Sözgelimi, görme özürlülerden kim daha fazla güçlü bir koku alma duyusuna sahip olabilirdi? İşkence altındayken sağır dilsizlerden kim daha çok metanetli davranabilirdi?

Görüşme tutanaklarına son bir öneri geçirildi. Acaba Sherwood Ormanı'nda, ideolojik olarak bağlantılı ama yine de özerk iki ayrı 'topluluk' olamaz mıydı? Önderliğini Robin Hood'un yaptığı, hepsi de erkek, ancak azınlıklara hoşgörülü geleneksel bir örgütlenme; ve bir de, Maid Marian'ın önderliğini yaptığı, ayrılıkçı bir kadın grubu. Bu meseleler ilerde tartışılmak üzere ertelendi.

Topluluk dağılırken, Sir Jack parmağını bükerek Konsept Geliştirici'ye işaret etti. "Jeff, aklıma geldi de söylüyorum, sizi şahsen sorumlu tutuyorum, anlıyorsunuz değil mi?"

"Teşekkür ederim, Sir Jack."

"İyi." Başkan en son Susie'ye doğru döndü.

"Şey. Özür dilerim, Sir Jack. Ne için?"

"Ne ne için?"

"Şahsen tam olarak neden sorumluyum?"

"Dr Max'in fikir forumumuza yaptığı yararlı katkılarının sürmesini sağlamaktan. Hadi gidip onunla konuş, mankafa."

"VICTOR," dedi May Teyze. "Bu ne hoş bir sürpriz!" İçeri girmesi için "Ardoch"un sokak kapısını daha da açtı. Bazı yeğenler kendilerini karşılamak için bir hizmetçi kız –genellikle de çok özel bir hizmetçi kız– isterlerdi. Ancak yeğen Victor her şeyi yerli yerinde yapmaktan hoşlanıyordu: Bu, May Teyze'nin eviydi, bu yüzden ona kapıyı açan May Teyze olmuştu.

"Size bir şişe sherry getirdim," dedi Sir Jack.

"Her zaman *son derece* anlayışlı bir yeğen oldun sen." May Teyze bugün çok şıktı, tüvit bir elbise giymiş ve saçlarını gümüşi mavi bir boyayla boyamıştı; saygıdeğer, sevecen ama aynı zaman-

da kararlı bir görünüşü vardı. Yarın farklı bir teyze olacaktı. "Şişeyi daha sonra açarım." May Teyze ayrıca, kahverengi çantanın içinde, doğru sayıda binlik euro banknotları bulacağını biliyordu. "Ziyaretlerinden sonra kendimi çok daha iyi hissediyorum." Doğruydu. Kızların bazıları bunun ekstra bir muameleye değmediğinden şikâyetçiydiler, hem ötekilerin bazılarına izin verilmiyorken Victor'a niçin izin veriliyordu ki? Doğrusu var ya, daha fazla zahmete katlanmaları gerekmeyecekti; May Teyze'nin ise iki üç ayda bir yeni bir Heidi bulması için endişelenmesi gerekmeyecekti.

"Gidip oynayabilir miyim, Teyzeciğim?" Bütün yeğenleri arasında, işin özünü en çabuk kavrayan Victor'du. O ne istediğini, ne zaman ve nasıl istediğini biliyordu. May Teyze onu özleyecekti. Kimi zamanlar, yeni yeğenlerin arzularının ne olduğunu ortaya çıkarmak çok uzun zaman alıyordu. Onlara yardımcı olmaya çalışıyor ve sonra da yanlış tahminlerde bulunuyordunuz. "Bakın şimdi her şeyi mahvettiniz," diye sızlanıp duruyorlardı.

"Gidip oyna, Victor'cuğum. Ben birazcık dinleneceğim. Çok yorucu bir gün geçirdim."

Sir Jack merdivene doğru yürürken yürüyüş şekli değişti. Ağır ağır yürüyor ve dizleri çözülür gibi oluyordu; ayakları dışarıya doğru bakıyordu. Her an tepetaklak olacakmış gibi, badi badi, sallanmalı bir yürüyüşle aşağıya indi. Ancak dengesini korudu; şimdi kocaman bir oğlandı ve koca oğlanlar gidecekleri yeri bilirlerdi. İlk seferinde May Teyze ona eşlik etmeye çalışmış, ama o, buna çok geçmeden son vermişti.

Çocuk odası on iki metreye yedi metre boyutlarındaydı ve ışıl ışıl aydınlatılmıştı; sarı duvarlarında neşe saçan posterler vardı. Odaya iki eşya egemendi: Bir buçuk metre yüksekliğinde ve üç metre kare büyüklüğünde ahşap bir oyun parkıyla iki buçuk metre uzunluğunda, kalın poyralı tekerlekleri ve güçlü dingilleri olan bir çocuk arabası. Arabanın kaputu bir sürü küçük İngiliz bayrağıyla süslenmişti. Victor Bebek, diz seviyesinde bulunan karartma-aydınlatma düğmeleriyle gazlı ısıtma aygıtını ayarladı. Takım elbisesini astı, sonra da gömleğiyle iç çamaşırlarını salıncaklı atın üzerine attı. Büyüdüğünde ata binecekti, ama henüz yeterince büyümüş değildi.

Çıplak kalınca, oyun parkının pirinçten yapılma büyük manda-

lını kaldırdı ve içeri adım attı. Plastik bir çay tepsisinin üzerinde, kalıbından yeni çıkarılmış, yarım metre yüksekliğinde, biçimsiz görünüşlü yeşil bir pelte duruyordu. Victor Bebek onu bazen göbeğinin üzerine düşürmekten hoşlanıyordu, bazen de yerden alıp duvara doğru fırlatmaktan. Sonra azar işitiyor ve tokat yiyordu. Bugünse pelte onu çekmedi. Yüz üstü yere uzandı ve dizlerini bir kurbağa gibi iki yana açarak, başını pembe pelüş halıya gömdü. Sonra şöyle bir yarım döndü ve gözlerini büfeye dikti. Bir yığın bebek bezi, bir metre boyunda bir bebek yağı şişesi ve asorti talk pudrası kutusu oradaydı. May Teyze her şeyi nasıl yapacağını çok iyi biliyordu. Biraz masrafa katlanması gerekmişti ama harcanan her bir euro'ya değerdi.

Tam da doğru anda, çocuk odasının kapısı açıldı.

"Bebecik burada mıymış! Victor Bebecik burada mıymış!"

"Agu-agu-agu-agu!"

"Bebecik bezciğini mi istermiş, bakalım. Pipi yapar diye işte ona bir bezcik!

"Pipiiiiii," diye bebek sesleri çıkardı Sir Jack, "Pipiiiiiiii."

"İşte bebeciğe *güzel* bir bez," dedi Lucy. Yeni ütülenmiş, bej renkli bir hemşire önlüğü giymişti ve gerçek adı Heather'dı. May Teyze'nin tanımadığı Heather, Reading Üniversitesi'nin psiko-seksüel araştırmalar bölümünde doktorasını hazırlıyordu. Ama burada ona Lucy diye hitap ediliyor ve parası peşin veriliyordu. Büfenin üzerinden devasa pudra kutusunu aldı ve onu oyun parkının parmaklığına koyup salladı. Parfümlü pudra demlik ağzı büyüklüğündeki deliklerden aşağı yağmur gibi yağdı; Victor gurultulu sesler çıkarıyor ve hazdan yerinde duramıyordu. Bebek bakıcısı bir an durakladı, sonra, bir süpürge ucuna bağlanmış deve tüyünden bir bezle pudrayı Victor Bebek'in cildine yayıp ovuşturdu. Sir Jack dönüp sırtının üzerine yattı ve bakıcı onun öteki yanını pudraladı. Derken bakıcı gidip büfenin üzerinden banyo havlusu büyüklüğünde bir bez aldı. Bakıcı Sir Jack'i esnek dokunmuş bezin üstünde bir o yana bir bu yana çevirirken, Sir Jack sağladığı yardımı ve Lucy de kendisinden beklenen fiziksel gücü gizledi. Bakıcı, bezi Sir Jack'in vücudunun etrafına sarıp sonunda da 50 santimetrelik pirinç bir çengelli iğneyle bağlarken Sir Jack işin gerçeğine son derece uyarak bacaklarını ayırdı ve sonra da bir araya topladı. Bebeklerin ço-

ğu, hazır yapılmış, içi doldurulmuş, birbirinin içine geçen naylon bağcıkları olan plastik bezlerden hoşlanıyordu. Birbirinden ayrılan bu naylon bağcıkların sesi bile onların üzerinde ani bir etki yapıyordu. Ama Victor Bebek havlu kumaşından bezleri ve çengelli iğneleri yeğliyordu. Heather her ikisinin de taklidini yaptıkları çocukluk durumu üzerinde kafa yordu: Acaba Sir Jack'in ana babası deneyimsiz, eski kafalı kişiler miydi –ya da belki de sadece yoksul insanlardı?

"Bebecik acıkmış mı?" diye sordu Lucy. Bu bebek aynı zamanda eski moda bebek konuşmasından da hoşlanıyordu. Başka bebekler belki de, daha en baştan beri, birer yetişkin muamelesi gördükleri ve bu yüzden de şimdi arar oldukları otantik deneyimlerden yoksun bırakıldıkları bir küçük çocukluk dönemine ve bu döneme işaret eden yetişkinlere özgü cümlelere ihtiyaç duyuyorlardı. Ya da belki de bu, bir yetişkinin kendi fantezileri üzerindeki kontrol arzusunu gösteriyor olabilirdi; yahut, daha fazla gerilere gidememe yetersizliği de olabilirdi. Siz, gramer kurallarına uygun bir ciddilik içinde, "Belki de Bebek şimdi bezinin değiştirilmesini arzu ediyor?" derdiniz. Ama bu bebek tam bir bebek muamelesi talep ediyordu. Gerçek çocuk bezleri, gerçek bebek dili... ve Lucy'nin şimdilik düşünmekten kaçındığı, geriye kalan her şeyi. "Bebecik acıkmış mı?" diye yineledi Lucy.

"Meme," diye mırıldandı Sir Jack. Doğru, üç aylık bir bebek için fazla ileri bir sözcüktü bu; ancak gerçeklere sadık kalarak bu sözcüğü söyleyememek de görevi daha zor hale getirecekti.

Lucy kapıya gitti, kapıyı açtı ve hem sevecen hem de oyunbaz, özel bir sesle "Bebecik a-cıkmış," diye seslendi. Bakıcının iki metre yukarısında bulunan Gary Desmond, sesin kalitesinden memnun olduğunu belirterek başparmağını sevinçle yukarı kaldırdı. Lucy kapıyı kapatırken ve Sir Jack de oyun parkının içinde ayağa kalkarken Gary Desmond monitörü seyretti. Sir Jack, beceriksiz devinimlerle büfeye doğru badi badi yürüdü, en alttaki çekmeceyi açtı ve içinden, XVIII. yüzyıl kadınlarının ev içinde giydikleri türden, mavi renkte, damalı bir başlık çıkardı. Başlığın iplerini çenesinin altından düğümledi, sonra çocuk arabasının sağlamlaştırılmış basamaklarını kararlı bir edayla tırmandı ve kendini arabanın içine attı. Araba, yayları üzerinde bir yolcu gemisi gibi bir yukarı bir aşağı

sallandı ama yerinden kımıldamadı. May Teyze arabayı döşemeye hiç kımıldamayacak şekilde tespit ettirmişti.

Sir Jack, çocuk arabasının küçük İngiliz bayraklarıyla süslenmiş kaputunun altında dimdik oturup mızmızlanmaya ve dişlerini göstermeye başladı. Bir süre sonra mızmızlanma sona erdi ve Sir Jack, adeta yönetim kurulu odası sesine yakın bir tonda, "MEME!" diye bağırdı.

Bu işaret üzerine içeriye koşturarak Heidi girdi. May Teyze'nin kullandığı bütün sütannelerinin adı Heidi'ydi; evde böyle bir gelenek vardı. Bu annenin sütünün kesilmesi eli kulağındaydı, ya da belki de sütanne, memelerini orta yaşlı bebeklere emdirmekten usanmıştı; öyle ya da böyle, bir iki haftaya kadar yerine yeni birinin geçmesi gerekecekti. May Teyze'nin işinin her zaman en güç bölümü bu olmuştu. Bir keresinde, umutsuzluk içinde, Karayip Adaları'ndan bir Heidi getirtip işe almıştı. Victor Bebek o gün ne patırtılar koparmıştı ne patırtılar! Tamamen yanlış bir fikirdi bu.

Victor, sütannelerin uygun bir sutyen takmalarında da ısrar ediyordu. Bazı bebekler üstsüz dansçı kızlar görünüşünden hoşlanıyorlardı; ama Victor Bebek bebek olmayı ciddiye alıyordu. Sarıya boyanmış saçlarını başının arkasında bir örgü halinde toplamış olan Heidi, bluzunu Alp köylü kadınlarının giydiğine benzeyen eteğinden biraz gevşetti, arabanın kenarına çıktı, bluzunun düğmelerini çözdü ve sonra da, sutyeninin ön tarafını açarak meme ucunu ona doğru uzattı. Sir Jack bir kez daha "Meme" diyerek gurultulu sesler çıkardı, ağzını ıslatmak için dudaklarını dişlerinin üzerinde gezdirdi ve kendisine sunulan meme ucunu kabul etti. Heidi memesini hafifçe sıktı; Victor bir tarla faresi pençesine benzeyen elini yukarıya uzattı, sutyenin altına dayadı ve sonra derin bir hoşnutluk içinde gözlerini kapattı. Ona sonsuz gibi gelen birkaç dakika sonra Heidi, sütünün Sir Jack'in yanaklarına sıçramasına izin vererek meme ucunu çekti ve ona öteki memesini verdi. Heidi memesini sıktı, Sir Jack bebek ağzıyla yine emdi ve gurultulu seslerle yuttu. Heidi bu memesiyle ona erişmekte daha fazla sıkıntı çekiyor ve sütünü tam olarak verebilmek için iyice konsantre oluyordu. Sonunda Sir Jack derin bir uykudan uyanmış gibi gözlerini açtı ve onu hafifçe kenara itti. Heidi onun üzerine biraz daha süt döktü ve neredeyse hazır olduğu kanısına vardı. Heidi, Sir Jack'in ağzının kenarlarındaki sü-

tü Lucy'ye silip temizletmeyi yeğlediğini biliyordu. Meme uçlarını yeniden örttü, bluzunun düğmelerini ilikledi ve elini, Sir Jack'in yukarıya kalkmış bezinin önünden aşağı doğru şöyle bir gezdirdi. Evet, Victor Bebek hazır ve nazırdı.

Sütanne çocuk odasından ayrıldı. Sir Jack, önce sakin sakin, sonra daha yüksek sesle kendi kendine mızıldanmaya başladı. Sonunda, "PİPİ!" diye feryat etti ve kapının arkasında elleri buzlu suyla dolu bir kâsenin içinde bekleyen Lucy, koşup geldi.

"Bez ıslandı mı?" diye sordu Lucy endişeyle. "Bebek altını ıslatmış mı? Bir bakalım." Victor Bebek'in göbeğini gıdıkladı ve yavaşça, dikkatle, tahrik edercesine çengelli iğneyi çıkardı. Sir Jack tam bir ereksiyon halindeydi ve Lucy serin elleriyle onun her tarafını yokladı.

"Bez daha ıslanmamış," dedi şaşırmış ses tonuyla. "Victor Bebek altını ıslatmamış." Sir Jack, onu başka nedenler aramaya zorlayarak, yeniden mızıldanmaya başladı. Lucy, Heidi'nin sütünü Sir Jack'in sarkık yanaklarından sildi, sonra yavaş yavaş hayalarıyla oynadı. Derken, aklına bir düşünce geldi. "Bebek kaşınıyor muymuş?" diye sordu yüksek sesle.

"Kaşniyoo," diye yineledi Victor. "Kaşniyoo."

Lucy gidip devasa büyüklükteki bebek yağını getirdi. "Kaşınıyor ha," dedi yatıştırıcı bir sesle. "Zavallı bebecik. Lucy'ciği şimdi hey bi şey-iii halledey." Şişeyi devirip, yağı Victor'un koca göbeğine, fil ayağını andıran uyluklarına ve her ikisinin de küçük bamyacığı dedikleri şeyin üstüne boca etti. Sonra da, Victor Bebek'in kaşınan yerlerini ovuşturmaya koyuldu.

"Victor Bebek ovuşturulmaktan hoşlanıyor mu?" diye sordu.

"Oh.. oh... oh," diye mırıldandı Sir Jack, gerekli ritmi dikte ederek. O andan itibaren Lucy göz temasından kaçındı. Nesnel davranmaya uğraşmıştı: O, ne de olsa Heather'dı ve bu, parası iyi, yararlı bir alan çalışmasıydı. Ama garip bir şekilde, kendini olaya iyice vererek, kendini gerçekte Lucy olduğuna inandırarak ve yana kaymış beziyle mavi başlığı dışında çırılçıplak uzanıp yatan kişinin gerçekten de Victor Bebek olduğuna ikna ederek, olayla arasına tam anlamıyla bir mesafe koyabildiğini fark etti.

Lucy, adamın erkeklik organının etrafına daha fazla yağ fışkırttıkça Sir Jack "Oh... oh," diye inildeyip duruyordu. Hayalarına bi-

raz daha masaj yapmasını söylemek için kalçalarını kaldırdıkça "Oh... oh," diye inleyip duruyordu. Lucy'nin bu işi gayet iyi yaptığını anlatmak istercesine sesi biraz daha sakin ve iniltili çıkarken, "Oh... oh," deyip duruyordu. Derken, daha büyük, daha derinden gelen bir inildemeyle, "Kaka," diye mırıldandı Sir Jack.

"Bebek kaka mı yapıyormuş?" diye cesaret verircesine sordu Lucy. Adeta, Sir Jack'in bebekliğin nihai edimini yerine getirebileceğine tümüyle ikna olmamış gibiydi. Kendilerine bunu yapamayacaklarının söylenilmesini isteyen ve bu yüzden yapmayan bazı bebekler vardı. Kendilerine yasaları çiğnemenin heyecanını yaşayabilmek için bunu yapamayacaklarının söylenmesini isteyen başka bebekler de vardı. Ama Victor Bebek gerçek bir bebekti; onun buyurgan talepleri açısından hiçbir karmaşık ya da ikircikli durum yoktu. Son talebin eli kulağında olduğunu anladı Lucy.

Sir Jack kalçalarını yukarıya doğru kaldırıyor ve Lucy de karşılık olarak yağdan parıldayan ellerini sıkıyordu. Ve Sir Jack Pitman, girişimci, yenilikçi, fikir adamı, sanat koruyucusu ve kentin gözden düşmüş semtlerini yeniden canlandıran kişi olan Sir Jack Pitman, güçlü ve nüfuzlu bir kişi olmaktan çok amiral diye tanınan Sir Jack Pitman, vizyoner, düşçü, eylem adamı, yurtsever Sir Jack Pitman, gırtlaktan gelen ve giderek artan bir şiddetle başlayıp yine giderek azalan şiddetle son bulan bir nidayla 'KAKAAAAAAAAA!" diye bağırdı. Derken, arka arkaya, gürültü gürültülü osurdu, Lucy'nin kavuşturduğu ellerine kesik kesik geldi ve bezinin içine de ihtişamlı bir edayla sıçtı.

Bazı bebekler temizlenmekten, silinmekten, kurulanmaktan ve pudralanmaktan hoşlanırlar. Bunların hepsi de topu topu birkaç bin fazladan euro'ya mal oluyordu ve kızların severek yaptığı bir şey değildi. Ancak Lucy'nin görevi artık sona ermişti; Victor Bebek bu noktada yalnız bırakılmayı yeğliyordu. Kameranın kapanış sekansı onu çocuk arabasından fırlayıp bir yeniyetme gibi banyoya yürürken gösteriyordu. Gary Desmond, Sir Jack Pitman'ın giyinme temposunu da, sergilediği narsisizmi de belgeleme zahmetine katlanmadı.

May Teyze, her zaman yaptığı gibi, Victor'u kapıya kadar geçirdi ve ona sherry için teşekkür edip bundan sonraki ziyaretini sabırsızlıkla beklediğini ifade etti. Bunun olup olamayacağını merak

ediyordu. Kendisini en düzenli olarak ziyaret eden yeğenlerinden birini kaybetmek düşüncesinden hoşlanmıyordu. Ancak yeğeninin o korkunç katliamla gerçekten bir ilgisi varsa... ve sonra, Albay Desmond'ın tazminat ücreti de insanı şaşırtacak kadar cömertçeydi... Çocuk arabasının kaputunu her seferinde küçük İngiliz bayraklarıyla süsleme işini anımsayıp durmak zorunda kalmayacaklardı... Ve kızlar bu sıçma işini gerçekte hiçbir zaman onaylamamışlardı. Bunun, bebekliği biraz fazla ileriye götürmek olduğunu söylüyorlardı.

Sir Jack keyifli adımlarla "Ardoch"tan çıktı ve ıslık çala çala limuzinine doğru yürüdü. Kendini gençleşmiş hissediyordu. Woodie de işte oradaydı, kasketini koltuğunun altına almış, kapıyı açık tutuyordu. Woodie gibi insanlar dünyanın tadı tuzuydu. Çok da iyi bir sürücüydü; üstelik sadıktı. Kendisine Sir Jack'i arabasına bindirme şansı verildiğinde dudak büken genç Harrison gibi değildi. Harrison eve dönüp Bayan Cochrane'le aşna fişne yapmak istiyordu. Bayan Cochrane sinsi biriydi, Fikirlerinin Muhafızı'nı yoldan çıkarmaya uğraşıyordu. Ne var ki, onların iğrenç çiftleşmelerini kısacık bir an gözünde canlandırmak bile, keyfini bozamamıştı. Sadakat. Evet, eve vardıklarında Woodie'ye yüklü bir bahşiş vermeliydi. Peki acaba yolda hangisini dinleyecekti? Belki de Yedinci'yi. Eğer neşelenmeye teşne bir ruh halindeyseniz insanı neşeli tutuyordu, eğer değilseniz insanı neşelendiriyordu. Evet, Yedinci'yi çalacaktı. Ne büyük bir adamdı şu Ludwig!

KRAL

Norholt'tan Ventnor'a, kraliyet jetinin pilotluğunu yapıyordu. En azından, yaptığını sanıyordu, durum aşağı yukarı buydu. Ancak, kraliyet jetlerinin art arda uğradığı kazalardan bu yana, uçakların kontrolü otomatik pilottan alınıp elle kontrole geçilmişti. Resmi yardımcı pilot –bu pilot, Prens Rick'in bir çocuk yuvasını trajik şekilde yakıp kül etmesi esnasında son derece yetersiz kalmıştı– evet bu pilot şimdi sadece mostralık görevi yapıyordu; uçağın doğrudan kontrolüne hiç mi hiç katılmıyor, gülümsemek ve onaylamakla ye-

tiniyordu. Yani, bir karşılaştırma yapılacak olursa, yanında kraliyet pilotunun kendini üstün hissedebileceği biri durumuna düşmüştü. Buna karşılık, Kral'ın uçuş talepleriyle bunların Aldershot'taki Hava Komuta Merkezi (Kültürel Miras) tarafından onaylanması arasında ufak bir gecikme farkı vardı. Bugün, gökyüzü tamamen açık olup güneybatı yönünde hafif bir esinti vardı. Görünüşe bakılırsa Kral uçağın kontrolünü elinde tutuyordu. Aldershot'un yapabileceği fazla bir şey yoktu; yardımcı pilot sürekli olarak aşağıdaki tekdüze manzaraya gülümsüyor ve Chichester'ın batısında gerçekleşecek randevuyu bekliyordu.

İşte tam da oradan, burunları basık ve pat-pat sesleri çıkaran iki Spitfire ile bir Hurricane, Ada'nın resmi açılışında bu suskun jete eşlik etmeye hazır, armalı kanatlarını sallayarak geliyorlardı. Aldershot kısa bir süre için, Kral'ın kullandığı uçağın kontrolünü ele aldı ve kararlaştırılan hızda gidebilmesi için hızını düşürdü. Hurricane arkada kalırken, Spitfire'lar kanat pozisyonu aldılar.

Avcı uçaklarında, o dönemin parazit ve cızırtılarını da içeren, son model bir radyo haberleşme sistemi vardı. "Uçuş Komutanı 'Johnnie' Johnson bildiriyor, efendim. Sancak kanadınızda filo komutanı 'Ginger' Baker ve iskele tarafında da Teğmen 'Chalky' White var."

"Hoşgeldiniz, beyler," dedi Kral. "Oturup şovun zevkini çıkarın, tamam mı? Roger mıydı adınız, neydi?"

"Roger, efendim."

"Sırf merakımdan soruyorum, Komutan, Roger kimdi?"

"Anlayamadım, efendim?"

"Hatırladığım kadarıyla, Wilco adında bir firmada çalışıyordu."

"Maalesef, sizi hiç anlayamıyorum, efendim."

"Şaka ettim sadece, Komutan, şaka. Hepsi bu."

Kral, yardımcı pilotuna doğru şöyle bir baktı ve hayal kırıklığı içinde başını salladı. O sabah Saray'da röportajcılarla bir toplantı olmuş ve havalanmayı beklerken, Denise'le birlikte repliğini çalışmıştı. Denise gülmekten az daha altına işiyordu. Gerçekten de iyi bir hayat arkadaşıydı Denise. Ama seyirciler hiçbir şey anlamayacaksa iyi para ödemenin ne anlamı vardı?

Kıyıyı Selsey yakınlarında geçtiler ve Manş üzerinden güneybatıya doğru yöneldiler. "Gümüşi bir denizde değerli bir mü-

cevher, öyle değil mi?" diye mırıldandı Kral.

"Gerçekten de öyle, efendim." Yardımcı pilot, Majesteleri'nin ağzından sanki düzenli olarak bu tür cümleler çıkıyormuş gibi, onaylayarak başını salladı.

Küçük filo dalgaların üstünde uçmayı sürdürüyordu. Denize bu kadar çabuk erişilebildiğini ve atalarının bir zamanlar hükmettiği topraklarla karşılaştırıldığında kendi yönetimindeki toprakların bu kadar küçük kaldığını görmek, Kral'ı her zaman biraz melankolik kılıyordu. Daha birkaç kuşak öncesine kadar, büyük-büyük-büyükkannesi yeryüzünün üçte birine hükmetmişti. Sarayda, gençlik özsaygısının biraz sarsıldığını düşündükleri zaman, ona dünyanın bir zamanlar ne kadar pembe ve soyağacının da ne kadar önemli olduğunu göstermek için, bir yerlerden, sararmış eski atlasları bulup çıkarırlardı. Şimdiyse çoğu uçup gitmişti, bütün o adalet, ihtişam, barış, iktidar, Bir Numaralı Devlet Olmak, hepsi uçup gitmişti. Teşekkürler size, yabancılar. Bugünlerde ülkenin toprakları o kadar küçülmüştü ki neredeyse iki ayağınızın üstünde bile güçlükle duruyordunuz; topraklar yeniden Yaşlı Kral Alfred'in pastaları yaktığı zamanlardaki sınırlara çekilmişti. Denise'e, şayet ülke şöyle bir silkinmeyecek olursa, Alfie'nin zamanında olduğu gibi, her ikisinin de pastadan yapılmış evlere döneceklerini söyleyip duruyordu.

Pek konsantre olamıyordu; öyle anlar oluyordu ki uçak adeta kendi kendine uçuyor gibiydi. Derken, çıtırtılı birtakım sesler kulak zarlarını gıdıkladı.

"Haydutlar saat üçte, efendim."

Kral yardımcı pilotun işaret ettiği noktaya baktı. Küçük bir uçak, üzerinde SANDY DEXTER VE THE DAILY PAPER MAJESTELERİNİ SELAMLAR yazan, bezden yapılma uzun bir pankartı çekerek önlerinde ilerliyordu.

"Budala!" diye mırıldandı Kral. Döndü ve pilot kabininin açık kapısından, "Hey, Denise, gelip şu lanet olası budalaya baksana," diye bağırdı.

Kraliçe, nedimesinin hile yapmayacağına asla güvenemediğinden, Scrabble parçalarını topladı ve başını pilot kabininden içeri soktu.

"Budala" dedi Kraliçe. "Lanet olası budala."

Hiçbirinin de Sandy Dexter için kaybedecek vakti yoktu. Hem

Kral'ın hem de Kraliçe'nin gözünde, Dexter et kafanın tekiydi. The *Daily Paper* da çirkefin çirkefi bir gazeteydi. Elbette her ikisi de, sadık uyruklarının ne türlü pislikler ve yalanlar yutmak zorunda kaldıklarını öğrenmek için, bu gazeteyi ayrı ayrı okuyorlardı. Kraliçe Denise, kocasının Daphne Lowestoft adındaki, memelerini Amerika'da büyüten o rezil orospuya yaptığı düzenli ziyaretleri böyle öğrenmişti. Şayet Denise oradayken kadın Saray'a adım atacak olursa çok daha fazla estetik ameliyata ihtiyaç duyacaktı. Kral, karısının yunusları koruma konusundaki yeni ve övgüye değer ilgisini de *The Daily Paper*'da keşfetmişti; üstelik bu ilgi adını bile anmaya tahammül edemediği dalgıç kıyafetli biri tarafından paylaşılıyordu. Dalgıç kıyafetlerinin, tıpkı bir reklamda olduğu gibi her şeyi ortaya çıkarması ne kadar tuhaftı!

Şimdi, onlar seyre dalmışlarken, Dexter'ın küçük Apaçi'si döndü ve karşıt doğrultuda kendi uçaklarının ön tarafına doğru ilerlemeye başladı. Kral, kıs kıs gülüştüklerini ve fotoğrafçıya tele objektifini hangi tarafa çevirmesi gerektiğini söylediklerini hayal edebiliyordu. Belki de kralın bulunduğu pilot kabininin fotoğrafını çoktan çekmişlerdi.

"Kralcık-Mıralcık," dedi Kraliçe. "Bir şeyler yapın."

"Budala," diye yineledi Kral. "Bu et kafalı heriften nasıl kurtulabiliriz allahaşkına?"

"Roger, efendim."

Uçuş Komutanı 'Johnnie' Johnson, içinde kralın bulunduğu jetten uzaklaştı ve engelleme yapmaya koyuldu. Arkasında tahrik edici bez pankart asılı olan Apaçi'ye yaklaştı. Küçük bir korkutma oyununa girse hiç de fena olmazdı. Derken, bu rezil herife biraz daha büyük bir korku yaşatsam mı acaba? diye düşündü. Kanat makinelisinde dünkü Britanya Meydan Savaşı provasından sonra hâlâ birkaç şarjör kalmıştı. Kıçına birkaç salvo ateş edip herifi altına işetebilirdi. Lanet olası gazetecilerdi bunlar.

Hurricane daha da yaklaştı. Johnson, haberleşme aygıtının mikrofonuna "Bunu bana bırak!" diye bağırarak hedefi makinelisinin görüş açısına soktu, tetiğe bastı ve arka arkaya gelen sekiz saniyelik iki atış sırasında uçağın ön tarafının titreştiğini hissetti. Sonra, kullanma talimatının belirttiği gibi uçağı keskin bir tırmanışa soktu. Tam kendi kendine kıs kıs gülüyordu ki 'Ginger' Baker'ın telsiz

sessizliğini bozan tanıdık sesini işitti. O sırada 'Ginger' Baker'in ağzından "Hay Allah, *siktir*," diye gayet açık ve net bir laf çıkmıştı.

Uçuş komutanı arkaya baktı. İlkin bütün görebildiği genişleyen bir ateş topu oldu. Sonra, bu ateş topu, yavaş yavaş, uçaktan ayrılıp serbest kalan ve hiç hasar görmeden uzaklara sürüklenen bez pankartla birlikte dikey bir enkaz yığınına dönüştü. Hiçbir paraşüt açılmadı. Zaman yavaşladı. Ortalığı yeniden telsiz sessizliği kapladı. Kraliyet filosunda bulunanlar, hafif uçağın enkazını uzaklarda bir yerde suyun yüzeyine çarpıp bir an sıçradıktan sonra gözden kaybolana değin seyrettiler.

'Johnnie' Johnson yeniden jetin arkasındaki uçuş konumunu aldı. Ada'nın doğu falezleri yavaş yavaş önlerinde belirdi. Derken Uçuş Teğmeni 'Chalky' White arama sinyali gönderdi. "Seyir raporu veriyorum, komutanım," dedi, "Bana bir motor arızası gibi geldi."

"Almanlar kendi bombaları üzerinde oturmaya isteklidir," diye ekledi 'Ginger' Baker.

Uzun bir duraklama oldu. Sonunda, meseleyi iyice düşünüp taşınan Kral, uçaklar arasındaki haberleşme aygıtından konuştu. "Tebrikler, Komutan. Haydutların cesaretini kırdınız." Kraliçe Denise, nedimesinden üç harf ödünç aldı ve şak diye ET KAFA sözcüğünü buldu.

"Çok kolay oldu, efendim," diye yanıt verdi 'Johnnie' Johnson.

"Ama bana kalırsa, hiçbir şey söylemeyin," diye ekledi Kral.

"Hiçbir şey söylemem, efendim."

Filo Ventnor'a doğru inişe geçti ve karada iniş hazırlıkları yapıldı. Jetin kapısı açılıp da nefesli çalgılardan oluşan bir bando ulusal ezgiyi çalmaya başlayınca Kral, uçuş komutanını zıvanadan çıkarıp Sandy Dexter'ı Manş'ın dibine göndermesi için tam olarak ne dediğini anımsamaya çalıştı. Gözler önünde bir şahsiyet olmanın güçlüğü de buydu: İnsanın en sıradan sözcükleri bile korkunç şekilde yanlış anlaşılabiliyordu. Bu arada uçuş komutanı, kurusıkı mermilerin yerine gerçek mermileri kimin koymuş olabileceğini merak edip duruyordu.

ÇEMBERLİ ETEKLERİ şişip açılan ve kauçuk yumurtaları söğüt ağacından yapılma sepetlerine güvenli bir şekilde yapıştırılmış olan bir bölük iriyarı paraşütçü rüzgârsız bir gökyüzünden Buckingham Sarayı'nın önündeki yeşil köy meydanına doğru indiler.

"Betsy için bir cennet!" diye kükredi Sir Jack şeref tribününün tepesinden.

Onun yanında duran Kral kendini yorgun hissediyordu. Sıcak bir öğle sonrasıydı ve bir yanı hâlâ Sandy Dexter'ın dünkü düşürülme olayıyla ilgili olarak kendini biraz suçlu buluyordu. Olup bitenler Denise'i hiç mi hiç sarsmamıştı: Gerçekten de yaman bir kızdı Denise. Oysa kendisi, gizliden gizliye, gazetecilerin onu rahatsız edeceği düşüncesinden biraz tedirgin olmuş ve yaverinden, Dexter'ın dul eşine isim açıklanmadan yapılabilecek para yardımları konusunda bilgi almıştı. Yaveri, basın işlerinden sorumlu subaya danışmış ve o da, Dexter'ın aile yaşantısına sahip bir erkek olarak tanınmadığını –hatta tam tersi olduğunu– belirtmişti ve bu durum da onlar için bir bakıma avuntu olmuştu.

Derken resmi karşılama gerçekleşmişti ve Ada'nın bütün yeniliğine karşın, Sir Jack Pitman tarafından karşılanmak, adlarını anabileceği birkaç devlet başkanı tarafından karşılanmaktan o kadar da farklı değildi; tabii, aradaki tek fark, Pitman'ın hiç olmazsa onu her iki yanağından öpmeye kalkışmamasıydı. Ada çevresinde helikopter turu yapma... doğrusu şu ki, en azından bu, bayağı eğlenceli olmuştu. Bir çeşit hızlandırılmış İngiltere turu gibi bir şeydi: Bir dakika önce Big Ben'i, bir dakika sonra Anne Hathaway'in kulübesini, derken Dover'ın Ak Falezleri'ni, Wembley Stadyumu'nu, Stonehenge'i, kendi Saray'ınızı ve Sherwood Ormanı'nı görüyordunuz. Kendilerine ok atarak karşılık veren Robin Hood'la çetesinin üzerinden alçaktan uçup vın diye geçmişlerdi.

"Namussuzlarla düzenbazlar, onlara karşı hiçbir şey yapılamaz," diye bağırmıştı Pitman.

İlk kahkaha atan Kral olmuş ve o krallara özgü heyecanlanmazlığını göstermek üzere, "İyi ki ki onları yerden havaya atılan füzelerle silahlandırmadınız," diyerek Sir Jack'e nükteyle karşılık vermişti.

Derken, sonsuz bir el sıkışma faslı başlamış ve her türlü birbirine benzemez şey gündeme gelmişti: Shakespeare, Francis Drake,

Katır Muffin, Chelsea Emeklileri, tüm bir futbolcular takımı, bayağı ürkünç bir adam gibi görünen Dr Johnson, Nell Gwynn, Boadicea ve yüzden fazla lanet Dalmaçyalı köpek. İnsanın kendi büyük-büyük-büyükannesiyle el sıkışması –özellikle de bu büyükannenin ağzından tek bir kahkaha duyamıyor ve büyükanne sürekli olarak kraliçelik oynamaya devam ediyorsa– evet bu durum, insana tuhaf bir duygu veriyordu. Ve Kral kendisini Oliver Cromwell'le tanıştırmalarının da hoş bir şey olacağından emin değildi. Aslında, bu ona bir zevksizlik örneği gibi görünüyordu. Buna karşılık, şu derin dekoltesi ve hani o portakallarıyla Nell Gwynn'i çok sevimli bulmuştu. Ancak Denise'in tuhaf bir tavırla, "Onların gerçek mi olduklarını sanıyorsun?" demesi arzusunu biraz azaltmıştı. Denise bazen gerçek bir kancık olabiliyordu; iyi bir kızdı ama gerçek bir kancıktı. Keşke onda estetik ameliyatları görme konusunda böylesine yanılmaz bir göz olmasaydı –Majesteleri ise estetik ameliyatlardan ancak yapıldığını fark etmediği zamanlar hoşlanacak kadar eski kafalı biriydi. Manzarayı gözünün önüne getirebiliyordu –etrafta biraz çapkınlık etme, portakalların yatağın altına yuvarlanması, Kralcık-Mıralcık'ın şu Fransızların *droit de seigneur** dedikleri şeyi talep etmesi ve sonra da, tamamen yanlış bir anda, Denise'in, "Onların gerçek mi olduklarını sanıyorsun?" deyişinin aklına gelivermesi. Bu, gerçekten de çok sıkıntı verici bir durum olurdu.

Öğle yemeği. Her zaman bir öğle yemeği oluyordu; kendi görüşüne göre Ada'nın bardak bardak sunduğu Adgestone şarabıyla aşırı gururlandığı bir vakitti bu. Sonra, yakıcı güneş altında, şeref tribününde geçirilen saatler. Kraliyet Muhafızları'nın ve Londra taksilerinin, tarihin ve efsanelerle dolup taşan tabloların önünde geçit resmi yaptıklarını görmüştü. İçtenlikle konuşmak gerekirse, biraz da Buckingham'ın penceresinde ayakta durmak gibi bir şeydi bu. Londra Kulesi muhafızlarını ve yaz sıcağında erimeye direnen karın üzerinde ritmik hareketlerle dans eden bir adam boyundaki kızıl gerdan kuşlarını görmüştü. Tümü de önündeki siber uzayda vücut bulmuş nefesliler bandolarını, senfoni orkestralarını, rock gruplarını ve opera yıldızlarını dinlemişti. Lady Godiva atının sırtında gelmişti ve Kral, sırf onun siber bir uzayda bulunmadığından emin

* Ortaçağ Avrupası'nda derebeyinin, yeni evlenmiş bir kızla kocasından önce cinsel ilişkiye girme ayrıcalığı. (ç.n.)

olmak için dürbününü çıkarıp gözlerine yaklaştırmıştı. Solunda bir kıpırdanma fark edince de, kraliçesini yatıştırmak için avcunu kral-lara özgü ihtişamla ona doğru kaldırmıştı. Denise, en azından halk arasındayken yerini biliyordu ve bu kez, selülit ya da estetik ameliyat konusunda iğneleyici sözler söylememişti. Gerçekten olağanüstü bir kadındı şu Lady Godiva.

"Çok talihli herifmiş," diye mırıldanmıştı Kral sağında duran Pitman'a.

"Size aynen katılıyorum, efendim. Gerçi şunu da eklemeden geçmeyeceğim, şahsen ben ailesine bağlı bir erkeğim." Yüce Tanrım! Niçin bugün *herkes* ona hıncı varmış gibi davranıyordu? Tıpkı bu sabah Ada turunda olduğu gibi. Anıtsal Göl'ün üzerinden uçabilmek için rotalarını özellikle değiştirmişlerdi. İçinde birkaç ördeğin ve bir-iki salkım söğüdün bulunduğu sıradan bir köy havuzuydu işte, ama bu görüntü, şişman ev sahibinin gözlerini yaşartmış ve Canterbury Başpiskoposu gibi uzun uzun söylev çekmeye başlamıştı.

Şimdiyse, tümü de kadın giysilerine bürünmüş ve yumurta sepetleri taşıyan şu SAS adamları –ya da adları her ne ise işte– yurtseverlik tınıları taşıyan bir müziğin eşliğinde gözlerinin önünde paraşütle aşağı atlıyorlardı. Programda kimi temsil ettikleri hatırından tamamen çıkmıştı. Bir dakika önce, Kraliyet Turnuvası, bir sonraki dakika ise gerçek bir kargaşanın görüntüleri vardı. Bildiği kadarıyla bütün insan ırkı, bunlara ek olarak bütün hayvanlar âlemiyle bitkiler olarak giyinip kuşanmış bir milyon kişi, onun önünden birer birer yürüyüp geçecekler ve o, onları selamlamak, el sıkışmak ve her son herifçioğlunun geçişinde bir gonga vurmak zorunda kalacaktı. Adgestone şarabı midesinde köpürüyor ve müzik de uğuldayıp duruyordu.

Ne var ki, kendisinde Windsor Ailesi'nin genlerinin bulunması boşuna değildi. Ataları kendisine bu işin birkaç numarasını aktarmışlardı. Bir Numaralı Kural şuydu: Her zaman önceden işe. İki Numaralı Kural şunu buyuruyordu: Bir ayağının üzerinde ötekinden daha fazla dur ve bir süre sonra ayak değiştir. Üç Numaralı Kural Denise'le ilgiliydi: Daha sonra sana verilmesine aldırış etmeyeceğin şeylere her zaman hayranlık duy. Dördüncü Kural'sa kendisiyle ilgiliydi: Her şey katlanılmaz bir hal alıp da sıkıntıdan patla-

yacak gibi olduğunda, ev sahibine doğru dönüp –tıpkı şimdi Pitman'a doğru döndüğünde olduğu gibi– çevrendeki kişiler tarafından işitilecek kadar yüksek sesle, "Çok güzel bir gösteri," demekti.

"Teşekkür ederim, efendim."

İltifatlarının karşılığını alınca, Kral sesini alçalttı. "Cüretimi mazur görün, Lady Godiva da çok olağanüstü. Güzel bir kız."

Sir Jack, paraşütle atlama teçhizatlarını toplayan, kılık değiştirmiş SAS elemanlarına bakakaldı. "Bunu söylememde bir sakınca yoksa, o sizin çok büyük bir hayranınız, efendim," diye mırıldandığında, herkes onun bu kılık değiştirmiş kişiler üzerine yorum yaptığını düşünebilirdi.

Hadi canım! İkiyüzlü herif! Yine de durum kurtarılabilirdi. Belki de Denise'in uçağa atlayıp Saray'a kendisinden erken dönmesi gerekecekti.

"Kesinlikle konuşma olmayacak," diye sözünü sürdürdü Sir Jack, sesini yine fazla yükseltmeden. Hay Allah! Herifçioğlu düşüncelerinizi okuyor gibiydi. "Tabii siz istemedikçe. Hiç vergi olmayacak. Hiç sansasyon basını olmayacak. Arada sırada kral kimliğinizle arzı-ı endam edeceksiniz, gerçi çok iyi kopyalar bu yükün ağırlığını omuzlarınızdan alacak. Sizi ziyaret etmeye gelen hiçbir can sıkıcı devlet başkanı olmayacak. Tabii siz onları istemedikçe: Ailevi yükümlülüklerinizin zorlamasını anlıyorum. Ve, elbette, bisiklet *kesinlikle* olmayacak.

Kral, düzenbaz bir adam olarak görülen Pitman'la doğrudan görüşme yapmaması konusunda uyarılmıştı, bu yüzden şunu söylemekle yetindi: "Siz de bilirsiniz, insan bisikletin üzerinde genelde pek ağırbaşlı görünmez. Dizleri çıkık durur..."

"Çifte cam kullanıldı," dedi Sir Jack, Buckingham Sarayı'na doğru başını hafifçe sallayarak. Boyutları yarıya indirilmiş halinde her nasılsa daha iyi görünüyordu. "Uydu, kablolu ve dijital TV. Dünyanın her köşesiyle ücretsiz telefon görüşmesi."

"Ne olmuş yani?" Kral bu son sözünün kendini beğenmişçe kaçtığını düşündü. Ona göre, Avam Kamarası'ndaki son sansür önergesinden sonra Buckingham'a zoraki paralı telefonlar yerleştirilmesine son derece doğrudan bir imaydı bu. Aslı aranırsa, sıcaktan da, bu zorba patrondan da ve bu lanet olasıca şaraptan da bıkıp *usanmıştı*. "Üç kuruşluk telefon faturasına aldırış ettiğimi size düşündürten de neymiş bakalım?"

"Aldırış etmediğinize eminim, efendim, eminim ki aldırış etmiyorsunuzdur. Benim düşündüğüm sadece şu: Ne zaman bir hava saldırısı emri vermek isteseniz paralı telefona gitmek gereğini duyacaksınız ve bu da hiç pratik bir şey değil. Bilmem meramımı anlatabildim mi?"

Kral ona profilden şöyle soğuk soğuk baktı ve mühür yüzüğüyle oynadı. *Bilmem meramımı anlatabildim mi*? İnsanın bu söyleneni anlayamama olasılığı fazla yoktu. Denise'in sarkık kulaklı köpeklerinden biri osurduğunda burun direğinizin kırılması gibi bir şeydi bu."

"Bak şimdi! İti an değneği hazırla."

Kral, Pitman denilen bu düzenbaz herifin acaba bir yerlerden gizli bir bilgi mi aldığını, yoksa bütün bunların salt raslantı mı olduğunu merak etti. Ama tam o sırada, sanki bir işaret verilmiş gibi, iki Spitfire'la bir Hurricane geliverdiler; bu uçakların pilotluğunu, hoparlörlerin de doğruladığı gibi, Teğmen 'Chalky' White, Filo Lideri 'Ginger' Baker ve Uçuş Komutanı 'Johnie' Johnson yapıyordu. Uçaklar alçaktan uçtular, seyircilerin durduğu tribünlerin üzerinden son hızla vın diye geçtiler, kanatlarını salladılar, yavaş yavaş yükselip alçaldılar, taklalar attılar, kurusıkı mermiler gönderdiler ve kırmızı, beyaz, mavi bir duman çıkardılar.

"Sırf merakımdan ve bilgili danışmanlarımın sürekli vurguladıkları gibi başkalarının haklarına halel getirmek istemeden soruyorum," dedi Kral. "Eğer işler kızışırsa Karargâhım'da beni savunmaya hazır koskoca bir kara, deniz ve hava kuvvetleri topluluğum var. Sizse burada, ancak çitlenbik atabilen müzelik üç uçağa sahipsiniz. Bana pek de yabancıların ödlerini patlatacak bir şey gibi görünmüyor bu, öyle değil mi?"

Konuşmalarını kaydettirmekte olan Sir Jack, eğer koşullar gerektirirse, bir başka kraliyet gafına dönüşebilecek bu durumdan memnun kaldı. Şimdilik sadece Kral'ın can sıkıntısı, huysuzluğu, alkol alışkanlığı ve şehvet düşkünlüğüyle birlikte bunu da aklının bir köşesine yazmıştı. "Ve aynı şekilde başkalarının haklarına halel getirmeden, efendim," diye yanıt verdi Sir Jack, "her ne kadar böylesi tartışmaları sizin bilgili danışmanlarınızla yapacağımız bir sonraki toplantıya bırakmayı düşündüysem de, günümüzün modern dünyasında nükleer güce sahip olmanın ne kadar ucuza mümkün olduğunu öğrenince şaşıracaksınız."

Kraliçe Denise hayır işlerini sürdürebilmek amacıyla ertesi gün Londra'ya geri döndü. Kral, Tartışmalar Hakkındaki Tartışmalar'ın gerçek tartışmalara dönüşür gibi olduğunu görüp kişisel mevcudiyetinin gerekli olduğuna karar verdikten sonra, alaydaki öğle yemeğini iptal etti. Lady Godiva'nın, selülit ya da estetik ameliyat problemi olmadığı ve sıkı bir yurtsever olduğu ortaya çıktı.

Artık Ryde'da yayımlanmakta olan *The Times of London*'a göre, dört farklı uçuş raporunda, birbirlerine yakın ayrıntılarla, üç gün önce Selsey Bill'in on mil güneyinde nereye ait olduğu anlaşılamayan bir hafif savaş uçağının görülmüş olduğu yazılmıştı. Hepsi de ani bir kontrol kaybından söz ediyordu. Kazadan sağ çıkmış olan birinin var olabileceği düşünülmüyordu. *The Times*, çok okunan bir sansasyon gazetecisinin ve aynı zamanda da, jet sosyete kişileriyle ettiği kavgalarla tanınan ünlü bir fotoğrafçının kaybını doğruladı. Sir Jack'in basın bürosu, uçak enkazının Ada karasuları içine gömülmüş olduğunu ve ölenlerin mezarlarının sonsuza değin saygıyla korunacağını doğrulayan bir bildiri yayımladı. İki gün sonra, Tartışmalar tatmin edici bir şekilde sona ererken, Sir Jack Pitman bir Pitco helikopterinin içinde uçağın düşmüş olduğu bölgenin üzerinden uçtu. Gözleri pırıl pırıl parıldarken, aşağıya kocaman bir çelenk attı.

SIR JACK'İN ALTMIŞ BEŞİNCİ DOĞUM GÜNÜ eyleme geçmek için uygun bir tarih olarak seçilmişti. Sir Jack, Pitman Malikânesi'nin karargâhında bulunan çifte küp biçimindeki özel odasında, Westminster Sarayı pantolon askılarını meydan okuyan bir edayla takmıştı. Sonunda, kendini Lordlar Kamarası için işe yaramaz biri durumuna düşürmesi bile umurunda değildi. Onyıllar boyunca son derece cömert bağışlar yaptığı çeşitli partilere mensup çeşitli aptallarla mankafalar, onu ermin kürklerle giydirip kuşatma şanslarını ellerinden kaçırmışlardı. Öyle olsundu bakalım. Küçük adamlar her zaman kendilerinden büyükleri alt etmeye uğraşıyordu; ikiyüzlüler amaçlarına ulaşıyordu. Çünkü bir süre önce, modern ticari işlerden pek anlamayan, deneyimsiz bir Ticaret ve Sanayi Bakanlığı müfet-

tişi birtakım ucuz sloganlarla mesleğinde ilerleme kaydetme yolu-na gitmişti. Sir Jack Pitman hakkında, onun Taras Bulba kadar onurlu biri olduğunu söylemek, çok acınası ırksal bir hakaretti. Özellikle de "Deniz salyangozu bile satamayacak biridir o" ifadesi kanına dokunmuştu. Bunun üzerine, müfettişin Reigate'teki müte-vazı evine, uğranılan aşağılanmaya tanıklık etmek üzere hazır bek-leyen bir paparazzi ordusuyla birlikte, elli kilo deniz salyangozu göndertmişti; ancak bunun biraz fazla incelikli bir plan olup olmadığından emin değildi. Müfettiş her ne yapmışsa yapmış, du-rumu tersine çevirmeyi başarmış ve deniz salyangozları bir rüşvet gibi görünmüştü. Şimdi her şey elden çıkmış ve Sir Jack'in off-sho-re fonlardan gelen deniz salyangozları hakkındaki şakası tamamen yanlış yorumlanmıştı.

İşte bugün, şu kıçı kırık Parlamento üyelerinin, kendi ceplerini dolduran bakanların, ikiyüzlülerin ve küçük adamların kiminle iş yaptıklarını tam da anlayacakları gündü. Çok geçmeden, göğsünü madalyalarla donatabilir, eğer arzu ederse, kendisi için istediği ka-dar unvan yaratabilirdi. Sözgelimi, şu Fortuibus sülalesine ne ol-muştu? Onu yeniden canlandırmak kesinlikle mümkündü. Bemb-ridge'in Birinci Fortuibus Baronu mu demeliydi acaba? Ne var ki Sir Jack, içinin ta derinliklerinde, her zaman için temel bir yalınlık, hatta ağırbaşlı bir sadelik olduğunu hissediyordu. Elbette ki görü-nüşü kurtarmanız gerekiyordu –hancının bile parasını ödeyemeye-cek durumdaysanız herkese bağışlar ve yardımlar yapan biri olma-nın anlamı neydi?– ama temeldeki insanlığınızla bağı hiçbir zaman kaybetmemeliydiniz. Hayır, belki de kendisi için sadece Sir Jack olarak kalmak daha iyi, daha uygundu.

Şirketin bütün varlıkları Ada'ya, Westminster Hükümeti'nin bir kaprise boyun eğip intikam alamayacağı bir yere transfer edilmişti. Pitman Malikânesi'nin (I) kira sözleşmesinin ancak birkaç aylık sü-resi kalmıştı ve hisse sahipleri kaçamaklı laflarla oyalanıyordu. İn-giliz Hükümeti tarafından el konulmadıkça birkaç mal ve teçhizat da vakti gelince başka yerlere transfer edilecekti. Aslında Sir Jack içten içe onlara el konulmasını ümit ediyordu: Çünkü bu şekilde ikiyüzlülerle küçük adamları Uluslararası Adalet Mahkemesi'ne götürebilecekti. Her halükârda, ekipmanının çoğunu yenilemenin vaktinin geldiğini düşünüyordu. İnsani *matériel* için de aynı şey söz konusuydu.

Onun kadar atak olmayan yardımcıları, aynı anda bütün doğrultularda harekete geçmemesini savunmuşlardı. Bunun, girişimin medyatik tanıtımını zayıflatacağını ileri sürüyorlardı. Sir Jack onlarla aynı görüşte değildi: Bu, Big Bang vaktiydi; sadece gündemdeki başlıca madde değil, sürüp giden bir hikâyeydi. Her halükârda, bunu nasıl yapıyordunuz? Bunu yaparak yapıyordunuz. Dolayısıyla Reigate, Ventnor, Lahey ve Brüksel gibi merkezlerde o günün olayları birbirini hızla izleyecek şekilde gelişecekti. Sir Jack Reigate için, kafasında küçük bir yer ve gazetelerinin birindeyse çifte sayfa ayıracaktı. Son zamanlarda çok başarılı işler yaparmış gibi görünen şu Ticaret ve Sanayi Bakanlığı müfettişi, tatlı karısıyla birlikte kahvaltısını ederken, Güney Amerika ülkelerinin pullarını taşıyan ve üzerinde kendi el yazısına çarpıcı şekilde benzeyen yazılar bulunan birkaç tane taahhütlü mektup alınca, kafası adamakıllı karışacaktı. Sokak kapısına sevimli postacının uğramasıyla, Majesteleri'nin Gümrük ve Rüsumat Bakanlığı'nın çok daha püriten temsilcilerinin kapıya dayanması arasında sadece birkaç dakikalık bir zaman aralığı olacaktı. Berikilerin, evlere paldır-küldür girip arama yetkileri vardı ve aynı zamanda da, görünüşte saygıdeğer ama sapkın hırsları olan birtakım adamların yürüttüğü, milletin evlatlarını bir cehennem spiraline sürükleyen, ocakları söndüren şu pis uyuşturucu trafiği konusunda şiddetli duygulara sahipti –nitekim son zamanlarda bazı gazetelerde girişilen "Uyuşturucuya Hayır" kampanyasından sonra bunun şiddeti daha da artmıştı.

Bir battaniyeye sarınarak gizlenmiş koyu renk pantolonlu bir siluetin Reigate'deki Tudor taklidi bir evden çıkarken görüldüğü ve şaşırtıcı bir şekilde durumdan haber almış paparazzilerin "Buraya, Bay Holdsworth!" diye bağırdıkları aşağı yukarı aynı anlarda, Sir Jack kendi temin ettiği üstü açık bir lando arabasından üç köşeli vali şapkasını sallıyordu. İşçiler, Ventnor'da, Ada'nın yeni meclis binalarına giden yol boyunca sıralanmışlardı. Sir Jack, ilkin, başında bir işçi bareti ve altın kaplı malayı yukarıya kaldırmış halde, çalışmaların tamamlanma törenine katıldı ve çatı işçileriyle duvarcıların gürültücü arkadaşlığını paylaşırken fotoğrafı çekildi. Bundan sonra, zemine inerek, bir dizi kurdele kesti, binaların açıldığını ilan etti ve onları resmen, Belediye Meclisi lideri Harry Jeavons'ın temsil ettiği Ada halkına devretti. Derken kameralar içeri alındı, Mec-

lis üyeleri içeride ant içtiler ve son yasama maddesi hemen geçirilip onaylandı. Belediye Meclisi üyeleri, görüş birliği içinde, yedi yüzyıllık bir boyun eğme döneminden sonra, Ada'nın Westminster Hükümeti'nin boyunduruğunu kırıp attığını ilan ettiler. Bunun üzerine bağımsızlık ilan edildi, Belediye Meclisi parlamento statüsüne yükseltildi ve Ada'nın her yanında bulunan yurtseverler Sir Jack'in motorlu kortejinin arkasından atılan Pitco amblemli bayrakları sallamaya davet edildiler.

Hemen bunun arkasından Parlamento üyeleri, Sir Jack Pitman'a Ada Valisi unvanını vererek ilk icraatlarını yerine getirdiler. Ulusal bir teyakkuz durumunda Parlamento'yla anayasayı feshedip yönetimi kendi eline almak gibi fazladan bir otoriteyle donatılmış olsa da.–bu otorite usta bir hattat tarafından en kaliteli parşömenlerden birinin üzerinde belirtilmişti– Sir Jack'in konumu tümüyle onursal bir konumdu. Söz konusu yetkisi Latince olarak yazılıp okunmuş ve bu da, yetkinin, ona razı olanlar üzerindeki etkisini azaltmıştı. Sir Jack, altın yaldız kaplama bir tahtın üzerinden konuşarak, kutsal bir emanetten söz etti ve Ada'nın önceki valileriyle askeri önderlerinin adlarını, özellikle de 1896'daki Ashanti Savaşı'nda kahramanca ölerek yurtseverliğini kanıtlamış olan Prens Henry of Battenberg'in adını andı. Dul kalan eşi, soylu Prenses Beatrice, aşağı yukarı yarım yüzyıl sonraki kendi ölümüne değin, vali olarak yönetimi elinde tutmuştu. Sir Jack bu arada kendi kitabında erkeğin her zaman kadını kucakladığını belirtmekten de geri durmadı. Ayrıca, mütevazı görünmeyi elden bırakmadan Azrail'le olan kendi randevusunun ne zaman gerçekleşeceğini hiç bilmediğini itiraf etti, ama karısını çok seven bir erkek tavrıyla, olası bir ardıl olarak Lady Pitman'ın adını andı.

Ventnor'ın çanları sevinç içinde çalıp dururken, Manş'ın öteki yakasında, Sir Jack tarafından Isabella de Fortuibus'u temsil etmek üzere şahsen seçilmiş bir genç kız, Lahey'deki Uluslararası Adalet Mahkemesi'ne, Ada'nın satın alınmasıyla ilgili 1293 tarihli kararnamenin iptalini talep eden bir dilekçe verdi. Sonra da, Boadicea stili iki tekerlekli bir savaş arabası onu Deutsche Bank'a götürdü ve kız orada, "İngiliz Halkı" adına bir hesap açıp altı bin mark ve bir euro'luk tutarı yatırdı. Genç kıza, on üçüncü yüzyıl sonu köylüleri kılığına girmiş bir korumalar topluluğu eşlik etti; bu köylülerin var-

lığı, Ada'nın I. Edward tarafından sözde "satın alınması" olayının, antlaşmanın doğru dürüst açıklanmadığı basit halka karşı yapılmış bir sahtekârlık olduğunu vurgulanmak amacıyla özellikle planlanmıştı. Köylüler arasında, hem o eski toprak müsaderesini hem de bu olayın yüzyıllar boyu örtülüp gizlenmesine ilişkin olarak önceden prova edilmiş birtakım laflar edebilecek çeşitli Pitco yöneticileri vardı.

Isabella de Fortuibus savaş arabasıyla istasyona kadar yoluna devam etti, burada onu özel bir Brüksel ekspresi bekliyordu. İstasyona varışında, Pitman Offshore International'ın avukatları tarafından karşılandı; avukatlar, Ada'nın Avrupa Birliği'ne acil üyelik başvurusu işlemlerini hazırlamışlardı. Ada'nın üyeliğe katılma müzakerelerinin başında bulunan görevli bütün dünya medyasına bunun son derece önemli bir an olduğunu ilan etti, Adalılar tarafından girişilen uzun özgürlük mücadelesini, yüzyıllar boyu cesaret ve özveriyle belirginleşen bir mücadeleyi içinde taşıyan bir andı bu. Bundan böyle yüzlerini, haklarının ve özgürlüklerinin güvence altına alınması için Brüksel'e, Strasbourg'a ve Lahey'e çevireceklerdi. Büyük fırsatların yakalandığı, ama aynı zamanda büyük tehlikelerin de var olduğu bir andı bu: Avrupa Birliği'nin kararlı ve kesin bir tavırla harekete geçmesi gerekecekti. Şayet Avrupa'nın kuzey ucunda eski Yugoslavya'daki duruma benzer bir durum baş gösterirse çok kötü bir trajedi olurdu bu.

Londra borsası bir Kara Salı yaşamak zorunda kalırken öğle vaktinde borsa işlemleri yeni bir emre kadar askıya alındı ve Pitco hisseleri dünyanın her köşesinde tavan yaptı. O akşam, yeni Bavyera üslubundaki şöminesinde Ada'nın meşe kütükleri yurtseverlik ateşiyle gürül gürül yanarken, Sir Jack içti. Günün olaylarını hem videoda seyrederek, hem de okuyarak gözden geçirdi. Kendi konuşmalarının kayıtlarını yeniden dinleyip kıs kıs güldü. Yarım düzine telefon hattını açık tutarak, hayretler içinde kalmış bir dinleyiciyle konuşmayı bitirip bir başkasına geçti. Birkaç gazete editörünün kendisine bağlanıp tebriklerini sunmasına izin verdi. Bunun, dünyanın ilk kansız *coup d'état*'sı* olduğunu söylüyorlardı. Yeni Avrupa'ya doğru adımlar atılıyordu. Var olan Dünya Kalıbı kırılıyordu. Pitman bir Barış Elçisi'ydi. Popüler gazeteler Davud'la Gol-

yat adlarını telaffuz ediyorlardı. Robin Hood'un adı da geçiyordu. Bu dramatik gün Sir Jack'in şık gazetelerinden birinde çalışan bir başyazara *Fidelio*'yu çağrıştırmıştı: Bugün de güçlü zincirler kırılmamış mıydı? Evet, gerçekten de öyle, diye düşünüyordu yeni vali, bunu herkes onaylayabilirdi. Bir saygı gösterisi olarak –hayır, daha çok bir eşitlik duygusuyla– zaferine Ulu Eroica'nın eşlik etmesine izin verdi.

Zaferlerinizi alkışlayanlar o zaferlerin gerçekte ne kadar büyük olduklarını bilmediklerinde bunun tatlılığı daha da büyüyordu. Sözgelimi Pitman, Ada'yı Avrupa Birliği'ne sokma gibi bir niyet taşımıyordu. Sırf iki alanın sözünü etmek gerekirse, istihdam hukukuyla bankacılık yönetmeliklerinin yaratacağı etkilerin felaket sonuçları olacaktı. Sir Jack Avrupa'ya sadece, her şey yoluna girene kadar Westminster'ı kendinden uzakta tutmak için ihtiyaç duyuyordu. Peki, Ada'nın altı bin mark artı bir euro'ya yeniden satın alınma önerisine ne diyordu? Bunun Londra'ya karşı edepsizce bir el işaretinden başka bir şey olduğuna ancak bir budala inanabilirdi: Medya mensupları Brüksel trenine binmeden önce hesabı kapattırmıştı o. Keza, 1293 antlaşmasına yapılan yasal meydan okumanın da hiç mi hiç şansı olmadığını düşünüyordu: Eğer böyle bir şey gerçekleşecek olursa Avrupa tam bir iğneli fıçıya dönebilirdi... Ve şu boktan Ada Parlamentosu'na gelince: Her biri sanki Garibaldi'ymiş gibi davranan şu kasıntı Belediye Meclisi üyelerini görmek bile... evet bu bile, onu vali koltuğundan kaldırıp, onlara Latince değil de aptallar ve mankafalar da anlayabilsin diye İngilizce olarak, Parlamento'yu bir hafta içinde feshetmeyi planladığını söylemek için yeterliydi. Hayır, "feshetmek" sözcüğü bile onlar için oldukça karmaşık sayılırdı, o bunu daha basitçe dile getirecekti. Ada Parlamentosu'nun ülkeyi kendi kendine yönetebileceği gibisinden saçma bir inancın neden olduğu ulusal bir teyakkuz durumu vardı. Parlamento'yu kapatıyordu çünkü onun yapabileceği hiçbir şey yoktu. Parlamento'nun yapmasını istediği hiçbir şey yoktu Sir Jack Pitman'ın. Ve ona göre, kasıntı Belediye Meclisi üyeleri de Dieppe'e giden ilk gemiye kasıla kasıla binebilirlerdi. Tabii kısacık iş deneyimlerinden yararlanmak istemedikleri sürece. Proje sorumluları hâlâ 'Avam Kamarası' deneyimi için sınavlar yapıyordu. Ağırlığı olan

* (Fr.): "Askeri darbe"

işlerinin yetki dağıtımı yapılmıştı, ancak onlar, Konuşmacı'dan gelen bir sinyal üzerine ayağa kalkmak, yapmacık bir ısrarla elindeki önergeleri sallamak ve sonra da dönüp yeşil deri sıralarına yeniden çökmek gibi basit bir koreografiyi yerine getirebilecek hiç konuşmayan parlamento üyelerini arıyorlardı. Onlardan aynı zamanda, sözsel olmayan ancak yoruma elverişli çeşitli gürültüleri çıkarmaları da istenecekti –sözgelimi, küçümseyici ulumalar, dalkavukça homurtular, öfkeli mırıldanmalar ve içtenlik taşımayan kahkahalar başlıca kategoriler arasındaydı. Sir Jack bunu başarabileceklerini düşünüyordu.

Sir Jack daha da içti. Daha fazla telefon etti. Daha fazla övgü aldı. Sabahleyin ikide Martha Cochrane'i çağırttı ve ona, jigolosunu, sızlanıp duran şu not-almacı-başısını da yanında getirmesini söyledi; olur a, içinde yeni bir düşün tohumları uç verebilirdi. Aslına bakılırsa, şu maskara jigolonu da getir yanında, demiş olabilirdi, iyi kalite bir armangnac konyağından sonra insanın dili çözülüveriyordu. Martha ise, o anda uğraştığı iş her ne olursa olsun, böyle çağırılmaktan memnun olmuş görünmüyordu. Paul adlı oğlana gelince, o, Sir Jack biraz müstehcen sayılabilecek bir iki laf eder etmez yüzünü iyiden iyiye asıp somurtmaya başladı... Ne halleri varsa görsünlerdi. Sir Jack kimin ne işler karıştırdığını umursamıyordu, ama çevresindeki insanların neşe saçan kişiler olmasını istiyordu. Bu ikisi gibi küstah Hayır-deyicilere, ağızlarını büzüp armangnac'larını yüzlerini somurta somurta yudumlayan tiplere ihtiyacı yoktu. Özellikle de böyle bir günde yoktu. Sir Jack söylevinin sonuna gelmişti ki, kendiliğinden bir şekilde onları yeniden yapılanma planlarına dahil etmeye karar verdi.

"Değişiklik konusunda şu önemli hususu belirtmek gerekir ki değişikliğe hiç kimse hazır değil. Westminster Sarayı bunu kısa bir süre önce anladı ve Ada'nın sözde parlamentosu da bunu çok geçmeden anlayacak. Bir adım önde gitmezseniz her zaman iki adım geride kalırsınız. Ben uyurken bana yetişebilmeleri için çoğu kişinin vakit kaybetmeden koşması gerekiyor. Siz ikiniz, mesela." Durakladı. Evet, dikkatlerini çekmişti bu. Yüzlerini incelercesine onlara uzun uzun baktı. Aynen düşündüğü gibiydi: Kadın kendisine küstah küstah bakmaya başlamış, oğlansa sandalyesinin dibinde bir şey arıyormuş gibi yapmaya koyulmuştu. "Sanırım sizler Sir

Jack'in arpalık gibi görünen lüks trenine bir kez atlayınca emekli aylığınız bağlanana kadar ekmeğinizi buradan çıkaracağınızı hayal ettiniz. Doğrusu şu ki, sizin gibi... sefil tipler için büyük bir sürprizim var benim. Bu Proje işler hale geldiğine göre, artık onu kösteklemeye uğraşan sürü sepet mızmız kişiye ihtiyacım yok. Bu yüzden, kovmayı planladığım ilk iki kişinin sizler olduğunu bildirmekten şeref duyarım. Sizleri kovdum. Çoktan kovdum. Şu andan itibaren kovuldunuz. Şimdi kendinizi kovulmuş bilin. Üstelik, yürürlükte olan işe alma yasaları gereğince şu kıçı kırık Ada parlamentomu çalıştırıp çalıştırmamak da benim bileceğim iş. Yahut, geriye dönük şekilde geçerli olacak yeni sözleşmeler gereğince, ki birisi şu anda bunun üzerinde çalışıyor, sizler hiçbir ayrılma tazminatı alamayacaksınız. Siz ikiniz kovuldunuz, anlıyor musunuz. Ve eğer bavullarınızı yarın sabah feribotun demir alacağa vakte kadar hazırlamayacak olursanız, bütün eşyalarınızı limana ben kendim atarım, bilin."

Martha Cochrane kısacık bir an Paul'e doğru baktı ve Paul, onu onaylarcasına başını hafifçe öne eğdi. "Pekâlâ, Sir Jack, görünüşe bakılırsa bize hiçbir seçenek bırakmıyorsunuz."

"Hayır, hiç bırakmıyorum. Size niçin bırakmadığımı da söyleyeyim." Sir Jack o yusyuvarlak gövdesini göstermek üzere ayağa kalktı, içkisinden büyük bir yudum daha aldı ve, ya düşüncesinin doruk noktasını ya da aklına sonradan gelen bir şeyi ifade edercesine, sırayla her birine ve sonra da kendine işaret etti. "Çünkü, meseleyi basit bir şekilde dile getirmek gerekirse, ben kendimde her zaman temel özellikte bir yalınlık olduğunu düşünüyorum, çünkü ben bir dâhiyim. Mesele bu."

Sir Jack, bu dedikoducu kancıkla onun budala jigolosunu yaşamından kapı dışarı etmeye hazır, barok zil ipine doğru henüz uzanmıştı ki, Martha birdenbire onun işitmeyi en az beklediği iki sözcüğü mırıldandı.

"May Teyze."

"Anlayamadım."

"May Teyze," diye yineledi Martha. Ve sonra, gözlerini Sir Jack'in iki yana doğru sallanan gövdesine doğru kaldırarak, "Meme. Çiş. Kaka" dedi.

Üç

GÜMÜŞİ BİR DENİZDE KONUMLANMIŞ BİR TURİST MEKKESİ

İki yıl önce, eğlence dünyası alanında çalışan girişimci bir grup, İngiltere'nin güney kıyılarının açığında yeni bir projeye önayak oldu. Burası çok geçmeden yüksek gelir gruplarından olan tatilciler için en çok aranan yerlerden birine dönüştü. Muhabirimiz Kathleen Su *yeni ada devletinin salt eğlence endüstrisinin ötesinde bir role modellik edip edemeyeceğini sorguluyor.*

Buckingham Sarayı önünde klasik bir bahar günü. Gökyüzünün ta tepesinde pamuğu andıran bulutlar var. William Wordsworth'ün fulyaları rüzgârda sallanıyor ve ayı postundan yapılma geleneksel

şapkalarını giymiş kraliyet muhafızları nöbetçi kulübelerinin önünde hazırolda duruyorlar. Meraklı kalabalıklar İngiliz Kraliyet Ailesi'ni şöyle bir görebilmek için burunlarını demir parmaklıklara dayamışlar.

Saat tam 11.00'de, balkonun bulunduğu noktadaki uzun ikili kapı açılıyor. Popülerliklerini her zaman koruyan Kral'la Kraliçe görünüyorlar, el sallayıp gülümsüyorlar. Havayı on parelik bir top atışı sesi kaplıyor. Muhafızlar selam duruyor ve fotoğraf makineleri eski moda turnikeler gibi klik-klik sesler çıkarıyor. Bir çeyrek saat sonra, tam 11.15'te, uzun kapılar ertesi güne kadar yeniden kapanıyor.

Ancak, her şey göründüğü gibi değil. Kalabalıklar ve fotoğraf makineleri gerçek; bulutlar da öyle. Ne var ki kraliyet muhafızları birer aktör, Buckingham Sarayı yarı boyutlarına indirilmiş bir taklit ve top atışı da elektronik olarak gerçekleştiriliyor. Kral'la Kraliçe'nin gerçek olmadıklarına ve iki yıl önce Sir Jack Pitman'ın Pitco Grubu'yla imzaladıkları sözleşmenin onları bu gündelik ritüelden muaf tuttuğuna ilişkin dedikodular var. Saray mensupları kraliyet sözleşmesinde balkona çıkmama konusunda bir maddenin bulunduğunu, ancak Majesteleri'nin her balkona çıkışlarında aldıkları nakit ücrete itibar ettiklerini doğruluyor.

Bu bir şov, ama aynı zamanda da büyük bir iş. İlk ziyaretçilerle birlikte (buralarda turistlere öyle deniyor) Dünya Bankası ve IMF geldi. Onların verdikleri onaylar –Portland Üçüncü Binyıl Derin Düşünce Grubu'nun da çoşkulu desteğiyle– bu çığır açıcı girişimin gelecek yıllarda ve onyıllarda da çok kopya edileceğinin muhtemel olduğu anlamına geliyor. Proje'nin fikir babalığını yapmış olan Sir Jack Pitman bugünlerde geri plana çekilmiş durumda, ancak vali olarak bulunduğu yüce konumdan –yüzyıllar öncesine uzanan bir unvan valilik– olup bitenleri hâlâ canlı bir ilgiyle gözlemliyor. Pitman Malikânesi'nin kamu önüne çıkan çehresi, şu sıralar grubun genel yöneticisi olan Martha Cochrane. Bayan Cochrane kırk yaşlarında, zarif, Oxford ya da Cambridge mezunu, parlak espri yeteneğine sahip biri; hep ünlü markaların etiketlerini taşıyan tayyörler giyiyor. Bayan Cochrane *Wall Street Journal*'a bir açıklama yaparak turizmin geleneksel problemlerden birinin, beş yıldızlı otel yerleşimlerinin birbirlerine pek ender olarak yakın konumda bulunma-

ları olduğunu belirtti. "A otelinden B'ye ve oradan da Z'ye gitmenin yol açtığı hayal kırıklıklarını anımsıyorsunuz, değil mi? Sıkışan trafikte arka arkaya yığılan turist otobüsü kuyruklarını anımsıyorsunuz, değil mi?" Amerika Birleşik Devletleri'nden Avrupa'nın başlıca turizm merkezlerine gelen ziyaretçiler her zamanki teraneyi bileceklerdir: kötü altyapı, yetersiz ziyaretçi potansiyeli, elverişsiz açılış saatleri –geziye çıkmış birinin ihtiyaç duymayacağı her şey. Burada kartpostallar bile önceden pullanmış olarak geliyor.

Burası bir zamanlar Wight Adası'ydı, ancak adanın günümüzdeki sakinleri daha basit ve daha görkemli bir adın kullanılmasını yeğliyorlar: Ona sadece Ada diyorlar. İki yıl önce bağımsızlığını ilan edişinden beri resmi adresi tam da Sir Jack Pitman'ın oyunbaz ve serüvenci üslubuna yakışır bir adres. Pitman ona İngiltere, İngiltere adını verdi. Tıpkı bir şarkı sözü gibi.

Ayrıca, dört yüz elli iki metre karelik bir bölgede bizim eskiden İngiltere olarak bildiğimiz ve ziyaretçilerin görmek isteyebileceği her şeyi bir araya getiren de, onun bu orijinal düşünme tarzı oldu. Zaman fukarası çağımızda, Stonehenge'le Anne Hathaway'in kulübesini aynı sabah saatlerinde ziyaret edebilmek, Londra Kulesi'nin içinde yer alan devasa Harrods alışveriş merkezinde hoş bir öğle sonrası geçirmeden önce (alışveriş arabalarınızı sizin için Kule Muhafızları itiyor!) Dover'ın Ak Falezleri'nin tepesinde bir "çiftçi öğle yemeği" yemek, hiç kuşku yok ki, bir anlam ifade ediyor. Yerleşim yerleri arasındaki ulaşıma gelince: çevreye gaz savuran şu turist otobüsleri yerine midilli atlarının çektiği çevre dostu arabalar konuldu. Eğer hava çok yağışlıysa, Londra'nın şu ünlü siyah taksilerinden birine hatta çift katlı büyük bir kırmızı otobüse bile binebilirsiniz. Her ikisi de, güneş enerjisiyle çalıştığından çevreyi kirletmiyor.

Anımsatılmaya değer bir nokta var ki, bu büyük başarı hikâyesi bir eleştiri yağmuru altında başladı. Bazı kimseler Wight Adası'nın sonunda tümüyle tahrip edilmesi olarak niteledikleri şeye karşı protestolar yaptılar. Bunun bir abartma olduğu ortadaydı. Kıyı şeridinin çoğu ve merkezdeki engebeli arazilerin bir kısmıyla birlikte kültürel mirası temsil eden önemli binalar kurtulmuştu. Ancak, yerleşim yerlerinin neredeyse yüzde yüzü –bunlar, projenin en önde gelen eleştiricilerinden olan Sussex Üniversitesi'nden Profe-

sör Ivan Fairchild tarafından şöyle betimlenmişti: "mimari değerden yoksunlukları, olağanüstü sahicilikleri ve içlerinin bölgesel özellikleriyle telafi edilen, iki büyük savaş arasına ve yüzyıl ortasına ait sevimli bungalovlar"– evet bu yerleşimler ortadan tümüyle kaldırılmıştı.

Ancak, eğer dilerseniz, bunları hâlâ görebilirsiniz. Bungalov Vadisi'nde ziyaretçiler, Ada'nın önceki dönemlerine ait bu tipik ve kusursuz şekilde yeniden yaratılmış sokaklarda dolaşabilirler. Burada pembe çiçekler açan kaya bitkileriyle alçıdan yapılma "yer cücesi" heykelciklerinin bir araya toplandığı taş döşeli ön bahçeler bulacaksınız. "Düzensiz döşeme taşlarıyla kaplı" bir yol (yeniden proses edilip dönüştürülmüş beton kalıplar) buzlu cam takılmış bir sokak kapısına götürmektedir. Cırtlak renkli halılarla kaplı bir oturma odasına girerken kulağınızda bir çanın ding-dong sesleri yankılanmaktadır. Çizgili duvar kâğıtlarının üzerinde uçan ördekler, yalın tasarımları olan "üç parçalı oda takımları" (kanepeler ve onlara uyan koltuklar) ve "düzensiz döşeme taşlarıyla kaplı" bir iç avluya açılan balkon kapıları vardır. Buradan yine daha fazla pembe çiçekli kaya bitkileri, asılı sepetler, "yer cüceleri" ve antika uydu çanakları görülebilmektedir. Bütün bunlar gerçekten de hoştur ama bunun çoğunu istemeyeceksinizdir. Profesör Fairchild, Bungalov Vadisi'nin yeni bir yaratım olmaktan çok kendini doğrulayan bir parodi olduğunu ileri sürmektedir; ancak ona göre, savaş kaybedilmiştir.

İkinci yakınma gerekçesi, Ada'nın varlıklı ziyaretçileri hedeflediği noktasıydı. Çoğu tatil harcaması önceden ödenmiş olsa bile, göçmen bürosundaki görevliler gelenleri pasaport eksiklikleri ya da aşı evraklarından ötürü değil, kredilerini ödeme güçleri var mı yok mu diye incelemektedirler. Tatilcilerin kredi ödeme güçleri Ada yetkilerinin istedikleri düzeyde değilse, ilk uçakla geriye gönderilecekleri konusunda yolculuk acentelerine onları uyarmaları tavsiyesinde bulunulmuştur. Şayet uçaklarda yeterli yer yoksa, Ada'ya girmelerine izin verilmeyenler, Fransa'ya giden bir sonraki Dieppe feribotuna bindirileceklerdir.

Böylesi gözle görülür bir seçkincilik Martha Cochrane tarafından sadece "iyi ev ekonomisi" olarak savunulmaktadır. Bayan Cochrane ayrıca şunları söylemektedir: "Burada bir tatil yapmak

masraflı görünebilir, ama insanın hayatta sadece bir kez yaşayabileceği bir deneyimdir bu. Zaten bizi ziyaret ettikten sonra, Eski İngiltere'yi görme ihtiyacını duymayacaksınız. Bizim maliyet hesaplamalarımız şunu göstermiştir: Eğer 'orijinallerini' görmeye girişecek olsanız bu, üç ya da dört kez daha uzun sürecektir. Bu yüzden bizim yüksek fiyatlarımız aslında daha ucuza gelmektedir."

Martha Cochrane "orijinalleri" sözcüğünü telaffuz ederken sesinde küçümseyici bir ton vardır. Bu tavrıyla projeye getirilen üçüncü ana itirazı, başlangıçta çok tartışılan ama şimdi neredeyse unutulmuş olan itirazı ima etmektedir. Bu tavrın altında yatan inanca göre turistler, görülecek başlıca yerleri onların sadece antik oluşlarını değil aynı zamanda biricik oluşlarını göz önünde tutarak ziyaret etmektedirler. Ne var ki, Pitman Malikânesi tarafından yaptırılan ayrıntılı araştırmalar gerçeğin böyle olmadığını ortaya koymuştur. "Geçen yüzyılın sonuna doğru," diye açıklamaktadır Bayan Cochrane, "Michelangelo'nun ünlü Davud Heykeli Floransa'daki Piazza della Signoria Müzesi'nde bulunan yerinden kaldırılmış ve yerine bir kopyası konulmuştur. Bu ise, ziyaretçiler arasında 'orijinali' kadar ilgi görmüştür. Üstelik, görüşlerine başvurulanların yüzde doksan üçü, bu mükemmel kopyayı gördüklerinden, bir müzede onun 'orijinalini' aramak için hiçbir ihtiyaç hissetmediklerini ifade etmişlerdir."

Pitman Malikânesi bu araştırmalardan iki sonuç çıkarmıştır. Sonuçların birincisi, turistlerin şimdiye değin "orijinal" eserlerin bulundukları yerlere, bu konuda başka seçenekleri olmadığı için üşüştüklerini göstermektedir. Eski günlerde, Westminster Manastırı'nı görmek istiyor idiyseniz, Westminster Manastırı'na gitmeniz gerekiyordu. Karmaşık ve daha derin bir mantığın ürünü olan ikinci sonuçsa şudur: Kendilerine elverişsiz bir "orijinal" ile elverişli bir kopya arasında seçme yapma olanağı verilen turistlerin büyük bir bölümü ikincisini yeğleyeceklerini belirtmişlerdir. "Zaten," diye eklemektedir Bayan Cochrane ironik bir gülümsemeyle, "kahvaltıda yenecek şeyler konusunda olsun, tarihi yerleri ziyaret etme konusunda olsun, insanlara daha geniş seçenekler önermenin güç aşılayıcı ve demokratik olduğunu düşünmüyor musunuz? Biz sadece piyasanın mantığını savunuyoruz."

Projenin bundan daha fazla yankı uyandıran bir doğrulaması da

olamazdı. Her iki havaalanı da –Tennyson Bir ve Tennyson İki– tam kapasiteye yakın çalışıyor. Ziyaretçi sayısı en iyimser tahminleri bile aşmış durumda. Ada hınca hınç insan dolu ama işlerini sakin bir etkililikle yürütüyor. Etrafta her zaman için yolunuzu sorabileceğiniz dost canlısı bir "bobby" (polis görevlisi) ya da bir "Beefeater" (Londra Kulesi muhafızı) var; "cabbies" (taksi sürücüleri) ise en azından başlıca turist dillerinden birini akıcı olarak konuşuyorlar. Çoğu İngilizce de konuşuyor!

Tennessee Franklin'den, burada ailesiyle birlikte tatil yapan Maisie Bransford, *Journal*'a şunları söylemiş: "Biz İngiltere'nin bir hayli harap ve eski moda bir yer olduğunu ve aslına bakılırsa modern dünyanın yeniliklerine ayak uyduramamış bir ülke olduğunu duymuştuk. Oysa adamakıllı şaşırmış durumdayız. İnsan burada kendini ülkesindeymiş gibi hissediyor." Martha Cochrane'in baş danışmanı ve gündelik stratejilerden sorumlu Paul Harrison buna şöyle bir açıklama getiriyor: "Burada başlıca iki ilke var. Birincisi, müşteri seçimi. İkincisiyse, suçluluk duygusundan kaçınma. Biz insanları hiçbir zaman iyi vakit geçirmeye zorlamıyoruz, gerçekte eğlenmiyorlarken eğlenmelerini düşünmelerini istemiyoruz. Biz sadece, şayet bu yerlerden hoşlanmadıysanız, bizde başka yerler de var diyoruz."

Müşteri seçiminin iyi bir örneği de paranızı nasıl harcadığınızla ilgili bir husus –aynen böyle. Bayan Cochrane'in de belirttiği gibi, Pitman Malikânesi, her şeyi kapsayan ekonomik paketler açarak ya da para kalmamış hesapları anında kredilendirerek, parasal harcamalarla ilgili bir kaygıyı kolaylıkla ortadan kaldırabilirdi. Ancak araştırmalar şunu göstermiştir ki, tatile çıkanların çoğunluğu, harcama eyleminden ve en az bunun kadar önemli bir şey olan, harcarken görülmekten zevk almaktadırlar. Bu nedenle, plastik kredi kartı tutkunları için, eşkenar dörtgen değil de karo şeklinde bir Ada Harcama Kartı vardır ve bu kart sayesinde kredi limitiniz kendi ülkenizde olduğu kadar yükseltilmektedir.

Ama para konularında serüvenden hoşlananlar için, aynı zamanda, eski İngiliz parasının kafa karıştırıcı karmaşıklığı da söz konusudur. Emrinizde son derece zengin ve cep genişletici bir dizi bakır ve gümüş para bulacaksınız: metelikler, yarım peniler, peniler, altı peniler, şilinler, florinler, yarım kuronlar, kuronlar, eski

İngiliz liraları ve gineler. Elbette, plastik bir jetonla, 'shove-ha penny' denilen geleneksel bir İngiliz pub'ı oyununu oynamanız mümkündür; gelgelelim, parmaklarınızın arasında parıldayan bakır bir madeni paranın ağırlığını hissetmek de kim bilir ne kadar tatmin edicidir. Las Vegas'tan Atlantic City'ye gelen kumarbazlar elde tutulan gümüş dolarların ağırlığını bilirler. Burada Ada cazinosunda, her biri yedi şilin ve altı peni değerinde ve üzerlerinde ejderi öldüren Aziz Mihail'in figürü bulunan bir kadife kese dolusu parayla oynayabilirsiniz.

Ve Sir Jack Pitman'la ekibi Ada'da ne ejderler öldürmemişlerdi ki? Bu yere sadece bir eğlence işi olarak değil –ki bu işin başarısı ortadadır– aynı zamanda son iki yıldır varlığını koruyan minyatür bir devlet olarak bakarsak, acaba bizler için ondan alınacak ne gibi dersler vardır?

Bir kere, tam istihdam var, bu yüzden de zahmetli refah programlarına hiç ihtiyaç yok. Radikal eleştirmenler hâlâ, bu arzu edilir amacın arzu edilmeyen araçlarla yaratıldığı iddiasındalar; öyle ki buna, Pitco'nun yaşlıları, müzmin hastaları ve sosyal bakımdan bağımlıları anakaraya gönderme kararı almış olmasının yol açtığını söylüyorlar. Ancak Adalılar polis, sorgu yargıcı ve hapishane ihtiyacını ortadan kaldıran suç azlığından ne kadar az şikâyetçilerse bundan da o kadar az şikâyetçiler. Eski İngiltere'de bir zamanlar popüler olan sosyalleştirilmiş hekimlik sistemi yerine Amerikan modeli konmuş bulunuyor. Ziyaretçi ya da Ada sakini herkes sigorta yaptırmak zorunda; işin geri kalan kısmını Dieppe Hastanesi'nin Pitman kanadıyla bağlantı köprüsü kuran hava ambulansları tamamlıyor.

Birleşik İsviçre Bankası'nin mali analisti olan Richard Poborsky, *Wall Street Journal*'e şöyle bir açıklamada bulundu: "Bu gelişmenin çok heyecan verici olduğunu düşünüyorum. Saf bir piyasa devleti söz konusu. Hükümetten gelen müdahale yok çünkü hiç hükümet yok. Bu yüzden dış ya da iç politika da yok, sadece ekonomik politika var. Piyasanın merkezi hükümetin karmaşık gündemi ve seçim vaatleriyle bozulmaksızın oluşan, alıcılar ve satıcılar arasındaki saf bir etkileşim söz konusu.

"İnsanlar yüzyıllardır yaşamak için yeni yollar bulmaya uğraşıyorlar. Bütün şu hippi komünlerini anımsıyor musunuz? Onlar hep

başarısız oldular. Peki niçin? Çünkü iki şeyi anlamada yetersiz kaldılar: insan doğasını ve piyasanın nasıl işlediğini. Ada'da olup bitenler insanın, piyasanın yönlendirdiği bir hayvan olduğunu, bir balık denizde nasıl yüzerse onun da piyasada öyle yüzdüğünü ortaya koyuyor. Kehanette bulunmaksızın sadece şunu söylemekle yetinelim ki, sanırım ben geleceği gördüm ve her şey öngördüğüm gibi yürüyor."

Ama bu, ileriye bakmak demek. Reklam panolarında da görüldüğü gibi, Ada deneyimi İngiltere'nin olmasını hayal ettiğiniz her şey anlamına geliyor, ama aynı zamanda daha uygun, daha temiz, daha dostça ve daha etkin. Arkeologlarla tarihçiler, bazı anıtların gelenekçilerin otantik diyebilecekleri türden anıtlar olmadığından şüphe duyabilirler. Ancak Pitman Malikânesi anketlerinin de doğruladığı gibi, buradaki çoğu insan Eski İngiltere ile "İngiltere, İngiltere" arasında bilinçli bir piyasa seçimi yapan ziyaretçilerden oluşuyor. Soruyorum, siz, eskinin kirli Londra'sında rüzgârlı bir kaldırımda dikilmiş ve kentin insanları yanı başınızda uğul uğul akarken kafanız karışmış bir halde yolunuzu bulmayı mı yeğlerdiniz ("Londra Kulesi mi? Hiç bilemeyeceğim, valla"), yoksa herkesin ilgi merkezi olmuş bir kişi muamelesi görmeyi mi? Şayet Ada'da kırmızı bir otobüse binmek isterseniz, daha cebinizdeki bozuk paraları çıkartıp önünüze bakmadan, durak görevlisi daha düdüğünü dudaklarına götürmeden iki üç tanesinin arka arkaya geldiğini görürsünüz.

Burada, geleneksel soğuk nevale İngiliz hoşgeldini yerine, uluslararası türden bir dostluk bulacaksınız. Peki geleneksel serin hava ne olacak? O hâlâ mevcut. Hatta, kızıl gerdan kuşlarının karın üstünde zıp zıp zıpladıkları sürekli bir kış bölgesi bile var; geçmişi yüzyıla uzanan ve yerel bir oyun olan, polis memurlarının miğferlerine kar topu atıp, polisin ayağı buzun üzerinde kayarken siz bir koşu kaçma oyununu da oynayabilirsiniz. Savaş zamanındaki gaz maskelerini takıp Londra'nın ünlü kesif sarı sislerini de deneyimlerinize katabilirsiniz. Ve yağmur yağacaksa, yağar. Ama sadece dışarıda. Zaten, "orijnal" ya da başka türlü, yağmursuz bir İngiltere İngiltere olur mu?

Demografik alandaki bütün değişikliklerimize karşın birçok Amerikalı hâlâ, William Shakespeare'in "gümüşi denizdeki şu de-

ğerli taş" diye nitelediği küçük toprak parçamız için bir yakınlık ve merak duyuyor. Ne de olsa burası, *Mayflower*'ın denize açıldığı ülkeydi ("Mayflower'in Denize Açılması" perşembe sabahları saat 10.30'da). Ada, bu merakın giderildiği yer. Bu satırların yazarı gitgide artan bir şekilde kendisinden "Eski İngiltere" diye söz edilen yeri birkaç kez gezdi. Bundan böyle, ancak rahatsızlıktan gerçekten hoşlananlar ya da antika şeylerden ölüsever bir haz duyanlar oraya gitme gereksinimi duyuyorlar. O İngiltere'yi bir zamanlar oluşturmuş olan ve hâlâ da oluşturan şeylerin en iyi yanları gösterişli ve son derece donanımlı bu pırlanta Ada'da güvenli ve elverişli bir şekilde yaşanabilir.

Kathleen Su *kimliğini gizleyerek ve harcamaları Wall Street Journal tarafından karşılanmak üzere yolculuk etti.*

MARTHA OFİSİNDEN bütün Ada'yı gözlemleyebiliyordu. Çalışanlarının Yüz Bir Dalmaçyalı'ya yiyecek vermelerini seyredebiliyor, Hawort Papaz Evi'ndeki ziyaretçi girişlerini denetleyebiliyor ve saman çöpü çiğneyen bir köylüyle Pasifik Kuşağı'ndan kültürlü bir kişi arasında geçen bir bar sohbetine kulak misafiri olabiliyordu. Britanya Savaşı'nı, BBC'nin düzenlediği Promenad Konserlerinin Son Gecesi'ni, Oscar Wilde'in Duruşması'nı ve I. Charles'ın İnfazı'nı izleyebiliyordu. Bir ekranda Kral Harold gözlerini trajik bir şekilde gökyüzüne doğru çeviriyor; bir başka ekrandaysa geniş kenarlı hasır şapkalar giymiş şık hanımefendiler aralıklı olarak fideler dikip çiçeklere konan kelebek çeşitlerini sayıyorlardı. Üçüncü bir ekranda, birtakım adamlar Lord Tennyson golf sahasına delikler açıyorlardı. Martha'nın Ada'da tam yüz kamera açısından görüp o kadar yakın olarak bildiği yerler vardı ki bunları gerçekten görüp görmediğini bile artık anımsayamıyordu.

Bazı günler ofisinden neredeyse hiç ayrılmıyor gibiydi. Ancak, kapısını bütün çalışanlarına açık tutma politikasını uygulamaya karar veriyorsa, bunun kabahati sadece kendisindeydi. Sir Jack hiç kuşkusuz Versailles tipi bir sistem kurardı; bu sistemde, bir bekle-

me odasına yığılan umutlu dilekçe sahipleri olur ve bunlar, duvar kâğıdının içine açılmış bir delikten gizlice gözetlenirlerdi. Mevkiinin elinden alınmasından beri, Sir Jack de dikkat çekmeye çalışan biri olmuştu. Kameralar onu kimi zamanlar, landosunun içinde, üç köşeli şapkasını şaşkın ziyaretçilere umutsuzca sallarken yakalıyordu. Neredeyse acınası bir hali vardı: Azar azar küçülüp, olması gereken kişi olmuştu –elinde gerçek iktidar bulunmayan mostralık biri. Martha, acımayla kinizmin karıştığı bir duyguyla, Sir Jack'in armagnac konyağı tahsisatını artırmıştı.

Martha ajandasında, saat 10.15'te Nell Gwynn'la görüşmesi gerektiğini gördü. İnsanda anılar uyandıran bir addı bu. Konsept Geliştirme seanslarında yapılan şu tartışmalar şimdi gözüne ne kadar da uzak gözüküyordu. Dr Max o gün oyunbozanlık yapmış, ancak müdahalesi belki de onları ilerde sıkıntılı bir durumdan kurtarmıştı. Birçok rapordan sonra, Nell'in sonunda İngiliz Tarihi'ndeki yerini korumasına izin verilmişti; ancak Jeff'in İngilizliğin En Tepedeki Elli Özlü Niteliği listesinde yer alamaması Nell Gwynn mitinin önemini yitirmesini meşrulaştırmıştı.

Nell Gwynn bugünlerde, kendi halinde, hırstan uzak bir kızdı; Saray'ın demir parmaklıklarının birkaç yüz metre uzağında portakal suyu sattığı bir tezgâhı vardı. Ne var ki, Nell Gwynn'nin portakal suları gibi özü de konsantre olmuş ve bir zamanlar ne idiyse, ya da en azından ziyaretçiler –hatta aile gazeteleri okurları–onun ne olmasını ummuşlarsa öyle kalmıştı. Kuzguni siyahlıkta saçlar, pırıltılı gözler, değişik bir şekilde biçilmiş beyaz fırfırlı bir bluz, dudak boyası, altın mücevherler ve canlılık: Bir İngiliz Carmen'iydi o. Gelgelelim bu sabah, Martha'nın önünde, bluzunun bütün düğmeleri ilikli, edepli bir edayla oturuyor ve son derece farklı görünüyordu.

"Nell 2 Meyve Suyu Dükkânı mı işletiyor?" diye sordu Martha rutin bir şekilde.

"Nell 2 çok hasta," diye yanıt verdi Nell, en azından öğrendiği aksanı koruyarak. "Dükkâna Connie bakıyor."

"*Connie mi*? Tanrım!.. Ne *yapıyor*..." Martha çarçabuk telefonu yönetim ofisine bağlattı. "Paul, benim için şu meseleyi halledebilir misin? Nell Meyve Suyu Dükkânını Connie Chatterley işletiyor. Evet, soru sorma, biliyorum. Tamam. Personel Servisi aracılığıyla

hemen bir Nell 3 bulabilir misin? Ne kadar zaman için bilemiyorum. Teşekkürler. Hoşçakal."

Yeniden Nell 1'e döndü. "Kuralları *biliyorsunuz*. Son derece açık kurallar. Eğer Nell 2 hastalanırsa dosdoğru Personel Servisi'ne gidiyorsunuz."

"Özür dilerim, Bayan Cochrane, şey, son zamanlarda keyfim pek yerinde değildi de. Hayır, daha doğrusu, biraz zor durumdaydım." Nell, Nell olmaktan çıkmış ve Martha'nın önündeki ekran, onun orijinal soyadının iki addan oluştuğunu ve İsviçre'de özel bir koleje gittiğini doğrulamıştı.

Martha bekledi, sonra "Ne çeşit zor bir durummuş bu?" diye sordu.

"Ah. Yalanlar uydurmak gibi bir şey. Ama durum daha da kötüye gitti. Bu işe gülüp geçeceğimi, anlıyorsunuz ya, işi şakaya vurabileceğimi sanıyordum, ama ne yazık ki..." Oturduğu yerde doğruldu ve omuzlarını dikleştirdi. Nell'liği üzerinden şimdi tamamen uçup gitmişti. "Resmi olarak bir şikâyette bulunmam gerekiyor. Connie de benimle aynı görüşte."

Nell Gwynn'le Connie Chatterley'nin üzerinde görüş birliğine vardıkları şey, Nell'in Meyve Suyu Dükkânı'nın şu anki kiracısının, her kimden olursa olsun, hatta İngiltere Kralı'ndan gelmiş bile olsa, şehvet uyandıran davranışlara ve cinsel tacize katlanmak zorunda kalmaması gerektiğiydi. Ne var ki söz konusu durumda sorumlu Kral'dı. Kral başlangıçta nazik davranmış ve ondan kendisine Kralcık-Mıralcık demesini istemişti, ama Nell bunu yapmaktan geri durmuştu. Derken Kral birtakım laflar etmiş, Nell'in nişanlılık yüzüğünü görmezden gelmiş ve mallarıyla imalı bir şekilde oynamıştı. Şimdiyse Kral, müşterilerinin önünde onu taciz etmeye başlamıştı. Müşteriler duruma gülüp geçiyorlar ve her şeyi şovun bir parçası olarak görüyorlardı. Katlanılır bir şey değildi.

Martha, Nell'e bir günlük izin verdi ve o öğle sonrası saat 3.00'te Kral Hazretleri'nin kendi ofisine teşrif etmelerini rica etti. Kral'ın günlük programını gözden geçirmişti Martha: Sabahleyin Tennyson Down'da hem profesyonelleri hem de amatörleri kapsayan bir turnuva vardı sadece, sonraysa saat 4.15'teki Britanya Savaşı kahramanlarının madalya törenine kadar hiçbir şey yoktu. Yine de, ofisine çıkageldiğinde, Kral'ın suratı asık görünüyordu. Ada

Karargâhı'na çağırılma fikrine hâlâ alışamamıştı. Önceleri, Martha'nın kendi makamına geleceğini umarak tahtında oturmaya uğraşmıştı. Ama onu ziyaret eden sadece Vali Yardımcısı Sir Percy Nutting olmuştu. Kraliçe'nin danışmanı olan eski parlamento üyesi Sir Percy Nutting, hem tarihsel dalkavukluk rolünü yerine getiriyor, hem de Kral'ın, sözleşme hukuku ve Ada'da şu sıralar egemen olan otorite karşısındaki yükümlülüklerine uymasını ısrarla dile getiriyordu. Martha Kral'ı birçok kez ofisine çağırmıştı ve karşısında yüzü kızarmış, yakınıp duran birini bulacağını biliyordu.

"Yine ne yapmışım?" diye sordu Kral, cezalandırılmak için çağrılmış bir çocuk gibi davranarak.

"Maalesef size karşı resmi bir şikâyette bulunuldu, Majesteleri." Martha bu unvanı saygısından değil, tersine, ona kralın yükümlülüklerini anımsatmak için eklemişti.

"Bu kez kimden?"

"Nell Gwynn."

"Nell mi?" dedi Kral. "Hey Yüce Tanrım, birdenbire biraz fazla kibire kapılmıyor muyuz acaba?"

"Demek şikâyetin geçerliliğini kabul ediyorsunuz?"

"Bayan Cochrane, eğer bir insan marmelat hakkında bir-iki şaka yapamayacaksa..."

"Ondan çok daha ciddi bu iş."

"Pekâlâ, pekâlâ, ben dedim ki..." Kral, suç ortaklığına davet edercesine Martha'ya doğru belli belirsiz gülümsedi. "Ne zaman isterse benim küçük portakallarımı sıkıp suyunu çıkarabileceğini söyledim ben."

"Peki hangi senaryo yazarınız verdi bu repliği size?"

"Bu ne densizlik, Bayan Cochrane! Tamamı kendi eserim." Bunu belirgin bir gururla söylemişti Kral.

"Size inanıyorum. Sadece, durumu daha mı iyi hale sokuyor, yoksa daha mı kötü, onu anlamaya çalışıyorum. Peki, müstehcen davranışlarınız da kendiliğinden miydi?"

"Ne kendiliğinden miydi?" Martha'nın bakışları sertleşti; Kral bunun karşısında başını öne eğdi. "Şey, bilirsiniz işte, sadece biraz eğlenmek içindi. Ahlâk polisi ağzı oluyor bu. Siz de Denise kadar kötüsünüz Bayan Cochrane. Keşke *oraya* dönmüş olsam dediğim zamanlar oluyor. Gerçekten kral *olduğum* zamanlara."

"Bu bir ahlâk sorunu değil," dedi Martha.

"Değil mi?" Belki de ümit vardı. Kral, o sözcük ve o sözcüğün kapsadığı şey konusunda öteden beri sıkıntı çekmişti.

"Hayır, bana kalırsa tümüyle sözleşmeyle ilgili bir nokta bu. Cinsel taciz, sözleşmenin ihlali demektir. Bu yüzden de Ada'nın saygınlığını yitirmesine yol açabilecek bir davranıştır."

"Şey, yani *normal davranış* gibi mi demek istiyorsunuz?"

"Majesteleri, size Bayan Gwynn'le ilişki kurmaya kalkışmamanız konusunda talimat vereceğim. Onun sosyal yetişim tarzında oldukça... tartışmalı bir yan var."

"Aman Tanrım! Belsoğukluğuna yakalandığını falan söyleyecek değilsiniz ya bana!"

"Yok, yok, bizim istediğimiz daha çok, insanların onun geçmişine çok yakından bakmamaları. Bazı müşteriler anlamayabilirler. Sanki on beş yaşındaymışçasına davranmanız gerekiyor ona."

Kral meydan okuyan bir tavırla gözlerini kaldırdı. "On beş yaşında mı? Eğer o kız reşit olma yaşını çoktan geçmemişse o zaman ben de Saba Melikesi'yim."

"Evet," dedi Martha. "Doğum belgesi açısından. Diyelim ki, Ada'da, *Ada*'da, Nell on beş yaşında. Tıpkı sizin Ada'da... kral olmanız gibi."

"Ben *zaten* kralım, be!" diye bağırdı kral. "Her yerde, her zaman."

Ancak kral gibi davrandığınız sürece, diye aklından geçirdi Martha. Siz sözleşme gereği ve izinle kralsınız. Eğer bir emre itaatsizlik edecek olursanız ve biz de sizi sabahleyin Dieppe'e giden bir tekneye koyarsak, silahlı bir ayaklanma falan olacağını sanmam. Sadece bir organizasyon aksaması olur. Bir yerlerde, birisi tahta çıkmayı her zaman istemiştir ve eğer monarşi çok talepkâr davranacak olursa, Oliver Cromwell'i her zaman için yardıma çağırabilirler. Sahiden, niye olmasın?

"Mesele şu ki, Bayan Cochrane," dedi Kral sızlanır bir tonda. "Gerçekten de hoşuma gidiyor o. Onun meyve suyu satan bir kızdan daha üstün olduğunu söyleyebilirim. Beni daha iyi tanısa anlaşabileceğimizden eminim. Ben sadece," Kral kafasını eğip mühür yüzüğüyle oynadı, "sadece, yanlış bir adım atmış gibiyim."

"Majesteleri," dedi Martha daha yumuşak bir tonda, "orada

'gerçekten hoşlanılacak' bir sürü başka kadın var. Doğru yaşta kadınlar."

"Aa, öyle mi? Sözgelimi?"

"Ben bilmiyorum."

"Evet bilmiyorsunuz. Benim konumumdaki biri için durumun ne kadar zor olduğunu hiç kimse bilmiyor. Herkes size hep dik dik bakıyor ve sizin, şu... proje mahkemesinin karşısına çıkmadan onların bakışlarına karşılık vermenize izin yok."

"Şey, Connie Chatterley var."

"Connie Chatterley mi?" Kral inanamamış gibiydi. "O kaba saba heriflerle düzüşüyor."

"Peki Lady Godiva?"

"Onunla daha önce yaptım," dedi Kral.

"Godiva I'i kastetmedim. Godiva 2 demek istedim. Sizi eleme sınavında görmemiş miydim?"

"Godiva 2 mi?" Kral'ın yüzü parladı ve Martha, *The Times of London*'ın sözünü ettiği "efsanevi cazibeyi" kısacık bir an fark etti. "Biliyor musunuz, siz gerçek bir arkadaşsınız, Bayan Cochrane. Denise'in bir arkadaş olmadığını söylemek istemiyorum," diye çabucak ekledi. "O benim hayat arkadaşım. Ama her zaman pek de anlayışlı davranmıyor Denise, bilmem anlatabildim mi? Godiva 2 mi? Evet, şeyi hatırlıyorum, şimdi Kralcık-Mıralcık'ın defterinde gözde bir kız olabilir, diye aklımdan geçmişti. Onu arasam iyi olur. Acaba bir kahve içmeye mi davet etsem? Siz şey..."

"Biggin Hill," dedi Martha.

"Ha?"

"Önce Biggin Hill. Kahramanlara madalyaları verilecek."

"Yeterince madalya almadı mı bu kahramanlar? Acaba bugün Denise'e yaptıramaz mısınız bunu?" Kral, Martha'ya yalvarırcasına bakıyordu. "Hayır, galiba bu mümkün değil. Sözleşmemde var, öyle değil mi? Her lanet olası şey lanet olası sözleşmemde var. Ama yine de. Godiva 2. Siz gerçek bir arkadaşsınız, Bayan Cochrane."

Kral'ın gelişi ne kadar asık yüzlü idiyse gidişi de o kadar neşeli oldu. Martha Cochrane, Bigging Hill Kraliyet Hava Üssü'nün görüntülerini veren bir monitöre bağlandı. Her şey normal görünüyordu: Hurricane ve Spitfire uçaklarının oluşturduğu küçük filonun önünde toplaşmış ziyaretçiler vardı, bazı ziyaretçiler savaş simüla-

törleriyle oynuyor, bazıları uçak pistinin kenarı boyunca sıralanmış prefabrike barakalara girip çıkıyorlardı. Burada, koyun postundan ceketler giymiş kahramanların ellerini gaz sobaları üzerinde ısıtışlarını, iskambil oynayışlarını ve kollu bir gramofonda çalınan dans müziğinin "Uçağa bin!" emriyle kesintiye uğramasını beklediklerini görebiliyorlardı. Bu kahramanlara ilişkin sorular sorabiliyor ve karşılığında, sahicilik taşıyan, o döneme özgü kısa ve kesin yanıtlar alabiliyorlardı: "Çocuk oyuncağı bu. Kötü gösteriydi. Almanlar kendi bombalarının üstüne oturdular. Cesaretleri adamakıllı kırıldı. Hiçbir şey söyleme."...Derken kahramanlar yeniden iskambil kâğıtlarına dönüyorlar ve kâğıtlarını karıştırıp dağıtırlarken, ziyaretçiler bu adamların yaşamlarını dolduran raslantılar üzerinde kafa yorabiliyorlardı: Kader bazen joker rolünü oynuyor, bazen de uğursuz Maça Kızı gibi ortaya çıkıyordu. Kral'ın bağışlamaya hazır olduğu şu madalyalar gerçekten hak edilmiş şeylerdi.

Martha telefonda çabucak özel sekreterine bağlandı. "Vicky, Majesteleri Godiva 2'nin numarasını aradığında, izin verin. Godiva 1 değil, Godiva 2. Teşekkürler."

Vicky. Sir Jack'in hepsi de Susie adını taşıyan özel sekreterler dizisinde bir değişiklikti bu. Özel sekreterin gerçek adını öğrenmek konusunda ısrar etmek, Martha'nın Genel Yönetici olma yolunda attığı ilk adımlardan biri olmuştu. Martha aynı zamanda, çifte küp şeklindeki özel salonu da ikiye böldürmüş ve bunların birini kahve içilebilen bir bara ötekini de erkekler tuvaletine dönüştürmüştü. Vali'nin mobilyaları –ya da kişisel eşya olmaktan çok şirkete ait oldukları düşünülenler– dağıtılmıştı. Brancusi heykel konusunda bir tartışma patlak vermişti. Saray, Bavyera stili şöminelerle ilgilenir gözükmüştü, ancak bu şömineler şimdi spor salonunda hokey kaleleri olarak kullanılıyordu.

Martha, Vali'nin personel sayısını azaltmış, ulaşım aracını tek bir landoya indirmiş ve onu daha uygun bir yere yerleştirmişti. Paul, Martha'nın icraatlarından bazılarının –sözgelimi Sir Jack'in yeni özel sekreterinin erkek olmasında ısrar etmek gibi– sadece intikam amacı taşıdığını söyleyip durumu protesto etmişti. Kavgalar çıkmıştı. Sir Jack, Victor Bebek gibi dudak bükmüş, teatral bir edayla surat asmış, telefon faturalarıysa bir hayli yüklü olmuştu. Martha ona yetki vermeye yanaşmamıştı. Keza, görüşmeler yap-

masını, hatta bu görüşmeleri hâlâ sahibi olduğu gazetelerle yapmasını bile reddetmişti. Sadece üniformasını, unvanını korumasına ve ritüel nitelikli bazı sosyal olaylarda boy göstermesine izin verilmişti. Martha'ya göre bu yeterliydi.

Sir Jack'in hakları ve ayrıcalıkları –ya da kendi yeğlediği biçimiyle söylenirse, dört duvar arasına kapatılıp aşağılanmaları– konusundaki çekişme, Martha'nın Genel Yönetici olarak atanmasının aslında pek az şeyi değiştirdiğini gizlemeye yaramıştı. Egomanyak bir otokrasinin yerine görece olarak kabul edilebilir bir oligarşiyi koymak gerekli bir öz savunma olmuştu; ancak Proje bundan pek az etkilenmişti. Mali yeniden yapılanmalar "Majesteleri'nin Hazine Bakanı" marka pantolon askıları takan bir uzmanın eseri olmuş; Konsept Geliştirme ve Ziyaretçi Hedefleri'ne getirilen düzenlemelerse minimal düzeyde kalmıştı. İriyarı Jeff'le parlak bakışlı Mark görevlerinde kalmışlardı. Önceki ve şimdiki Genel Yöneticiler arasındaki esas farksa, Sir Jack Pitman kendi ürününe şiddetle inanırken, Martha Cochrane'in, ruhunun derinliklerinde buna inanmamasında odaklanıyordu.

"Ancak, şayet rüşvetçi bir Papa Vatikan'ı yönetebildiyse..." Yorucu bir günün sonunda bu söz öylesine ağzından çıkıvermişti Martha'nın. Paul ona kızgın gözlerle bakmıştı. Ada konusunda hiçbir laubaliliği onaylamıyordu.

"Sanırım bu aptalca bir benzetme. Zaten, Vatikan'ın yoldan çıkmış bir Papa'yla daha iyi yönetilmiş olabileceğini de sanmam. Tam tersi söz konusu."

Martha şöyle bir iç geçirmişti. "Umarım haklısındır." Bir zamanlar Sir Jack'e karşı ortak bir dava yürütmüşlerdi. Gelgelelim bunun, aralarındaki bağı perçinlemesi gerekirken tam tersi bir etkisi olmuştu. Paul gerçekten de İngiltere, İngiltere'ye inanıyor muydu? Yoksa sadakati, içinde kalan bir suçluluk duygusunun mu işaretiydi?

"Demek istiyorum ki, şu işsiz kalan arkadaşın Dr Max'i çağırtıp, ona büyük siyasal ve dinsel örgütlenmelerin idealistler mi, kinikler mi, yoksa gerçekçi insanlar tarafından mı daha iyi yönetilebileceği konusundaki görüşlerini sorabiliriz. Eminim ki bu konuda uzun uzun dile getireceği görüşleri vardır."

"Boşver. Sen haklısın. Burada Katolik Kilisesi'ni yönetmiyoruz."

"Gün gibi ortada bu."

Martha, onun bilgiççe ve haklılığından emin tavrına katlanamıyordu. "Bak, Paul, şimdiden bir tartışmaya döndü konuşmamız. Niçin böyle olduğunu bilemiyorum. Bugünlerde genellikle hiçbir şey bilmiyorum. Ama eğer kinizmi tartışıyorsak, Sir Jack'de güçlü bir kinizm damarı olmasıydı nereye kadar gidebileceğini kendine bir sor bakalım."

"Bu da çok kinikçe bir görüş."

"O zaman vazgeçiyorum."

Martha şimdi ofisinde şöyle düşünüyordu: Paul bir bakıma haklı. Ben Ada'yı para kazanmanın akla yakın ve iyi planlanmış bir aracı olmaktan öte bir şey olarak görmüyorum. Ancak herhalde, onu Pitman'ın yönetebileceği kadar iyi yönetiyorum. Paul'ü rahatsız eden bu mu acaba?

Pencereye doğru yürüdü ve bir zamanlar Sir Jack'in bakmış olduğu manzaraya baktı. Aşağıda, duvarları ahşap kaplı evlerin bulunduğu, kaldırım taşı döşenmiş bir sokakta ziyaretçiler, sürüsünü pazara götüren bir çobanı seyretmek üzere kendilerine saygıyla davranan sokak satıcılarından ve işportacılardan uzaklaşıyorlardı. Orta yere yakın bir noktada, Stacpoole Anıt Gölü'nün yakınında park etmiş çift katlı bir otobüsün enerji panelleri üzerinde güneş ışınları parıldıyordu; arkadaki yeşil sahada, bir kriket maçı devam ediyor ve bir oyuncu sayı yapmak üzere koşuyordu. Yukarıda, manzaranın Pitco'nun mülkiyetine girmeyen yegâne kısmında, Islandair'e ait bir uçak yolcularının yarısına son bir Tennyson Down görüntüsü olanağı yaratabilmek için bir kanadının üstüne yatıyordu.

Martha, kaşlarını çatıp çenesinde bir gerginlik hissederek, pencereden uzaklaştı. Niçin her şey tersyüz olmuştu? İnanmasa da Proje'yi yürütebiliyordu; sonra, günün sonunda, Paul'le birlikte eve dönüyordu; inandığı ya da inanmak istediği, inanmaya uğraştığı, ama görünüşe bakılırsa bir türlü yürütemediği bir şeye dönüyordu. Orada tek başınaydı, savunmasızdı, araya mesafe koyamıyordu, ironi yoktu, kinizm yoktu, orada tek başınaydı, basit bir temas içinde, arzu, endişe duyuyor, elinden geldiğince mutluluğu arıyordu. Mutluluk niçin gelmiyordu?

MARTHA AYLARDIR Dr Max'i kovmayı düşünüyordu. Sözleşme koşullarını gözle görülebilir bir şekilde çiğnediğinden değil: Aslına bakılırsa, Proje Tarihçisi'nin dakikliği ve pozitif tavırları her şirket denetçisini etkilerdi. Üstelik Martha ondan hoşlanıyordu ve onun alınganlığını ve ironisini uzun zaman önce anlamıştı. Şimdiyse onu basitlikten korkan biri olarak görüyor ve bu korku kendisine dokunuyordu.

Robin Hood mitinin "yeniden konumlandırılması" meselesindeki görüş ayrılığından ötürü Dr Max'in öfkeyle yanlarından ayrılışı, bereket versin ki, sadece bir alınganlık, Proje'ye sadakatini daha da güçlendiren bir isyan olarak değerlendirilmişti. Ancak bu sadakat şimdi bir problem olmuştu. Dr Max, Konsept'i geliştirmeye yardım etmek üzere işe alınmıştı ama Konsept bir kez geliştirilince ve Pitman Malikânesi de Ada'ya transfer edilince, Dr Max'in görevi sona ermişti. Tarla Faresi, gizli bir hamleyle, gazete sütununu *The Times of London*'a (Ryde'dan yayımlanıyordu) taşımıştı. Hiç kimse bunun farkına varmış gözükmüyor, itiraz eden de çıkmıyordu; Jeff bile karşı çıkmıyordu. Bu yüzden Tarihçi şu sıralar, Martha'nın iki kat aşağısındaki bir ofiste oturuyor ve cilalanmış ve hatta zaman zaman vernik sürülmüş tırnaklı parmak uçlarında tam bir araştırma kapasitesi taşıyordu. Pitman Grubu'ndan olsun, ziyaretçi olsun herkes herhangi bir tarihsel mesele konusunda onun rehberlik hizmetine başvurabilirdi. Dr Max'in mevcudiyeti ve görevinin amacı bütün otel odası broşürlerinde duyuruluyordu. Hafta sonunu en ucuz şekilde geçiren ve canı sıkılan herhangi bir müşteri Dr Max'in karşısına çıkabilir ve Hastings Savaşı'ndaki Sakson staratejisini onunla istediği kadar ve hiç ücret ödemeden tartışabilirdi.

İşin güç yanı şuydu ki, şimdiye değin hiç kimse böyle şey yapmamıştı. Ada kendi dinamiğini kazanmıştı; ziyaretçilerle deneyimler arasındaki alışverişin teorik olmaktan çok pragmatik bir temel üzerinde ince ayara ihtiyacı vardı ve bu yüzden de Proje Tarihçisi'nin rolü sadece... tarihe karışmıştı. Ya da en azından bu, ofisine çağırdığında, Martha'nın Genel Yönetici olarak ona söylemeye hazırlandığı şeydi. Dr Max ofise, her zaman yaptığı gibi, bir gözüyle stüdyo seyircileri sayısını kestirmeye çalışarak girdi. Sadece Bayan Cochrane mi vardı? O zaman, yüksek düzeyde baş başa bir konuşma olacaktı demek. Dr Max'in tavrı yüze gülücü ve şen şakraktı;

ona buradaki varlığının eğreti ve marjinal olduğunu anımsatmak terbiyesizlik olurdu.

"Dr Max," diye söze başladı Martha, "bizimle birlikte olmaktan mutlu musunuz?"

Proje Tarihçisi kıkırdadı, bir profesör edasıyla oturdu, kareli yün ceketinin klapasından muhtemelen var olmayan bir kırıntıyı temizledi, başparmaklarını gri renkli süet yeleğinin ceplerine soktu ve koltuğunu Martha'nın düşündüğünden daha uzun süre işgal edeceğini düşündürecek tarzda bacak bacak üzerine attı. Sonra da, en sıradan bir figüran köylüden Vali Yardımcı Sir Percy Nutting'e kadar pek az Pitco çalışanının yapacağı bir şeyi yaptı: Soruyu görünüşteki anlamıyla aldı.

"Mut–luluk, Bayan Cochrane, ta–rihsel görüş açısından çok ilginç bir şey. Otuz yıllık çalışma hayatımda genç zihinlere biçim veren, çok seçkin demeye cesaret edemiyorum ama kesinlikle gözle görülür heykelcilerden biri olarak, içtenlikle ifade edeyim ki, çok büyük çeşitliliklerde entelektüel yanlış anlayışlarla, zihin toprağı sürülmeden önce yakılması gereken çalılıklarla, çerden çöpten saçma düşüncelerle içli dışlı oldum ben. Yanılgı kategorileri Yusuf'un abası kadar çok renklidir, ama bunların en büyükleri ve en kabaları şu safdil görüş altında toplanmaya yatkındır: Geçmiş aslında süslü giysiler giymiş şimdiden başka bir şey değildir. Şu eteklik yastıklarını ve çemberleri, şu vücuda iyice oturan ceketleri ve dizden bağlanan pantolonları, şu yüksek terzilik ürünü harmanileri hele bir sıyırıp atın. Altta ne keşfedersiniz? Tıpatıp bize benzeyen insanlar, tatlı kalpleri anne kalbi gibi çarpan insanlar. Pek de iyi aydınlanamamış beyinlerinin içine şöyle bir göz attınız mı, bir dizi yarı yarıya oluşmuş nosyon keşfedersiniz ki, bunlar tam olarak oluştuklarında bizim gururlu ve modern demokratik devletlerimizin temellerini meydana getirirler. Gelecek vizyonlarını bir inceleyin, umutlarını ve korkularını, ölümlerinden yüzyıllar sonra yaşamın nasıl olacağına ilişkin küçük düşlerini bir hayal edin, o zaman görürsünüz ki bu, bizim zevkli yaşamlarımızın bulanık bir şekilde algılanan bir versiyonudur. Kabaca söylemek gerekirse, onlar biz olmak istiyorlar. Elbette, saçma sapan bir yığın laf. Sizin için çok mu hızlı gidiyorum acaba?"

"Şu ana değin kulağım sizde, Dr Max."

"Mükemmel. İmdi, güvenilir küçük orağımı elime alıp gelişen bir zihni saran bu çalılıkların bir kısmını kesip atmak benim için bü-yük bir zevk oldu –doğrusunu isterseniz zaman zaman oldukça haşin bir zevk, ama onu mahkûm etme konusunda aşırı ahlâkçı da olmayalım. Büyük yanılgılar otlağında hiçbir şey şu varsayımdan daha direngen, daha yok edilmez değildir –insanın aklına hemen, Uzakdoğu'nun şu her şeyi yiyen Kudzu asması geliyor. Modern insanın vücudunda pat-pat diye atan o küçük kalbimizin her zaman orada olduğu varsayımı. Duygusal olarak değişmez olduğumuz varsayımı. Şövalyece aşkın, otobüs duraklarında öpüşüp koklaşmanın –gençler hâlâ böyle yapıyorlar mı, bunu *bana* sormayın– bunun, sadece kaba bir öncüsü olduğu varsayımı.

"Şimdi, söylemeye bile gerek yok ki kendilerini or–ta olarak görmeyen şu Ortaçağı bir inceleyelim. Ve her şey daha kesin olsun diye, onuncu ve on üçüncü yüzyıllar arasındaki Fransa'yı ele alalım. Büyük katedraller inşa etmiş olan, şövalyelik ideallerini ortaya koyan, insan denen kötücül hayvanı bir süre için evcilleştiren, *chansons de geste*'i* yaratan –dışarıda iyi bir gece geçirmek herkesin aklına gelmez ama yine de– uzun sözün kısası, ortaya bir inanç, politik bir sistem, görgü kuralları ve beğeni koymuş olan hoş ve unutulmuş bir uygarlığı ele alalım. Peki, çalılıklarda yaşayan küçük sakinlerime soruyorum, bütün bunlar ne amaçla yapılmıştır? Ne amaçla ticaret yapmışlar, evlenmişler, katedraller inşa etmişler ve eserler yaratmışlardır? *Mutlu* olmak istedikleri için mi? Onlar böylesi bir hırsın küçüklüğüne gülüp geçerlerdi. Onlar, mutluluğu değil, *kurtuluşu* arıyorlardı. Hatta onlar, bizim modern mutluluk fikrimizi günaha yaklaşan bir şey ve kurtuluş açısından kesinlikle bir engel olarak görürlerdi. Halbuki..."

"Dr Max..."

"Halbuki, bandı hızla ileriye alacak olursak..."

"Dr Max." Martha bir elektrik ziline –hayır, bir klaksona, bir ambulans sirenine ihtiyaç duyduğunu hissediyordu. "Dr Max, korkarım, bandı tamamen ileriye almamız gerekecek. Öğrencilerinizden biri gibi görünmeyi arzu etmesem de, soruma yanıt vermenizi istiyorum."

Dr Max başparmaklarını yeleğinin ceplerinden çıkardı, klapala-

* (Fr.): "Yiğitlik destanları"

rındaki hayalet bakterileri silip temizledi ve Martha'ya, TV haber programı yapımcılarıyla cebelleşirken mükemmelleştirdiği o stüdyo huysuzluğuyla –görünüşe bakılırsa keyifli gibiydi ama şiddetli bir *lése-majesté** de içeriyordu– baktı. "Sorma cüretimi bağışlayın, hangisiydi acaba?"

"Ben sadece, bizimle birlikte olmaktan mutlu olup olmadığınızı sordum, Dr Max."

"Ben de la-fı tamı tamına o-raya getiriyordum. Size göre, biraz dolambaçlı olabilir. Temelde karmaşık olan bir konumu basitleştirmek için. Gerçi, şunu da anlıyorum ki, Bayan Cochrane, siz hiç de saman kafalı birine benzemiyorsunuz. Şöyle yanıt vereceğim: Otobüs duraklarında koklaşıp öpüşme anlamında 'mutlu' değilim. Modern dünyanın mutluluğu tanımladığı biçimiyle mutlu değilim. Aslına bakılırsa, mutlu olduğumu söylerdim çünkü o modern mutluluk anlayışıyla alay ediyorum. O kaçınılmaz terimi kullanmak gerekirse, tam da mutluluğu aramadığım için, mutluyum."

Martha suskun kaldı. Böylesine taşkınca sözler ve hoş paradokslarla bunca ciddilik ve basitlik hissedebilmesi ne kadar tuhaftı! Sesinde bir nebze alayla, "Demek o zaman siz kurtuluşu arıyorsunuz, Dr Max, öyle mi?" diye sordu.

"Yüce Tanrım, hayır! Kurtuluşu aramayacak kadar pagan biriyim ben, Bayan Cochrane. Ben... hazzı arıyorum. Mutluluktan çok daha güvenilir haz. Mutluluktan çok daha iyi tanımlanmış, ancak, çok daha karmaşık. Verdiği hoşnutsuzluklar akla çok daha güzel bir şekilde kazınmış. Eğer arzu ederseniz, bana pragmatik bir pagan diyebilirsiniz."

"Teşekkür ederim, Dr Max," dedi Martha ayağa kalkarak. Dr Max sorusunun anlamını besbelli ki anlamamıştı; ama yine de verdiği yanıt Martha'nın bilmeden ihtiyaç duyduğu bir yanıt olmuştu.

"Küçük soh-betimizden hoşlandığınızı umuyorum," dedi Dr Max, adeta ev sahibi kendisiymişçesine. En çok güven duyduğu zevklerinden biri de kendinden söz etmekti ve ayrıca zevklerin paylaşılabileceğine inanıyordu.

Martha, kapanan kapıya doğru gülümsedi. Dr Max'e neşesi için gıpta ediyordu. Kim olsa onu buraya niçin çağırdığını tahmin edebilirdi. Resmi Tarihçi kurtuluşu daha yüksek anlamında küçümse-

* (Fr.): "Bir hükümdara ya da makam sahibine sövgü."

yebilirdi, ancak hiç bilmeden, onun daha sıradan ve daha geçici bir versiyonunu elde etmişti.

"OLDUKÇA ALIŞILMADIK BİR ŞEY, korkarım." Ted Wagstaff, Martha Cochrane'in masasının önünde ayakta duruyordu. Martha o sabah, zeytin renginde bir döpiyesle boynundan altın bir düğmeyle tutturulan yakasız beyaz bir gömlek giymişti; küpeleri Baktriya altınından yapılma bir müze kopyasıydı, çorapları İsviçre'nin Fogal'inden, ayakkabıları Ferragamo'dandı. Hepsi de Londra Kulesi'ndeki Harrods'tan satın alınmıştı. Ted Wagstaff su geçirmez yeşil bir şapka, balıkadam elbisesi ve kalçalara kadar uzanan üst kısmı aşağı dürülmüş çizmeler giymişti. Her nicelikte elektronik teçhizatı gizleyebilecek kadar bol bir giysiydi bu. Wagstaff'ın tenindeki pembelik hem bir çobanın tenine, hem de bir alkoliğin tenine benziyordu, gerçi bunun açık havadan mı, fazla içmekten mi, yoksa makyajcıların eseri mi olduğunu anlayamadı Martha.

Martha gülümsedi. "İyi bir eğitim insanı nerelere getiriyor görüyorsunuz."

"Anlayamadım, efendim?" Wagstaff'ın gerçekten kafası karışmış görünüyordu.

"Özür dilerim, Ted. Hayal kuruyor olmalıyım." Martha kendine kızdı. Kızdı çünkü Ted'in özgeçmişini yazdığı kâğıdı anımsamıştı. Güvenlik Operasyonları Baş Yardımcısı ve Müşteri Tepkileri Koordinatörü Ted Wagstaff buraya bir sahil koruma muhafızı kıyafetinde gelmiş ve onunla öyle konuşmuşsa, o zaman kendisi de ona gerektiği gibi hitap etmeliydi. Profesyonel gizlenme maskesi birkaç dakika sonra ortadan kalkacaktı; Martha'nın sadece sabırlı olması gerekiyordu.

Bu kişilik parçalanması –ya da yeni bir kişiliğe bürünme– Proje'nin öngörmekte başarısız kaldığı bir şeydi. Ortaya çıkış biçimlerinin çoğu zararsızdı; hatta, ortaklaşa büyük çabaya tanıklık ettiği bile söylenebilirdi. Sözgelimi, Bağımsızlık'ın ilanından sonra birkaç ay içinde, figüranların bazılarına artık Pitco çalışanları olarak hitap etmek mümkün değildi, onlar sadece karşılığında para aldık-

ları cisimleştirdikleri karakterler olarak tanınıyorlardı. Durumları başlangıçta yanlış teşhis edilmişti. Hoşnutsuzluk belirtileri gösterdikleri düşünülüyordu, oysa tam tersi söz konusuydu: Hoşnutluk belirtileri gösteriyorlardı. Oldukları kişiler olmaktan mutluluk duyuyorlar ve bir başkası olmak istemiyorlardı.

Harman dövenler ve çobanlar –hatta bazı ıstakoz avcıları– şirketin lojmanlarını kullanmakta gitgide gönülsüz davranıyorlardı. Yeniden düzenlenmiş hapishanelerde mevcut olan modern donanımların yokluğuna karşın harap kulübelerde uyumayı yeğlediklerini söylüyorlardı. Hatta bazıları, anlaşılan, bütün gün oynayıp durdukları ağır bakır paralara alıştıklarından kendilerine Ada dövizi ile ödeme yapılmasını istiyordu. Durum monitörlerden izleniyordu ve Pitco için uzun vadeli bir bakış açısı sağlayabilirdi –sözgelimi, konut yapma maliyetlerini azaltmak gibi; ancak bunun, duygusal bir disiplinsizliğe dönüşme olasılığı da vardı.

Ve şimdi bu, figüranların ötesine de yayılıyor gibiydi. Ted Wagstaff zararsız bir vakaydı, 'Johnnie' Johnson'la onun Britanya Savaşı filosu ise daha sorunluydu. Alarm zili her an çalıp da "Uçağa bin!" komutu verilebileceği için, pistin yanındaki prefabrike barakalara yerleşmenin daha makul bir şey olduğunu ileri sürüyorlardı. Hatta, onlara göre, bunu yapmamak korkakça ve yurtseverlikle bağdaşmayan bir şey olurdu. Bu yüzden gaz sobalarını yakacaklar, son bir el iskambil oynayacaklar ve yünlü uçuş ceketlerini hoşnutlukla üzerlerine geçireceklerdi. Hatta bir kısmı, ziyaretçiler Büyük İngiliz Kahvaltıları'nı bitirene değin Almanların bir şaşırtma saldırısına kalkışamayacağını bilmelerine karşın bu böyle olacaktı. Acaba Martha acilen, bu konuda bir yönetim kurul toplantısı mı yapsaydı? Yoksa, artan bu sahicilik için kendi kendilerini kutlamaları mı gerekiyordu sadece?

Martha, Ted'in onu sabırla izlediğinin farkındaydı.

"Alışılmadık bir şey mi var?"

"Evet, efendim."

"Bana.. sözünü etmek istediğiniz... bir şey mi?"

"Evet, efendim."

Bir başka duraklama oldu.

"Belki de, şimdi söylemek istiyorsunuzdur, Ted?"

Güvenlikten sorumlu adam balıkadam elbisesini silkeledi. "Şey,

açıkça konuşmak gerekirse, kaçakçılarla küçük bir sorun var."

"Ne sorunu?"

"Kaçakçılık yapıyorlar."

Martha, içinde yükselen aldırışsız, masum, saf ve gerçek kahkahayı büyük güçlükle bastırdı; bir esinti kadar bedendışı bir şeydi bu, doğanın tuhaf davrandığı bir andı, uzun süredir unutulmuş bir tazelikti; histeriye yol açacak kadar lekesiz bir şeydi.

Martha gülmek yerine, ağırbaşlı bir edayla ayrıntıları sordu. Ada'da üç tane kaçakçı köyü bulunuyordu ve gelen haberler, Proje ilkeleriyle bağdaşmayan Aşağı Thatcham köyünün etkinlikleriyle ilgiliydi. Aşağı, Yukarı ve Büyük Thatcham köylerine gelen ziyaretçiler Ada'nın geleneksel ticaretlerinin çeşitli yanlarını yakından gözlemleme fırsatı bulmuşlardı: Çifte dipli variller, giysi kenarlarına dikilen bozuk paralar, Jersey patatesi süsü verilmiş tütün topakları. Görünüşe bakılırsa her şey bir başka şeyin kılığına sokulabiliyordu: içki ve tütün, ipek ve tahıl. Bu gerçeğin bir kanıtlaması olarak, korsan görünüşlü biri, kılıcını eline alıp bir ceviz kabuğunu ikiye yarıyor ve sonra da içinden, tıpkı on sekizinci yüzyılda takılan türden bir kadın eldiveni çıkarıyordu. Daha sonraları ziyaretçiler, Ticaret Merkezi'nde, içeriği kabuğunun üzerine lazerle kodlanmış böylesi bir yemişi –ya da daha da iyisi, bir çift yemişi– satın alabiliyorlardı. Haftalar sonra ve binlerce kilometre ötede, fındıkkıranlar çıkarılıyor ve eldivenin, onu satın almış olan ele tıpatıp uyduğu hayretler içinde görülüyordu.

Görünüşe bakılırsa, son zamanlarda, Aşağı Thatcham'deki Ticaret Merkezi ürünlerini çeşitlendiriyordu. Önceleri, toplanan kanıtlar, tek tek olaylarla bağlantılıydı: bazı köylülerin üzerinden hiç beklenmedik bir şekilde altın mücevherlerin çıkması (sahici olmadıkları düşünüldüğünden önceleri pek kuşku uyandırmamıştı); oteldeki aygıtlardan birinin içinde bırakılmış bir porno video kaseti; içinde kesinlikle alkollü ve muhtemelen de toksik bir sıvı bulunan dörtte biri dolu, etiketsiz bir şişe. Ayrıca, sızma ve gözetim altında tutma etkinlikleri şunları ortaya çıkarmıştı: Ada bozuk parasının kalıbının çıkarılıp sahtesinin yapılması; yöre elmalarından renksiz, alkol oranı yüksek bir içkinin gizli gizli damıtılması; Ada rehber kitaplarının korsan baskılarının yapılıp Ada'nın resmi hediyelik eşyalarının sahtelerinin imal edilmesi; çeşitli biçimlerde pornografik

yayınların ithali ve köy kızlarının para karşılığı peşkeş çekilmesi.

Martha, Adam Smith'in kaçakçılığı onaylamış olduğunu anımsadı. Adam Smith kaçakçılığı hiç kuşkusuz, serbest piyasa ekonomisinin haklı görülebilecek bir uzanımı, anormal vergi farklarından yarar sağlayan bir şey olarak görüyordu. Belki de kaçakçılığa aynı zamanda girişimci ruhun bir örneği olarak alkış tutuyordu. Doğrusu ya, bu tür ilke meselelerini, şimdi karşısında durmuş, bütün öteki çalışanlar gibi kendisinden tepki, övgü ve emir bekleyen Ted'le tartışacak değildi.

"Peki ne yapmamız gerektiğini düşünüyorsunuz, Ted?"

"Yapmak mı? *Yapmak* mı? Onları asmak az bile."

Ted Wagstaff bu kötülükleri yapanların kırbaçlanmasını, Dieppe'e giden bir sonraki gemiye bindirilmesini ve gözleri martılar tarafından oyulsun diye de geminin kıçından aşağı atılmasını istiyordu. Ayrıca, Aşağı Thatcham kulübelerinin ateşe verilmesini istiyordu –kaçakçılara ceza verdirme konusunda duyduğu gayretkeşlik mülk sahibi olma anlayışını da bulandırıyordu.

Ada'daki adalet yargısal değil, yönetsel bir güce bağlıydı, bu da adaleti daha hızlı ve daha esnek kılıyordu. Ancak yine de, bunun doğru adalet olması gerekiyordu. Eski moda anlamında "doğru" değil, Proje'nin geleceği açısından doğru. Ted Wagstaff aşırı çoşkulu biriydi ama aptal değildi: Martha'nın ağzından çıkan her cümlede bir caydırıcılık unsuru bulunması gerekiyordu.

"Çok iyi," dedi Martha.

"O zaman ilk tekneyle gönderiyoruz onları? Köyü ateşe veriyoruz, tamam mı?"

"Hayır, Ted. Onlara geçici iş veriyoruz."

"Ne? Beni bağışlayın ama, Bayan Cochrane, böylesi yumuşak yüzlülük oluyor. Karşımızdakiler eli kanlı katiller."

"Aynen öyle. Bu yüzden sözleşmelerindeki 13b maddesini yürürlüğe sokacağım."

Ted Martha'ya hâlâ, adeta acıma dolu, kadınsı bir uzlaşma öneriliyormuş gibi bakmaktaydı. 13b nolu maddede, özel koşullarda, ki bu koşullara Proje'nin yönetim kurulu yetkilileri karar verecekti, çalışanların söz konusu yetkililer tarafından gösterilen bir başka işe nakil edilebilecekleri belirtiliyordu sadece.

"Onları yeniden eğitmeyi mi kastediyorsunuz? Bence adalet değil bu, Bayan Cochrane."

"Katil olduklarını söylememiş miydiniz siz. Ben de onları katil olarak eğiteceğim."

Ertesi gün, birinci sınıf ziyaretçiler, ek bir ücret karşılığında, daha önce açıklanmayan bir yerde, Kültürel Varlık Mirası'nın otantik ama özellikleri ayrıntılarıyla açıklanmamış bir örneğine tanıklık etmeye davet edildiler. Yola daha güneş doğmadan çıkılacağının bildirilmesine karşın, biletler çabucak kapışıldı. Üç yüz birinci sınıf ziyaretçi, her birinin elinde, ücretsiz dağıtılan, alkol ve sıcak su karışımı içkilerle, gümrük görevlilerinin Aşağı Thatcham köyüne baskın düzenlemesini seyrettiler. Sahne, meşaleler yakılarak ve büyük spot ışıkları kullanılarak aydınlatıldı; o döneme özgü küfürler savruldu; pencerelerde klasik dizilere özgü yarı çıplak kıyafetleri içinde kaçakçıların metresleri göründü. Ortalığa yanan bir zift kokusu hâkim oldu ve gümrük memurlarının üniforma düğmelerinin pırıldadığı görüldü. İriyarı bir kaçakçı, elindeki büyük mutfak bıçağını yukarı doğru savurarak, tehditkâr bir edayla bir grup ziyaretçinin üzerine doğru koştu, derken gruptan biri, elindeki içkiyi yere attı, paltosunu çekip çıkarınca altından bir üniforma göründü ve sonra da bu adam kaçakçıyı yere serdi. Şafak sökerken, gecelik giymiş ve ayaklarına kelepçeler takılmış on iki elebaşı şamatalı alkışlar arasında, el konulmuş bir saman arabasına bindirildi. Adalet –ya da yeni eğitim görevi– ertesi gün Carisbrooka Kalesi'nde yerine getirilecekti, kaçakçıların bazıları kazıklara oturtulup çürük meyve yağmuruna tutulacak, bazılarıysa ayaklı değirmeni çalıştıracak ve ekmek somunlarının ambalajları üzerine imzalarını atacaklardı. Bu şekilde, tam yirmi altı hafta geçirip Martha Cochrane tarafından konulan cezaların bedelini ödemiş olacaklardı. Daha sıkı sözleşme koşullarına bağlı olarak çalışan Aşağı Thatcham köyünün yeni kaçakçıları, anakaraya nakledildiklerinde, adamakıllı eğitilmiş olacaklardı.

Bu iş yolunda gidecekti. Ada'da her şey yolunda gidiyordu, çünkü karışıklıkların çıkmasına izin verilmiyordu. İşlerin altındaki yapılar basitti ve başlıca eylem ilkesi işleri yaparak yürütmekti. Bu yüzden hiç suç yoktu (bu tür bazı aksamalar dışında), dolayısıyla adli sistem ve hapishane de yoktu –en azından, gerçek hapishane-

ler yoktu. Hiç hükümet yoktu –sadece her türlü iktidardan yoksun bırakılmış bir vali vardı– dolayısıyla hiç seçim yoktu ve politikacı da yoktu. Pitco avukatları dışında hiç avukat yoktu. Pitco iktisatçıları dışında hiç iktisatçı yoktu. Pitco tarihi dışında hiç tarih yoktu. Ta eskilerde, Pitman Malikânesi (I)'de, Savaş Masası üzerine yayılmış haritaya gözlerini dikip kahvenin kötülüğü konusunda şakalar yaparlarken, sonunda bilmeden yaratacakları şeyi kim tahmin edebilirdi ki! Arz ve talep yasasının hiç engellenmeden işlediği bir yer, Adam Smith'in kalbini sevinçle dolduracak bir yer. Zenginlik huzur dolu bir krallıkta yaratılıyordu: Filozof olsun, sıradan yurttaş olsun bir insan daha fazla ne isteyebilirdi ki?

BELKİ GERÇEKTEN DE barış dolu bir krallık, yeni tür bir devlet, gelecek için bir modeldi. Eğer Dünya Bankası ile IMF böyle düşünüyorlarsa, kendi reklamınızı yapmayı yadsımak niyeydi? *The Times*'ın eski moda okuyucuları olsun, elektronik ekran okuyucuları olsun Ada hakkında hep son derece iyi haberler, dünya hakkında genel olarak daha karışık haberler ve Eski İngiltere hakkında da sürekli olumsuz haberler alıyorlardı. Hemen hemen bütün makale yazarları Eski İngiltere'nin bir serbest düşüş halinde olduğunu, ekonomik ve ahlâki bir çöküşe uğradığını düşünüyordu. Azalan nüfusu, üçüncü binyılın genel kabul görmüş gerçeklerini sapkınca reddederek sadece beceriksizliği, yoksulluğu ve günahı tanıyordu; depresyon ve haset görünüşe bakılırsa başat duygularıydı.

Oysa Ada'da parlak ve modern bir yurtseverlik çabucak kök salmıştı: Fetih masalları ve duygusal anlatılar üzerine temellenen bir yurtseverlik değil, Sir Jack'in dile getirebileceği gibi, burada olan, güncel olan ve büyülü olan bir yurtseverlikti bu. Kendi başarılarından niye etkilenmesinlerdi ki? Bütün dünya etkilenmişti. Yeniden tanımlanan bu yurtseverlik gurur veren, yeni bir adalılık kavramına yol açmıştı. Yasal tehditlerin savrulup abluka söylentilerinin çıktığı Bağımsızlık'tan sonraki ilk aylarda, Adalılar için Dieppe'e gizlice feribotla gitmek ve yöneticiler için de Ada'yla anakara arasındaki mesafeyi bir Pitco helikopteriyle kat etmek cüret isteyen bir iş-

miş gibi görünmüştü. Ama çok geçmeden bunun yanlış bir şey olduğu anlaşılmıştı: hem yurtseverliğe sığmıyordu, hem de anlamsız bir şeydi bu. Toplumsal gerginliğin dikizcileri olmak niyeydi ki? İnsanların dünün, daha önceki günün ve ondan da önceki günün yükü altında ezildikleri bir zamanda yoksulu oynamak niyeydi? Tarih'in yükünü taşımak niyeydi? Burada, Ada'da, Tarih'le nasıl başa çıkacaklarını, onu şöyle tasasızca sırtlarına vurup, tatlı bir esinti yüzlerine çarpa çarpa nasıl yürüyüp gideceklerini öğrenmişlerdi. Üzerinizde az şey taşıyarak yolculuk etmek önemliydi: Gezintiye çıkanlar için olduğu kadar uluslar için de geçerliydi bu.

Bu yüzden Martha'yla Paul, Pitman Malikânesi (II)'de, birbirlerinden on beş metre uzakta çalışıyorlar ve boş zamanlarını –bunun bir kısmı nitelikli, bir kısmı değildi– haritaların hâlâ Manş adını verdikleri yere bakan, çok güzel manzaralı bir Pitco yönetim dairesinde geçiriyorlardı. Bazı kişiler, bu suyun yerini değiştirebilmek mümkün olmasa da, ona yeni bir ad verilmesi gerektiğini düşünüyorlardı.

"Kötü bir hafta oldu, öyle değil mi?" diye sordu Paul. Martha'nın bütün mesleki sırlarını paylaştığı için, aslında ritüel bir soru olmanın ötesinde bir anlam taşımıyordu.

"Eh, şöyle böyle. İngiltere Kralı için pezevenklik yaptım. Dr Max'i kovmaya uğraştım ama başarısızlığa uğradım. Bir de şu kaçakçılık işi. En azından bunu engelleyebildik."

"Senin için Dr Max'i kov-kov-kovarım ben." Paul bunu çoşkuyla söylemişti.

"Hayır, ona ihtiyacımız var."

"İhtiyacımız mı var? Yanına hiç kimsenin yanaşmadığını kendin söylemiştin. Dr Max'in eski moda tarihini artık hiç kimse dinlemek istemiyor."

"O masum. Sanırım Ada'daki tek masum kişi o."

"Mar-tha. Aynı kişiden mi söz ediyoruz biz? Şu televizyon stüdyoları müdavimi –ya da daha doğrusu eski müdavim– şu bostan korkuluğu, yapmacık sesli, yapmacık tavırlı adam. O *masum* biri mi?"

"Evet," diye yanıt verdi Martha, inatla.

"Pekâlâ, pekâlâ, Martha Cochrane'in gayri resmi Fikir Avcısı olarak, Dr Max'in masum biri olduğu yolundaki görüşünü buraya

kaydediyorum. Tarihlenmiş ve dosyalanmıştır."

Martha uzunca bir süre suskun kaldı. "Eski işini özlüyor musun?" Bununla aynı zamanda şunu demek istemişti: eski patronunu, ben gelmeden önce olan bitenleri..

"Evet," dedi Paul sadece.

Martha bekledi. Kasten bekledi. Bugünlerde Paul'ü öyle şeyler söylemeye zorluyordu ki bunlar onu daha da küçümsemesine yol açıyordu. Basit bir sapkınlık mı, yoksa bir çeşit ölüm arzusu muydu bu? Paul'le geçirdiği iki yıl niçin ona bazen yirmi yıl gibi geliyordu?

Bu yüzden Paul: "Sir Jack'in hâlâ büyük bir adam olduğunu düşünüyorum," diye sözünü sürdürdüğünde, Martha'nın bir yanı bundan memnunluk duydu.

"Baba katlinin suçluluk duygusu mu?"

Paul'ün dudakları büzüldü, gözlerini Martha'dan kaçırdı ve sesi, ukala birinin keskin tonuna büründü. "Sen bazen kendi iyiliğini isteyemeyecek kadar akıllı oluyorsun, Martha. Sir Jack büyük bir adam. Bu proje baştan sona onun fikriydi. Gerçekte senin maaşını ödeyen kim? Seni *giydiren* o."

Kendi iyiliğini isteyemeyecek kadar akıllı. Martha yeniden çocukluğuna dönmüştü. Küstahlaşıyor musun? Kinizmin yalnızlara özgü bir erdem olduğunu unutma. Paul'ü saman sarısı saç perçemiyle ilk fark ettiği zamanları anımsayarak ona doğru baktı. "Şey, belki de Dr Max Ada'daki tek masum kişi değil."

"Benimle tepeden bakan bir tavır takınarak konuşma, Martha."

"Konuşmuyorum. Hoşlandığım bir nitelik bu. Ortalıkta çok az var."

"Benimle hâlâ tepeden bakan bir tavırla konuşuyorsun."

"Sir Jack yine de büyük bir adam."

"Siktir, Martha."

"Keşke birisi bunu yapsa."

"Şey, bu gece beni sayma, çok teşekkürler."

Martha, başka bir zaman olsa, Paul'ün nazik konuşma alışkanlığından etkilenebilirdi: "Kusura bakma ama, senden nefret ediyorum." Ya da "Ağzımı bozuyorum ama, cehennemin dibine git, seni adi karı." Ama bu gece etkilenmeyecekti.

Daha sonra Paul, yatakta uyur gibi yaparken, baş edemediği dü-

şüncelere yenik düştü: Sir Jack'e ihanet etmemi sağladın, şimdi de bana sen ihanet ediyorsun. Beni sevmeyerek. Ya da beni yeterince sevmeyerek. Ya da benden hoşlanmayarak. Her şeyi gerçekleştirdin. Ama sadece bir süre için. Şimdi her şey daha önceki haline döndü.

Martha da uyurmuş gibi yapıyordu. Paul'ün uyanık olduğunu biliyordu ama vücudu da zihni de ondan uzaktı. Orada uzanmış kendi yaşamını düşünüyordu. Bunu normal bir şekilde yapıyordu: Aklından kınayış, sevecenlik ve pişmanlık dolu gelişigüzel düşünceler geçiyordu. İşteyken, bir problem ya da alınacak bir kararla karşı karşıya kaldığında, zihni berrak bir şekilde, mantıklı ve gerekirse, kinizmle işliyordu. Gece olunca, bu nitelikler buharlaşıyor gibiydi. Nasıl oluyor da, İngiltere Kralı'nın problemlerini kendi problemlerinden daha kolaylıkla halledebiliyordu?

Peki Paul'e niçin bu kadar katı davranıyordu? Kendisi için duyduğu bir düş kırıklığından ötürü müydü bu? Bugünlerde Paul'ün pasifliği onu kışkırtıyor gibiydi. Onu dürtmek, bütün bu olup bitenlerin dışına çıkarmak istiyordu. Hayır, "bütün bu olup bitenler"den çok, onu kendi dışına çıkarmak istiyordu– sanki (görünen bütün kanıtlara karşın) Paul'ün içinde gizlice barınan farklı biri varmış gibi. Bunların hiçbir anlama gelmediğini biliyordu. "Ofis mantığını dene, Martha," diyordu kendi kendine. Pasif birini kışkırtıp kızdırırsan, ne elde edersin? Eskiden pasif olan, şimdi kızgınlığa kapılan ve yakında yeniden pasif olacak olan bir kişiyi. Bunun ne yararı olacaktı?

Paul'ün çekici yanlarından birinin de, ondaki söz konusu bu kibarlık, bu ego eksikliği –şimdi buna yeniden pasiflik adını veriyordu– olduğunu biliyordu. Düşünmüştü ki... tam olarak, ne düşünmüştü acaba? Şimdi, o zamanlar düşündüğü şeyi düşünüyordu ki, kendini ona zorla kabul ettirmeye çalışmayacak (doğruydu bu), onun kendi olarak kalmasına izin verecek bir adamdı Paul. Bunu gerçekten de düşünmüş müydü, yoksa bu, daha sonra aklına gelen bir şey miydi? Her iki şekilde de, doğru değildi bu. "Kendi olmak" –insanlar böyle diyorlardı, ama bunu kastetmiyorlardı. Onların kastettiği –onun kastettiği– "kendini var etmekti", artık bu ne demekse ve nasıl erişilebiliyorsa. Gerçek şuydu ki, sen Martha –acaba böyle miydi gerçek?– Paul'ün salt varlığının bile kalbe bir büyüme

hormonu gibi etki etmesini bekliyordun, öyle değil mi? Şuradaki kanapeye otur da bana sevgi ışıklarını saçıver, Paul; o zaman ben de her zaman olmak istediğim olgun, durmuş oturmuş kişiye dönüşeceğim." Daha benbenci, daha naif olabilir misin? Ya da, daha pasif? İnsanların olgunlaştıklarını da kim söylemişti zaten? Belki de sadece yaşlanıyorlardı.

Bugünlerde daha sık sık olduğu gibi, aklı yeniden çocukluğuna gitti. Annesi ona domateslerin nasıl olgunlaştıklarını gösteriyordu. Daha doğrusu, insanın onları nasıl olgunlaştırdığını. Soğuk, yağmurlu bir yaz olmuştu ve yaprakların duvar kâğıdı gibi kıvrılıp don tahmini yapıldığı bir zamanda, sapın üzerindeki meyve hâlâ yeşildi. Annesi ürünü ikiye ayırmıştı. Bir kısmını doğal biçimde olgunlaşması için kendi başına bırakmış, ötekileriyse bir muzla birlikte bir kâsenin içine koymuştu. Birkaç gün içinde ikinci kâsedeki domatesler yenilebilir hale gelmişti, birinci kâsedekilerse ancak turşu yapmaya yararlardı. Martha annesine bunun açıklamasını sormuştu. Annesi, "Böyle işte," diye yanıt vermişti.

Evet, Martha, ama Paul bir muz değil ve sen de bir kilo domates değilsin.

Proje'nin hatası mıydı bu? Dr Max'in deyişiyle, projenin kaba basitleştirmeleri –yıpratıcı mıydı bunlar? Hayır, insanın işine suç bulması, ana babasına suç bulması gibiydi, Martha. Yirmi beş yaşından sonra buna izin yoktu.

Seksin mükemmel olmamasından mıydı bu? Paul dikkatliydi; Martha bağırana kadar kolunun iç tarafını (ve daha fazlasını) okşuyordu; Paul, Martha'nın yatakta duymaya ihtiyaç duyduğu sözcükleri öğrenmişti. Ama Martha'nın özel kodunu kullanmak gerekirse, Carcassonne'daki şu olayda olduğu gibi de değildi. Yine de, bunda şaşırtıcı ne vardı? Carcassonne bir kereye özgü bir olaydı: Bütün mesele buydu. Bir başka mükemmel yatak arkadaşı ve bir başka El Greco gökgürültüsü bulmak amacıyla durmadan oraya dönmeyi düşünemezdiniz. Emil bile bunu yapmıyordu. Demek sorun belki seks de değildi.

Suçu her zaman talihte bulabilirsin, Martha. Ama suçu anne babanda bulamazsın, Sir Jack'de ve Proje'sinde bulamazsın, Paul'de ya da ondan öncekilerde bulamazsın, İngiliz Tarihi'nde bulamazsın. Peki geriye suçlanacak ne kalıyor, Martha? Kendin ve talih. Bu

gece kendini rahat bırak, Martha. Suçu talihte bul. Bir domates olarak doğmamış olman sadece talihsizlik. O zaman her şey daha basit olurdu. Bütün ihtiyaç duyacağın şey bir muz olurdu.

BATI RÜZGÂRLARININ DALGALARI KABARTTIĞI, yıldızların gizlendiği ve şiddetli bir yağmurun yağdığı fırtınalı bir gecede, Needles yakınlarındaki bir köyden gelen bir grup tekne yapımcısı, suyun kıyısında ellerindeki fenerleri erzak gemilerine sallarken yakalanmışlardı. Gemilerden biri, limandaki barın ışıklarını gördüğünü düşünerek rotasını değiştirmişti.

Birkaç gece sonra, bir kargo uçağının pilotu Tennyson II havaalanına son inişini yaparken sancak tarafının yaklaşık bir kilometre ötesinde, bir iniş pistinin ışıklarına benzeyen bir ışık şeridi gördüğünü rapor etmişti.

Martha ayrıntıları not almış, Teg Wagstaff'in soruşturmalarını onaylamış ve gitmesini beklemeye koyulmuştu. "Evet, Ted? Başka bir şey mi var?"

"Şey, efendim."

"Güvenlik ya da ziyaretçi tepkileri mi?"

"Sözünü etmem gerektiğini düşündüğüm birkaç ziyaretçi tepkisi sadece, Bayan Cochrane. Konuyla ilgili olabilir diye. Yani beni alakadar etmediğini söylediğiniz Kraliçe Denise ve jimnastik hocası gibi bir şey değil."

"Ben böyle bir şey söylemedim, Ted. Sadece yurda ihanet olmadığını söyledim. Olsa olsa sözleşmeyi ihlal etmek denebilir buna."

"Doğru."

"Bu kez kim?"

"Şu Dr Johnson. Cheshire Cheese'de ziyaretçilerle yemek yiyen adam. İriyarı, hantal bir adam, sarkık bir peruğu var. Bana sorarsanız, pejmürde biri."

"Evet, Ted, Dr Johnson'ın kim olduğunu biliyorum."

"Şey, şikâyetler olmuş. Ziyaretçilerden. Resmi *ve* gayri resmi."

"Ne çeşit şikâyetler?"

"Yanındakilere sıkıntı verdiğini söylüyorlar. Huylu huyundan

vazgeçmez, öyle değil mi? O sefil herifle niye yemek yemek isterler, hâlâ anlamış değilim."

"Teşekkürler, Ted. Dosyayı bana bırak."

Martha Dr Johnson'a, ofisine saat üçte gelmesini söylemişti. Dr Johnson beşte geldi ve ofise girerken kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Sarsak görünüşlü, iriyarı bir adamdı, yanaklarında derin yara izleri vardı ve gözleri Martha'yı hiç görmüyor gibiydi. Mırıldanmasını sürdürdü, birkaç gülünç jest yaptı, sonra da, hiç davet edilmediği halde, kendini bir koltuğun üzerine atıverdi. Dr Johnson'ın deneme sınavına ve Cheshire Cheese'de yapılan çok başarılı bir ön seyire katılmış olan Martha, bu değişiklikten korkuya kapıldı. Adamı işe aldıklarında, güvensizlik duymak için hiçbir gerekçeleri yoktu. Aktör –adını artık anımsayamıyordu Martha– "Orta İngiltere'nin Bilgesi" adlı tek kişilik şovuyla turlara çıkarak birkaç yıl geçirmiş ve gerekli malzeme üzerinde tümüyle hâkimiyet kazanmıştı. Hatta Proje, Cheese'i inşa ederken ona danışmış ve Doktor'un ziyaretçilerle yalnız kalması durumunda oluşabilecek teke tek baskıyı hafifletmek için taverna arkadaşlarını da –Boswell, Reynolds, Garrick– işe almıştı. Proje Geliştirme Bölümü, Büyük Aktör'ün nükte yeteneğini ateşleyebilsin diye ona saygıda kusur etmeyen kitapsever bir çömez bile tutmuştu. Böylelikle Yemek Deneyimi'nin koreografisi, Johnsonvari kendi kendine konuşma, dönemdaşları arasında söz atışmaları ve XVIII. yüzyılın İyi Doktor'uyla modern konukları arasında söz alışverişi olarak geliştirildi. Hatta, yazılan diyalogda, Ada Projesi incelikli bir şekilde desteklenmişti. Boswell konuşmayı Johnson'ın yolculuklarına getirip "Acaba İrlanda'daki Devler Yolu görülmeye değmez mi?" diye soruyor ve Johnson da buna, "Görülmeye değer mi? Evet. Ama *görmek için gitmeye* değmez," diye yanıt veriyordu. Bu diyalog, iroiye duyarlı olan ziyaretçiler arasında sık sık hoşnut kıkırdaşmalara yol açıyordu.

Martha Cochrane, Johnson'a ilişkin şikâyetlerin özetlendiği dosyayı monitörün ekranında çabucak gözden geçirdi. Çok kötü giyindiği ve çok kötü koktuğu; yemeğini vahşi bir hayvan gibi yediği, ayrıca çok hızlı yediğinden ötürü ona ayak uydurmak zorunda kalan ziyaretçilerde hazımsızlığa neden olduğu; ya son derece zorbaca davrandığı ya da suskunluğa gömüldüğü; birçok kez, cümle-

sinin ortasında ansızın çömelip bir kadının ayakkabısını çekip çıkardığı; çevresinde bulunanlara sıkıntı verdiği; çoğu ziyaretçinin mensup olduğu ülkeler hakkında ırkçı laflar ettiği; yakın bir sorguya çekildiğinde kızgınlığa kapıldığı; konuşması ne denli parlak olursa olsun konuşmasına eşlik eden astımvari solumalardan ötürü müşterilerin dikkatinin dağıldığı ve koltuğunda kıpırdanıp durduğu başlıca şikâyet konularıydı.

"Dr Johnson," diye söze başladı Martha. "Hakkınızda bazı şikâyetler olmuş." Martha gözlerini yukarıya doğru kaldırdı, ama Johnson buna pek de dikkat etmiş görünmüyordu. Bir fil edasıyla ağır ağır kımıldandı ve dua kitabından alınma bir cümle gibi görünen bir şeyler mırıldandı. "Sofranızı paylaşan kişilere karşı gösterdiğiniz nezaketsizlikten ötürü bazı şikâyetler."

Dr Johnson yine kıpırdandı. "Ben bütün insanlığı sevmeye hazırım," diye yanıt verdi, "*Amerikalılar dışında.*"

"Bana kalırsa, bunun çok talihsiz bir önyargı olduğunu anlayacaksınız," dedi Martha. "Sırf şu sebeple ki, buraya gelenlerin yüzde otuz beşini Amerikalılar oluşturuyor." Bir yanıt bekledi, ama Johnson, anlaşıldığı kadarıyla tartışma zevkini kaybetmiş gibiydi. "Sizi mutsuz eden bir şey mi var?"

"Babamdan çok kötü bir melankoli miras aldım ben," diye yanıt verdi Johnson.

"İnsanın yirmi beş yaşından sonra anne babasına suç bulmaya hakkı yoktur," dedi Martha sertçe, sanki şirketin bir politikasını söylüyormuşçasına.

Johnson derin derin soludu, ağzından astımlılara özgü bir fıslama çıktı ve Martha'ya doğru kükredi: "Zavallı beyinsiz kız!"

"Birlikte çalıştığınız insanlar mı sizi mutsuz ediyor? Aranızda sürtüşmeler mi var? Boswell'le iyi anlaşıyor musunuz?"

"Onun kürsüsü var," diye yanıt verdi Johnson melankolik bir tavırla.

"Belki de yiyeceklerdir bunun nedeni?"

"Kötünün de kötüsü yiyecekler," diye yanıt verdi Doktor başını ileri geri oynatarak. "Av hayvanları kötü besleniyor, kötü öldürülüyor, kötü muhafaza ediliyor ve kötü hazırlanıyor."

Bütün bu lafların retorik bir abartma olduğunu düşündü Martha, tabii eğer daha iyi maaş ve çalışma koşullarına sahip olmak için

girişilen bir ilk atağın ürünü değil idiyseler. "Sadede gelelim," dedi Martha. "Hakkınızda bir ekran dolusu şikâyet var. Sözgelimi, işte burada, Parisli Mösyö Daniel'in bir şikâyeti var. Yemek deneyimi için ilave parayı, sizden yüksek düzeyde geleneksel İngiliz mizahı duymak için ödediğini, ama sizin bütün akşam boyunca dişe dokunur iki çift lakırdı etmediğinizi söylüyor."

Johnson, üfleyip püfledi, homurdandı ve birden, koltuğunda yer değiştirdi. "Bir Fransız, herhangi bir meseleyi ister bilsin isterse bilmesin, her zaman konuşmalıdır. Oysa bir İngilizin söyleyecek şeyi yoksa, hiçbir şey söylememekten memnunluk duyar."

"Teoride iyi hoş da," diye yanıt verdi Martha, "size bunun için para vermiyoruz biz." Martha ekrandaki bilgilere göz atmayı sürdürdü. "Ve Amsterdamlı Bay Schalker geçen ayın yirmisinde bir akşam yemeği sırasında size birçok soru sorduğunu ama bunların hiçbirine yanıt vermediğinizi söylüyor."

"Soru sormak beyefendiler arasında bir sohbet tarzı değildir," diye yanıt verdi Johnson iyice tepeden bakan bir tavırla.

Gerçekten de hiçbir yere götürmüyordu bu diyalog. Martha, ekrana Dr Johnson'ın iş sözleşmesini getirdi. Elbette: Bunun erken bir uyarı olması gerekirdi. Aktörün gerçek adı ne olursa olsun, onu uzun zaman önce resmi olarak Samuel Johnson'a çevirmişti. Samuel Johnson'ı oynaması için Samuel Johnson'ı işe almışlardı. Belki de her şeyi açıklıyordu bu.

Derken birdenbire, Dr Johnson koltuğundan kalkarak güm diye dizüstü yere çöktü, birtakım mırıltılı sesler çıkardı, bir kolunu Martha'nın yazı masasının altına uzattı ve sonra da, bir ayının ağır ama ne yaptığını bilen jestiyle, Martha'nın sağ ayakkabısını çıkardı. Korkuya kapılan Martha yazı masasının üstüne doğru bakınca, Johnson'ın kirli peruğunu gördü.

"Siz ne yaptığınızı sanıyorsunuz, allahaşkına?" diye sordu Martha. Ancak Johnson hiç tınmadı. Gözlerini Martha'nın ayağına dikmiş, kendi kendine mırıldanıyordu. Martha bu sözcükleri tanıdı. "...baştan çıkmayalım, ama bizleri kötülükten kurtar..."

"Dr Johnson, *beyefendi*!"

Martha'nın ses tonundaki keskinlik Johnson'ı düşlerinden uyandırdı. Dizleri üzerinde doğruldu, sallanıp soluyarak Martha'nın önünde ayakta durdu.

"Dr Johnson, kendinizi toparlamalısınız."

"Şey, eğer kendimi toparlamam gerekiyorsa, Ham'fendi, hiçbir seçeneğim yok demek."

"Sözleşme diye neye derler biliyor musunuz?"

"Tabii ki biliyorum, Ham'fendi," diye yanıt verdi Johnson, dikkatini yeniden toplayarak. "İlkin, iki tarafın bir araya getirildiği bir akittir; ikincisi, bir erkekle bir kadını evlilik bağıyla birbirlerine bağlayan bir akittir; ve üçüncüsü de, bir pazarlığın koşullarının dahil edildiği bir yazıdır."

Martha afallayıp kalmıştı. "Tamam, bunu kabul ediyorum," dedi. "Ama siz de şunu kabul etmelisiniz ki... bir dakikası bir dakikasını tutmamak, ya da melankoli, ya da adına ne derseniz deyin, birlikte yemek yediğiniz insanlar için hoş bir şey değil."

"Ham'fendi, Batı Hint Adaları'nın sıcak güneşine, onun gökgürültüsü, şimşeği ve depremleri olmaksızın sahip olamazsınız."

Tanrım! Acaba bu adama nasıl laf anlatabilecekti? Oynadığı oyunlara kendilerini tümüyle kaptıran birtakım aktörler duymuştu ama, galiba bu karşı karşıya geldiği en kötü vakaydı.

"Biz Dr Johnson'ı işe aldığımızda," diye başladı söze ve sonra durdu. Dr Johnson'ın iri cüssesi Martha'nın masasını karanlığa doğru itiyor gibiydi. "Sizi işe aldığımızda..." Hayır, bu da iyi bir giriş değildi. Artık Martha bir genel yönetici, bir iş kadını ya da hatta kendi zamanının bir kişisi bile değildi. Bir başka insanoğluyla birlikte yalnızdı. İçinde garip ve yalın bir sızı hissetti. "Dr Johnson," dedi, sesi hiç çaba harcamadan yumuşayarak. Gözlerini önce, ceketinin iri düğmelerine, sonra da, geniş, yara izleri taşıyan azap içindeki yüzüne doğru kaldırmıştı, "Biz sizin Dr Johnson olmanızı istiyoruz, anlamıyor musunuz?"

"Geçmiş hayatımı gözümün önüne getirdiğimde," diye yanıt verdi Dr Johnson, gözleri Martha'nın arkasındaki duvarın üzerine doğru belli belirsiz kayarak, "kısır bir zaman yitiminden, bazı vücut rahatsızlıklarından ve deliliğe yakın ruhsal sıkıntılardan başka hiçbir şey bulmuyorum. Umarım ki beni yaratmış olan Tanrı birçok hatamın günahını hafifletip yetersizliklerimi bağışlayacaktır." Derken, ayak bileklerine kelepçe takılmış birinin zorlanmalı hareketiyle dönüp ofisin kapısına doğru yöneldi.

"Dr Johnson." Johnson durup döndü. Martha yazı masasının ar-

kasında ayağa kalkmıştı, bir ayağı çıplak, bir ayağında ayakkabı, kendini dengesini yitirmiş hissediyordu. Kendini dünyanın garipliği karşısında tek başına kalmış bir kız gibi hissediyordu. Dr Johnson ondan sadece iki yüzyıl daha yaşlı değil, aynı zamanda iki yüzyıl daha bilgeydi. Martha şu soruyu sormaktan hiç sıkıntı duymadı: "Peki aşk ne olacak, efendim?"

Dr Johnson kaşlarını çattı ve bir kolunu çaprazlama olarak kalbinin üstüne koydu. "Gerçekten de dünyada, insanın hayatını hoş bir kadınla birlikte geçirmesi fikri kadar aklı çelen ve bulandıran bir şey yoktur. Ve eğer bir âşığın hayal ettiği her şey gerçekleşmiş olsa, bilmem başka hangi dünyevi mutluluğun ardında koşmaya değerdi."

Dr Johnson'ın gözleri şimdi gerçekten de belli bir noktanın üzerinde odaklanmış gibiydi, bu nokta Martha'nın kendisiydi. Martha yüzünün kızardığını hissetti. Bu saçmaydı. Yıllardır yüzü kızarmamıştı. Ama yine de ona saçma olduğu duygusunu vermiyordu.

"Ama?"

"Ama aşk ve evlilik farklı durumlardır. Kötülüklerin ıstırabını birlikte çekecek olanlar ve çoğu kez birbirleri uğruna çekecek olanlar, çok geçmeden, bakışlardaki o sevecenliği, saf hazların ve art arda gelen eğlencelerin birbirine katılmasından doğan o iyicilliği yitiriyorlar."

Martha, öteki ayakkabısına bir tekme vurup çıkardı ve şimdi Dr Johnson'a, ayakları aynı hizaya gelmiş olarak baktı. "Demek tümden umutsuz, öyle mi? Asla sürmez mi?"

"Şundan eminiz ki, bir kadın her zaman güzel olmayacaktır; ancak onun her zaman erdemli olacağından da emin değiliz." Martha, mütevazı biri olmadığı sanki yüzyıllardır biliniyormuşçasına, gözlerini aşağı eğdi. "Ve bir erkek de bütün yaşamı boyunca, sayesinde bir gün ya da bir ay boyunca zevk duyduğu o saygıyı ve devamlılığı koruyamaz."

Dr Johnson bunları söyler söylemez, ağır forsa adımlarıyla kapıdan çıkıp gitti.

Martha fena halde başarısızlığa uğradığını hissediyordu: Dr Johnson'ı pek fazla etkileyememişti ve Dr Johnson da, sanki Martha ondan daha az gerçekmiş gibi davranmıştı. Ancak Martha kendini aynı zamanda, uzun bir arayıştan sonra bir ruh kardeşi bulmuş-

çasına, son derece rahatlamış ve sakin hissediyordu.

Yerine oturdu, ayaklarını yeniden ayakkabılarına soktu ve yeniden genel yönetici oldu. Mantık geri dönmüştü. Dr Johnson'ın elbette gitmesi gerekecekti. Dünyanın bazı yerlerinde cinsel taciz vakaları, ırksal durumlarla ilgili kötü davranışlar ve sözleşmelerin ihlali yüzünden milyonlarca dolarlık davalarla karşı karşıya gelenler vardı ama söz konusu bu hukuk adamları müvekkillerinin yüzlerini güldüremiyorlar ve Tanrı bilir ya, daha neler oluyordu. Bereket versin ki, Ada'nın yasaları –bir başka deyişle, yönetim kurulu kararları– ziyaretçilerle Pitco arasında hiçbir özel sözleşmeyi tanımıyordu; bunun yerine, makul sayılabilecek şikâyetlerle özel olarak ilgileniliyor ve genellikle de, suskunluk karşılığında parasal bir takım telafilerde bulunmak gerekiyordu. Pitman Malikânesi'ne özgü eski bir gelenek olan ağıza tıkaç vurma maddesi hâlâ geçerliydi.

Yeni bir Johnson'ı mı işe alsınlardı acaba? Ya da bütün Yemek Deneyimi'ni farklı bir ev sahibiyle yeniden mi düşünsünlerdi? Yoksa Oscar Wilde'la bir akşam yemeği daha mı iyi olurdu? Burada da belirgin tehlikeler vardı. Noel Coward mı olsundu acaba? Gene aynı tür problemler söz konusuydu. Peki Bernard Shaw? Ah, ünlü bir nüdist ve vejetaryendi Shaw. Ya bütün bunları akşam sofrasında herkese kabul ettirmeye kalkışırsa ne olacaktı? Bunu düşünmek bile zordu. Eski İngiltere.... *aklı başında* bir deha yetiştirmemiş miydi yani?

SIR JACK YÖNETİM KURULU TOPLANTILARINDAN DIŞLANMIŞ, ancak yüksek kurulun aylık bir araya gelişlerinde kendisine göstermelik bir arzı endam etme olanağı tanınmıştı. Bu toplantılarda vali üniformasını giyiyordu: sırmalarla bezeli üç köşeli şapka; yaldızlı saç fırçalarını andıran apoletler; düğümlenmiş at kuyruğu kadar kalın ceket kordonları; göğsünde sıra sıra asılı duran kendisine verdiği ödüller; koltuk arasına sıkıştırılmış, havalara atılıp tutulan süslü püslü bir gösteri değneği; ve bir de, dizinin kenarına çarptıkça sıçrayıp duran bir kılıç. Martha için bu kıyafet en küçük bir iktidar fikri çağrıştırmıyordu, hatta bir cunta generali esintisi bile yoktu; kı-

yafetin komik ve abartılı yanı Vali'nin kendini bugünlerde bir operet figürü gibi kabul ettiğini doğruluyordu.

Martha'yla Paul tarafından görevine son verilmesinden sonraki ilk aylarda, hâlâ görevinin başında olan meşgul bir adam gibi, bu kurul toplantılarına geç geliyordu Sir Jack. Ancak toplantıları hep çoktan başlamış buluyor ve kendisine ayrılmış olan sandalyenin de çok aşağılayıcı bir şekilde yerleştirilmiş olduğunu fark ediyordu. Kurul odasında gezinip uzun konuşmalar yaparak kendini göstermeye uğraşıyor, hatta belli kişilere tutarlı talimatlar bile veriyordu. Ancak masanın etrafında şöyle bir dönünce, küstah enselerden başka bir şey görmüyordu. Şu korkuya kapılmış gözler, kendisine doğru dönen başlar, itaatle gıcırdayan kalemler ve bir dizüstü bilgisayarın usul tıklamaları şimdi neredeydi acaba? Hâlâ, güneşin ışık saçması gibi çevresine orijinal fikirler saçıyordu ama şimdi bu kıvılcımlar dosdoğru yere düşüyordu. Gitgide artan bir şekilde suskunluğa gömülüyor ve düşüncelerini kendine saklıyordu.

Martha yerini alırken, Sir Jack'in yanında hiç tanımadığı bir kişinin olduğunu fark etti. Hayır, tam olarak yanında da denemezdi: Sir Jack'de öyle bir cüsse vardı ki, ayrıca giydiği şatafatlı şeyler de çevresine öyle bir yayılıyordu ki adam daha çok onun gölgesinde gibi gözüküyordu. Doğrusu var ya, Vali'nin geçmişteki övüngenliklerinden biri de, kendini, altında oturanlara korunma olanağı sağlayan ulu bir meşe ağacına benzetmekti. Bugünse bir mantarı yağmurdan koruyordu: İtalyan tarzı açık gri bir takım elbise, boyuna kadar düğmeli beyaz bir gömlek, yuvarlak bir kafatası üzerinde kısacık kesilmiş kır saçlar. Üzerindeki her şey tepeden tırnağa 90'lı yılların ortalarından kalmaydı; hatta gözlükleri bile aynı dönemdendi. Belki de, gönlü hâlâ hoş tutulan, ancak ilk kâr payı çeklerinin muhtemelen torunlarına ödenebileceğini henüz kavramamış olan, şu büyük yatırımcılardan biriydi.

"Dostum Jerry Batson," diye takdim etti Sir Jack, herkesten çok da Martha'ya doğru. "Özür dilerim," diye ekledi, başını abartılı bir şaşkınlık içinde sallayarak, "bundan böyle *Sir* Jerry."

Jerry Batson. Cabot, Albertazzi ve Batson firmasından. Mantar, bu tanıştırmaya hafif bir gülümsemeyle karşılık verdi. Mevcudiyeti var mıydı yok muydu belli değildi, orada bir Zen müridi gibi kı-

mıltısızca oturuyordu. Sürekli akıp duran ırmakta bir çakıltaşı gibiydi, susturulmuş bir çan gibiydi.

"Özür dilerim," dedi Martha. "Ama burada ne sıfatla bulunduğunuzu anlayamadım."

Jerry Batson bu soruya kendi başına yanıt vermesi gerekmediğini biliyordu. Sir Jack sallanan madalyalarının ding-dong sesleri arasında öfkeyle ayağa kalktı. Görünüşü bir operet oyuncusunu andırabilirdi ama, orada bulunanların bazılarını yeniden Pitman Malikânesi (I) yıllarına götürürken ses tonu bir Wagner oyuncusunun ses tonuydu: "Jerry'nin burada bulunma sebebi, Bayan Cochrane, Jerry'nin burada bulunma sebebi şu ki, o, bütün bu lanet olası Proje düşüncesini yarattı, bu düşünceye katkıda bulundu, bu düşüncenin yaratılmasında bir işlevi oldu. Her şey aynen böyle oldu. Paul bunu doğrulayacaktır."

Martha Paul'e doğru döndü. Çok şaşırarak, Paul'ün gözlerini kendisinden kaçırmadığını fark etti. "Sen gelmeden önceydi. Sir Jerry'nin Proje Geliştirimi'nin hazırlık çalışmalarında temel bir rolü oldu. Kayıtlar bunu doğruluyor."

"Eminim ki hepimiz de bundan ötürü minnettarız. Ama sorum aynı: Burada ne sıfatla bulunuyor?"

Jerry Batson tek bir sözcük söylemeden, avuçlarını barışçı bir tavırla yukarıya doğru kaldırarak ve büyük bir çaba harcamadan ayağa kalktı. Martha'ya doğru belli belirsiz bir baş selamı vererek odadan ayrıldı.

"Nezaketsizlik," diye yorumda bulundu Sir Jack, "nezaketsizlik üzerine nezaketsizlik."

O akşam Vali, üstünde basit görünüşlü bir üniforma, subay kayışı ve tozluklarıyla, Sir Jerry'nin karşısında oturmuştu. Bir elinde bir içki sürahisi vardı ve boştaki eliyle mütevazı oturma odasını işaret etti. Odanın beş penceresinden de çevrenin panoromik bir manzarası görünüyordu, ama Martha onun Bavyera stili şöminelerini çalmış, Brancusi heykelleriyse barın yanındaki bir köşeye atılmıştı. "Tıpkı bir amirale, alt rütbeden bir deniz subayının kamarasını vermek gibi bir şey bu," diye yakındı. "Aşağılanma üzerine aşağılanma."

"Armagnac yine de iyi."

"Sözleşmemde var." Sir Jack'in ses tonunda ilk kez bir belirsiz-

lik vardı, böyle bir sözleşme maddesini kabul ettirmiş olmaktan duyulan gururla bunu yapmak zorunda kalmanın hüznü arasında yer alan bir tondu bu. "Günümüzde her şey lanet olasıca bir sözleşmede yer alıyor. Dünyanın gidişatı böyle, Jerry. Korkarım, eski korsanların günleri gerilerde kaldı. Bizler dinozor olduk. 'Her şeyi yaparak yap', benim düsturum her zaman bu olmuştur. Günümüzdeyse düstur, 'Uzmanlara, piyasa araştırmacılarına ve araştırma bürolarına sahip olmadıkça hiçbir şey yapma,' oldu. Eskilerin o atılımı, o sezme yeteneği, o cesaret ve cüreti nerede şimdi? Elveda eski günler, elveda sizlere serüvenci ruhlu girişimciler –hüzünlü bir gerçek değil mi bu?"

"Öyle diyorlar." Batson, tarafsız bir tutumun, Sir Jack'i meselenin özüne her zaman aktif bir yorumdan daha çabuk getirdiğini gözlemlemişti.

"Ama ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Çıkış noktanızın ne olduğunu anlayabiliyorum."

"*Onu* kastediyorum... Ham'fendiyi kastediyorum. İşleri oluruna bırakmış. Gözünü toptan uzak tutuyor. Vizyon gücünden tamamen yoksun bir kadın. Onu genel yönetici olarak atadığımda, itiraf edeyim ki, umutlarım vardı. Artık eskisi kadar genç olmayan bir adamın –Sir Jack aslında gelmeyen bir itiraza karşı elini yukarı doğru kaldırdı– evet, eskisi kadar genç olmayan bir adamın yorgun kemiklerini dinlendirebileceğine ilişkin umutlar. Geri plana çekilmek. Gençlere yol açmak, bu tür şeyler."

"Ama."

"Ama. Bilgi kaynaklarım var. Daha kararlı birinin hoş görmeyeceği ya da onaylamayacağı şeylerin olup bittiğini haber alıyorum. Uyarmaya çalışıyorum. Ancak yüksek kurul toplantısında bana ne kadar küstahça davrandıklarını kendi gözlerinizle gördünüz. Büyük Projemin, sırf hasetten ya da kötülük olsun diye baltalandığını hissettiğim zamanlar oluyor. Ve böyle zamanlarda, itiraf edeyim ki, kendimi kınıyorum. Mütevazı davranarak böyle yapıyorum." Jerry Batson'a doğru baktı, Batson'ın kibar yüz ifadesinde, suçu böylesine üstüne almak fikrini gönülsüz de olsa paylaşma duygusu okunuyordu; ancak öte yandan, biraz derin düşünüldüğünde, bu fikri hiç de paylaşmıyor olabilirdi. "Pitco'nun hazırladığı hizmet sözleşmeleri de bazı bakımlardan çok kötü kaleme alınmışlardı. Bu şeylerin

zorunlu olarak, göründükleri kadar bağlayıcı olduklarını söylemek istemiyorum."

Jerry Batson şöyle hafifçe bir ürperdi; bu, başını onaylarcasına salladığı anlamında da yorumlanabilirdi. Demek oluyor ki Sir Jack'in iş felsefesinde bir kusur belirmişti. Her şeyi yaparak yapıyordunuz –tabii yapamadığınız zamanları dışta tutarsanız. Herhalde yapamadığınızdan böyle oluyordu. Sonunda, Jerry, "Bu, dışta tutmak istediğimiz şeylerle içe almak istediğimiz şeyler meselesi. Bir de parametreler var," diye mırıldandı.

Sir Jack derin derin iç geçirdi ve gırtlağından gelen birtakım sesler arasında konyağını içti. Niçin bütün bu işleri hep Batson'la birlikte yapmak zorunda kalıyordu? Hiç kuşku yok ki Batson bir hayli zeki biriydi ve aldığı para göz önünde tutulursa öyle olması da gerekiyordu. Ama hararetli ve erkeksi bir tartışmadan zevk alacak bir adam değildi. Ya dut yemiş bülbül gibi sessiz kalıyor ya da bir papaz gibi konuşup duruyordu. Evet, şimdi sadede gelelim.

"Jerry, yeni bir hesabınız var." Batson'ı hazırlıksız yakalayacak kadar uzun bir süre durakladı. "Biliyorum, biliyorum, bütün yeni hesaplarla Silvio ve Bob ilgileniyorlar. Varoluşsal gerçeklik diyebileceğiniz şeyden yoksun olduklarını göz önünde tutarsak onlar adına çok akıllıca bir şey bu. Tabii, Manş Adaları'ndaki banka hesaplarının varoluşsal gerçekliğinden hiç söz etmezsek."

Batson'ın onaylayan gülümsemesi küçük bir kahkahaya dönüştü. Belki de ihtiyar hergele kendine özgü uslubunu yitirmemişti. Bütün bunları ta başından beri bilip kasten mi gizlemişti acaba, yoksa, eline daha fazla vakit geçtiğinde mi öğrenmişti? Sir Jack'in ona gerçeği söyleyeceğinden kuşku duyduğu için, bunları sormayı hiç düşünmüyordu.

"Bu yüzden," diye konuşmasını sonuçlandırdı Vali, "bu kadar girizgâh yeterli. Bir müvekkiliniz var."

"Peki bu müvekkil benim biraz daha düş kurmamı mı istiyor?"

Sir Jack ipucu vermekten kaçındı. "Hayır. Bu müvekkil eylem istiyor. Bu müvekkilin bir problemi var, altı harften oluşan, baş harfi K olan bir sözcük, sondaki 'cık' hecesiyle başka bir sözcükle kafiye de yapıyor. Çözümü sizin bulmanız gerekiyor."

"Çözümler," diye yineledi Jerry Batson. "Biliyor musunuz, bazen bir ulus olarak en usta olduğumuz şeyin çözümler olduğunu dü-

şünüyorum ben. Biz İngilizler pragmatizmimizle tanınırız, ama pozitif dehamızı problemleri çözmekte ortaya koyarız. Size en çok tuttuğum çözümü söyleyeyim. Kraliçe Anne'in Ölümü. Bin yedi yüz bilmem kaç. Tahta çıkışta bunalım. Çocuğu yok. Parlamento tahtta bir başka Protestanı istiyor –buna ihtiyaç duyuyor. Büyük bir problem doğuyor. *Devasa* bir problem. Tahta çıkmaya hak sahibi herkes Katolik, ya da bir Katolikle evli ki bu, o zamanlar eş ölçüde kötü gözle görülüyor. Bu yüzden parlamento ne yapıyor? Çok daha iyi vasıfları olan, mükemmel adaylar denebilecek ellinin üzerinde –elliden *fazla*– kraliyet mensubunu bir kenara itiyor ve tutup kim olduğu bile bilenmeyen bir Hanover dükünü seçiyor; İngilizceyi bile konuşamayan, sıkıcı bir tip, ama yüzde yüz Protestan. Ve sonra da onu, suyun öteki tarafından gelen kurtarıcımız olarak ulusa satıyorlar. Parlak bir başarı. Tam bir pazarlama harikası. Aradan geçen bütün bu zamandan sonra hâlâ şaşıp kalıyoruz. *Evet*."

Sir Jack bu laf salatasına bir son vermek üzere hafifçe öksürdü. "Sanırım, benim kendi problemim bu denli saygıdeğer kişiler arasında çok sıradan bir mesele olarak kalacak."

MARTHA'NIN BÜTÜN MESLEKİ DENEYİMİ Johnson olayındaki gerilemeyi tümüyle yönetimsel bir mesele olarak görmeyi söylüyordu kendisine. Sözleşmenin kurallarını ihlal etmiş olan bir çalışandı o: onu kovmak, ilk tekneyle Ada'nın dışına yollamak ve dosyada bulunan potansiyel işçi havuzundan yerine bir yenisini koymak söz konusuydu. Kaçakçılara uygulanan türden kamusal bir cezalandırma uygun değildi. Bu yüzden her şeyi eskisi gibi sürdürmeliydi.

Ama kalbi hâlâ direniyordu. Proje'nin yönetmeliği esnek değildi. Ya çalışıyordunuz, ya da hastaydınız. Hasta olursanız, Dieppe Hastanesi'ne nakledilyordunuz. Ama Johnson'ın durumu tıbbi bir vaka mıydı? Yoksa tümüyle farklı bir şey mi: tarihsel vaka gibi bir şey? Emin değildi Martha. "Dr Johnson"ı Dr Johnson'a dönüştürmekten, koruyucu tırnak işaretlerini kaldırıp onu incinir biri kılmaktan Ada'nın sorumlu olduğunu söylemek de yersizdi. Dr Johnson kendi üzerine eğilmiş, ağır ağır soluyup mırıldanırken, Mart-

ha'nın ansızın hissettiği gerçek, Dr Johnson'ın acısının gerçek olduğuydu. Acısı gerçekti çünkü dünyayla gerçek temastan kaynaklanıyordu. Martha bu sonucun bazılarına –ve kesinkes Paul'e– akıldışı, hatta delice geleceğini anlamıştı; ama hissettiği tam da buydu. Dr Johnson'ın, ansızın, ayakkabısını ayağından çekip alarak sanki kefaret ödüyormuşçasına İncil'den bir dua mırıldanmaya başlaması; sıkıntılarından ve yetersizliklerinden, kurtuluş ve bağışlanma umutlarından söz etmesi. Bu görüntü hangi araçla gözünün önüne getirilmiş olursa olsun, yeryüzünde tek başına kalmış, dünyayla çıplak temastan ürken, yalnız bir insanoğlu görmüştü Martha. Acaba böyle bir şeyi son kez ne zaman görmüş ya da hissetmişti?

St Aldwyn Kilisesi, Ada'nın, Proje tarafından hâlâ dokunulmamış az sayıdaki köşelerinden birinde, yarı yarıya yeşilliklerle kaplı bir yerde bulunuyordu. Martha'nın bu üçüncü ziyaretiydi. Anahtarı vardı; ama şimdi çalılıklarla kaplı bir araziye gömülmüş olan bina kilitli değildi ve her zaman da boştu. Küf ve pas kokuyordu; sıcak yüzlü bir tapınak değildi, hatta dışarıdaki soğuk ve rutubetli havanın bir devamı, bir yoğunlaşması olarak bile görülebilirdi. İşlemeli diz yastıkları dize dokununca yapışır gibi oluyordu; sararıp solmuş ilahi defterleri sahaf dükkânları gibi kokuyordu; Victoria üslubu camın içinden zorlukla geçen ışık bile içeri girerken biraz ıslanırmış gibi oluyordu. Ve işte kendisi oradaydı, taş dipli ve yeşil duvarlı bir sarnıcın içinde, meraklı, yerinde duramayan bir balık gibiydi.

Kilise ona güzel gelmemişti: yapımında ne bir oran duygusu, ne de gözalıcılık vardı, hatta belli bir özelliği bile yoktu. Bu bir avantaj sayılırdı, çünkü kendisini binanın temsil ettiği şeyle yalnız başına bırakıyordu. Daha önceki ziyaretlerinde olduğu gibi, gözleri onüçüncü yüzyıla değin uzanan kilise bölge papazları listesine gitti. Bir bölge papazıyla bir mahalle papazı, ya da bir yöre papazı arasına ne fark vardı acaba? İmanın öteki karmaşık yanları ve incelikleri gibi bu gibi ayrımlar da onun için yok olup gidiyordu. Ayağı döşemenin düz olmayan bir noktasına takıldı, bir zamanlar orada bulunan pirinçten bir plaka yerinden çıkarılıp müzenin birine kaldırılmıştı. İlahi numaralarından oluşan aynı liste, sonsuz lotaryada sürekli kazanan numaraları gösteren bir şey misali, geçen sefer de olduğu gibi, ona hor gözle bakıyordu. Kuşaklar boyunca buraya ge-

lip aynı ilahileri söylemiş, aynı şeylere inanmış köylüleri düşündü. Şimdiyse sanki, Stalin'in adamları buralardan geçmişler gibi, ilahiler ve köylüler ortadan kaybolmuşlardı. İlk tanıştıklarında Paul'ün sözünü ettiği şu besteciyi –bazı yeni ilahiler, bazı gerçek şarkılar uydurması için onu buraya göndermeleri gerekecekti.

Yaşayanlar uzaklara kovulmuşlar, ama ölüler oldukları yerde kalmışlardı: onlara güvenilebilirdi. Thomas Potter Efquire'ın sevgili eşi ve Esther, William, Benedict, Georgiana, Simon adlarındaki beş çocuğunun anası Anne Potter da yakınlarda gömülüydü. Deniz asteğmeni Robert Timothy Pettigrew, 23 Şubat 1849'da, on yedi yaşını bitirip de on sekiz yaşından sekiz ay almışken, Bengal Körfezi'nde hummadan ölmüştü. Kraliyet Hampshire Alayı'nın erleri olan James Thorogood'la William Petty, birbirlerinden iki gün arayla, Somme Savaşı'nda ölmüşlerdi. Guilliamus Trentinus, 1723'te ölmüştü, ölüm nedeni anlaşılamamış ve anısına uzun ağıtlar yakılmıştı. Christina Margaret Benson, cömert bağışlarıyla kilisenin 1875'te Hubert Doggett tarafından restore edilmesine olanak sağlamıştı ve adının baş harflerinin kenger yaprağı süslemeler içinde yer aldığı küçük bir apsid penceresinde anısı sürdürülüyordu.

Martha bu kez niçin çiçek getirdiğini bilmiyordu. Çiçekleri koymak için vazo, vazoyu doldurmak için de hiç su bulamayacağını tahmin etmeliydi. Çiçekleri sunağın üzerine koydu, döndü ve en öndeki sıraya beceriksizce ilişti.

Çünkü senindir çadır, çiçekler ve hikâye...

Dr Johnson'dan gelen bir mırıltıyla yeniden canlanana değin uzun süre unutulmuş olan çocukluk metnine yeniden göz attı. Metin artık gözüne, dine bir sövgü olarak gözükmüyordu, sadece paralel bir versiyon, alternatif bir şiirdi. Havadar, taşınabilir bir kızılderili çadırının, sağlam bir yere yapılmış rutubetli taş bir kilise kadar anlamı vardı. Çiçekler doğal bir insani sunuydu, kendi gelip geçiciliğimizin simgesiydi –vazoyla suyun eksikliği göz önünde tutulursa kendisininki daha da güçlü bir simgeydi. Ve hikâye: orijinaline oranla kabul edilebilir bir yorum, hatta bir gelişmeydi. Övünç kaynağı hikâyedir. Doğrusu şu ya, bütün her şey gerçek olsa, öyle olurdu.

Keşke gerçek olsaydı. Okuldayken sergilediği hırçın ve horgö-

rü dolu tavırlar ve dinsel şeylere yönelttiği taşı gediğine koyan sövgüler tam da bu gerçekten, bu sonuçtan kaynaklanmıştı: Onun gerçek olmamasından, insanlığın kendine karşı sürdürdüğü büyük bir yalan olduğu noktasından. *Pis suların köpüklenir*... Yetişkinlik yıllarında din konularını bu denli az düşünmesi hep aynı kaygan zemini izlemişti: Gerçek değildi o, ölüm konusunda kendimizi daha iyi hissedebilelim diye uydurmuşlardı onu sadece, bir sistem kurmuşlar, sonra da bu sistemi toplumsal bir kontrol amacıyla kullanmışlardı. Hiç kuşku yok ki, kendileri buna inanıyordu, ama onlar imanı, çürütülmez bir şey olarak, yurtseverlik, kalıtımsal güç ve beyaz erkeğin zorunlu üstünlüğü gibi başat bir toplumsal gerçek olarak dayatmışlardı.

Tartışmanın sonu bu muydu, yoksa kendisi, beyinsiz, sefil bir kız mıydı sadece? Eğer sistem çökecek olsa, eğer Canterbury Başpiskoposluğu, diyelim Dr Max'ten daha az tanınmış ve daha az inanılır biri olmuş olsa, inanç varlığını özgürce sürdürebilir miydi? Eğer sürdürebilirse, bu onu daha mı gerçek yapardı? Yanıt evet miydi, yoksa hayır mı? Kendisini buraya getiren neydi? Negatif yanıtları biliyordu: Hayal kırıklığı, yaş, yaşamın ya da en azından bildiği, yahut seçtiği kadarıyla yaşamın kırılganlığından hoşnutsuzluk. Gerçi, başka bir şey daha vardı: kıskançlığa varan, dinginlikle dolu bir merak. Kendi müstakbel dostları, yani Anne Potter, Timothy Pettigrew, James Thorogood ve William Petty, Guilliamus Trentius, Christina Margaret Benson acaba ne biliyorlardı? Ondan daha mı çok, yoksa daha mı az biliyorlardı? Hiçbir şey bilmiyorlar mıydı? Bir şey biliyorlar mıydı? Her şeyi mi biliyorlardı?

Eve vardığında, Paul'ün tavrı yapmacık bir şekilde kayıtsızdı. Yiyip içerlerken, Paul'ün gitgide gerginleştiğini ve her şeyde haklı çıkmaya çalıştığını hissetti. Doğrusu, beklemeyi çok iyi biliyordu Martha. Söylemek istediği her ne idiyse üç keresinde de son anda çark ettiğini gözlemledi Paul'ün. Sonunda, önüne bir fincan kahve koyarken, sakin bir tavırla şöyle dedi Paul: "Aklıma geldi de soruyorum, bir gönül ilişkin mi var senin?"

"Hayır." Martha gönül rahatlığıyla gülünce, Paul'ün kızıp ukalaca laflar etmeye başlamasına yol açtı. "Şey, belki de bir başkasına âşıksın sen, bir gönül serüveni yaşamayı aklından geçiriyorsun?" Hayır, sebep o da değildi. Artık kullanılmayan bir kiliseye

gitmişti Martha. Hayır, daha önce nedeni bilinmeyen başka vesilelerle de orada bulunmuştu. Hayır, orada hiç kimseyle buluşmamıştı. Hayır, dini duyguları güçlenmiş değildi. Hayır, oraya yalnız kalmak için gitmişti.

Paul neredeyse hayal kırıklığına uğramış görünüyordu. Belki de, "Evet, başka biriyle görüşüyorum," demek daha kolay ve daha usturuplu bir yanıt olabilirdi. Aralarında oluşan sıkıcılığı ve mesafeyi doğrulamış olurdu bu yanıt. Elbette, meseleyi çok daha iyi dile getirmişti Dr Johnson: Onlar bakış sevecenliğini, ruh iyilikseverliğini yitirmişlerdi. Evet, "Suç benim," diyebilirdi. Başka kadınlar bu kaçamağı kullanıyorlardı; başka erkekler de. Gurur açısından, "Bir başkasına âşık oluyorum," demek "Sana olan aşkımı yitiriyorum," demekten her zaman daha kolaydı.

Daha sonra, karanlıkta, gözleri kapalı, başını yukarı kaldırınca, iri düğmeler, beyaz bir boyun bağı, geniş, sıkıntılı bir yüz gördü. "Doğru, Paul," diyebilirdi, "cazibesine kapıldığım biri olduğu doğru. Nihayet benden büyük bir adam. Âşık olmayı hayal edebileceğim birisi. Adını söylemeyeceğim sana, gülersin. Bir bakıma gülünç, ama sevmeye çalıştığım bazı adamlardan daha gülünç değil. Sorun şu ki, o aslında yok. Daha doğrusu vardı, ama iki yüzyıl önce öldü.

Acaba Paul için durumu daha kolaylaştırır mıydı bu?

TED WAGSTAFF Martha'nın yazı masasının önünde tatil gününüzü berbat etmeye hazır bir hava durumu tahmincisi gibi duruyordu.

"Alışılmadık bir şey mi var?" diyerek, onu konuşmaya yüreklendirdi Martha.

"Korkarım öyle, Bayan Cochrane."

"Bana sözünü edeceğiniz bir şey varsa, iyisi mi, şimdi sözünü edin."

"Bay Hood'la Çetesi, maalesef."

"Hayır olamaz!"

Robin Hood'la Çetesi... Şu öteki olaylar olağan birer pürüz olarak göz ardı edilebilirlerdi: Kendini beğenmiş tavırlar geliştiren şı-

marmış işçiler, sessiz sedasız ortaya çıkan kriminal olaylar, daha önce görülmemiş kişilik kaymaları. Kral'ın üzüntü duyarak birazcık eğlence konusu olarak niteleyebileceği türden vakalardı bunlar. Yönetimin adalet mekanizması tarafından kolaylıkla bastırılabilirdi. Ne var ki, ziyaretçi tepkilerinin de doğruladığı gibi, Bay Hood'un Çetesi Proje açısından temel bir önem taşıyordu. Birçok tartışmadan sonra yeniden güncelleştirilen asli bir mitti bu. Çete personeli büyük bir duyarlılıkla yeniden düzene sokulmuştu; senaryodaki saldırganca unsurlar –vahşi hayvanlara karşı eski usul tavırlar, aşırı kırmızı et tüketimi– tamamen çıkarılmış ya da hafifletilmişti. Bütün yıl boyunca yapılan promosyonlar Çete'ye en baştaki sıraları vermişti. Jeff'in Özlü Nitelikler listesinde 7. sırada yer alıyorlarsa, Ziyaretçi Başvuruları'nda 3. sıradaydılar ve gelecek altı ay için yerleri önceden ayırtılıyordu.

Daha iki gün önce Martha, Mağara görüntülerini ekrana getirmiş ve her şeyin normal gittiğini görmüştü. Üzeri kayayla kaplanmış yumurta biçimli tümülüs tamamen ortaçağa özgü bir hava taşıyordu; başka yerlerden getirilen Suudi meşeleri çiçeğe durmuşlardı; ayı kılığına bürünmüş adam tümüyle gerçekçiydi. Mağara'nın her bir tarafında seyir pencereleri için sakin kuyruklar oluşmuştu. Ziyaretçiler pencerelerden Çete'nin eviçi yaşam tarzını dikkatle inceleyebileceklerdi: Değirmencinin Oğlu Much on farklı tahıldan oluşan bir ekmek pişirirken; Will Scarlet iltihaplanmış cildine papatya losyonu sürerken; Ufak John'la onunla aynı cüssede olan kişiler minyatürleştirilmiş mekânlarında eğlenirlerken. Ziyaret, okçuluk gösterileriyle (katılım teşvik ediliyordu) Peder Tuck'ın şişe geçirilmiş "öküzü" sosla terbiye ederken görülebileceği Barbekü Ocağı'na bir turla sürüyordu. Sonunda ziyaretçiler esas tribünlere götürülüyorlar ve burada, çıngıraklar takmış bir İngiliz saray soytarısı onları bütün tarihsel dönemleri harmanladığı bir hicivle neşelendiriyordu. Ve en sonunda da, sıra esas gösteriye geliyordu: Bir yanda özgürlük yanlısı, serbest piyasacı Hoodcularla, öte yanda yoldan çıkmış bürokratları ve yüksek teknolojiye sahip ordusu tarafından desteklenen kötü yürekli Nottingham Şerifi arasında geçen bir savaş, daha doğrusu ahlâki bir ibret öyküsü.

Çete, sadece Ada'nın kendini tanıtması açısından temel bir öneme sahip değildi; ona aynı zamanda maksimum ücret de ödeniyor-

du. Eleman toplayanlar tiyatro mesleği içinden çok sayıda kişi almışlardı; birçok Çete üyesi para konusunda belli bir yüzdenin pazarlığını yapmıştı. Adamların lüks apartman daireleri ve Stokholm'den Seul'a kadar uzanan fan-kulüpleri vardı. Acaba başka neden şikâyetçi olabilirlerdi?

"Anlatın."

"Bir ay kadar önce başladı. Başlangıçta hiç de önemi olmayan bir şey diye düşündük. İyi bir dayağın yoluna koyamayacağı hiçbir şey yoktur."

Martha mı daha çok sabırsızlanıyordu, yoksa Ted Wagstaff'in kişilik kayması mı daha kötüye gidiyordu, belli değildi.

"Sadede gelin, Ted."

"Özür dilerim, Bayan Cochrane. Çete üyeleri, öküzün tadının hoşlarına gitmediğini söylediler. Tadının berbat olduğunu söylediler. Bizler elimizden geleni yapacağımızı söyledik. Öküz etini kendimiz tattık. Çok harika değildi ama çok kötü de değildi. Bakın, dedik, öküzün etlerini koparıp beğendinizi göstermek üzere dudaklarınızı şapırdattığınız sahne o kadar da uzun değil, yalandan hoşunuza gitmiş gibi yapamaz mısınız yani? Ya böyle yapın ya da eti ağzınızda tutup daha sonra tükürün, olmaz mı? Sorunu çözeceğimizi söyledik. Sorunun üstünde *çalışıyorduk da*, Bayan Cochrane. İki aşamalı bir çözüm tasarladık. Birinci aşamada, acaba ete biraz daha lezzet verebilir mi diye, Rouen'dan uçakla en ustalarından Fransız bir şef getirtilecekti. Eğer bu mümkün olmazsa, ikinci aşamada senaryo, Peder Tuck çok boktan bir ahçıymış gibi yeniden yazılacak ve Çete üyelerinin eti ağızlarından tükürmeleri bir anlam kazanacaktı."

Ted Wagstaff, bu girişimlerinden ötürü bir takdir bekliyormuşçasına Martha'ya baktı. Martha sadede gelmek istiyordu. "Ama?"

"Ama sonra şunu anladık ki, ocaktan gelen koku tamamen farklıydı, Çete elemanları tıka basa yiyorlar ve hiçbir şeyi de ağızlarından tükürmüyorlardı. Derken, Yünlü Öküz Dingle'ın Ulusal Hayvan Parkı'nda olmadığını fark ettik."

"Ama o Ada'nın öteki yanında."

"Biliyorum."

"Bütün bu hayvanlar kulaklarına takılan bir aygıtla elektronik olarak kontrol edilmiyorlar mı?"

"Elektronik kontrol aygıtıyla kulağı, Dingle'ın bölmesinde bulduk."

"Demek öküzlerini aldılar. Peki başka?"

"Uzun yünlü bir Devon koyunu, iki Gloucester domuzu ve üç de kuğu aldılar. Derken geçen hafta Stacpoole Anıt Havuzu'ndaki bütün ördekleri temizlediler. Gerçek şu ki, bizim dağıttıklarımızı dosdoğru çöpe atarak işe başladılar. Kendi yiyeceklerini kendileri buluyorlar."

"Bizim ulusal parklarımızda."

"Ve bizim eski İngiliz çiftliklerimizde. Ve korularımızda ve ormanlarımızda. Piçoğlu piçler önlerine çıkan her şeyi şu oklarla vurup öldürüyorlar galiba. Tabii, Bungalov Vadisi'nin bahçelerinden çaldıkları sebzeleri saymazsak."

"Sadece yiyecekler mi söz konusu?"

"Hiç de değil, Bayan Cochrane. Şu Robin'de kol kadar uzun bir şikâyet listesi var. Çetesinde bazı özürlü kişiler bulunmasının, hem avcılıklarını hem de dövüşme becerilerini yavaşlattığını söylüyor. Onların yüzde yüz savaşçı adını verdiği kişilerle değiştirilmesini istiyor. Çete mensuplarının daha fazla mahremiyete sahip olma konusunda ısrar ettiğini ve herkesin içeriye bakmasını engellemek için seyir pencerelerini perdeyle kapatacaklarını söylüyor. Aynı zamanda da, Çete'de eşcinsel kişiler bulunmasının askeri disiplin açısından zararlı olduğunu ileri sürüyor. Sonra, sahnelenen bu dövüşlerin çok kötü olduğunu, Şerif'in adamlarına Çete'yi yakalamaları için fazladan bir parasal teşvik verilirse ve Çete'ye de Şerif'in adamlarına her yerde pusu kurma olanağı tanınırsa, acaba bu daha gerçekçi olmaz mıydı? diyor. Ve son şikâyet olarak da, şey, bunu söylememi şayet bağışlarsanız, Bayan Cochrane."

"Bağışladım, Ted."

"Şey, kamışının kullanılmaya kullanılmaya sönüp pörsüdüğünü ve onu ne diye bir seviciyle bir araya getirdiğinizi merak ettiğini söylüyor."

Martha Ted'e inanmaz bir edayla bakakaldı. Buna ne yanıt vereceğini bilemiyordu. "Ama... Ted... Demek istiyorum ki, bir kere, Maid Marian, adı neydi onun, Vanessa, o sadece, Robin'in dile getirdiği gibi, bir sevici rolü *oynuyor*."

"Biz ancak bu kadarını biliyoruz. Sanırım kendini rolüne tam

anlamıyla veriyor olabilir. Bunu sadece bir mazeret olarak kullanıyor olması daha muhtemel. Deyim yerindeyse, Robin'in ona sulanmasını engellemek için."

"Ama... ben demek istiyorum ki, her şeyi bir yana bırakırsak, Dr Max'in tarihsel raporundan anımsadığım kadarıyla, Maid Marian zaten Robin'le yatmıyordu ki."

"Şey, öyle de olabilir, Bayan Cochrane. Oyunun şu anki haliyle Robin bütün bunların haksız ve adaletsiz olduğundan şikâyet ediyor ve ifademi bağışlayın Bayan Cochrane –o öyle söylüyor– aylardır tek fişek atamamış olmasının, erkekliğine karşı işlenmiş bir suç olduğunu ileri sürüyor."

Martha bir an için, Dr Max'i çağırtıp ona modern dünyadaki kırsal toplulukların davranışlarından söz etmek istedi. Ama bunu yapmak yerine, problemi göğüslemeye karar verdi. "Anlaşıldı. Sözleşmeyi birçok yönden çiğnemiş bulunuyor. Hepsi öyleler. Ama esas mesele bu değil. O başkaldırıyor, öyle değil mi? Proje'ye, miti yeniden düzenleyiş tarzımıza, onu görmeye gelen her tek ziyaretçiye. O... o..."

"Lanet olası bir haydut, öyle değil mi, efendim?"

Martha gülümsedi. "Teşekkür ederim, Ted."

Başkaldıran Çete mi? Düşünülür şey değildi bu. İş ciddiydi. Birçok başka doğrultuda da etkisi oluyordu. Peki ya, hepsi de böyle davranmayı kafalarına koyarlarsa ne olacaktı? Ya Kral gerçekten de ülkeyi yönetmeye karar verirse ne olacaktı? Ya da bununla bağlantı olarak, Kraliçe Boadicea Kral'ın Kıta Avrupası'nın sonradan görme hanedan soylarının birinden olduğuna hükmederse ne olacaktı? Ya Almanlar Britanya Savaşı'nın kazanmaları gerektiğine karar verirlerse ne olacaktı? Bunların sonuçları hayal edilir gibi değildi. Ya kızıl gerdan kuşları kardan hoşlanmamaya karar verirlerse ne olacaktı?

"TARTIŞMAMIZ GEREKEN ŞEYLER VAR," der demez, Paul'ün yanaklarının gerildiğini gördü Martha. Bir ilişkiyi tartışmaya çağrılan bir erkeğin kaygılı yüzüydü bu. Martha ona güven vermek istedi.

Pekâlâ, artık bunları konuşup konuşmama meselesini geride bırak-tık. Sana söyleyemediğim birçok şey var, zaten sen de bunları hiç-bir şekilde duymak istemediğine göre, bir yana bırakabiliriz.

"Sorun, Çete."

Paul'ün gevşediğini gördü. Alınacak yönetimsel önlemleri, ziyaretçilerin özgüvenini kazanmayı ve hızlı bir yeniden eğitim etkinliğini tartışırlarken Paul'ün keyfi daha da yerine geldi. Proje'ye yapılan temel tehdit konusunda görüş birliğine vardılar. Bunun, Gümrük ve Rüsumat Bakanlığı'nın işi olmadığı konusunda görüş birliğine vardılar. SAS fikrini ortaya atan, kırk sekiz saatlik bir mühlet tanınmasını salık veren, Çete'yle teknik koordinatör olarak işbirliğine gidilmesini öneren, onu daha sonra, belki çok daha sonra göreceğini söyleyen ve oradan heyecan dolu bir gönül rahatlığıyla ayrılan Paul oldu.

İşteyken bu uyumlu birlikteliği hâlâ yürütebiliyorlardı; evde oldukları zamanlardaysa homurdanmalar ve sorunları nazikçe sineye çekmelerle dolu bir rutin içinde gelişiyordu ilişkileri. Paul bir keresinde, onun kendini gerçek hissetmesini sağladığını söylemişti. Acaba Martha şimdi, geçmişte kalan bu iltifata mı, yoksa geçmişte kalan gerçeğe mi ağlıyordu?

Martha'nın söyleyemediği bazı şeyler şunlardı:

– bunların hiçbirinin Paul'ün hatası olmadığı;

– Dr Max'in tarihsel kuşkuculuğuna karşın, Martha'nın mutluluğa inandığı;

– mutluluğa "inandığını" söylediğinde kastettiği, böyle bir durumun var olduğunu ve elde etmek için uğraşmaya değer olduğuydu;

– mutluluk ardında koşanlar genelde iki gruba ayrılıyorlardı: onu başkalarının koyduğu kriterleri yerine getirerek arayanlarla, onu kendi kriterlerini yerine getirerek arayanlar;

– bu yollardan hiçbiri bir diğerinden ahlâksal olarak daha üstün değildi;

– ama kendisi için mutluluk, insanın kendisine karşı dürüst olmasına bağlıydı;

– insanın doğasıyla uyumlu olmasına;

–yani, kalbiyle uyumlu olmasına;

– ama esas problem, yaşamın temeldeki güçlüğü, kendi kalbinizi nasıl bildiğiniz sorunuydu;

– ve bununla birlikte ortaya çıkan problem, kendi doğanızın ne olduğunu nasıl bildiğiniz sorunuydu.

– çoğu insan doğalarının gizini çocukluklarında buluyordu: Bu yüzden, kendilerine ilişkin çoşkulu anılar, küçüklüklerine ilişkin olarak gösterdikleri fotoğraflar, o doğayı tanımlama biçimleriydi;

– işte küçükken çekilmiş bir fotoğrafı karşısındaydı, güneşe bakıp kaşlarını çatmış ve alt dudağını sarkıtmıştı: Acaba bu, onun doğası mıydı, yoksa annesinin kötü fotoğrafçılığından mı kaynaklarnıyordu?

– ama ya bu doğa, Sir Jack'in kırlarda yaptığı bir yürüyüşten sonra yergili bir ifadeyle betimleyerek sınırlarını çizdiği doğadan daha doğal değilse ne olacaktı?

– çünkü doğanızın gizini anlayamıyorsanız, mutluluk şansınız kesinlikle azalıyordu;

– peki ya doğanızın gizini anlamak, biçimi gizemli ve etkinliği de anlaşılamayan bir bataklık parçasının yerini belirlemek gibi bir şeyse ne olacaktı?

– uygun koşullara, engellerin yokluğuna ve Paul'ü sevebileceğini düşünmesine karşın, kendini mutlu hissetmemişti;

– önceleri bunun, Paul'ün kendisini sıktığından olabileceğini düşünmüştü;

– ya da Paul'ün sevgisi kendisini sıkıyordu;

– ya da hatta kendi sevgisi kendisini sıkıyordu;

– ama gerçeğin bu olduğundan emin değildi (zaten doğasını bilmediği için nasıl emin olabilirdi ki?);

– belki de aşk kendisi için bir yanıt değildi;

– Dr Max'in onu inandırdığı gibi, ne de olsa tümüyle eksantrik bir tutum sayılmazdı bu;

– ya da belki de aşk kendisi için çok geç gelmişti, yalnızlığını ortadan kaldırmak için (eğer aşk böyle sınanıyorsa), onu mutlu kılmak için çok geç gelmişti;

– Dr Max, Ortaçağda insanların aşk değil kurtuluş peşinde olduklarını söylediğinde, bu iki kavram zorunlu olarak birbirine karşıt değildi;

– sadece, daha sonraki yüzyılların daha küçük hırsları vardı;

– bizler mutluluğu aradığımızda, ona böyle bir ad vermeye cesaret edemesek de, belki de kurtuluşun daha aşağı bir biçimini aramaktayız;

– belki de kendi yaşamı, Dr Johnson'ın kendi yaşamı için söylediği ifadeyle, verimsiz bir zaman kaybı olmuştu;

– kurtuluşun en aşağı biçimine doğru bile çok az ilerleme kaydetmişti;

– bunların hiçbiri Paul'ün hatası değildi.

ROBIN'İN MAĞARASINA YAPILACAK BASKIN çifte ücret ödemeye hazır birinci sınıf ziyaretçilere yönelik, tarihsel dönem aşırı, son derece müstesna, uçuk gösterilerden biri olarak listeye alındı. Akşamın altısında U şeklindeki esas tribün dolmuştu ve batan güneş Mağara'nın ağzını doğal bir projektör gibi aydınlatıyordu.

Martha ile yönetim kurulu üyeleri tribünün en tepesinde oturmuşlardı. Bu, önemli bir kriz ve Proje felsefesinin ta kendisine bir meydan okumaydı; ama aynı zamanda da, eğer her şey arzuladıkları gibi giderse, Proje Geliştirme'ye ilişkin yararlı fikirler ortaya çıkabilirdi. Eğlence Kuramı durmadan gelişiyordu. Kendisi ve Paul daha önce, ulusun tarihine ilişkin eş zamanlı olmayan başka epizodları bir araya getirme konusunda bazı kuramlar oluşturmuşlardı. Paul neredeydi acaba? Herhalde, hâlâ sahnenin arka tarafında, Çete'nin koreografisine rötuşlar yapmakla meşguldü.

Martha, yanıbaşında oturan kişinin Sir Jack olduğunu fark edince rahatsız oldu. Törensel bir yanı yoktu bu gösterinin; hiç ilgisi yoktu. Dr Max'in yerini ele geçirmek için acaba kimin kolunu bükmüştü Sir Jack? Vali kıyafetinin üstünde yer alan şu öteki madalya dizisini de acaba kendi kendini ödüllendirmek için mi takmıştı? Sir Jack o keyifli sırıtmasıyla ona doğru dönüp başını oyunbaz bir edayla sallayınca, kaşlarındaki ağarmış kılların sonunda siyahlaşmış olduklarını fark etti Martha. "Eğlenceyi dünyada kaçırmam," dedi Sir Jack. "Ama itiraf edeyim yerinizde olmak istemezdim."

Martha onu duymazdan geldi. Bir zamanlar böyle şeylere tepki gösterebiliyordu; şimdiyse önemi yoktu. Önemli olan yönetimin

kontrol altında tutulmasıydı. Eğer Sir Jack oyun oynamak istiyor idiyse... Eh, o zaman, Sir Jack'in bindiği landonun at sayısını yarıya indirebilir, sözleşmesindeki konyak tahsisatına kısıntı getirebilir ya da ona Yünlü Öküz Dingle'a taktırdığı gibi elektronik bir kontrol aygıtı taktırabilirdi. Sir Jack bir anakronizmaydı. Martha gösteriyi seyretmek üzere öne doğru eğildi.

Albay Michael 'Deli Mike' Michaelson, Ada'nın SAS birliğinin başına getirilmeden önce, dublörlük deneyimi de olan özel bir beden eğitimi hocasıydı. Birliğinin geriye kalan mensupları arasında jimnastikçiler, güvenlik elemanları, bar fedaileri, atletler ve bale dansçıları vardı. Askeri deneyim eksiklikleri, 1980'deki İran Elçiliği Kuşatması'nın iki haftada bir yeniden canlandırılış gösterisine hiçbir engel oluşturmuyordu ve bu kuşatma çeviklik, görüş yeteneği, ip tekniği, ayrıca ses bombaları havada uçuşurken seyircilerde heyecan uyandırma yeteneği gerektiriyordu. Ancak bu yeni bir sınavdı ve Deli Mike, ilk sıraların önünde buldozerle alelacele düzlenmiş bir arazi parçası üzerinde adamlarına talimat verirken, gerçekten de mesleki kaygılar duyuyordu. Kaygıları sonuçla ilgili değildi: Robin Hood'un Şen Adamları da İran Elçiliği işgalcileri gibi düzenli bir işbirliğine gideceklerdi. Onu kaygılandıran şey, hiç prova yapmadan gösterinin yeterince gerçek bir görüntüye sahip olup olamayacağıydı.

Hatta askeri açıdan, mağaranın ağzına yapılacak bir gündüz saldırısının saçma olduğunu da biliyordu. Hood'la çetesini dışarıya çıkarmanın en iyi yolu –yani eğer gerçekten başkalarının başına dert olmuşlarsa– gecenin ilerlemiş bir saatinde içeriye servis girişinden kalın sopalar ve fenerlerle girmekti. Herkes işbirliği ettiği takdirde, bu işi çok güzel yapabileceğini düşünüyordu.

Elçilik kuşatmasında olduğu gibi, bir endüksiyon halkası, seyircilere onları kulaklıkla gizlice dinleme olanağını veriyordu. Deli Mike, sözlerini heyecanlı jestlerle destekleyerek planını açıkladı. Yüzleri tamamen karalara boyanmış iki savaşçı grup hazırlıklarını sürdürürlerken birer oyuncu edasıyla onu dinliyorlardı: Biri, ucu iki kenarlı uzun bir bıçağı keskinleştiriyor, bir başkası bir ses bombasının pimini düzeltiyor, ikisi ise naylon bir kablonun sağlamlığını kontrol ediyordu. Albay verdiği talimatları, disipline ve soğukkanlılığa çağrı yapan, ancak içinde askeri yeminlerin yer almadığı ve-

ciz teşvik sözleriyle bitirdi. Sonra kolunu ileriye doğru uzatıp, "Haydi, haydi, HAYDİ!" diye bağırdı ve A-Grubu olarak tanınan altı kişiyi görevlerine gönderdi.

Esas tribün gösteriyi memnunluk ve gerçekte olup bitenleri anlamının verdiği hoş bir duyguyla izledi. A-Grubu ikiye ayrıldı, korularda gözden kayboldu, sonra da ağaçların tepelerinden Mağara'nın çatısına doğru kurulan, gerçeğe yakın bir makara ve ip sistemi kullanarak indi. Kaya yüzeyine dinleme aygıtları yerleştirildi, Mağara'nın ağzına bir mikrofon indirildi ve iki SAS adamı, Hood'un bulunduğu mağaranın her bir yanından aşağı doğru inmeye koyuldular.

A-Grubu konumunu tam doğrulamıştı ki, tribünlerdeki sıralardan birtakım kıkırdama sesleri işitildi. Mağara'nın içinden, elinde uzun saplı bir ağaç budama makasıyla Peder Tuck çıkıvermişti. Peder Tuck bir hayli soytarılık yaptıktan sonra, sarkan ipi kesti, yerden aldı ve seyircilere doğru fırlattı. Deli Mike, senaryoda olmayan bu kaba sahne çalma olayını görmezden gelerek, B-Grubu'nun üyelerini ileri sürdü ve onları yerde maymun gibi süründürerek yeni bir harekâta sevk etti. En iyi savaş filmlerinde görüldüğü üzere, yünlü başlıklarına yapraklı dallar takmışlardı.

"Burnham Korusu Dunsinane'e gelene kadar," diye bağırdı Sir Jack önündeki birçok sıranın duyabilmesi için. "Kudretli William'ın belirttiği gibi."

Başlarının üstünden üç tane ok vız diye geçip öndeki sıranın bir iki metre ötesinde yere saplandığında B-Grubu Mağara ağzının yirmi metre kadar uzağındaydı. Böylesine katıksız bir gerçekçiliğin ancak çifte ücret ödemekle yaratılabileceğini doğrulayan korkunç bir alkış koptu. Deli Mike, bir sinyal bekliyormuş ya da kafasında kulaklık olan Paul'den ek bir talimat gelmesini bekliyormuş gibi görünerek, jimnastikçileriyle güvenlik adamlarına ve sonra da esas tribüne doğru baktı. Hiçbiri gelmeyince, mikrofonuna doğru, "Kızıl gerdanlı kuş kuş. Haydi bakalım yuvaya uç uç. Kırk saniye, arkadaşlar," diye mırıldandı. Mağara'nın tepesindeki A-Grubu'na doğru bir el işareti yaptı. Altı elemanından dördü şimdi pencerelerin üstüne gerilmiş iplere asılmışlardı ve her biri de kendi jimnastik yaylarının sağlayacağı sıçrama gücünü ve uzaklığını tartıyordu. Aşağıya bakınca, gerçek camın parlaklığına sahip gibi görünen bir

şey onları şaşırttı. Elçilikte pencereler basınçlara karşı dayanıksız, kolaylıkla küçük parçalara ayrılabilen camdan yapılmıştı. Anlaşılan Teknik Gelişme daha da otantik bir şey üretmişti.

Deli Mike'la onun İki Numaralı adamı şimdi, diz üstü konumdan doğrulup, Mağara'nın içine doğru birer ses bombası fırlattılar. Otuz saniyelik özel fünyeler dramatik gerilimi uzatmak üzere tasarımlanmışlardı; patlamalar A-Grubu'nun pencerelerden içeri girmesi için bir sinyal olacaktı. B-Grubu yüzleri hâlâ yerde, toz toprağın içinde, kulaklarını kaparmış gibi yapıyorlardı ki, arka sıralardan bir başka kıkırdama sesi işittiler. Fünyelerinin son saniyelerine gelen iki el bombası, arkalarında üç okla birlikte, onların bulundukları doğrultuda gelip, yere gereksiz bir şekilde çok yakın düştüler. El bombaları B-Grubu arasında gökgürültüsü gibi sesler çıkararak patladı ve B-Grubu'ndakiler onların gerçek olmadıklarına sevindiler. "Hepsi de kuru sıkı osuruk," diyerek kendi kendine yorum yaptı Deli Mike, sözlerinin dosdoğru esas tribünde oturan ekabir turistlerin kulaklıklarına gittiğini unutarak.

Düştüğü güç durumu gizlemek için, ayağa kalkıp "Haydi, haydi, HAYDİ!" diye bağırdı ve geriye kalan yirmi metrelik mesafe boyunca saldırı başlattı. İplere asılmış olan dört SAS adamı, eş zamanlı olarak, kendilerini kayanın yanından aşağı sarkıttılar ve kabaralı çizmelerini pencere camlarına nişanladılar.

Daha sonra, ilk kimin çığlık attığına karar vermek zor oldu. Aralarında ayak bilekleri kırılmış iki kişiyle Mağara'nın sağlamlaştırılmış çift camlı pencerelerinde dizlerini fena halde inciten sekiz kişinin yer aldığı A-Grubu'nun adamları mı; yoksa, yarım düzine okun kendilerine doğru geldiğini görmüş olan B-Grubu'nun adamları mı? Oklardan biri Deli Mike'ın omzuna, bir diğeri de İki Numaralı adamının uyluğuna saplanmıştı.

"Haydi, haydi HAYDİ!" diye bağırdı yere serilmiş olan Albay. Atlet ve aktörlerden oluşan ekibiyse karşı yönde en gerçekçi şekilde kaçışıyorlardı.

"Siktir, siktir, SİKTİR!" diye homurdandı Sir Jack.

"Ambulans çağırın," dedi Martha Cochrane Ted Wagstaff'e, görünmeyen birtakım eller Mağara pencerelerini çarçabuk açıp iplerden sarkan SAS adamlarını içeri alırken.

Maid Marian'ın sevici bodyguard'ı Mağara'dan koşarak geldi

ve Deli Mike'ı öteye sürükledi. "Haydi, haydi HAYDİ!" diye bağırdı Deli Mike, sonuna değin yiğitlik sergileyerek.

"Siktir, siktir, SİKTİR!" diye Sir Jack'in sesi gene yankılandı. Sir Jack Martha Cochrane'e doğru döndü ve dedi ki: "Bu işi tamamen berbat ettiğinizi kendiniz bile itiraf etmelisiniz."

Martha hemen yanıt vermedi. Paul'ün daha iyi bir iş yapacağı konusunda ona güvenmişti. Ya da belki de koreografi kararlaştırılmış ama sonradan Hood onu aldatmıştı. Saldırı amatörce bir felaket olmuştu. Ancak... ancak... Martha yeniden Vali'ye doğru döndü: "Alkışları dinleyin." Gerçekten de alkışlar vardı. Islıklar ve el çırpmalar şimdi, tribünler için tehdit oluşturan ritmik bir ayak vurma sesine dönüşmekteydi. Gösteriyi sevmişlerdi, bu kesindi. Özel efektler müthiş olmuştu; yaralı kahramanlığı içinde Deli Mike son derece inandırıcıydı ve fark edilen kimi kusurlar da eylemin sahiciliğini doğruluyordu. Martha birdenbire şunu anladı ki, ne de olsa böyle bir durumda çoğu ziyaretçi Şen Adamlar'ın zafere ulaşmalarını isterdi. SAS adamları İran Elçiliği'nde Özgür Dünya kahramanları olabilirlerdi, ama burada kötü yürekli Nottingham Şerifi'nin emriyle iş gören bir kurtarma ekibiydiler.

Robin'in Çete mensupları, gönülsüz aktörler gibi seyirciler önünde sayısız reveransta bulunmak üzere, Mağara'nın içinden çıkarıldılar. Albay'ın İki Numaralı adamını dosdoğru Dieppe Hastanesi'ne götürmek üzere bir ambulans helikopter indirildi. Bu arada, kalın iplerle bağlanmış olan Deli Mike'ın kendisi bir rehine olarak teşhir edildi.

Alkış sürüyordu. Martha, bazı kesin olanaklar var, diye düşündü. Kendisi ve Paul'ün bu işi Jeff'le enine boyuna konuşmaları gerekecekti. Konseptin elbette daha fazla geliştirilmesi gerekiyordu; Çete mensuplarının rollerinde çoşku göstermiş olması da biraz sorun yaratıyordu; ancak tarihsel dönemler arası çatışma, hiç kuşku yok ki, güçlü bir ziyaretçi yankısı bulmuştu.

Sir Jack hafifçe öksürüp Martha'ya doğru döndü. Törensi bir edayla, üç köşeli şapkasını başına koydu. "Sabahleyin istifanızı bekleyeceğim."

Gerçeklikle bütün bağını yitirmiş miydi acaba Sir Jack?

ERTESİ SABAH MARTHA ofisinin kapısını açtığında, Sir Jack Pitman'ı kendi koltuğunda, başparmağını yaldızlı sırma kordonunun arasından geçirmiş, kayıtsız bir tavırla otururken buldu. Telefonda konuşuyordu, ya da en azından, elindeki ahizeye doğru konuşuyor gibiydi. Arkasında Paul duruyordu. Sir Jack, masanın öteki yanına çekilmiş alçak bir koltuğa işaret etti. İlk iş görüşmesinde olduğu gibi, verdiği talimata uymayı geri çevirdi Martha.

Bir iki dakika sonra Sir Jack, telefonun öteki ucunda belki olan belki olmayan birine emirler verip bir düğmeye dokundu ve "Bana gelen telefonları bekletin," dedi. Sonra gözlerini Martha'ya doğru kaldırdı. "Şaşırdınız mı?"

Martha yanıt vermedi.

"Pekâlâ, o zaman şaşırmamış da değilsiniz." Anlaşılmaz bir şeye gönderme yapmış gibi kıkırdadı.

Sir Jack ağır ağır ayağa kalkıp da "Ama sevgili Paulcüğüm, unutmuşum. Bu şimdi *sizin* koltuğunuz. Tebrikler," dediğinde Martha hemen hemen her şeyi anlamıştı. Sir Jack, bir saray mabeyincisini ya da parlamento teşrifatçısını taklit ederek, Paul'ün oturması için koltuğu sertçe tuttu, sonra da koltuğu uyluklarının altına itti. Paul'ün en azından sıkıntılı görünme mahcubiyetini duyuyor olması dikkatinden kaçmadı Martha'nın.

"Görüyorsunuz ya, Bayan Cochrane, en basit dersi bile öğrenmiş değilsiniz. Siz bana boz ayının ardından giden bir avcıyı hatırlatıyorsunuz. Hikâyeyi bilir misiniz?" Martha'nın yanıt vermesini beklemedi. "Yeniden anlatmaya da değer, zaten. Ayı mı yaman, Avcı Dayı mı yaman hikâyesi... Neşemi bağışlayın lütfen. Ruh halimin bir sonucu olmalı neşem. Hikâye şu: Avcının biri Alaska kıyıları açıklarındaki bir adada bir ayının olduğunu işitmiş. Onu getirebilmek için bir helikopter kiralamış. Adada etrafı arayıp taradıktan sonra ayıyı bulmuş, kocaman, yaşlı, bilge bir ayıymış bu. Ayıyı iyice görebileceği bir yere mevzilenmiş, silahını doğrultup çabucak ateşlemiş *–vuuuun–* ve sonuçta, ayıyı sadece yaralamak gibi korkunç, bağışlanmaz bir hata yapmış. Ayı ormanın içine kaçmış, avcı da peşine düşmüş. Avcı adanın çevresini dolaşmış, onu bir baştan bir başa kat etmiş, ayıyı dağda tepede her yerde arayıp durmuş. Belki de ayı sürünerek bir mağaraya sığınmış ve orada ölmüş. Her halükârda, ortalıkta ayı falan yokmuş. Hava kararmaya başlıyor-

muş, bu yüzden avcı bu kadar arayıp taramanın yeterli olduğunu düşünmüş ve yorgun argın, helikopterinin durduğu yere dönmek üzere yola koyulmuş. Helikopterin yüz metre kadar yakınına gelmiş ki pilotun ona heyecanlı heyecanlı el salladığını fark etmiş. Durmuş, o da elini sallamak için silahını yere bırakmış, ve işte o an ayı, olağanüstü pençesinin tek bir vuruşuyla" –Martha belki hayal edemez diye Sir Jack eliyle bir jest yaptı– "avcının kafasını koparıvermiş."

"Ve ayı ermiş muradına öyle mi?" Espri yapmaktan kendini alamamıştı Martha.

"Şey, şu kadarını söyleyeyim size, Bayan Cochrane, lanet avcı erememiş... hiç erememiş." Martha'nın önünde ayağa kalkmış olan Sir Jack şimdi bu haliyle gerçekten de bir ayıyı andırıyor, sallanıp duruyordu. Paul, eski görevine iade edilmiş bir dalkavuk gibi kıkırdadı.

Martha, Sir Jack'i görmezden gelerek yeni atanmış Genel Yönetici'ye, "Sana en fazla altı ay veriyorum," dedi.

"Bu ustalıklı bir iltifat mı?" diye yanıt verdi Paul, soğuk bir tavırla.

"Düşündüm de..." Ah, unut gitsin, Martha. Durumu değerlendirdiğini düşünmüştün. Çeşitli durumları. Değerlendirememişsin. Hepsi bu.

"Mahrem bir keder anınıza müdahale ettiğim için beni bağışlayın." Sir Jack'in acı alayında şehvet dolu bir yan vardı. "Ama sözleşmede açıklığa kavuşturulması gereken birkaç nokta var. Emeklilik haklarınız Hood Mağarası olayındaki o büyük hatanızdan ötürü sözleşme gereği feshedilmiş bulunuyor. Masanızı ve odanızı toplamanız için on iki saatiniz var. Ada'yı terk ederken size hediye olarak Dieppe'e kadar ucuz mevki tek gidiş bir feribot bileti veriyoruz. Kariyeriniz son buldu. Ancak şayet bunları kabul etmemeye kalkışırsanız, sahtecilik ve zimmet suçlamaları da gerekirse gelecekteki eylemler için kayıtlarda saklı kalacak."

"May Teyze," dedi Martha.

"Annemin sadece erkek kardeşleri vardır," diye yanıt verdi Sir Jack kendinden emin bir tavırla.

Martha Paul'e baktı. Paul gözlerini ondan kaçırdı. "Hiçbir kanıt yok," dedi. "Artık yok. Ortalıktan kayboldu. Yandı ya da bir şey oldu."

"Ya da bir ayı yedi."

"Çok iyi, Bayan Cochrane. Olup biten her şeye karşın mizah duygunuzu kaybetmediğinizi gördüğüme sevindim. Elbette sizi şu konuda uyarırsam iyi olacak: Sevgili Proje'min çıkarlarına zarar verebilecek herhangi bir özel ya da kamusal iddiada bulunduğunuzu görecek olursam, cesaretinizi kırmak için elimde bulunan bütün güçleri kullanmakta tereddüt etmem, bilesiniz. Ve beni tanıdığınıza göre, sadece çıkarlarımı savunmakla yetinmeyeceğimin de farkındasınızdır. *Son derece* sert bir tavır alırım, Bayan Cochrane. Eminim anlamışsınızdır."

"Gary Desmond," dedi Martha.

"Bayan Cochrane, sizin dünyadan haberiniz yok. Erken emeklilik zaten çoktandır gündemdeydi. Söyleyin ona haberleri, Paul."

"Gary Desmond *The Times*'ın baş editörü olarak atanmış bulunuyor."

"İyi bir maaşla mı?"

"Doğru, Bayan Cochrane. Kinikler herkesin bir fiyatının olduğunu söylerler. Ben adlarını söyleyebileceğim bazı kişilerden daha az kiniğim. Sanırım herkesin para almaktan hoşlanabileceği düzeye ilişkin doğru bir kavrayışı vardır. Olup bitenlere bakmanın daha onurlu bir yolu değil mi bu sizce? Hatırlıyorum da, siz kendiniz, benim için çalışmaya ilk gelişinizde bazı maaş koşulları talep etmiştiniz. İşi istemiş, ama fiyatınızı belirtmiştiniz. Bu yüzden, gazetecilik sicili hiç de kötü olmayan saygıdeğer Bay Desmond'ı eleştirmeniz tam bir ikiyüzlülük oluyor."

"Ki bu ikiyizlülük konusunda sizin..." Ah, unut bunları, Martha. Boşver gitsin.

"Bu sabah, birçok cümleminizi tamamlamadan bırakıyor gibisiniz, Bayan Cochrane. Stresten, sanıyorum. Bilinen en iyi çare uzun bir deniz yolculuğudur. Ne yazık ki size sadece kısa bir Manş yolculuğu sunabiliyoruz." Sir Jack cebinden bir zarf çıkarıp onu Martha'nın önüne attı. "Ve şimdi," dedi, üç köşeli şapkasını başına koyup önünde dikilen bir boz ayıdan çok bir isyancıya elindeki hükmü okuyan bir gemi kaptanı gibi, "Sizi bundan böyle Ada'da *persona non grata** ilan ediyorum. Yaşam boyu."

* (Lat.): "İstenmeyen kişi."

Yanıtlar Martha'nın dudaklarına değil de, zihnine geldi. Paul'e ifadesiz bir bakış attı, zarfı görmezden geldi ve son kez olarak ofisinden ayrıldı.

MARTHA, TARLA FARESİ, PRAGMATİK PAGAN Dr Max'e elveda dedi. Ne mutluluğu ne de kurtuluşu arayan Dr Max'e. Aşkı mı arıyordu acaba Dr Max? Aşkı aradığını sanmıyordu Martha, ama bunu tam olarak tartışmış da değillerdi. İçerdiği derin hoşnutsuzluklarla sadece hazzı istediğini ileri sürüyordu Dr Max. Yanaktan öpüştüler ve Martha, bir kolonya esintisi aldı. Gitmek üzere döndüğünde, kendini birden sorumlu hissetti. Dr Max kendi parlak bağasını inşa etmiş olabilirdi, ama o an, onu kolay incinir, masum, bağası çıkarılmış bir şey olarak gördü Martha. Kendisi de gittiğine göre onu şimdi kim koruyacaktı?

"Dr Max."

"Bayan Cochrane?" Dr Max, karşılığını verebileceği bir başka öğrenci sorusunu bekliyormuş gibi, başparmaklarını ökaliptüs rengi yeleğinin ceplerine sokmuş, önünde duruyordu.

"Bakın, sizi iki ay kadar önce ofisime çağırdığım zamanı anımsıyor musunuz?"

"Beni kovmayı planladığınız zamanı mı?"

"Dr *Max*!"

"Ama doğru bu, öyle değil mi? Bir ta-rihçi çalışmaları esnasında iktidar mekanizmasının nasıl işlediğine dair bazı koku alma yetenekleri geliştirir."

"Sizin için her şey yolunda gidecek mi, Dr Max?"

"Öyle olacağını umarım. Pitman gazeteleri için çok sayıda tasnif çalışması gerekecek. Sonra elbette biyografi işi var."

Martha ona gülümsedi ve başını sitem edercesine salladı. Sitem kendine yönelikti: Dr Max'in onun ne tavsiyesine ne de himayesine ihtiyacı vardı.

St Aldwyn Kilisesi'nde lotarya numaraları gibi dizilmiş rakamlara uzun uzun bakmıştı. Bu hafta yine büyük ikramiye yok, Martha. Rutubetli, üzerinde bir adın baş harfleri okunan diz yastığının

üstünde oturmuştu ve ıslak ışığı neredeyse burun deliklerinden içeri çeker gibiydi. Buraya niçin gelip duruyordu? Dua etmek için gelmiyordu. İçinde nedamet duygusu gibi bir şey falan yoktu. Hidayete eren kuşkucu, gözlerinin önündeki bağ kalkan zındık: Kendi durumunda din adamlarının hoşuna gidebilecek bir öykü yoktu. Ama bir paralellik var mıydı acaba? Dr Max kurtuluşa inanmıyordu, ama belki kendisi inanıyor ve onu daha büyük, gözden düşmüş bir kurtuluş sisteminin kalıntıları arasında bulabileceğini hissediyordu.

– Peki, Martha, siz neyin peşindesiniz? Bana söyleyebilirsiniz bunu.

– Neyin mi peşindeyim? Bilmiyorum. Belki de her şeye karşın yaşamın ciddi olabileceğinin kabul edilmesinin peşinde. Bu ciddiliğe ben sahip olamadım. Muhtemelen çoğu insan da sahip olamamıştır. Ama yine de.

– Devam edin.

– Sanıyorum ki eğer yaşamın bir yapısı varsa, eğer onda kendinizden daha büyük bir şey varsa daha ciddi olması gerekir yaşamın.

– Güzel ve diplomatik, Martha. Aynı zamanda da banal. Muzaffer hane şekilde anlamsız. Bir kez daha tanımlamayı deneyin.

– Pekâlâ. Eğer yaşam önemsiz bir şeyse, o zaman tek seçenek umutsuzluktur.

– Daha iyi, Martha. Çok daha iyi. Tabii kastettiğiniz şey Tanrı'yı, anti-depresan almaktan kaçınmanın bir yolu olarak aramaya karar vermediğiniz sürece geçerli.

– Hayır, bu değil. Yanlış anlıyorsunuz. Kiliseye Tanrı yüzünden gitmiyorum ben. Problem şu ki, sözcükler, ciddi sözcükler yüzyıllar boyunca duvarda adları bulunan şu bölge papazı ya da yöre papazı gibi kişilerce kullanılıp tüketildiler. Günümüzde sözcükler düşüncelerle denk geliyormuş gibi gözükmüyor. Ama sanırım eskiden, aslında pek kıskanılır bir şey olmayan dünya konusunda kıskanılır bir şey vardı. Eğer daha geniş bir bağlam söz konusuysa yaşam daha ciddi, bu yüzden de daha iyi ve daha çok katlanılır bir şey.

–Ah, yapmayın Martha, sıkıyorsunuz beni. Dindar biri olmayabilirsiniz ama siz kesinlikle bir sofusunuz. Sizin eski halinizi daha çok beğeniyordum ben. Kırılgan kinizm modern dünyaya bu... duygusal özlemlerden çok daha gerçek bir tepkidir.

– Hayır, duygusal değil. Tam tersine. Bağlamı keyfi ve acıma-

sızca olsa da, yasaları yanlış ve adaletsiz olsa da, yaşamın daha ciddi ve daha iyi olduğunu söylüyorum ben.

– İşte buna, her şey bittikten sonra gelen bilgelik lüksü denir. Siz bunu yüzyıllar boyunca dinsel işkencelerin kurbanı olmuş insanlara anlatın. Bir tekerleğe bağlanıp vücudunuzun paramparça olmasını mı yeğlerdiniz, yoksa Wight Adası'nda küçük güzel bir bungalova sahip olmayı mı? Vereceğiniz yanıtı tahmin edebiliyorum.

– Bir şey daha var...

– Ama son soruma yanıt vermediniz.

– Şey, yanılıyor olabilirsiniz. Bir şey daha var. Bir bireyin inancını yitirmesiyle bir ulusun inancını yitirmesi aynı şey değil midir? İngiltere'nin başına gelenlere bir bakın. Eski İngiltere. Hiçbir şeye inanmaz oldu. Tabii, yine de düşe kalka yürüdü. Pekâlâ da idare etti. Ama ciddiliğini yitirdi.

– Demek, şimdi bir ulusun inancını yitirmesi söz konusu, öyle mi? Sizin ağzından böyle bir şeyi duymak çok ironik, Martha. Keyfi ve acımasız olsalar da bir ulusun birtakım ciddi inançlara sahip olmasının daha iyi olacağını düşünüyorsunuz, öyle mi? Engizisyonu, Büyük Diktatörleri geri getirelim, Martha Cochrane gururla sunar...

– Kesin artık, kendimi alay konusu yapmadan açıklayamıyorum hiçbir şeyi. Sözcükler sadece kendi mantıklarının ardından giderler. Düğümü nasıl çözersiniz? Belki de sözcükleri unutarak. Sözcükler tükensinler, Martha...

Zihnine bir görüntü geldi, kilise sıralarında daha önce oturmuş olanların paylaştıkları bir görüntüydü bu. Elbette, Guilliamus Trentinus ya da Anne Potter'ın değil, ama belki de Deniz Asteğmeni Robert Timothy Pettigrew'un, Christina Margaret Benson'ın, James Thorogood'un ve William Petty'nin bildiği bir görüntü. Rüzgârla sürüklenip havada asılı kalmış, yarı yarıya bu dünyanın dışına düşmüş, dehşete kapılmış ve korkmuş, ancak sonunda sağ salim kurtulmuş bir kadının görüntüsü. Yaşamlarımızda her günü hissettiğimiz bir düşme, düşme, düşme duygusu ve sonra da, varlığından hiç kimsenin şüphe duymadığı görülmemiş bir hava akımıyla düşmenin daha yavaşladığını, hızının kesildiğini anlamanın bilinci. Saçma, ihtimal dışı, inanılmaz ve gerçek olan kısa ve sonsuz bir an.

Yere inişin hafif sarsıntısından ötürü çatlamış yumurtalar, ama hepsi o kadar. O andan sonraki yaşamın zenginliği.

Daha sonraları o an, sahiplenilmiş, yeniden bulgulanmış, kopya edilmiş, bambaşka bir şekle sokulmuştu; buna kendisi yardım etmişti. Ama böylesi şekil değişiklikleri her zaman oluyordu. Ciddilik, başlangıçtaki görüntüyü kutlamakta yatıyordu: oraya geri dönmek, onu görmek, onu hissetmek. Dr Max'ten ayrıldığı nokta burasıydı. Bir yanınız o büyülü olayın hiçbir zaman meydana gelmediğinden, ya da en azından beklendiği gibi meydana gelmemiş olmasından şüphelenebiliyordu. Ama görüntüyü ve anı, hiç olmamış olsa bile kutlamalıydınız. Yaşamın küçük ciddiliği burada yatıyordu.

Sunağın üzerine yeni çiçekler yerleştirdi ve solup kırılganlaşmış olan geçen haftaki çiçekleri alıp götürdü. Ağır kapıyı arkasından beceriksizce çekti, ama başkaları da içeriye girebilirler diye kapatmadı. Çünkü senindir çadır, çiçekler ve hikâye.

III
ANGLIA

F17ÖN/İngiltere,-'ıngiltere'ye Karşı

Jez Harris, metalik seslerin çıktığı güçlü bilek hareketleriyle tırpanını biliyordu. Köy papazının benzinle çalışan eski bir çim biçme makinesi vardı ama Jez her şeyi doğru dürüst yapmayı yeğliyordu; zaten, mezar taşları da yerlere, mekanik bir biçme makinesine meydan okumak istercesine kasti bir dağınıklık içinde dikilmişti. Martha, kilise avlusunun öteki ucundan, Harris'in eğilip deri diz kayışlarını sıkılaştırmasını seyretti. Derken Harris avuç içlerine tükürdü, sövüyormuş gibi bir şeyler söylendi ve sonra da, uzun kökleri olan çimeni, söğütümsü yaprakları olan bitkileri, mısırlar arasında boy atan koyu mavi çiçekli bitkileri ve her yere dal budak sarmış kimi otları biçmeye girişti. Martha, ayrıkotları yeniden büyüyene değin, gelecekteki yol arkadaşlarının taşlara kazınmış adlarını okuyabilecekti.

Haziran başıydı, Şenlik'ten bir hafta öncesiydi ve havada sahte bir yaz müjdesi vardı. Rüzgâr azalmıştı, sağda solda, sıcaktan kurumuş otların kokularıyla sarhoşlaşmış halde, ağır ağır yabanarıları dolaşıyordu. Gümüşi kanatları olan bir kelebek, bir tavuskelebeğiyle uçuş doğrultularını aldırışsızca değiştokuş ediyordu. Sadece, toprakta böcek aranıp duran hiper aktif bir çalıbülbülü, çevresine rahatsızlık veren aşırı bir çaba içindeydi. Korudaki kuşlar çocukluğundakilerden daha gözüpek görünüyordu. Geçen gün bir kocabaş kuşunun, tam ayaklarının dibinde bir kiraz çekirdeğini kırdığını görmüştü Martha.

Kilise avlusu, gösterişten uzak ve zamanın yavaş ve yıpratıcı izlerini taşıyan bir çöküş mekânıydı. Her yana yayılmış filbaharlar bir taş duvarın tehlikeli eğimini gözden saklıyordu. Yorgun dallarının ikisi ahşap koltuk değnekleriyle desteklenmiş bir kızıl kayın ağacıyla kapıda, eğimli çatısı su sızdıran bir sundurma vardı. Martha'nın oturduğu yosunlarla kaplı sıranın lataları bile onun fazla olmayan ağırlığı altında esniyordu.

"Çalıbülbülü, sürüler halinde yaşamayan, hareketli bir kuştur." Bu da nereden çıkmıştı şimdi? Ansızın aklına gelivermişti işte. Hayır, doğru değildi bu: Her zaman kafasındaydı bu söz ve zihninde kanat çırpmak için bu fırsatı değerlendirmişti. Belleğinin çalışması gitgide gelişigüzel bir hal alıyordu, dikkatini çekmişti Martha'nın bu. Zihninin hâlâ açık seçik çalıştığını düşünüyordu, ancak zihninin dinlenme anlarında geçmişten gelen her türlü ıvır zıvır şey onu kaplayıveriyordu. Yıllar önce, orta yaş ya da olgunluk yıllarında, ya da artık ne derseniz deyin o yaşlarda, belleği pratik ve doğrulayıcı bir tarzda işlemişti. Sözgelimi çocukluğu, niçin sonunda böyle bir kişi olduğunu açıklayan bir olaylar dizisi şeklinde görünmüştü kendisine. Bugünlerdeyse, belleğinde daha fazla kayma vardı –diş atlayan bir bisiklet zinciri gibi– ve bu, daha az önem taşıyordu. Ya da belki de bu, bilmek istemediğiniz şeylere imada bulunan beyniniz-di: Siz, açıklanabilir neden-sonuç ilişkileriyle, koşullara dayatılan iradi çabalarla değil de, sırf talihin cilveleri yüzünden, öyle bir kişi olup çıkmıştınız. Bütün yaşamınız boyunca kanatlarınızı çırpıp durmuştunuz, ama gittiğiniz yeri belirleyen rüzgâr olmuştu.

"Bay Harris?"

"Ötekiler gibi, bana Jez diyebilirsiniz, Bayan Cochrane." Nal-

bant iriyarı biriydi, doğrulurken dizleri gıcırtılı sesler çıkardı. Kendi uydurduğu bir köylü elbisesi giymişti, elbisenin her yanında cepler, kayışlar ve kırmalar vardı; bu kıyafeti ona hem geleneksel bir folk dansçısı havası, hem de sadomazoşist meraklara düşkün birinin görüntüsünü veriyordu.

"Sanırım şurada hâlâ bir kızılkuyruk kuşu var," dedi Martha. "Tam şu filbaharın arkasında. Aman ürkütmeyin."

"Dikkat ederim, Bayan Cochrane." Jez Harris, büyük bir olasılıkla şaka yapmak amacıyla, alnına düşen saç perçemini geriye doğru itti. "Kızılkuyruk kuşlarının yuvalarını bozmayanlara talih getirdiğini söylüyorlar."

"Öyle mi, Bay Harris?" Martha inanmış görünmüyordu.

"Bu köyde öyle söylüyorlar," diye yanıt verdi Harris kararlı bir tonda, adeta Martha'nın bu köye görece olarak yeni gelmiş oluşu, ona tarihi hiçbir şekilde sorgulama hakkı vermiyormuş gibi.

Jez Harris, büyük bir frenkmaydonozu öbeğini biçmek üzere öteye doğru gitti. Martha kendi kendine gülümsedi. Ona bir türlü Jez diyememesi tuhaftı. Ancak Harris de daha sahici gözükmüyordu. Eski adı Jack Oshinsky olan Jez Harris, bir Amerikan elektronik firmasının genç hukuk uzmanıydı ve olağanüstü hal durumu sırasında ülkeden ayrılmaya zorlanmıştı. Ama o, kalmayı ve hem adını hem de teknolojisini önceki dönemlerden seçmeyi yeğlemişti: Şimdi atları nallıyor, fıçı çemberleri yapıyor, bıçak ve orakları biliyor, anahtar yapıyor, çiçek tarhlarını onarıyor ve servis yapmadan önce içine ateşten kıpkırmızı bir ocak demiri daldırdığı sağlığa zararlı bir elma şarabı üretiyordu. Wendy Temple'la evlenmesi, Milwaukee aksanını yumuşatıp yöre aksanına yaklaştırmıştı ve en büyük zevki, ne zaman karşısına pek de beceremeden turist kılığına bürünmüş bir antropolog, bir gezi yazarı ya da bir dil kuramcısı çıksa, kaba köylü numarası oyunu oynamaktı.

"Söylesenize," diye söze başlardı sözgelimi, yeniliği göze batan yürüyüş çizmeleri giymiş olan ağırbaşlı bir gezinti tutkunu, "şu karşıdaki ağaç yığınının özel bir adı var mı acaba?"

"Adı mı?" diyerek çalıştığı demir ocağının arkasından bağırırdı Harris, alnını kırıştırıp ateşten kıpkırmızı olmuş bir at nalına çılgın bir ksilofoncu gibi güm diye vurarak. "Adı mı?" diye lafını yinelerdi, soru soran kişiye darmadağınık saçlarının arasından bakarak.

"Ha, oraya Halley Ağaçlığı denir, bir çocuk bile bilir bunu." Nalı küçümseyici bir tavırla su kovasının içine atar ve çıkan cızırtılı sesiyle buhar, sitemini daha da dramatik hale getirirdi.

"Halley Ağaçlığı... Şey mi demek istiyorsunuz... yani tıpkı Halley Kuyrukluyıldızı gibi mi?" Gecikmiş insanlığın kılık değiştirmiş bilgini, daha o an, cebinden bir not defteri ya da kayıt aygıtı çıkaramamış olduğuna hayıflanırdı.

"Kuyrukluyıldız mı? Ne kuyrukluyıldızıymış bu? Buralara hiç kuyrukluyıldız falan düşmedi. Peki sen Edna Halley adını hiç işitmedin mi? Yoo, sanırım bura insanlarının anlatmaktan hoşlandıkları bir şey değil bu. Bana sorarsan, tuhaf bir hikâye, tuhaf bir hikâye."

Bunun üzerine eski hukuk uzmanı nalbant Harris, acıkma belirtileri sergiledikten sonra, yapmacık bir gönülsüzlükle kendine Rising Sun'da bir domuz sucuğu ziyafeti çektirip elinin altındaki esmer birasını yudumlamaya koyulur ve hiçbiri de pek uzun zaman öncesine ait olmayan cadılık ve boşinanç hikâyelerine, kırmızımsı bir ay ışığı altında yapılan cinsel ayinlere ve trans haline geçip canlı hayvanların katledilmesine, bunların hiçbirini doğrulamadan, imalarda bulunurdu. Harris kendini kaptırıp da sesi melodramatik bir tarzda alçalırken pub'ın arka salonunda bulunan öteki müşteriler cümlelerin yarım kaldığına tanık olurlardı. "Elbette, papaz her zaman şeyi inkâr etmiştir..." denirdi onlara, ya da "Hepsi de yaşlı Edna'yı hiç tanımadıklarını iddia ediyorlar, oysa Edna onları doğarken yıkadı, öldüklerinde yıkadı ve bu arada da..."

Zaman zaman öğretmen Bay Mullin, Jez Harris'i hafifçe kınar ve folklorun, özellikle de yeniden yaratılmış folklorun, parasal alışveriş ya da takas konusu olmaması gerektiğini söylerdi. Öğretmen anlayışlı ve çekingen biriydi, bu yüzden de genelgeçer kurallara ve ilkelere bağlıydı. Köyün öteki kişileri her şeyi daha açıkça ortaya koyuyorlardı: Onlara göre, Harris'in uydurmaları ve şehvet düşkünlüğü, nalbantın Anglia'lı olmayan kökenlerinin bir kanıtıydı.

Ne var ki, öyle ya da böyle, Harris bu kınamaları duymazdan gelir ve çeşitli göz kırpma ve baş kaşıma jestleriyle Bay Mullin'i kendi hikâyesine çekerdi. "Sakın korkmayın, Sayın Bay Mullin. Siz ve Edna konusunda tek bir sözcük çıkmadı ağzımdan, tek bir sözcük bile. Bu işle ilgili olarak ağzımdan tek bir sözcük çıkmış ol-

sun nah şu elimdeki tırpanı göğsüme savururum, bilesiniz."

"Aa, bırak bunları Jez!" diye itiraz ederdi öğretmen; gerçi ilk adını kullanmış olması yenilgiyi peşinen kabullendiği anlamına gelirdi. "Onlara anlattığın bütün bu saçmalıklara kendini kaptırma demek istiyorum sadece. Yöreye ait bazı efsaneler istiyorsan sana ödünç verebileceğim düzinelerce kitap var bende. Halk hikâyeleri derlemeleri, o tür şeyler." Bay Mullin yaşamının daha önceki yıllarında antikacılık yapmıştı.

"Şu Fairweather Ana hikâyesi ve onun gibi şeyleri mi kastediyorsunuz? Gerçek şu ki, Sayın Bay Mullin," –bu noktada Harris biraz kendinden memnun bir hava sergiliyordu– "o tür şeyleri denedim ben, ama pek de başarılı olmadı. Onlar Jez'in hikâyelerini yeğliyorlar, gerçek bu. Siz ve Bayan Cochrane kitaplarınızı birlikte mum ışığında okuyabilirsiniz..."

"Aa, Tanrı aşkına, Jez."

"Vakti zamanında herhalde hoş biriymiş şu Bayan Cochrane, öyle değil mi? Geçen hafta pazartesi günü iç etekliklerinden birinin çamaşır ipinden çalındığını söylüyorlar, tam da Porsuk Brock'un Darağacı Tepesi'nde ay ışığında oynadığı sırada..."

Bu karşılaşmanın üzerinden pek de uzun bir zaman geçmeden, Bay Mullin, ciddi ve sıkıntılı, yüzü pespembe, dirseklerinde deri yamalar, Martha Cochrane'in arka kapısını çaldı ve çalınan iç çamaşırları konusunda bilgisiz olmadığını dile getirdi, bu iç çamaşırların kaybından gerçekten haberi olmamıştı ta ki, ta ki...

"Jez Harris mi?" diye sordu Martha, gülümseyerek.

"Şey demek istemiyorsunuz ya..."

"Sanırım ben iç çamaşırlarıma ilgi duyulacak yaşı çoktan geçtim."

"Ah,... *alçak herif.*"

Bay Mullin sıkılgan, vıdı vıdıcı bir adamdı, öğrencileri ona Çalıbülbülü adını takmışlardı. Bay Mullin bir fincan nane çayı kabul etti ve nalbanta yönelik şikâyetlerinin –doğrusu, ilk kez olmuyordu bu şikâyetler– biraz daha yüksek perdeden çıkmasına uygun bir tarzda konuştu. "Mesele şu ki, Bayan Cochrane, bir bakıma kendimi onun tarafında olmaktan alamıyorum; adam neler tezgâhladıklarını açığa vurmak bile istemeyen bütün şu yalancılara, meraklı turşuculara, işgüzarlara bir sürü zırva anlatıyor. Aldatanın kendisi

aldansın –doğru bir alıntı yaptığımdan eminim, gerçi yazarın adı şu anda aklıma gelmiyor ama. Acaba Martial olabilir mi?.."

"Ama öte yandan..."

"Evet, teşekkür ederim, ama öte yandan, keşke bu şeyleri *uydurmasa.* Beğenebileceği mit ve efsane kitapları var bende. Aralarından bir seçim yapılabilecek her çeşit masal var. Arzu ederse küçük bir tur yapabilir. Onları Darağacı Tepesi'ne götürüp Maskeli Cellat'tan söz edebilir. Ya da Fairweather Ana ve onun Işıklı Kazları hikâyesi var."

"Bunlar *onun* hikâyeleri olamaz, değil mi?"

"Hayır, bunlar *bizim* hikâyelerimiz. Bunlar... *gerçek* hikâyeler." Kendi de söylediğine inanmamış görünüyordu. "Şey, belki gerçek değil, ama en azından kaydedilmiş hikâyeler." Martha ona sadece bakmakla yetindi. "Her neyse, demek istediğimi anlıyorsunuz."

"Demek istediğinizi anlıyorum."

"Ama bana onun tarafındaymışsınız gibi geliyor, Bayan Cochrane. Öylesiniz, değil mi?"

"Bay Mullin," dedi Martha, nane çayını yudumlayarak, "siz de benim yaşıma gelince, özellikle hiç kimsenin tarafında olmadığınızı sık sık fark edeceksiniz. Ya da herkesin tarafında. Artık hangi ifadeyi yeğlerseniz."

"Aa," dedi Bay Mullin. "Görüyorsunuz ya, sizin bizden biri olduğunuzu düşündüm ben."

"Belki de ben ömrüm boyunca çok sayıda bizden birilerini tanıdım."

Öğretmen ona, Martha sanki sadakatsiz ve hatta yurtseverlik duygularından da uzak biriymiş gibi, baktı. Dershanede öğrencilerini bilgilendirme konusunda şevkliydi öğretmen. Onlara yerel jeolojiyi, popüler baladları, yer adlarının kökenini, göçmen kuşların yollarını, Anglosaksonların VII. ve VIII. yüzyıllardaki Yedi Hükümdarlı Krallıkları'nı öğretiyordu (bunları öğretmek, İngiltere'nin bölgelerini öğretmekten çok daha kolay, diye düşündü Martha). Öğretmen onları Kimmeridgean dağ oluşumunun kuzey kıyısına götürüyor ve ansiklopedilerde resimleri yer alan eski moda güreş hareketlerini gösteriyordu.

Köy Şenliği'ni yeniden canlandırmak –ya da belki de kayıtlar eksik olduğu için, böyle bir şenlik yaratmak– Bay Mullin'in aklına

gelen bir fikir olmuştu. Bir öğle sonrası, öğretmenle yöre papazından oluşan resmi bir delegasyon Martha Cochrane'e uğramıştı. Köyün şu anki çoğu sakininden farklı olarak, Bayan Cochrane'in aslında kent dışında büyüdüğü biliniyordu. Oturup, hindiba bitkisi tanelerinden yapılma kahveye benzer bir şey içip çörek yediler ve ondan anılarını anlatmasını rica ettiler.

"Üç uzun havuç" diye yanıt vermişti Martha. "Üç kısa havuç. Üç her çeşit havuç."

"Peki ne oluyor bu?"

"Sebze tepsisi. Tepsi süslenebilir, ancak sadece maydanoz kullanılabilir. Karnıbahar dahil edilecekse saplarıyla birlikte olmalı."

"Peki başka?"

"Altı bakla. Altı kızıl çalı fasulyesi. Dokuz bodur fasulye."

"Peki başka?"

"Bir kavanoz marmelat. Fuara katılan bütün keçiler dişi olacak. Bir kavanoz limon peyniri. İkiden fazla iri dişi olmayan Doğurmamış Genç Hollanda İneği.

Martha gidip soluk kırmızı kabı olan bir kitapçık getirdi. Ziyaretçileri kitapçığı incelediler. "Üç Yıldızçiçeği, Kaktüs, 6"-8"–bir vazo içinde," diye yazıyordu. Sonra: "Beş Yıldızçiçeği, Ponpon, çapı 2" altında." Sonra: "Beş Yıldızçiçeği, minyatür top." Sonra: "Üç Yıldızçiçeği, dekoratif, çapı 8" üstünde–üç vazo içinde." Her tarafı eprimiş olan kitapçık son derece karmaşık ve artık tarihe karışmış bir uygarlıktan kalma bir şeyi andırıyordu.

"Atlı Kıyafet Balosu Yarışması?" Saygıdeğer Peder Coleman derin düşüncelere dalmıştı. "Kapitone iki palto askısı? Tuzlu hamurdan yapılma bir madde? 15 yaşın altındaki en iyi hayvan eğiticisi çocuk? Yarışma hakeminin evine götürmek istediği köpek?"

Öğretmen, kitaplardan öğrenilen şeylere saygı duymasına karşın, inanmış değildi. "Belki de her şeye sıfırdan başlasak daha iyi ederiz." Köy papazı, aynı görüşte olduğunu belirtircesine başını salladı. Bölgesel Tarım ve Bahçıvanlık Derneği'nin Yarışma Programı'nı arkalarında bıraktılar.

Daha sonraları Martha, kitapçığın sayfalarını hızlı hızlı karıştırmış ve bir kez daha, bira satılan o çadırlardan gelen kokuyu, koyunların kırkılmasını, onu havalara atan annesiyle babasını anımsamıştı. Sonra, Bay A. Jones'la, onun siyah kadife üzerinde pırıldayan fa-

sulyeleri gözlerinin önüne geldi. Bunca zaman sonra– ömür boyu– Bay A. Jones'un böylesi bir kusursuzluğa erişmek için hile yapmış olup olamayacağını merak etti. Bunu bilmenin yolu yoktu: Adamcağız çoktan toprağa karışıp gübre olmuştu.

Kitapçığın paslanmış tellerinden sayfalar düştü; sonra da kurumuş bir yaprak. Katılaşmış ve grileşmiş yaprağı avcunun üstüne koydu; sadece tırtıklı kenarı, onun bir meşe yaprağı olduğunu belli ediyordu. Yıllar önce, yaprağı yerden alıp özel bir amaçla saklamış olmalıydı: tıpkı böylesi bir günde kendine eskilerde kalan bir günü anımsatmak için. Peki, o gün hangi gündü? Belleğinde hiçbir sevinç anısı yoktu, başarı ya da salt bir memnuniyeti de anımsamıyordu, ağaçların arasında hiçbir gün ışığı pırıltısı, yaprakların arasında hiçbir yalıçapkını ötüşü, ya da hiçbir leylak kokusu yoktu. Gençliğin önceliklerini yitirerek gençliğini başarısızlığa uğratmıştı. Tabii, yaşın önceliklerini öngörmeyerek gençliğinin onu başarısızlığa uğrattığını düşünmezsek.

Jez Harris filbahar öbeğinin önünden sürünerek geçmek suretiyle kızılkuyruk kuşunu ürkütmekten kaçındı; böylelikle kendine, kendi uydurduğu söylencesine göre, talih getirmiş oluyordu. Tırpanlama ve ağaç budama çalışmalarından sonra kilise avlusu biraz düzene girmişti ama henüz derli toplu sayılmazdı. Kuşlarla kelebekler yaşamlarını sürdürüyorlardı. Martha'nın gözleri, sonra da zihni, güneye doğru uçup bataklığın ve suyun üzerinden geçen, sonra da tebeşir kayalıklarının önünden geçip insanların gömüldüğü bir başka araziye doğru çiçekten çiçeğe seken sarı kanatlı bir kelebeği izledi. Bu gömü yerinde, harç kullanılmaksızın yapılmış parlak duvarlar ve düzgün çimen kesekleri vardı. Orada vahşi yaşama yer yoktu; eğer mümkün olsa, toprak solucanları yerlerinden sökülüp atılır, zamanın kendisi bile kapı dışarı edilirdi. Birinci Fortuibus Baronu Sir Pitman'ın istirahatgâhını hiçbir şeyin rahatsız etmesine izin verilmemeliydi.

Martha bile Sir Jack'e büyük yalıtılmışlığından dolayı kızmıyordu. Ada onun fikri ve başarısıydı. Paul'le Martha'nın Köylüler Ayaklanması unutulabilecek bir ara olaydı ve çoktan tarihe karışmıştı. Sir Jack aynı zamanda, vücut vermeye soyundukları karakterlerle aşırı özdeşleşmeye kalkışmış bazı işçilerin yıkıcı eğilimleriyle de baş etmişti. Yeni Robin Hood'la onun yeni Şen Adamları,

haydutluğa saygınlığını yeniden kazandırmışlardı. Krala ailevi değerler konusunda bazı ilkelerin kararlı bir şekilde anımsatılması gerekmişti. Dr Johnson Dieppe Hastanesi'ne kaldırılmış, ancak ne terapi ne de geliştirilmiş psikotropik ilaçlar kişisel sıkıntısını hafifletmeye yaramıştı. Kendine fiziksel zarar verme eğilimlerini denetim altına almak için yoğun dozda yatıştırıcılar verilmesi tavsiye edilmişti.

Paul, genel yönetici olarak ancak iki yıl başta kalmıştı ki bu, Martha'nın tahmin ettiğinden de uzun bir süreydi. Bundan sonra, isteksizliğini ve yaşlılığını öne sürmesine karşın, dizginleri bir kez daha Sir Jack ele almıştı. Bundan kısa bir süre sonra da, hem Lordlar hem de Avam Kamarası'nın özel oyuyla, birinci Fortuibus Baronu Sir Pitman unvanını almıştı. Önerge *nem con** kabul edilmiş ve Sir Jack, bu onuru reddetmenin son derece kendini beğenmişçe bir davranış olacağını belirtmişti. Dr Max yeni baron için gerçeğe yakın bir aile ağacı hazırlamıştı; yeni baronun malikânesi hem görkem hem de ziyaretçi geliri bakımından Buckingham Sarayı'yla rekabet etmeye başlamıştı. Sir Jack, Mall'un bir ucundan seyrettiği manzaraya uzun uzun bakıyor ve son büyük fikrinin, Dokuzuncu Senfonisi'nin, ona hak edilmiş bir serveti, dünya çapında ünü, piyasaların takdirini ve geniş topraklar getirdiğini düşünüyordu. Gerçekten de, hem bir yenilikçi, hem de fikir adamı olarak alkış alıyordu.

Ne var ki ölümde bile başkalarıyla rekabet eder bir duruma düşmüştü. Ada'nın kurucusu, son istirahatgâh yerini belirlemeye giriştiğinde, daha az önemli kişilerle ortak bir toprağı paylaşma fikri biraz uygunsuz görünmüştü ona. Whippingham'daki Osborne House'ın malikâne kilisesi olan St Mildred yıkılmış ve Tennyson Down'ın bir tepesinde yeniden inşa edilmişti. Tennyson Down'ın halk tarafından çok sevilen geniş alanlarına elbette gelecek yıllarda yeni bir ad verilebilirdi, ama bu elbette, ancak Ada iradesinin kararlı bir şekilde ortaya konmasıyla gerçekleşebilecek bir şeydi. Kilise avlusunun iki dönümlük toprağının çevresi, Sir Jack'in ebedi nitelikli birtakım *düsturlarını* içeren mermer tabletlerle süslü ve harçsız olarak yapılmış bir duvarla çevrilmişti. Avlunun ortasında, hafif bir yükselti üzerinde, zorunlu olarak süslü ama temelde yalın bir

* (Lat.): "Karşı çıkan hiç kimse olmaksızın."

üslupta yapılmış, Pitman anıtmezarı yer alıyordu. Büyük adamlar ölümde mütevazı olmalıydılar. Bununla birlikte; İngiltere, İngiltere'nin gelecekte revaçta olacak bir noktasında ziyaretçi taleplerini görmezden gelmek de ihmalkârlığa kaçmak olurdu.

Sir Jack son aylarını mimarların planlarıyla hava tahminleri arasında bölüştürmüştü. İşaretlere ve uğurlara gitgide daha fazla inanır olmuştu. Kudretli William da bir yerlerde, gökyüzünden gelen gürültülü iniltilerin, çoğu kez, büyük adamların öte dünyaya göçüşlerinin habercisi olduğunu belirtmemiş miydi? Beethoven da tam tepesinde bir gökgürültüsü gümbürdediğinde ölmüştü. Söylediği son sözcükler İngilizler için bir övgü olmuştu. "Tanrı onları kutsasın," demişti. Acaba gökler kendi gidişini de protesto ettiklerinde aynı şeyi söylemek kendini beğenmişlik mi olurdu –yoksa gerçekte alçakgönüllüce bir şey olmaz mıydı bu? İlk Pitman Baronu öldüğünde, mavi ve dingin bir gökyüzünü hoşnutlukla temaşa ederken, kafasında hâlâ kendi veda epigramını evirip çeviriyordu.

Cenaze töreni çok şatafatlı olmuş; naaşının bulunduğu arabasını siyah sorguçlu atlar çekmişti; dışa yansıyan kederde gerçek bir yan da vardı. Ancak Zaman, ya da daha doğru bir deyişle Sir Jack'in kendi Projesi'nin dinamiği, intikamını almıştı. İlk aylarda, Önemli Ziyaretçiler anıtmezara saygı gösterisinde bulunmaya geliyorlar, Sir Jack'in duvardaki bilgece sözlerini okuyorlar ve sonra da düşünceli düşünceli oradan ayrılıyorlardı. Ama aynı zamanda Mall'ın ucunda yer alan Pitman Malikânesi'ni de, daha kalabalık gruplar halinde turlamayı sürdürüyorlardı. Böylesine sadık bir çoşku, sahibinin ölümünden sonra binanın boşluğuna ve hüznüne işaret ediyordu. Sonra, hem Jeff'e hem de Mark'a, ziyaretçileri düşünceli insanlar kılmakla onları sıkıntılı insanlar yapmak arasında bir fark varmış gibi geldi. Ve derken, pazarlama denilen şeyin mantığı Belshazzar'ın duvarlarında* bir mesaj gibi beliriverdi: Sir Jack yeniden yaşamalıydı.

İş görüşmesi sınavlarında son derece şaşırtıcı anlar yaşandı, ancak biraz çaba ve araştırmayla, iyi bir yeni Pitman buldular. Sir Jack –eskisi– kendi ardından gelen Sir Jack'in çok sayıda önemli Shakespeare karakterini canlandırmış olmasını mutlaka onaylardı.

* "Efsaneye göre, Babil'in son kralı Belshazzar'ın sarayının duvarlarında, onun öleceğine işaret eden yazılar belirmiştir." (ç.n.)

Yeni Sir Jack çok geçmeden popüler bir sima oldu: Kalabalıkların arasına dalmak üzere landosundan iniyor, Ada'nın tarihi üzerine konferanslar veriyor, eğlence sanayii yöneticilerine malikânesinin çevresini gösteriyordu. Cheshire Cheese'deki Pitman Akşam Yemeği Deneyimi ziyaretçilerin yeğledikleri çok güzel bir olay olup çıktı. Bütün bunların pazarlama açısından tek olumsuz yanı, anıtmezardan kazanılan gelirin Betsy'nin yumurta sepetindeki yumurtalar kadar hızlı düşmüş olmasıydı –bazı günlerde bahçıvan sayısı ziyaretçi sayısını aşıyordu. Bir insana sabahleyin gülümseyip öğleden sonra mezarına gitmek çoğu kişiye bir zevksizlik gibi geliyordu.

Martha onyıllar süren gezip dolaşmalarından sonra Anglia'ya döndüğünde, Ada üçüncü Sir Jack'ine geçmişti. Martha şimdi, üç ayda bir denize açılan Le Havre feribotunun ön güvertesindeydi ve feribot düdük çalıp belirsiz bir rota izleyerek Poole Limanı'na giriyordu. Denizden gelen bir su serpintisi yüzünü ıslatınca, acaba kendine ne çeşit bir sığınılacak liman bulabileceğini merak etti Martha. Derken, halatlar atılıp bağlandı, bir iskele indirildi ve yukarıya çevrilmiş yüzler kendisinden çok başkalarını aradı. Gemiden son inen Martha oldu. En eski elbiselerini giymişti; ne var ki, pırıl pırıl cilalı, meşeden yapılma bagaj masasının önünde durduğunda, gür favorili olan gümrük görevlisi onu yine de selamladı. Eski İngiliz pasaportunu saklamış ve vergilerini de gizli gizli ödemişti. Bu iki önlem, onu ender görülen İzinli Göçmen kategorisine sokuyordu. Mavi şayaktan kalın bir takım elbiseyle dizlere kadar gelen sağlam çizmeler giymiş olan gümrük görevlisi cebinden, zinciri göbeğinin üzerine sarkan, köstekli altın bir saat çıkardı ve sonra da Martha'nın yurda giriş saatini koyun derisiyle kaplı bir deftere geçirdi. Besbelli ki Martha'dan daha gençti, ama kendisine sanki, uzun süredir görmediği kızına bakar gibi bakmıştı. "Cüretimi mazur görün, Ham'fendi, ama yurttan uzak kalmış olmak daha iyi." Gümrük görevlisi pasaportunu ona geri verdi, bir kez daha selamladı ve çantalarını bir atlı arabaya taşıması için oradaki bir çocuğa ıslık çaldı.

Uzaktan bakınca onu şaşırtan şey, her şeyin ne kadar da çabuk olup bitmiş olmasıydı. Hayır, doğru değildi bu, meseleyi ancak *The Times of London* böyle ortaya koyardı –bu gazete hâlâ Ryde'da yayımlanıyordu. Gary Desmond ve ardılları tarafından sadık bir şekil-

de savunulduğu biçimiyle Ada'nın resmi çizgisi apaçık ortadaydı: Eski İngiltere gitgide artan bir şekilde gücünü, topraklarını, servetini, nüfuzunu ve nüfusunu yitirmişti. Eski İngiltere Portekiz ya da Türkiye'nin geri kalmış bir yöresiyle olumsuz anlamda karşılaştırılıyordu. Eski İngiltere kendi boğazını kesmişti ve hayaletimsi bir gaz lambası ışığının aydınlattığı sokak ortasında yatıyordu. Bundan çıkarılacak tek ders başkaları için bir ibret olmasıydı. *Times*'ın bir manşetinde alaycı bir dille belirtildiği gibi, İngiltere Karun kadar zenginken Çulsuzlar Kralının Ülkesi olup çıkmıştı. Eski İngiltere tarihini yitirmişti, bu nedenle de –çünkü bellek kimlik demektir– kendine ilişkin her şeyi yitirmişti.

Ama olup bitenlere bir başka bakış biçimi daha vardı ve geleceğin tarihçileri, önyargıları ne olursa olsun, iki ayrı dönemi özdeşleştirmekte tam bir görüş birliğine varacaklardı. Bu dönemlerin birincisi, Ada Projesi'nin temellerinin atılmasıyla başlamış ve Eski İngiltere –kolaylık olsun diye bu terimi kullanacak olursak– İngiltere, İngiltere ile rekabet etmeye giriştiği süre boyunca devam etmişti. Anakara için baş döndürücü bir çöküşün gerçekleştiği bir zamandı bu. Turizme dayanan ekonomi çökmüştü; spekülatörler ulusal parayı mahvetmişlerdi; Kraliyet Ailesi'nin yurttan ayrılışı üst sınıflar arasında yurtdışına göçleri moda haline getirmişti; öte yandan, ülkenin en iyi evleri Kıta Avrupalılar tarafından ikinci ev olarak satın alınmıştı. Yeniden gelişme kaydeden İskoçya, kuzeydeki sanayi kentlerine kadar Eski İngiltere'den çok sayıda toprak parçası satın almıştı; Galler bile Shropshire ve Herefordshire'a kadar genişlemek için para ödemişti.

Çeşitli kurtarma girişimlerinden sonra Avrupa, ülkeye güçlü para akıtmaktan geri durmuştu. Bir zamanlar Kıta Avrupası'nın üstünlüğüne karşı çıkmış olan bir ulusa tavır koymasında Avrupa'nın suç ortaklığı yaptığını söyleyenler vardı; tarihsel bir intikamdan söz edenler vardı. Elysée Sarayı'nda gizlice verilen bir akşam yemeğinde Fransa, Almanya ve İtalya devlet başkanlarının kadehlerini kaldırıp, "Sadece başarmak gerekmiyor, başkalarının başarısızlığa uğraması da gerek," dedikleri söylentileri çıkmıştı. Bu doğru olmasa bile, çok sayıda yüksek hükümet görevlisinin Eski İngiltere'yi acil para yardımından yararlanacak bir ülke olmaktan çok, ekonomi ve ahlâk alanında ibret alınacak bir ülke olarak gördüklerini

doğrulayan, Brüksel ve Strasbourg'dan sızmış yeterli sayıda belge vardı: İngiltere, kendini heder etmiş bir ülke olarak görülmeli ve öteki ülkeler arasındaki açgözlülere bir disiplin örneği olarak, aynı serbest düşüş içinde varlığını sürdürmesine izin verilmeliydi. Bazı simgesel cezalar da konmuştu: Greenwich Meridyeni'nin yerine Paris Ortalama Zamanı geçmişti; English Channel haritalarda Fransız Manş'ı olarak gösteriliyordu.

Kitlesel nüfus göçü de gerçekleşiyordu şimdi. Karayip Adaları kökenlilerle Hintliler ve Pakistanlılar gibi daha birçok etnik grup bir zamanlar büyük-büyük-büyükbabalarının geldikleri refah düzeyi daha yüksek yerlere dönmeye başlıyorlardı. Bazıları gözlerini Amerika Birleşik Devletleri'ne, Kanada'ya, Avusturalya'ya ve Kıta Avrupası'na çevirmişlerdi; ama yanlarında başarısızlık getirecekleri düşünüldüğünden Eski İngiltereliler arzu edilen göçmenler listesinde yer almıyordu. Avrupa Verona Antlaşması'na bir alt madde ekleyerek, Eski İngiltereliler'den Avrupa Birliği içinde serbestçe dolaşım hakkını geri almıştı. Tekneler içinde kaçmaya çalışan kişileri engelleyebilmek için Fransız Manş'ı çevresinde Yunan destroyerleri devriye geziyordu. Bu önlemlerden sonra, nüfus göçü yavaşladı.

Bu bunalıma doğal bir politik tepki olarak, kendini ekonomik gelişmeye, parlamento egemenliğine ve kaybedilen toprakların yeniden kazanılmasına adayan bir Yenilenme Hükümeti'nin oluşturulması söz konusu oldu. Atılacak ilk adım, ulusal para olarak eski sterlini yeniden ekonomik sisteme sokmaktı, İngiliz euro'su geçerliliğini tümüyle yitirdiğinden buna çok az kişi karşı çıktı. İkinci adım, resmi olarak işgal edilmiş gösterilen, ama aslında satılmış olan toprakları yeniden kazanmak için kuzeye ordu göndermek oldu. Yapılan *blitzkrieg** sayesinde Batı Yorkshire'ın çoğu kurtuldu, ama savaş o toprakların sakinleri arasında korku yarattı. Derken, Amerika Birleşik Devletleri'nin İskoç Ordusu'nun silahlarının modernleştirilmesi ve sınırsız kredi açılması konusunda Avrupa'da alınan kararı desteklemesi üzerine, Rombalds Moor Savaşı aşağılayıcı bir antlaşma olan Weeton Antlaşması'yla sonuçlandı. Dikkatler başka yönlere çevrilmişken, Fransız Yabancı Lejyonu Manş Adaları'nı işgal etti ve Fransız Dışişleri Bakanlığı'nın yeniden gündeme

* (Al.): "Yıldırım savaşı."

getirdiği toprak talebi Lahey'deki Uluslararası Adalet Mahkemesi tarafından desteklendi.

Weeton Antlaşması'ndan sonra, savaş tazminatlarının yükü altında ezilen, istikrarını yitirmiş olan Eski İngiltere yenilenme politikasını –ya da en azından geleneksel olarak yenilenme olarak anlaşılan şeyi bir yana bıraktı. Bu, gelecekteki tarihçilerin üzerinde uzun süre görüş ayrılığına düşeceği ikinci bir dönemin başlangıcıydı. Bazıları ülkenin bu noktada pes ettiğini ileri sürüyordu; bazılarıysa ülkenin bu karşıtlıktan yeni bir güç kazandığını söylüyordu. Ancak şu nokta hiç tartışma götürmezdi ki, ülkenin uzun vadeli hedefleri –ekonomik büyüme, siyasal nüfuz, askeri yetenek ve ahlâki üstünlük– artık terk edilmişti. Yeni siyaset liderleri yeni bir kendine yeterlik politikası ilan ettiler. Ülkeyi Avrupa Birliği'nden çıkardılar –müzakerelere öylesine inatçı bir akıldışılıkla girmişlerdi ki sonunda Birlik'ten ayrılmaları için kendilerine para ödendi– dünyanın bütün öteki ülkelerine karşı bir ticaret bariyeri koydular, ülke toprakları içindeki toprak ya da üretim araçlarına yabancıların sahipliğini yasakladılar ve orduyu dağıttılar. Dış göçe izin verildi; ancak iç göç sadece özel koşullarda kabul edildi. Gözükara aşırı milliyetçiler bu önlemlerin, büyük ticaret geleneği olan bir ülkeyi dünyadan tam bir yalıtılmışlığa sürüklemek için alındığını ileri sürdüler; modernleşme yanlısı yurtseverlerse üstünde kendi tarihinin yorgunluğunu taşıyan bir ülke için bunun en gerçekçi son çözüm olduğunu dile getirdiler. Eski İngiltere sayıları iki üçü aşmayan gruplar dışında her türlü turizmi yasakladı ve büyük zorluklar içeren, karmaşık bir vize sistemi koydu. Bölgeleri esas alan eski yönetsel bölünmeye son verildi ve VII. ve VIII. yüzyılların Anglosakson krallıklarındaki yönetsel yapılanmalar üzerine temellenen yeni eyaletler yaratıldı. Sonunda ülke, adını Anglia olarak değiştirerek, yeryüzünün bütün öteki ülkelerinden ve üçüncü binyıldan ayrılığını ilan etti.

Dünya "İngiltere" sözcüğünün İngiltere, İngiltere dışında başka bir anlama geldiğini unutmaya başlamıştı ve Ada'nın da güçlendirmeye çalıştığı bir unutuştu bu. Anglia'da kalanlarsa kendi dışlarında bir dünya olduğunu unutmaya başlamışlardı. Elbette, yoksulluk başgösterdi; gerçi karşılaştırma yapacak bir durum olmadığından bu yoksulluğun anlamı farklıydı. Eğer yoksulluk yetersiz beslenme

ya da kötü sağlık koşullarına yol açmıyorsa, o zaman yoksulluk olmaktan çok iradi bir kemer sıkma politikasıydı. Geleneksel yüce değerlerin ardında koşanlar ülke dışına çıkmakta hâlâ özgürdüler. Anglialılar aynı zamanda bir zamanlar elzem bir şey olarak görülen iletişim teknolojisinin önemli bir kısmını da gözden çıkardılar. Dolmakalemlere ve mektuplaşmalara, radyo etrafında ailece bir araya gelinen akşamlara ve santralla bağlanmak için '0' çevirmelere geri dönüldü; bu tür moda alışkanlıklar sahici bir yaygınlık kazandı. Kent sayısında bir azalma oldu; kitle taşıma sistemleri terk edildi. Gerçi hâlâ birkaç buharlı tren çalışıyordu. Sokakları atlı arabalar doldurmuştu. Kömür yeniden çıkarılmaya başlandı. Krallıklar kendi farklılıklarını savundular; yeni bölgesel ayrılıklara bağlı yeni diyalektler başgösterdi.

Krem ve erik renkli tek katlı bir otobüs, Martha'yı bir sakin olarak kabul etmiş olan orta Wessex bölgesinden bir köyün meydanına bıraktığında, Martha ne umması gerektiğini bilememişti. Tüm dünya medyası, *The Times of London*'ın Anglia'yı antikalıklarında ayak direten inatçı bir köylüler ülkesi olarak betimlemesini her zaman destekleyip ardından gitmişti. Karikatürlerde, sürekli olarak, çiftliklerde üretilen elma şarabını aşırı miktarda içtikten sonra el pompasıyla tepeden tırnağa sulanan kaba saba köylüleri gösteren yergiler yer alıyordu. Bisikletle dolaşan polis görevlilerinin çabalarına karşın suçların arttığı söyleniyordu. Kazığa bağlanma cezasının yeniden konulması bile suç işlemeye eğilimi olanları caydıramamıştı. Bu arada, yakın akraba evliliğinin karşılaştırma götürmeyecek denli beyinsiz yeni bir köy budalası tipi ortaya çıkardığı düşünülüyordu.

Elbette ki, Ada'dan tek bir kişi bile, yıllardır anakarayı ziyaret etmemişti. Ama Britanya Savaşı filosu için Wessex üzerinde yalandan keşif uçuşları yapmak bir moda olmuştu. Pleksiglas pilot gözlükleri ve kulaklarında o döneme özgü telsizci kulaklıklarıyla 'Johnnie' Johnson ve onunla birlikte, koyun postundan yapılma ceketler giyen kahramanları, hayretler içinde aşağıya bakıp orada olmayan şeyleri görmeye çabalıyorlardı: Trafikle kaplı yollar ve enerji hatları, sokak lambaları ve afiş panoları, kısacası bir ülkeyi ülke yapan yaşamsal şebeke. Bunun yerine, dümdüz edilmiş banliyöler, ormanlık arazilerde son bulan dört şeritli karayolları, çökmüş

bir asfaltın üzerinde tangır-tungur ilerleyen bir Çingene karavanı görüyorlardı. Göze şurada burada yeniden ormanlandırılmış toprak parçaları çarpıyordu, bazılarında doğanın orijinal dağınıklığı, diğerlerindeyse insan eli değmişliğin keskin hatları belirgindi. Aşağıdaki yaşam yavaş ve küçük görünüyordu. Geniş tarlalar dar parseller halinde yeniden bölünmüştü; rüzgârla işleyen pompalar habire çalışıyordu; ıslah edilmiş bir kanala boyalı mavnaların ve binbir çabayla yedek çeken atların yansıları düşüyordu. Arada sırada, uzaklardaki ufuk çizgisinde, buharlı bir lokomotifin arkada bıraktığı buhar izi göze çarpıyordu. Filo, alçaktan uçup bir köyün üstünden ansızın vınn diye geçmekten hoşlanıyordu: kapkara ağızları olan korkmuş yüzler gökyüzüne çevriliyor, köprü üzerinde yürüyen bir aygır ürküp şaha kalkıyor, öfkelenmiş sürücüsü yumruğunu sıkıp gökyüzüne doğru umutsuz umutsuz sallıyordu. Derken kahramanlar, üstün kişilerin kıkırdamalarıyla bir zafer taklası atıyorlar, yakıt tankının üzerine şöyle bir vurup dosdoğru üslerinin yolunu tutuyorlardı.

Pilotlar görmek istediklerini görmüşlerdi: antikalık, çöküş, başarısızlık. Daha ince değişiklikler gözlerinden kaçmıştı. Yıllar geçtikçe mevsimler Anglia'ya geri dönmüş, eski hallerini almıştı. Sebzeler ve meyveler yeniden yöre topraklarından elde edilir olmuş, hava yoluyla ithallerine son verilmişti: ilkbaharın ilk patatesleri egzotik, sonbaharın ayvası ve dutu dekadan bir zevki yansıtıyordu. Olgunluğa tehlikeler yaratabilecek bir mesele olarak bakılıyor, soğuk yazlar daha fazla yeşil domates turşusu yapılacağı anlamına geliyordu. Kışın ne kadar çabuk geleceği, hasar görmüş elmaların çürümesi ve yırtıcı hayvanların gitgide artan cüretiyle ölçülüyordu. Mevsimler, güvenilmez olduklarından, daha fazla saygı görüyorlar ve başlangıçları dinsel törenlerle kutlanıyordu. Uzun süredir sadece kişisel ruh hallerini belirleyen bir şeye indirgenmiş olan hava, yeniden temel bir önem kazanmıştı: Dışsal bir şeye, kendi ödül ve ceza sistemini, esas olarak da, ceza sistemini benimseten bir olguya dönüşmüştü. Sanayinin yarattığı havayla hiçbir rekabeti ya da etkileşimi yoktu, hatta kendince baskın bir karakteri vardı: Gizlerini saklıyordu, her an her yerdeydi, kaprisliydi, tehditkârdı. Sislerin karakteri ve devinimleri vardı, gökgürültüsü tanrısallığını yeniden kazanmıştı. Nehirler taşıyor, denize yapılan setler çöküyor, sular

çekildiğinde ağaç tepelerinde koyunlarla karşılaşılıyordu.

Kimyasal maddeler topraklardan süzülüp gitmiş, renkler daha bir yumuşamış ve ışık da lekesiz hale gelmişti. Daha az rekabete uğrayan ay şimdi daha bir ihtişamla yükseliyordu. Genişleyen kırlarda vahşi yaşam özgürce serpilip gelişiyordu. Tavşanlar çoğalmış; çiftliklerden salınan geyikler ve yabandomuzları ormanlara kaçmış; kentlere yakın yaşayan tilki yeniden kendisi için daha sağlıklı bir yiyecek olan kanlı canlı et yemeye başlamıştı. Ortak toprak sistemi yeniden yaratılmış; tarlalar ve çiftlikler küçülmüş; çalılardan yapılan çitler yeniden dikilmişti. Kelebekler eski kelebek kitaplarının kalınlığını yeniden sağlamışlardı; zehir saçan adanın üzerinden kuşaklar boyunca son hızla geçip gitmiş olan göçmen kuşlar şimdi üzerinde daha uzun süre kalıyorlardı, hatta bazıları yerleşmeye karar vermişti. Evcil hayvanlar daha azalmış ve daha çevikleşmişti. Et yemek yeniden popüler hale gelmişti, keza izinsiz avlanma artmıştı. Çocuklar ormanda mantar toplamaya gönderiliyorlardı; cüretli olanları hiç düşünmeden kemirdikleri bitkiler yüzünden hasta düşüyor; kimileri bazı bilinmeyen ağaç köklerini kazıp topraktan çıkarıyor ya da kurutulmuş eğreltiotlarını sigara gibi sararak içiyor ve sanrılar görüyormuş gibi yapıyordu.

Martha'nın beş yıl yaşamış olduğu köy, yolun Salisbury'ye doğru çatal yaptığı noktada bulunan küçük bir yerleşimdi. Kamyonlar onyıllar boyunca kulübelerin güçsüz temellerini sarsmış ve dumanlar tuğlalarını karartmıştı; her pencere çift camlıydı ve sadece gençlerle ayyaşlar yolun karşısına hiç gerekmediği durumlarda geçiyorlardı. Bölünmüş köy yeniden eski bütünlüğünü kazanmıştı. Tavuklarla kazlar, çocukların tebeşirle seksek kareleri çizdikleri çatlamış asfaltta, mal sahiplerine özgü o kurumlu edayla dolanıp duruyordu; ördekler üçgen şeklindeki köy çayırını koloni haline getirip onun küçük havuzunu savunmaya geçmişlerdi. İplere tahta mandallarla asılmış olan çamaşırlar, serin rüzgârda sesler çıkarıp duruyordu. Çatı kiremitleri artık bulunmaz olduğundan, kulübeler yeniden saz ya da saman çatı kaplamalarına dönmüşlerdi. Köy, trafiğin yokluğunda, daha güvenli ve daha yakın görünüyordu; televizyon olmadığından, köylüler daha fazla konuşuyordu, hatta öncesine oranla konuşacak daha az şey olmasına karşın. Herkesin yaptığı işe dikkat ediliyor; sokak satıcıları ihtiyatla selamlanıyordu. Çocuklar yatak-

larına hayal güçlerini kamçılayan haydut masalları ve çingene hikâyeleri dinleyerek gönderiliyordu; oysa çok azının ana babası ömründe çingene görmüştü, haydut görense şüphesiz yoktu.

Köy ne çok güzel bir yerdi, ne de ütopya mekânlarından uzak bir yer. Jez Harris'in mimiklerine karşın, ortalıkta öyle göze çarpan köyün budalası falan da yoktu. *The Times of London*'ın ısrarla belirttiği gibi, eğer bir aptallık falan varsa, bilgi üzerine temellenen yeni bir aptallıktan çok, cehalet üzerine temellenen, eski tür bir aptallıktı bu. Peder Coleman, papazlık statüsü postayla gönderilmiş, iyi niyetli ve can sıkıcı biriydi; öğretmen Bay Mullin ise çevresinden ancak şöyle böyle saygı gören bir kişiydi. Dükkân, en sadık müşterileri bile faka bastıracak kadar düzensiz aralıklarla açılıyordu; pub bir Salisbury birahanesine aitti ve pub sahibinin karısı sandviç yapmaktan bile acizdi. Saraç, ayakkabı tamircisi ve berber olan Fred Temple'ın evinin karşısında başıboş hayvanların barındıkları bir ağıl vardı. Haftada iki kez tıklım tıklım dolu bir otobüs, köylüleri pazar yerine götürüyor, yol üzerinde bir kulübeden ibaret mütevazı bir hastanenin ve bölge tımarhanesinin önünden geçiliyordu. Sürücüye hep George adıyla hitap ediliyordu ve sürücü evinden hiç çıkmayan kişiler için alışveriş yapmaktan memnundu. Suç yok değildi, ama gönüllü olarak sade yaşamayı seçmiş bir kültürde bu suçlar arada sırada bir tavuk çalmanın ötesine geçmiyordu. Köylüler kulübelerinin kapılarını kilitlemeden bırakmayı öğrenmişlerdi.

Martha önceleri duygusal davranmıştı, ta ki pub sahibi Ray Stout –eskiden karayolları vergi tahsildarlığı yapmıştı– elinde bir cin tonikle bar tezgâhına yaslanıp ağzından şu sözler çıkana değin: "Galiba bizim küçük cemaatimizi *epey eğlenceli* buluyorsunuz?" Daha sonraları, merak azlığı ve ufuk darlığından sıkıntı duymuştu Martha, ta ki Ray Stout şu sözleri söyleyip ona meydan okuyana değin: "Şimdi de parlak ışıkları özlüyorsunuz galiba?" Sonundaysa Martha, sükûnete ve zorunlu olarak yinelenen jestlere, ihtiyata, durmak bilmeyen ispiyonculuğa, yardımseverliğe, kafa içinde olup biten enseste ve uzun akşamlara alışmıştı. Eskiden ticaret yapmış olan peynir yapımcısı bir çiftle dost oldu. Kilise kurulunun toplantılarına katılıyor ve sıra kendisine geldiğinde kiliseye çiçek getirmekten geri kalmıyordu. Tepelerde yürüyüşler yapıyor; iki haftada

bir salı günleri köyün çayırında konaklayan gezici kütüphaneden kitaplar ödünç alıyordu. Bahçesinde Kartopu şalgamlar, Kırmızı Başlı lahana, Bath kıvırcık salatası, St George karnıbaharı ve Rousham Park Hero soğanları yetiştiriyordu. Bay A. Jones'un anısına, ihtiyaç duyduğundan daha fazla fasulye yetiştirmişti: Kılıflı Bıçak ve Boyalı Leydi, Altın Tereyağ ve Kızıl İmparator. Bunların hiçbiri de siyah kadife üzerine yerleştirilmeye değmez gibi geliyordu ona.

Elbette, sıkılıyordu; gelgelelim Anglia'ya büyük bir hevesle falan değil göçmen bir kuş gibi dönmüştü. Kimseyle yatmıyordu; yaşlanıyordu; yalnızlığının sınır çizgilerini biliyordu. Doğru yapıp yapmağından, Anglia'nın doğru yapıp yapmadığından, bir ulusun kendi tarihinin akışını ve alışkanlıklarını tersine çevirip çevirememeyeceğinden emin değildi. *The Times*'ın iddia ettiği gibi, sadece inatçı bir antikalık mıydı bu –yoksa bu özelliği, doğasının, tarihinin bir parçası mı olmuştu? Siyaset liderlerinin savundukları gibi, cesur ve yeni bir girişim, bir çeşit manevi yenilenme ve ahlâki kendine yeterlik girişimi miydi bu? Yoksa sadece, ekonomik çöküşe, nüfusun azalmasına ve Avrupa'nın intikamına karşı kaçınılmaz olarak verilmiş, zoraki bir karşılık mıydı? Bu sorular köyde tartışılmıyordu: bu belki de ülkenin huysuz, alerjik kendine dönüklüğünün son bulmuş olmasının bir işaretiydi.

Ve sonunda, kendisi de köye uymuştu, çünkü artık kendi özel sorunları onu ilgilendirmiyordu. Artık yaşamın önemsiz bir şey olup olmadığını, eğer önemsiz bir şeyse bunun ne gibi sonuçları olabileceğini tartışmıyordu. Eriştiği iç huzurunun da, olgunluğun ya da usanmışlığın bir kanıtı olup olmadığını bilmiyordu. Bugünlerde bir köylü gibi kiliseye gidiyordu, tıpkı şemsiyelerini çatısı akan kilise sundurmasına bırakıp zararsız vaazlar dinleyen ve vaaz esnasında mideleri, pişirmesi için fırıncıya verdikleri kuzu budunun hayaliyle ziller çalan bütün şu köylüler gibi. Çünkü senindir çadır, çiçekler ve hikâye: Bir başka güzel dizeydi bu.

Çoğu öğleden sonra Martha, evin arka kapısını açıp dışarı çıkıyor, meydanı bir baştan bir başa geçerken ördeklerin sağa sola telaşla uçuşmalarına neden oluyor ve Darağacı Tepesi'ne giden atlı yolunu tutuyordu. Yürüyüşçüler –ya da en azından gerçek olanları– bugünlerde enderdi ve çökük patika yolu her ilkbaharda bitki örtü-

süyle kaplanıyordu. Fundalıklara karşı dizden bağlamalı eski bir pantolon giyiyor ve üzerine doğru sarkan akdiken çitlerini kendinden uzak tutmak için de, bir elini hafifçe kalkık tutuyordu. Şurada burada patikaya bir dere akıyor ve ayağının altındaki çakmaştaşı zemine parlak çividi bir renk veriyordu. Tepeyi, yaşamının son yıllarında keşfettiği bir sabırla tırmanıyor ve sonunda da, Darağacı Tepesi'ndeki bir karaağaç korusunu çevreleyen ortak bir otlak arazisine çıkıyordu.

Var olan tek banka oturuyor ve otururken, rüzgâr geçirmeyen ceketinin, uzun süre ölmüş bir çiftçinin anısına banka çakılmış silik madeni plakaya takıldığını hiç fark etmiyor ve çiftçinin bir zamanlar sürmüş olduğu tarlaları yukarıdan seyre dalıyordu. Acaba insan yaşlanıp da görme yeteneği azaldıkça renkler de mi soluyordu? Ya da daha doğrusu, dünya için gençlikte duyulan heyecan, görülen her şeye aktarılıp onu daha mı parlak kılıyordu? Seyre daldığı manzara sarımsı bej ve kahverengimsiydi, çok soluk bir sarıydı, yeşilimsi bir kahverengiydi, alacalıydı, koyu mavi-yeşilimsiydi. Bu fon üzerinde birkaç açık kahverengi koyun hareket ediyordu. İnsan varlığının göze pek çarpmayışı da suskunluğun, yansızlığın ve solgunluğun doğal yasalarına uyum sağlıyordu: Bir zamanlar köy cemaat meclisinin planlama komitesi üyeleri arasında estetik bir tartışmanın konusu olmuş olan çiftçi Bayliss'in mor tahıl ambarı, şimdi, berelenmiş bir deri rengini almıştı.

Martha, kendisinin de solmakta olduğunu fark ediyordu. Bu şoku bir öğle sonrası, ufak Billy Temple elindeki söğüt değnekle köy papazının hatmilerinden bir tanesinin kafasını koparttığı için kendisinden iyi bir zılgıt yediğinde yaşamıştı. Çorapları düşük çocukçağızın gözleri yaşarmış, meydan okuyan bir edayla bir an durmuş, sonra da tam koşmak üzere arkasını dönecekken, "Babam sizin, evde kalmış yaşlı bir kız olduğunuzu söylüyor," diye bağırıvermişti. Martha eve gitmiş ve aynada kendine bakmıştı: Tokalarından çıkıp dağılmış saçları, rüzgâra dirençli gri ceketinin altına giydiği sade bluzu, yıllar boyunca bakım göstermiş olmasına ve kendi gözüne bir yumuşaklık, adeta bir sütbeyazlık olarak görünmesine karşın –gerçi bunu kime söyleyebilecekti?– sonunda kızarıklığı kendini göstermiş olan teni. Ne olacaktı yani, onu evde kalmış yaşlı bir kız olarak görüyorlarsa öyle görsünlerdi.

Ancak bir yaşam için garip bir güzergâhtı bu: Bu denli bilmiş bir çocuğun, yanılsamalardan bu denli kurtulmuş bir yetişkinin evde kalmış yaşlı bir kıza dönüşmüş olması garipti. Bekâretini yaşam boyu koruyarak, yaşlanan ana babasına görevsever bir evlat gibi bakarak ve ahlâki bir mesafelilik sergileyerek kazanılan şu geleneksel evde kalmış yaşlı kız statüsü hiç mi hiç değildi bu. Hıristiyanlar arasında, çoğu kez de oldukça genç Hıristiyanlar arasında, kendilerini yeniden doğmuş ilan etme modasının çıktığı –acaba hangi olası otoriteye dayanarak?– evet, böyle bir modanın çıktığı zamanları anımsıyordu Martha. Belki de kendisi yeniden doğmuş bir yaşlı kız olabilirdi. Ve belki de insan, bir ömür boyu sergilediği iç mücadeleye karşın, sonuçta başkalarının onu gördüğü şeyden daha fazlası değildi. Beğenseniz de beğenmeseniz de, doğanız buydu.

Evde kalmış yaşlı kızlar ne yapıyorlardı? Yalnızdılar, ama köyün etkinliklerine katılıyorlardı; terbiyeliydiler, koskoca cinsellik tarihinin farkında değilmiş gibi görünüyorlardı; bazen kendi hikâyeleri, hayal kırıklıklarını açığa vurmakta isteksiz oldukları yaşanmış kendi hayatları vardı. Her türlü havada sağlık yürüyüşlerine çıkıyorlar, hardal banyoları konusunda uzmanlık kazanıyorlar, hasta kişilere ısırgan çorbası yapıp getiriyorlardı. Ne kadar dokunaklı olduğunu yabancıların anlayamadığı küçük andaçları saklıyorlardı. Gazete okuyorlardı.

Bu yüzden Martha, her cuma sabah kahvaltısında kendine biraz süt kaynatıp *Mid-Wessex Gazette*'ini okumaya oturduğunda, hem başkalarına nazik davranmış, hem de kendini memnun etmiş görünüyordu. Bu gazetenin özellikle dar bir çevreye hitap edişinin tadını çıkarıyordu. İnsanın, bildiği bir gerçeklikle alışverişinin olması daha iyiydi; belki daha sıkıcıydı, ama aynı zamanda daha uygundu. Yıllar yılı Orta Wessex uçak kazalarından, politik darbelerden, katliamlardan, uyuşturucu ticaretinden, Afrika'daki kıtlıklardan ve Hollywood'daki boşanma davalarından uzak durmuştu; bu yüzden bu gibi olayların haberleri çıkmıyordu. Anakarada hâlâ anıldığı adıyla Wight Adası hakkında da bir şey okumuyordu. Birkaç yıl önce Anglia, Baron Pitman'ın mülkü üzerindeki her tür toprak iddiasından vazgeçmişti. Çok az kişi bundan etkilenmiş olsa da, gerekli bir terk ediş olmuştu bu. *The Times of London* olayı alaycı bir tavırla, milyoner çocuğunun faturalarına artık kefil olmayacağını bil-

diren iflas etmiş öfkeli bir babanın hareketi olarak yorumlamıştı.

Daha kaba birtakım heyecan verici olayları okuyabileceğiniz dergiler hâlâ vardı; ama *Mid-Wessex Gazette*'de ya da onun benzerlerinde böyle bir şey söz konusu değildi. *Gazette* adı da gerçekten uygundu, çünkü yenilikler içermekten çok üzerlerinde bir karara varılmış olan, bitmiş olan şeylerin bir listesi gibiydi. Canlı hayvan ve yem fiyatları; sebze ve meyve için piyasa fiyatları; ceza mahkemeleriyle öteki mahkemelerin dava tutanakları; açık artırmayla satılan mülklerin ayrıntıları; altın, gümüş ya da sadece umut vaat eden evlilik yıldönümü kutlamaları; şenlikler, festivaller ve kamunun yararlanmasına yönelik parkların açılması; okul, ruhani bölge, yönetsel bölge ve krallıkla bağlantılı spor sonuçları; doğumlar; cenaze törenleri. Martha her bir sayfayı, hatta hiç ilgi duymadığı sayfaları bile –özellikle– okuyordu. 'Hundedweight', 'stone' ve 'pound' gibi eski ağırlık ölçüleriyle satılan malların listelerini şimdikilerle karşılaştırarak pür dikkat inceliyordu. Bu bir nostalji sayılmazdı, çünkü bu ölçülerin çoğu onun aklı ermezden önce kaldırılmıştı. Ya da belki bir nostaljiydi, hem de gerçek bir nostaljiydi: Bildiğiniz yahut çocukken bildiğinizi sandığınız şeyler için değil, hiçbir zaman bilemeyeceğiniz şeyler için duyulan bir nostaljiydi. Bu yüzden Martha, yapay ama gerçeklikten de uzak olmayan bir dikkatle, pancarın 'hundredweight' fiyatının on üç ve on altı pens arasında kararlı bir dengeye oturduğunu, dulavrat otunun hafta içinde bir şilin düşmüş olduğunu öğrenmekten geri kalmıyordu. Şaşırmış değildi: İnsanlar dulavrat otundan ne tat alıyorlardı allahaşkına? Ona göre, bütün bu eski moda sebzeler beslenme, hatta zorunluluk nedenleriyle değil, moda olan bir özentiden ötürü tüketiliyorlardı. Yalınlık, insanın nefsini körelterek kendine eziyet etmesiyle karıştırılır olmuştu.

Gazette dış dünyayla ilgili haberleri sadece dolaylı bir şekilde veriyordu: Sözgelimi, hava koşullarını belirttiğinde, ya da o sıralar Orta Wessex'i terk eden göçmen kuşların gidecekleri yerlerden söz ettiğinde. Aynı zamanda, gökyüzünün gece halini gösteren haftalık bir tablo vardı. Martha bunu da, pazar fiyatlarını incelediği kadar yakından inceliyordu. Sirius yıldızının nerede görülebileceği, doğu ufkunda göz kırpıp duran şu donuk kırmızı gezegenin ne olduğu, Orion Kuşağı'nın nasıl tanınabileceği yazıyordu orada. İnsan ruhu

kendini, tümüyle yerel olanla neredeyse sonsuza yakın olan arasında işte böyle bölmeli, diye düşünüyordu Martha. Kendi yaşamının çok büyük bir kısmı hep şu ortada yer alan şeylerle harcanmıştı: Kariyer, para, seks, kalp acıları, görünüş, kaygı, korku, arzu. Bütün bunlar bir kez tadılınca, insanlar kendisi için, bunlardan vazgeçmenin daha kolay olacağını; onun şimdi yaşlı bir kadın, ya da evde kalmış bir kız olduğunu, eğer gazetede aylak aylak pancar fiyatını takip etmek yerine tarlalar dolusu pancar kaldırmak zorunda kalmış olsa vazgeçtiği şeyler için daha fazla pişmanlık duyabileceğini söyleyebilirdi. Doğrusu şu ya, büyük bir olasılıkla bu da gerçekti. Ancak insanlar, kendilerini o ortada yer alan şeylerle ne denli oyalarlarsa oyalasınlar, herkesin bir gün ölmesi gerekiyordu. Yabani otlardan daha yeni temizlenmiş kilise avlusunda, kendisine ilerisi için nasıl bir yer hazırlayacağı ona kalmış bir işti.

Köy şenliği, haziranın ilk günlerinde, ince bir yağmur serpintisinin sürekli olarak tehdit oluşturduğu ve bulutların komşu krallıktaki randevularına geciktikleri şu fırtınalı Anglia havalarından birinde gerçekleşti. Martha mutfak penceresinden baktı ve üçgen şeklindeki biraz eğimli yeşilliğin üzerinde duran lekeli panayır çadırının bağlama iplerinin oynadıklarını fark etti. Nalbant Harris iplerin gergin olup olmadığını kontrol ediyor ve elindeki tahta bir tokmakla çadır kancalarını daha derinlere çakıyordu. Bunu sanki, ailesi kuşaklar boyunca bu yiğitlik ritüelini yerine getirmek için özel bir ayrıcalığa sahip olmuş gibi, gösterişçi, mülkiyetçi bir havayla yapıyordu. Jez Harris, Martha'nın kafasını hâlâ karıştırıp duruyordu: Bir yandan, buluşları apaçık bir şekilde hileli gözüküyor; ama bir yandan da, düzmece bir aksanı olan bu kent kökenli Amerikalı en inandırıcı ve en sadık köylülerden biri oluveriyordu.

Panayır çadırının ipleri sonunda bağlanmıştı ve işte ona doğru, bir atın sırtında, saçları rüzgârda uçuşarak, Jez'in sarışın kuzini Jacky Thornhill geliyordu. Jacky Mayıs Kraliçesi olacaktı ama birisi çıkıp, şimdi haziranın ilk günlerinde olduklarını söylemiş, bir başkası da bunun hiçbir anlamı olmadığını, çünkü burada mayısın ay değil ağaç olduğunu, ya da en azından öyle düşünüldüğünü belirtmişti. Bunun üzerine, öğretmen Bay Mullin'e danışılmıştı. Bay Mullin, bir sözlüğe bakacağını söylemiş ve baktığında da, bunun, Kraliçe'nin geleneksel olarak saçına taktığı mayıs çiçeği anlamına

geldiğini, aslında bunun da aynı şey olduğunu çünkü mayıs çiçeği ağacının büyük bir olasılıkla mayıs ayında çiçeklendiğini söylemişti. Ama her ihtimale karşı Jacky'nin annesi ona altın yaldızla boyanmış mukavvadan bir taç yapmıştı ve Jacky şimdi onu takmıştı. Hikâye bundan ibaretti.

Şenliğin resmi açılışını yapmak yöre papazının görev ve yetkisine giriyordu. Peder Coleman, kilisenin yanındaki eski bölge papazlığı binasında yaşıyordu. Ondan önceki papazlar, uzun süre önce buldozerle dümdüz edilmiş ve iç duvarları ahşap sıva karışımı bir malzemeyle yapılmış bir binada yaşamışlardı. Bölge papazlığı binası, bir Fransız işadamı olan son sahibi olağanüstü hal önlemleri sırasında kendi ülkesine döndüğünde, boş kalmıştı. Bir tavuğun kümeste yaşaması ne kadar normalse, papazın da bölge papazlığı binasında yaşaması köylülere o kadar doğal geliyordu; ancak, nasıl bir tavuğun hindiymiş gibi davranması söz konusu olamazsa papazın da kibirli davranmasına izin verilmiyordu. Peder Coleman, sırf kendinden önceki papazların yüzyıllardır yaşadıkları yere döndü diye, bundan, Tanrı'nın da onun kilisesine dönmüş olduğu ya da Hıristiyan ahlâkının köyün yasası olduğu sonucunu çıkarması gerekmiyordu. Aslına bakılırsa, çoğu cemaat mensubu, yumuşatılmış bir Hıristiyan normuna göre yaşam sürüyordu. Ama onların pazar günleri kiliseye gelmeleri, papaz kürsüsünden manevi tavsiye ve sonsuz yaşam vaadi almaktan çok, düzenli bir topluma gereksinim duymalarından ve ilahilerden hoşlanmalarından ötürüydü. Papaz, işgal ettiği mevkii, zorlayıcı bir teolojik sistemi dayatmayı düşünmeyecek kadar iyi tanıyordu ve çok geçmeden de, ahlâki vaazların bedellerinin gümüş bir tabağın üzerine konulan bir pantolon düğmesi ve değersiz bir euro ile ödendiğini öğrenmişti.

Bu yüzden Peder Coleman, Yüce Tanrı'nın bu özel gün için köyün üstündeki güneşi daha parlak kılmış olduğu gibisinden ritüel bir şeyler söylemeye bile yanaşmadı. Hatta Hıristiyan birliğini dünyanın her yanına yaymak adına, şenliğe kızıl şeytan kıyafetinde gelmiş olan Fred Temple'la el sıkışmaktan bile kaçınmadı. *Gazette* fotoğrafçısı onlara bir arada poz verdirdiğinde, kurnazca Fred'in kuyruğuna basıp, gösterişli –hatta pagan bir edayla- haç çıkardı. Sonra da, köydeki hemen herkesi adıyla anarak kısa bir konuşma

yaptı, şenliğin başlamış olduğunu ilan etti ve elma şarabı satılan çadırın yanında yer tutmuş olan dört kişiden oluşma müzik topluluğuna doğru enerjik bir el hareketi yaptı.

Topluluk konsere –tuba, trompet, akordeon ve kemandan oluşuyordu–bazı köylülerin papaza saygı olarak söylendiğini düşündükleri bir ilahi, diğerlerinin ise geçen yüzyıldan kalma eski bir Beatles şarkısı olduğunu sandıkları "Land of Hope and Glory" ile başladı. Derken, ansızın ortaya çıkan bir tören alayı, yeşillik alanı eşzamanlı olmayan adımlarla turlamaya koyuldu: Mayıs Kraliçesi Jacky, yelesi şampuanla yıkanmış bir katananın sırtına eğreti bir şekilde yanlamasına oturmuştu ve atın yelesiyle ayak bileklerindeki süs tüyleri esintili havada Jacky'nin evde yapılmış saç lülelerinden çok daha fazla titreşiyordu. Kızıl kuyruğunu boynuna dolamış olan Fred Temple gümbürtülü sesler çıkarıp duran bir traktörün direksiyonundaydı; tavuk yetiştiricisi ve sarışın Jacky'nin talibi olan mekanik dehası Phil Henderson üstü açık bir Mini-Cooper'ın direksiyonundaydı ve bir tahıl ambarında terk edilmiş olarak bulduğu bu arabayı havagazıyla çalıştırmak üzere birtakım değişiklikler yapmıştı. Ve son olarak, şaka yollu biraz zorlamadan sonra bisikletine binmiş olan jandarma Brown, cobunu yukarıya kaldırmış, sol baş parmağını çıngırağın üstüne koymuş, ayak bileklerinde bisiklet tokaları, dudağında takma bir bıyık pedal çevirip duruyordu. Bu tuhaf dörtlü yeşilliği dört beş kez döndü, ta ki kendisine en yakın aile bağırıp alkışlamaktan usanana değin.

Limonata ve hafif alkollü içki satılan barakalar vardı. Kuka devirme, "domuzu-vur-kazan", "kazın-ağırlığını-tahmin-et" ve bunun gibi daha birçok başka oyun oynanıyordu. Hindistancevizlerini yerlerinden ayırmak için üzerlerine topların atıldığı bir oyun vardı; eski bir oyun geleneğine uyularak, hindistancevizlerinin yarısı fincanlara yapıştırılıyor ve gönderilen tahta toplar seke seke gidip hindistancevizlerine çarpıyordu. Tahıl kabuklarında ödül bulmaca oyunuyla suyun içindeki elmayı dişlerle yakalama oyunu vardı. Ayakları sallanan masaların üzerine kimyonlu kekler ve çeşit çeşit yiyecekler yığılmıştı: reçeller, jöleler, turşular, domates turşuları. Pub sahibi Ray Stout, yanakları kıpkırmızı ve kafasında perçemini ortaya çıkaran çarpık bir türban, loş bir barakanın içinde çömelmiş, ıhlamur yapraklarını açarak fal bakıyordu. Çocuklar uzun eşek oy-

nayıp yüzlerine yakılmış meşe ağacı kabuklarıyla bıyık ve sakal yapabiliyorlardı. Derken, yarım peni ödeyip içinde üç antika lunapark aynası bulunan bir çadıra girebiliyorlar ve çadırdan çıktıklarındaysa gördükleri karşısında şaşkınlıktan çaresiz kalıyorlardı.

Daha sonra, öğle sonrasının geç bir saatinde, üç aşamalı bir yarış oldu ve yarışı Jacky Thornhill'le Phil Henderson kazandı. Bu tuhaf yarışta sergiledikleri üstün beceri, çok bilmiş bazı kişilerin, onların evlenmek için birbirlerine çok uygun oldukları gözlemini yapmasına neden oldu. Bol kesimli keten ceketler giymiş olan iki mahcup genç, Cornish yöresi güreşine ilişkin bir gösteri yaptılar. Birbirlerine oyunlar denerken, aralarından biri, elinde açık bir ansiklopediyle hakemlik yapan antrenör Mullin'den gözünü ayırmıyordu. Kıyafet değiştirme yarışmasında Ray Stout, yüzüne sürdüğü kırmızı boyayı aynen koruyup türbanını düzelterek, ortaya Kraliçe Victoria olarak çıktı. Sahnede aynı zamanda Lord Nelson, Pamuk Prenses, Robin Hood, Boadice ve Edna Halley de vardı. Ray Stout'un Kraliçe Victoria'sıyla çok tuhaf benzerliğine karşın Martha oyunu Jez Harris'in Edna Halley'ine vermeye karar vermişti. Ama Bay Mullin, yarışmacıların gerçek insanlar gibi giyinmeleri gerektiğini gerekçe göstererek nalbantı diskalifiye ettirmeye çalıştı; bu yüzden Edna Halley'in gerçek bir kişi olup olmadığını tartışmak üzere *ad hoc** bir kurul toplantısı yapıldı. Jez Harris de, Pamuk Prenses'le Robin Hood'un gerçek kişiler olduklarına itiraz ederek karşı bir iddiada bulundu. Bazıları ancak birisi sizi görmüşse sizin gerçek olduğunuzu söylüyordu; bazılarına göreyse siz ancak bir kitapta yer alıyorsanız gerçektiniz; bazıları da eğer size yeterince insan inanmışsa siz gerçek sayılırsınız diyordu. Bütün bu görüşler, elma şarabının verdiği cesaret ve cahilce bir kesinlik duygusuyla uzun uzadıya ortaya konuldu

Martha ilgisini yitiriyordu. Şimdi dikkatini ayakta tutan şey çocukların yüzleriydi, bu yüzlerde doğal ama aynı zamanda da gerçekliğe karmaşık bir güven ifadesi vardı. Gördüğü kadarıyla, çocuklar henüz inanmazlık çağına erişmemişlerdi, sadece hayret sergiliyorlardı; bu yüzden inanmadıklarında bile inanıyorlardı. Panayırın çarpıtıcı aynalarındaki şişman cüce hem onlardı hem değildi: bunların her ikisi de doğruydu. Kraliçe Victoria'nın, yüzüne kızıl

* (Lat.): "Özel bir amaçla düzenlenmiş"

boya sürüp başına eşarp takmış Ray Stout'tan başka biri olmadığını çok kolaylıkla görebiliyorlar, ancak aynı zamanda da hem Kraliçe Victoria'ya, hem de Ray Stout'a inanıyorlardı. Psikolojik testlerde uygulanan şu eski bilmece gibi bir şeydi bu: Bu bir kadeh miydi, yoksa birbirine bakan iki insan profili mi? Çocuklar hiç sıkıntı çekmeden birinden ötekine geçebiliyor, her ikisini de aynı zamanda görebiliyorlardı. Kendisi, Martha, artık bunu yapamıyordu. Bütün görebildiği, kendini mutlu bir maskaraya çeviren Ray Stout'dı.

Masumluğu yeniden icat edebilir misiniz? Yoksa masumluk her zaman eski inançsızlık üzerine mi inşa ediliyor, aşılanıyordu? Çocukların yüzleri bu yenilenebilir masumluğun kanıtları mıydı –yoksa bu sadece duygusallıktan mı ibaretti? Jandarma Brown, elma şarabıyla sarhoş olmuş, başparmağıyla bisikletinin çıngırağını çalarak, yeşilliğin etrafında yeniden dönüp duruyor ve önünden geçtiği herkesi cobuyla selamlıyordu. İki aylık stajını uzun yıllar önce özel bir güvenlik firmasında yapmış, hiçbir karakola bağlı olmayan, köye geldiğinden beri tek bir suçlu yakalamamış olan jandarma Brown. Ama onun üniforması, bisikleti, cobu ve şimdi gevşeyip sarkmakta olan bıyıkları vardı. Bu yeterli gözüküyordu.

Hava daha da bozmaya yüz tutup, dans daha kaba bir hal alırken Martha Cochrane Şenlik'ten ayrıldı. Darağacı Tepesi'ne çıkan atlı yoluna saptı ve köye yukarıdan bakan banka oturdu. Acaba burada gerçekten de bir darağacı kurulmuş muydu? Ekin kargaları cesetlerin gözyuvarlarını gagalayıp dururken cesetler darağacında sallanıp durmuş muydu? Yoksa bu, bir iki yüzyıl önce yaşamış, Gotik roman heveslisi bir papazın turistlere yönelik bir hayal ürünü müydü sadece? Bir an Martha, Darağacı Tepesi'ni bir Ada özelliği olarak hayal etti. Acaba saat gibi işleyen mekanik ekin kargaları mı vardı? Nasıl bir şey olacağını öğrenmek için darağacından aşağı bir "bunjee-jumping", ardından da Maskeli Cellat'la birlikte bir kadeh içki? Böyle bir şey.

Altında bir şenlik ateşi yakılmıştı ve ateşin çevresinde Phil Henderson'ın liderliğinde bir konga dansı sürüp gidiyordu. Henderson, üzerinde Aziz George haçı olan plastik bir bayrağı sallıyordu. Bunun İngiltere'nin, Aragon'un ve Portekiz'in koruyucu azizi olduğunu anımsadı Martha. Aynı zamanda da Cenova'nın ve Venedik'in koruyucu aziziydi. Konga, Küba ve Anglia'nın ulusal dansıydı. Da-

ha fazla elma şarabıyla takviye olan topluluk, bandını sarmış bir teyp gibi, programına bir kez daha baştan başlamıştı. "The British Grenadiers" ardından "I'm Forever Blowing Bubbles" gelmişti; Martha düşünmeden biliyordu ki bundan sonraki parça, 'Penny Lane' olacak ve onu da "Land of Hope and Glory" izleyecekti. Bir tırtılı andıran konga dansçıları her ezgi değişikliğine uyarak adımlarını ritme uyduruyorlardı. Derken, Jez Harris, çat-pat diye patlayan havai fişekleri atmaya koyuldu ki, çocuklar haykırışlar ve kahkahalarla ortak sevince katıldılar. Ağır ağır ilerleyen bir bulut, şakacı bir tavırla, dolunay olmaya yakın Ay'ı ortaya çıkardı. Martha ayağının dibinde bir hışırtı işitti. Hayır, hayır, nalbantın süslü püslü hikâyelerine karşın, bir porsuk değildi bu; sadece bir tavşandı.

Ay yeniden bulutların arasına girdi; hava soğudu. Topluluk son kez "Land of Hope and Glory"yi çaldı ve sonra, sessizliğe gömüldü. Şimdi bütün işitebildiği jandarma Brown'ın çıngırağının arada sırada çıkardığı kuş sesi benzeri seslerdi. Bir havai fişeği gökyüzünü çaprazlamasına tırmandı. Sayıları üçe inmiş olan konga dansçıları zayıflayan ateşin çevresinde dönüyorlardı. Belleklerde kalacak bir gün olmuştu bu. Şenlik'in temelleri atılmıştı; daha şimdiden bir tarihi var gibiydi. Bundan on iki ay sonra yeni bir Mayıs Kraliçesi ilan edilecek ve çay yapraklarından yeni fallar okunacaktı. Yanı başında yeni bir hışırtı sesi oldu. Yine bir porsuk falan değil bir tavşandı, korkusuz ve kendi toprağından tamamen emin bir tavşan. Martha onu birkaç saniye seyretti, sonra ayağa kalkıp, tepeden aşağı inmeye koyuldu.